

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

IO2: A Youth Worker's Manual

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

CONTENTS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΟ	6
Aims	7
The Manual	8
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 1: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	11
Τί είναι η ρητορική μίσους; – Αναγνώριση και ανάλυση	18
Το κουτί «τέρας»	24
Η Κλίμακα	28
Κατανόηση των επιπτώσεων της ρητορικής του μίσους στο διαδίκτυο	31
Κατανόηση του αντίκτυπου του εγκλήματος μίσους στο διαδίκτυο γύρω από τη συναισθηματική ευημερία	34
Το Δέντρο	37
Τι είναι η ομιλία μίσους; Μια σιωπηλή συζήτηση.	42
Υπάρχουν όρια μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους;	46
Τα Παράσιτα	52
Σεβάσου την ιδιωτικότητά μου!	57
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 2: Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ	62
“Ο Βασιλιάς Πέθανε”	69
Όταν οι Ιστορίες Φτιάχνουν Κόσμους	72
Ο Ρόλος των Μέσων Ενημέρωσης και τα Στερεότυπα	78
Προκαταλήψεις και Εχθρότητα κατά Ομάδων	81
“Ποιος έχει δίκαιο;”	88
Η παρουσία της ρητορικής μίσους στις ζωές των νέων	92
Μια εικόνα αξίζει χίλιες λέξεις - Εικόνες και προκαταλήψεις	95

Πού μπαίνει η γραμμή;	99
Η Αφήγηση με Εικόνες	105
Η κορυφή του παγόβουνου	112
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 3: ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ	116
Το έργο Abdullah-X	122
Ντετέκτιβς διαφορετικότητας: Η περιοχή μας είναι πολύχρωμη!	126
Δυστοπία	131
Μια Θετική Συνταγή κατά της Ρητορικής Μίσους στο Διαδίκτυο	136
Ιστορία μέσω φωτογραφίας	139
Αντισταθείτε στη ρητορική μίσους!	143
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΣΚΕΦΤΩ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ!	146
Αξιολόγηση συμπεριφορών	154
«Το Εργαστήριο των Γλύπτων»	157
Αλλάζοντας την Αφήγηση Μέσα από το Θέατρο των Καταπιεσμένων	161
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 4:	170
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	170
Ψευδείς Ειδήσεις!	174
Ας γελάσουμε!	178
Πώς να καταγγείλετε τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο	181
Πάρε άλλο ρόλο!	184
Η Οδοντόκρεμα	188
Οι λόγοι που δεν αναφέρονται περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο	192
Ρητορική μίσους – Τι μπορούμε να κάνουμε	198

Καταγγελία ρητορικής μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	202
Το μπαλόνι	206
Πως να αναφέρετε περιστατικό ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο	210
ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	221
Good Practice Example from Cyprus	222
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	224
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	226
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ	228
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	230
ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	232

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΟΔΓ

ΤΟ ΕΡΓΟ YOUTH2UNITE: ΕΝΝΟΙΑ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ:

Το έργο «Youth2Unite - Ενδυνάμωση της νεολαίας για ένωση και στάση ενάντια στο μίσος και τη βία» χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus Plus της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στοχεύει στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων και της ρητορικής μίσους, καθώς και στην ανάληψη ευθύνης εκ μέρους των νέων για να παρεμβαίνουν περισσότερο όταν γίνονται μάρτυρες ενός περιστατικού μίσους. Για την επίτευξη αυτών, το έργο παρέχει ένα σύνολο εργαλείων που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτές νεολαίας αλλά και νέους. Τα εγκλήματα μίσους και η (διαδικτυακή) ρητορική μίσους αποτελούν τον πυρήνα του έργου. Συνιστούν έννοιες άμεσα αναγνωρίσιμες που έχουν συζητηθεί πολύ και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό προσωπικές και συλλογικές συμπεριφορές.

Το Youth2Unite υλοποιείται από μια κοινοπραξία ευρωπαίων εταίρων που μέσω της δουλειάς τους συμμετέχουν σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας στην καταπολέμηση των διακρίσεων. Την κοινοπραξία ηγείται ο οργανισμός PISTES SOLIDAIRES (Γαλλία) και συμπληρώνουν οι Verein Niedersächsischer Bildungsinitiativen e.V. (Γερμανία); SYNTHESIS Center for Research and Education (Κύπρος), Athens Lifelong Learning Institute (Ελλάδα), και Merseyside Expanding Horizon (Ηνωμένο Βασίλειο).

Το Youth2Unite στοχεύει:

AIMS

- Στη μείωση των διακρίσεων, βελτίωση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, ευαισθητοποίηση σχετικά με διαφορετικές ταυτότητες και αύξηση της ενεργού πολιτότητας.
- Στην αντιμετώπιση του μίσους και του στιγματισμού συγκεκριμένων εθνοτικών και θρησκευτικών κοινοτήτων (π.χ. προκατάληψη εναντίον Ρομά και Σίντι, προκατάληψη εναντίον μουσουλμάνων, αντισημιτισμός κ.λπ.).
- Στην αποτροπή και καταπολέμηση συμπεριφορών μίσους, εγκλημάτων μίσους και σοβαρών μορφών ρητορικής μίσους εναντίον LGBTIQ* κοινοτήτων.
- Στην προώθηση της ανοχής, της αμοιβαίας κατανόησης, της κοινωνικής συνοχής, και στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας μέσα από την καλλιέργεια κριτικής σκέψης τόσο σε εκπαιδευτές νεολαίας όσο και σε νέες/νέους.
- Στην ανάπτυξη διαθεματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα στηρίζουν την προσπάθεια για ποιοτική εργασία με τη νεολαία και για ενεργό παρέμβαση των νέων σε περιπτώσεις που γίνονται μάρτυρες περιστατικών μίσους.
- Στην παροχή εκπαιδευτικών εργαλείων για ευαισθητοποίηση που θα αναπτύξουν ικανότητες αναγνώρισης, πρόληψης και καταπολέμησης εγκλημάτων μίσους, προκαταλήψεων και στερεοτύπων.
- Στην αμφισβήτηση συμπεριφορών και νοοτροπιών που βασίζονται στο μίσος κατά άλλων κοινωνικών ομάδων.
- Στην ενδυνάμωση των νέων μέσα από την ενίσχυση της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων για λήψη αποφάσεων βασισμένων στην ανάληψη ευθύνης, στη συνειδητή επιλογή και την ενεργό παρέμβαση όταν συμβαίνει ενώπιόν τους ένα περιστατικό που αφορμάται από μίσος.

Περισσότερες πληροφορίες για το έργο θα βρείτε στην ιστοσελίδα: <https://www.youth2unite.com/>

THE MANUAL

Ο ΟΔΗΓΟΣ: Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΤΟΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ

Αυτός ο οδηγός ανταποκρίνεται στις ανάγκες που έχουν σήμερα οι εκπαιδευτές νεολαίας, εκπαιδευτές που ασχολούνται με τις υπάρχουσες θεματικές και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης -συγκεκριμένα για όσους επαγγελματίες ασχολούνται με το ζήτημα τους μίσους στο διαδίκτυο, και ιδιαίτερα το θέμα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Προσφέρει επίσης καθοδήγηση για την ανάπτυξη αντιθετικών και εναλλακτικών αφηγήσεων για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά σε διαδικτυακά περιβάλλοντα. Ο οδηγός προτείνει ένα σύνολο διαδικτυακών και μη εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εργαλείων για την υπονόμηση αφηγήσεων που στηρίζουν και νομιμοποιούν τη ρητορική μίσους. Στόχος του είναι να ενισχύσει τις εργαλειοθήκες των εκπαιδευτών νεολαίας, των εκπαιδευτικών και των ακτιβιστών που έχουν ήδη ασχοληθεί με την εκπαίδευση για και την εργασία γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα ή επιθυμούν να ασχοληθούν με αυτό το πεδίο. Αυτός ο οδηγός φιλοδοξεί να παρέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που θα γεφυρώσουν και θα συνδέσουν τους εκπαιδευτές νεολαίας με τους νέους/τις νέες. Αυτός ο οδηγός είναι μια πηγή για την κατάρτιση των εκπαιδευτών νεολαίας, οι οποίοι στη συνέχεια μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν για να εκπαιδεύσουν νέες και νέους στα θέματα που καλύπτονται από τον οδηγό.

Η κοινοπραξία του έργου δημιούργησε αυτό τον οδηγό μέσω της σύγκλισης διάφορων διαδρομών, λαμβάνοντας υπόψη τα εξής:

1. Τις ανάγκες και εμπειρίες των συμμετεχόντων οργανισμών για να ανταποκριθούν στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.
2. Τις τρέχουσες προκλήσεις που συναντούμε στις δυτικές δημοκρατικές κοινωνίες, και στις προσπάθειες αντιμετώπισής τους
3. Την ανάγκη για κατάλληλα εργαλεία και στρατηγικές για την αντιμετώπιση του μίσους και την προώθηση του σεβασμού της διαφορετικότητας.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κύριος στόχος αυτού του οδηγού είναι να ενισχύσει τον τρόπο που αποκρινόμαστε στη διαδικτυακή ρητορική μίσους, αντιμετωπίζοντας, εξουδετερώνοντας και αποτρέποντάς την, δεδομένου του μεγάλου μέρους που καταλαμβάνει σήμερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τον κυβερνοχώρο. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσα από θετικές αφηγήσεις και παραδείγματα κοινωνικού θάρρους. Συγκεκριμένα, ο οδηγός στοχεύει στο:

- Να βελτιώσει και να ενισχύσει δράσεις κατά της ρητορικής μίσους χρησιμοποιώντας ως εργαλείο αντιθετικές και εναλλακτικές αφηγήσεις.
- Να χρησιμοποιήσει τον κυβερνοχώρο ως μέσο για τη διάδοση εναλλακτικών αφηγήσεων που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Να αναδείξει τον ρόλο των αφηγήσεων στη διάδοση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, καθώς και στην ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να ενισχύσει ικανότητες διερεύνησης και αναφοράς ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο
- Να μοιραστεί καλές πρακτικές αντιθετικών και εναλλακτικών αφηγήσεων στην Ευρώπη και να προσεγγίσει το ζήτημα μέσα από την εκπαίδευση που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ενεργό συμμετοχή των νέων.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο οδηγός αυτός προορίζεται πρωτίστως για εκπαιδευτές νεολαίας, εκπαιδευτικούς και ακτιβιστές, αλλά και για κάθε νεαρό άτομο που ενδιαφέρεται για τον συγκεκριμένο τομέα. Έχει σχεδιαστεί για να καλύπτει τόσο θεωρητικούς όσο και πρακτικούς τομείς που προσεγγίζουν τη ρητορική μίσους και τις διακρίσεις στη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εξερευνώντας βασικές έννοιες, σχετικά εργαλεία και μεθόδους, και διαδικασίες αντιμετώπισης και καταγγελίας διαδικτυακών περιστατικών μίσους. Ο οδηγός είναι οργανωμένος σε 6 μέρη.

Το πρώτο μέρος αποτελείται από την Εισαγωγή στον οδηγό καθώς εισαγάγει τον αναγνώστη στο έργο Youth2Unite, και τους σκοπούς και στόχους του. Το δεύτερο μέρος αποτελεί την πρώτη εκπαιδευτική συνάντηση (Συνάντηση 1), η οποία έχει ως στόχο να θέσει ζητήματα ρητορικής μίσους, ειδικά στο διαδίκτυο. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τη δεύτερη εκπαιδευτική συνάντηση (Συνάντηση 2) και περιλαμβάνει δραστηριότητες για τους εκπαιδευτές νεολαίας /εκπαιδευτικούς θέλοντας να τονίσει το ρόλο που διαδραματίζουν οι αφηγήσεις όταν συμβαίνουν περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Το τέταρτο μέρος αποτελεί την τρίτη εκπαιδευτική συνεδρία (Συνάντηση 3) και περιλαμβάνει δραστηριότητες που προαγάγουν αντιθετικές και εναλλακτικές αφηγήσεις για την ενδυνάμωση νέων. Το πέμπτο μέρος περιλαμβάνει την τέταρτη και τελευταία εκπαιδευτική συνεδρία (Συνάντηση 4) που στηρίζει εκπαιδευτές νεολαίας και εκπαιδευτικούς στο να εντοπίζουν και επιτυχώς να καταγγέλλουν περιπτώσεις ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Το τελευταίο μέρος αποτελεί τον Επίλογο του οδηγού. Απαριθμεί μια συλλογή καλών πρακτικών από το Ευρωπαϊκό συγκείμενο και περιλαμβάνει ειδικές ανά χώρα γραμμές βοήθειας που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι νέοι για να καταγγείλουν ένα περιστατικό εγκλήματος ή/και ρητορικής μίσους και να λάβουν υποστήριξη.

Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει:

• μια εισαγωγική ενότητα σχετικά με τη φύση του οδηγού και τον τρόπο χρήσης του

• μια θεωρητική εισαγωγική ενότητα για κάθε μία από τις εκπαιδευτικές συναντήσεις (Συνάντηση 1-4) σχετική με τα θέματα που συζητούνται στην κάθε συνάντηση

• μια πρακτική ενότητα για κάθε μία από τις εκπαιδευτικές συναντήσεις (Συνάντηση 1-4) που περιλαμβάνει ένα αρχείο με 10 εκπαιδευτικές

δραστηριότητες σχετικές με τα θέματα που συζητούνται στην κάθε συνάντηση

ένα αρχείο καλών πρακτικών συγκεκριμένων και γραμμών βοήθειας για κάθε χώρα-εταίρο

Ο οδηγός έχει βασιστεί σε πληροφορίες και παραδείγματα που άπτονται των εμπειριών της κάθε χώρας-εταίρου: Γαλλία, Γερμανία, Κύπρος, Ελλάδα και Ηνωμένο Βασίλειο. Πρόσθετα προφίλ χωρών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως περαιτέρω αναφορά. Ο οδηγός θεωρείται ωστόσο έτοιμος για χρήση σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ενδέχεται να προσαρμοσθεί στο εθνικό πλαίσιο οποιουδήποτε από τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωση

ΑΣ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΜΕ!

Αυτός ο Οδηγός είναι για όλους όσοι ενδιαφέρονται να εργαστούν με τα θέματα της ρητορικής μίσους και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όσοι χρησιμοποιούν τον οδηγό για πρώτη φορά θα πρέπει να γνωρίζουν ότι, ως ομάδα ανάπτυξης του οδηγού, δεν έχουμε κάνει καμία υπόθεση σχετικά με προηγούμενες γνώσεις για τη ρητορική μίσους, τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο και άλλα σχετικά θέματα. Ούτε έχουμε κάνει υποθέσεις σχετικά με πιθανή προηγούμενη εμπειρία στη διδασκαλία ή συντονισμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Ο Οδηγός παρέχει εκτεταμένη υποστήριξη στη λειτουργία των δραστηριοτήτων και τον συντονισμό τους σύμφωνα με τις ανάγκες των συμμετεχόντων. Για τον σκοπό αυτό υπάρχει μια ειδική ενότητα σε κάθε εκπαιδευτικό εργαλείο που καταγράφει συμβουλές προς τους εκπαιδευτές νεολαίας για την όσο το δυνατό πιο επιτυχημένη διεκπαιρέωση των δραστηριοτήτων.

Ο Οδηγός είναι μια πηγή πληροφοριών, εργαλείων και συμβουλών για την αποτελεσματική διαχείριση εκπαιδευτικών συναντήσεων γύρω από τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Είναι μια αυτόνομη πηγή που επιτρέπει εκπαιδευτικές συναντήσεις για ένα συγκεκριμένο θέμα με το οποίο καταπιάνεται η κάθε εκπαιδευτική ενότητα. Ωστόσο, λειτουργεί κι ως συμπληρωματική πηγή για σειρά μαθημάτων του Youth2Unite (Youth2Unite Curriculum) που ασχολείται με τα εγκλήματα μίσους γενικότερα. Κατά συνέπεια, έχει ποικίλες χρήσεις και δεν υπάρχει συγκεκριμένο σημείο εκκίνησης. Ωστόσο, σας προτείνουμε να ξεκινήσετε διατρέχοντας από την αρχή τον οδηγό για να εξοικειωθείτε ευκολότερα με τη γενική δομή και το περιεχόμενό του.

Ελπίζουμε να απολαύσετε τη χρήση του Οδηγού για Εκπαιδευτές Νεολαίας του Youth2Unite και ελπίζουμε ειλικρινά ότι θα συμβάλει ενεργά σε μια σταθερή κατανόηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Μη διστάσετε να μας ενημερώσετε σε περίπτωση που κατορθώσαμε να σας δώσουμε τις πληροφορίες και τα εργαλεία που χρειάζεστε, και βοηθήστε μας να βελτιωθούμε στέλνοντας τα σχόλιά σας στο

<https://www.youth2unite.com/contact-us/>

IO2: Youth2Unite Manual

**ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 1: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ
ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 1: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η ρητορική μίσους είναι μια συγκεκριμένη μορφή εγκλήματος μίσους. Ο όρος "ρητορική μίσους" αναφέρεται συνήθως σε εκείνες τις εκφράσεις που είναι καταχρηστικές, απειλητικές ή παρενοχλητικές, οι οποίες μπορούν να υποκινήσουν βία ή διακρίσεις εις βάρος ομάδων ή ατόμων με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σήμερα, όταν μιλάμε για ρητορική μίσους και πράξεις μίσους, δεν μπορούμε παρά να παρατηρήσουμε μια εξέλιξη που συνδέεται με τις αλλαγές στον τρόπο επικοινωνίας και τη διάδοση νέων μέσων ενημέρωσης.

Η διαδικτυακή ρητορική μίσους είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα που οι κυβερνήσεις προσπαθούν να αντιμετωπίσουν μέσω της νομοθεσίας. Η Anti-Defamation League ορίζει το μίσος στον κυβερνοχώρο ως: «[...] οποιαδήποτε χρήση της τεχνολογίας ηλεκτρονικής επικοινωνίας για τη διάδοση αντισημιτικών, ρατσιστικών, φανατισμένων, εξτρεμιστικών ή τρομοκρατικών μηνυμάτων ή πληροφοριών. Αυτές οι τεχνολογίες ηλεκτρονικής επικοινωνίας περιλαμβάνουν το Διαδίκτυο (π.χ. ιστοσελίδες, χώρους κοινωνικής δικτύωσης, «web 2.0») περιεχόμενο που δημιουργείται από το χρήστη, ιστοσελίδες γνώριμων, ιστολόγια (blogs), διαδικτυακά παιχνίδια, άμεσα μηνύματα και ηλεκτρονικά ταχυδρομεία) καθώς και άλλες εφαρμογές που βασίζονται σε τεχνολογία ηλεκτρονικής επικοινωνίας για υπολογιστές - και κινητά τηλέφωνα (όπως μηνύματα κειμένου).»¹

Δεν υπάρχει καθολικός ορισμός της ρητορικής μίσους, διότι η ρητορική μίσους εξαρτάται πάντα από το πλαίσιο. Το 1997, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης συμφώνησε στην ακόλουθη περιγραφή: «όλες οι μορφές έκφρασης που διαδίδονται, υποκινούν, προωθούν ή δικαιολογούν το φυλετικό μίσος, την ξеноφοβία, τον αντισημιτισμό ή άλλες μορφές μίσους που βασίζονται στη μισαλλοδοξία, συμπεριλαμβανομένης της μισαλλοδοξίας που εκφράζεται από ακραίο εθνικισμό, εθνοκεντρισμό, διακρίσεις και εχθρότητα κατά των μειονοτήτων, των μεταναστών και των ανθρώπων μεταναστευτικής χώρας». Στον Οδηγό, υιοθετήσαμε τον ορισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης γιατί τον κρίναμε ως τον πιο περιεκτικό.

Τα ζητήματα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης έρχονται αντιμέτωποι με αυτόν τον ορισμό. Σύμφωνα με το βιβλίο *Bookmarks: A manual for combating hate-speech online through human rights education*, η ελευθερία του λόγου ή το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση, θεωρείται θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα επειδή είναι μέρος της ανθρωπότητας και θεμελιώδες στοιχείο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Η ελευθερία της έκφρασης είναι μία από τις «βασικές ανάγκες» που είναι απαραίτητη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Χωρίς ελευθερία έκφρασης η δημοκρατία δεν μπορεί να λειτουργήσει. Τα ανθρώπινα δικαιώματα χωρίς δημοκρατία μένουν απροστάτευτα. Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948, το Διεθνές Σύμφωνο εγγυάται την ελευθερία της έκφρασης.

---

¹ Anti-Defamation League (2010) *Responding to Cyberhate: Toolkit for Action*, διαθέσιμο στο <https://www.adl.org/sites/default/files/documents/assets/pdf/combating-hate/ADL-Responding-to-Cyberhate-Toolkit.pdf>

Ο καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης· Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της άποψης χωρίς παρεμβολές και την αναζήτηση, λήψη και την μετάδοση πληροφοριών και ιδεών μέσω οποιουδήποτε μέσου, ανεξαρτήτως συνόρων.

Άρθρο 19 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών (1948)

Το περιεχόμενο του άρθρου 19 χρήζει προσοχής. Θα ήταν λάθος να θεωρήσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα ως ξεχωριστές έννοιες που δίνονται στην ανθρωπότητα από μια εξωτερική πηγή: στηρίζονται σε δομημένη συλλογιστική, ως εκ τούτου, θα ήταν παραπλανητικό να διαβάζουμε και να συζητάμε το άρθρο 19 μεμονωμένα από τα άλλα ανθρώπινα δικαιώματα που προστατεύονται από τη Διακήρυξη, για παράδειγμα, το άρθρο 29 ή το άρθρο 30

1. Ο καθένας έχει καθήκοντα προς την κοινότητα, μόνο μέσα στην οποία η ελεύθερη και πλήρης ανάπτυξη της προσωπικότητάς του είναι δυνατή.

2. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του, ο καθένας υπόκειται σε περιορισμούς που καθορίζονται από το νόμο αποκλειστικά και μόνο για την εξασφάλιση της δέουσας αναγνώρισης και σεβασμού των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων και για την πλήρωση των απαιτήσεων δικαίου της ηθικής, δημόσιας τάξης και γενικής ευημερίας σε μια δημοκρατική κοινωνία.

3. Τα εν λόγω δικαιώματα και ελευθερίες δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 29 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών (1948)

Τίποτα στην παρούσα Δήλωση δεν μπορεί να ερμηνευθεί για οποιοδήποτε κράτος, ομάδα ή πρόσωπο ως το δικαίωμα συμμετοχής σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή εκτέλεσης οποιασδήποτε πράξης που να αποσκοπεί στην καταστροφή οποιουδήποτε από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που ορίζονται σε αυτή την διακήρυξη.

Άρθρο 30 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών (1948)

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ (1950) είναι το επίκεντρο της προστασίας του ανθρώπινου δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης.

Ωστόσο, συχνά η βάση της διαδικτυακής ρητορικής μίσους είναι η διάκριση. Μπορεί να απευθύνεται σε ένα άτομο ή σε μια ομάδα ανθρώπων και μπορεί μεταξύ άλλων να σχετίζεται με την καταγωγή, τη θρησκεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη φυσική εμφάνιση και το φύλο. Στο σύγχρονο πλαίσιο, η ρητορική μίσους είναι ευμετάβλητη, πηγαιίνει πολύ πέρα από τη λεκτική έκφραση

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (1950), ΆΡΘΡΟ 10

1. Ο καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της άποψης και να λαμβάνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες χωρίς την παρέμβαση της δημόσιας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. Το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει τα κράτη να απαιτούν την αδειοδότηση ραδιοτηλεοπτικών, τηλεοπτικών ή κινηματογραφικών επιχειρήσεων.

2. Η άσκηση των ελευθεριών αυτών φέρουν καθήκοντα και ευθύνες που μπορεί να υπόκειται σε διατυπώσεις, προϋποθέσεις, περιορισμούς ή κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο και είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς όφελος της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας ασφάλειας, για την πρόληψη της διαταραχής ή του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή της ηθικής, για την προστασία της φήμης ή των δικαιωμάτων άλλων, για την παρεμπόδιση της δημοσιοποίησης των πληροφοριών που λαμβάνονται εμπιστευτικά ή για τη διατήρηση της εξουσίας και της αμεροληψίας του δικαστικού σώματος.

λόγω της χρήσης εικόνων και βίντεο. Μπορεί να λάβει τη μορφή παρενόχλησης, απειλών ή βίας, οδηγώντας και υποκινώντας σε τέτοιες πράξεις.

Σύμφωνα με μια έρευνα του 2012 σχετικά με την εμπειρία των νέων με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, μεταξύ αυτών των μεθόδων, η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο διαδίδεται κυρίως:

- Στα κοινωνικά δίκτυα.
- Σε ιστοσελίδες.
- Ανάμεσα σε σχόλια σε φόρουμ ή σε ειδησεογραφικές πύλες.[2]

Η ρητορικής μίσους έχει την δική της δυναμική και απαιτεί την κατανόηση των διαφόρων παραγόντων που εμπλέκονται σε αυτήν: του πρωταγωνιστή από το σημείο προέλευσης της ρητορικής μίσους, των βοηθών που μεταδίδουν και

πλειοδοτούν, των υποστηρικτών που προσυπογράφουν, των μαρτύρων που παρατηρούν.

Το 2017, η UNESCO δημοσίευσε τα ακόλουθα στοιχεία: 246 εκατομμύρια παιδιά και έφηβοι παγκοσμίως εκτιμάται ότι είναι θύματα cyber-bullying (διαδικτυακός εκφοβισμός). Είναι ενδιαφέρον ότι οι αριθμοί αυτοί συνοδεύονται με την τη μείωση του εκτιμώμενου αριθμού θυμάτων δημόσιου εκφοβισμού. Τα δεδομένα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ένα θετικό αποτέλεσμα. Η διαδικτυακή παρενόχληση και η ρητορική μίσους αντικαθιστούν τον δημόσιο εκφοβισμό, ο οποίος είναι πιο ύπουλος στον κυβερνοχώρο. Για παράδειγμα, όταν ένα θύμα είναι μόνο στο σπίτι του, στο κινητό του, ο εκφοβισμός μπορεί να είναι συνεχής λόγω των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των μέσων ενημέρωσης, όπως το χρονικό διάστημα στο διαδίκτυο, η λειτουργία κοινής χρήσης (sharing mode) και η ανωνυμία στο διαδίκτυο.

Αν και ο διαδικτυακός εκφοβισμός και η διαδικτυακή ρητορική μίσους είναι στενά συνδεδεμένα, δεν θα πρέπει να θεωρούνται πανομοιότυπα. Η ρητορική μίσους αναφέρεται σε μισανθρωπικά σχόλια που απαιτούν βία, μίσος και διακρίσεις εις βάρος μιας ομάδας ανθρώπων (εχθρότητα έναντι κάποιας ομάδας) και οι δράστες συνήθως παραμένουν ανώνυμοι. Με άλλα λόγια, δεν είναι τα άτομα που υποτιμώνται, όπως στην περίπτωση του διαδικτυακού εκφοβισμού, αλλά μάλλον τα μέλη μιας ομάδας, π.χ. οι μετανάστες, οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες. Από την άλλη, ο διαδικτυακός εκφοβισμός συνήθως αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο άτομο και οι δράστες συνήθως προέρχονται από την άμεση περιοχή και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον του θύματος. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός συχνά συνοδεύεται από εκφοβισμό και στον «πραγματικό κόσμο». Ωστόσο, και οι δύο αποτελούν ψηφιοποιημένες μορφές βίας κατά των ανθρώπων, που προκαλούν την υποβάθμιση των θυμάτων και οι οποίες γίνονται ψυχολογικά αγχωτικές γι' αυτά.

Ένα τελευταίο ζήτημα που πρέπει να θίξουμε είναι ότι μερικές φορές τα όρια μεταξύ της διαδικτυακής ρητορικής μίσους και της ελευθερίας της έκφρασης είναι θολά. Μολονότι το συζητάμε λεπτομερέστερα κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής περιόδου, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με ενημερωτικό δελτίο του 2008 σχετικά με τη ρητορική μίσους που εκπόνησε το Συμβούλιο της Ευρώπης [3], προκειμένου να περιοριστεί η ελευθερία της έκφρασης, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τους ακόλουθους παράγοντες:

- Ο σκοπός του ατόμου του οποίου η ελευθερία του λόγου περιορίστηκε.
- Το περιεχόμενο της έκφρασης.
- Το πλαίσιο της έκφρασης. Π.χ. ήταν το πρόσωπο που έκανε τη δήλωση δημοσιογράφος ή πολιτικός.
- Το προφίλ των ανθρώπων που αποτελούν στόχους απόψεων και εκφράσεων.
- Η δημοσιότητα και ο δυνητικός αντίκτυπος της έκφρασης, π.χ. η δήλωση έγινε σε μια ευρέως διανεμημένη τοπική ή εθνική εφημερίδα ή σε ένα ποίημα.
- Η φύση και η σοβαρότητα του περιορισμού.

Joint Declaration on freedom of expression and the internet

a. Freedom of expression applies to the Internet, as it does to all means of communication. Restrictions on freedom of expression on the Internet are only acceptable if they comply with established international standards, including that they are provided for by law, and that they are necessary to protect an interest which is recognised under international law...

b. When assessing the proportionality of a restriction on freedom of expression on the internet, the impact of that restriction on the ability of the Internet to deliver positive freedom of expression outcomes must be weighed against its benefits in terms of protecting other interests.

UN Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, OSCE Representative of Freedom of the Media, OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression and the ACHPR Special Rapporteur on Freedom of Expression and Access to Information

Συνολικά, η 1η Συνάντηση περιλαμβάνει δέκα δραστηριότητες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτές νεολαίας σε εργαστήρια με νέους ηλικίας 15-25 ετών. Οι δραστηριότητες είναι για εκπαιδευτικές συνεδρίες που ασχολούνται με το θέμα της κατανόησης της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Οι εκπαιδευτές νεολαίας μπορούν να χρησιμοποιήσουν όσες δραστηριότητες είναι απαραίτητες για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και περιεκτικής εκπαιδευτικής συνεδρίας με βάση τις ανάγκες κατάρτισης των συμμετεχόντων τους. Οι δραστηριότητες θεωρούνται διαχρονικά και ευέλικτα εργαλεία που κάθε εκπαιδευτής νεολαίας μπορεί να τροποποιήσει και να προσαρμόσει κατάλληλα στις ανάγκες κατάρτισης καθώς και για να αντικατοπτρίζουν το τοπικό πλαίσιο και πραγματικότητα. Αξιοποιώντας τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην πρώτη Συνάντηση, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να αναπτυχθούν, να βελτιώσουν και να επιδείξουν τις ακόλουθες ικανότητες:

1η Συνάντηση	Γνώση	Δεξιότητες	Συμπεριφορές
Μαθησιακοί Στόχοι			
Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της συνάντησης, οι Εκπαιδευτές Νεολαίας θα είναι σε θέση:			
Κατανόηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο	<ul style="list-style-type: none"> - Κατανόηση της ανάγκης και της δομής του Οδηγού. - Κατανόηση του προβλήματος της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. - Κατανόηση των ορίων μεταξύ αμφιλεγόμενου χιούμορ, ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους. - Κατανόηση και ορισμός του τι είναι ιδιωτική ζωή και η ασφάλεια. - Κατανόηση της σημασίας του διαδικτυακού αλφαριθμητισμού. - Κατανόηση του πώς ο διαδικτυακός εκφοβισμός σχετίζεται με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. 	<ul style="list-style-type: none"> - Απόκτηση αυξημένων γνώσεων χρησιμοποιώντας τα εργαλεία μάθησης αυτής της συνάντησης για την ενίσχυση της κατανόησης, μεταξύ των νέων ατόμων, της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. - Περαιτέρω ανάπτυξη ικανοτήτων για την διευκόλυνση επιτυχημένων συναντήσεων με σκοπό την αύξηση των ικανοτήτων των νέων όσον αφορά τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. 	<ul style="list-style-type: none"> - Θετική ανταπόκριση στην επίτευξη αλλαγών. - Έμπνευση μέσα από διαφορετικά παραδείγματα καλών πρακτικών σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης περιστατικών διαδικτυακής ρητορικής μίσους με επιτυχία. - Ανταλλαγή ορθών πρακτικών με άλλους εκπαιδευτές νεολαίας και έμπνευση για δράση. - Δημιουργία και διεξαγωγή συζητήσεων σε εργαστήρια, διατηρώντας ένα ασφαλές χώρο για όλες τις απόψεις.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Συνάντηση 1,
Δραστηριότητα 1
(Σ1Δ1)

Τίτλος

Τι είναι η ρητορική μίσους; – Αναγνώριση και ανάλυση

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να εισαγάγει το θέμα της ρητορικής μίσους
- Να κατανοήσουμε τι είναι η ρητορική μίσους και να αναγνωρίσουμε τις κρυμμένες δομές

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: λόγια του Victor Klemperer, παραδείγματα ρητορικής μίσους που λήφθηκαν από το διαδίκτυο και, εάν είναι απαραίτητο, ο πίνακας "Δείγματα ρητορικής μίσους".
- Διάρκεια δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 75 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15-20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε την αφίσα με ένα απόσπασμα από τον Victor Klemperer (Γερμανό μελετητή λογοτέχνη, 1881–1960). "Οι λέξεις μπορεί να είναι σαν μικροσκοπικές δόσεις αρσενικού. Καταπίνονται απαρατήρητα, φαίνεται να μην έχουν αποτέλεσμα, και στη συνέχεια, μετά από λίγο χρόνο, αρχίζει η τοξική αντίδραση."
2. Επιτρέψτε στους συμμετέχοντες να διαβάσουν το απόσπασμα και να το συζητήσουν.
3. Θέστε τα ακόλουθα ερωτήματα στην ομάδα:
  - Τι εννοεί ο Victor Klemperer με αυτή την πρόταση;
  - Θα συμφωνούσες με αυτή την πρόταση;
  - Μπορείτε να δώσετε μερικά παραδείγματα;
4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες και πείτε τους να αναλύσουν επιλεγμένες συνεισφορές και σχόλια από το διαδίκτυο. Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα ή να αφήσετε τους συμμετέχοντες να τα αναζητήσουν μόνοι τους.
5. Για την ανάλυση, οι συμμετέχοντες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον πίνακα "Συμπεριφορές ρητορικής μίσους".
6. Συνεχίστε θέτοντας μερικές από τις ακόλουθες ερωτήσεις:
  - Είναι ρητορική μίσους αυτό;
  - Ποια στοιχεία ρητορικής μίσους αναγνωρίζεις;
  - Ποιος είναι ο σκοπός της διάκρισης στην ομιλία;
  - Ποιος τον χρησιμοποιεί;
  - Ποια είναι τα θύματα και ποιες είναι οι συνέπειες για αυτά;
7. Μετά την ανάλυση σε μικρές ομάδες, συγκεντρώστε ξανά τους συμμετέχοντες στη μεγάλη ομάδα για να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους και να διεκρινίσουν ανοικτά ερωτήματα.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Ο πίνακας του παραρτήματος μπορεί να σας βοηθήσει να αναλύσετε τις συνεισφορές και τα σχόλια.
- Μπορεί να υπάρχουν συμμετέχοντες στην ομάδα που έχουν πέσει θύματα διαδικτυακού μίσους. Αυτές είναι ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Θα πρέπει να γνωρίζετε καλά την ομάδα και να είστε σε εγρήγορση για τυχόν συναισθηματικές αντιδράσεις ή επιβλαβή σχόλια από τους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της συνεδρίας και να είστε έτοιμοι να σταματήσετε την άσκηση.

Ολοκλήρωση

- Πώς βρήκες την ανάλυση;
- Βρήκατε την άσκηση εύκολη/ δύσκολη;
- Σας αιφνιδίασε κάτι;
- Μπορείτε να αναγνωρίσετε συμπεριφορές ρητορικής μίσους;
- Ήταν εύκολο ή δύσκολο;
- Τι συζητήσατε περισσότερο στις ομάδες σας;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Μόλις οι συμμετέχοντες εξοικειωθούν με το θέμα της Ρητορικής Μίσους, μπορούν να συζητήσουν πώς μπορούν να αντιμετωπίσουν τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο (βλ., π.χ. τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τη δραστηριότητα S4A1).

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Amadeu Antonio Stiftung (2015) „Geh sterben!“ Umgang mit Hate-speech und Kommentaren im Internet, διαθέσιμο στην: <https://www.amadeu-antonio-stiftung.de/publikationen/geh-sterben/> (in German).

Landesanstalt für Medien NRW (Ifm), klicksafe.de, Arbeitsgemeinschaft Kinder und Jugendschutz (AJS) Landesstelle NRW (2019) Hate-speech–Hass im Netz. Informationen für Fachkräfte und Eltern, διαθέσιμο στην: https://publikationen.medienanstalt-nrw.de/index.php?view=product_detail&product_id=442 (in German).

Περαιτέρω πηγές σχετικά με τη ρητορική μίσους:

Keen, E. and M. Georgescu (2020, revised edition) Bookmarks: A Manual for Combatting Hate-speech online through Human Rights Education, European Youth Centre Strasbourg, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/bookmarks-connexions>

Παράρτημα: Συμπεριφορές ρητορικής μίσους

Συνειδητή διάδοση ανεπιβεβαίωτων ή ψευδών δηλώσεων	"Όλοι οι πρόσφυγες έχουν ακριβά κινητά τηλέφωνα". "Οι πρόσφυγες δεν χρειάζεται να πληρώσουν στο σουπερ μάρκετ."
Κάλυψη ως χιούμορ ή ειρωνεία	"Θέλω κι εγώ ένα νέο smartphone." "Στην επόμενη ζωή, θα είμαι πρόσφυγας."
Εξευτελιστικοί και δυσφημιστικοί όροι, σεξιστικές και ρατσιστικές προσβολές	"Αδερφή" "Σκύλα".
Εξυπηρέτηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων μέσω	"Γκέι λόμπι." "Πλημμύρα αιτούντων άσυλο."
συγκεκριμένων όρων και γλωσσικών προτύπων	"Το πλοίο είναι γεμάτο." "Οι ξένοι έξω." "Απειλή εξισλαμισμού."
Γενικεύσεις	"Όλοι οι Έλληνες είναι τεμπέληδες."
Θεωρίες Συνωμοσίας	"Το κράτος θέλει να μεγαλώσει τα παιδιά μας ως ομοφυλόφιλους." "Η πολιτική στηρίζει τον εξισλαμισμό της Γερμανίας".

<p>Εντυπωσιακά περιγραφική γλώσσα</p>	<p>Ρατσιστικές απεικονίσεις, για παράδειγμα, μαύροι που φορούν φούστες raffia.</p> <p>Εικόνες που αναπαράγουν στερεότυπα, για παράδειγμα, συσχετίζοντας μουσουλμάνους άνδρες με σοδομισμό.</p>
<p>Εξίσωση</p>	<p>Εβραίοι = Ισραήλ</p> <p>Εξίσωση ομοφυλοφιλίας με παιδικό σεξουαλικό έγκλημα, αιμομιξία ή σοδομισμό</p>
<p>Υπεράσπιση ή απειλή σεξουαλικής βίας - συχνά σε συγκεντρωμένη μορφή</p>	<p>Ένα παράδειγμα αυτού είναι η λεγόμενη Πύλη #Gamer. Κάτω από αυτό το hashtag /διεση(#), τόσο μίσος οργανώθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης το 2014 με τη μορφή απειλών δολοφονίας και βιασμού κατά της σεξιστικής βίντεο blogger Anita Sarkeesian που πήγε να κρυφτεί. Αποσύρθηκε από τις δημόσιες εμφανίσεις λόγω βομβιστικών απειλών.</p>
<p>Υποστήριξη ή υποκίνηση πράξεων βίας</p>	<p>"Θα πρέπει όλοι να πυροβοληθούν/ καούν / διαμελιστούν."</p> <p>"Πάρτε τους για κρέμασμα!"</p>

Πηγή: „Hate-speech– Hass im Netz“, Landesanstalt für Medien NRW (Ifm), klicksafe.de, Arbeitsgemeinschaft Kinder und Jugendschutz (AJS) Landesstelle NRW. (© AJS, Ifm, klicksafe.de)

πρωτότυπο στα γερμανικά, μετάφραση από τους συντάκτες

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ1Δ2

Το κουτί «τέρας»

Μαθησιακοί Στόχοι

- Προώθηση βαθύτερων γνώσεων μεταξύ των νέων σχετικά με το διαδικτυακό μίσος
- Αύξηση των ικανοτήτων των νέων όσον αφορά το διαδικτυακό μίσος

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: ένα κουτί «τέρας», φορητός υπολογιστής, προβολέας και πίνακας
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Ξεκινήστε τη δραστηριότητα ζητώντας από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν και να γράψουν σε ένα μικρό κομμάτι χαρτί ένα περιστατικό που είχαν σκόπιμα ή ακούσια πει ή σκεφτεί κάτι εναντίον ενός ατόμου, κορόιδεψαν ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων.
- Πείτε τους να πετάξουν στο κουτί «πέρας» τα κομμάτια χαρτιού τους.
- Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις υποομάδες, επιλέξτε ένα χαρτί από το κουτί και δώστε ένα σε κάθε μία από τις υποομάδες.
- Αφήστε τις υποομάδες να συζητήσουν για 20 λεπτά σχετικά με το γραπτό περιεχόμενο και να καταλήξουν εάν και γιατί αυτό το σχόλιο θεωρείται ρητορική μίσους. Συγκεντρώστε την ομάδα και γράψτε όλα τα σχόλια σε ένα πίνακα.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επισημάνουν τα σημαντικά χαρακτηριστικά της ρητορικής μίσους μέσω συζήτησης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Ελέγξτε τον παρακάτω σύνδεσμο σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας ενός <https://www.youtube.com/watch?v=3JHBijj7SZY> κουτιού «πέρας».
- Η ομάδα θα μπορούσε να σκεφτεί πως ο καθένας μας μπορεί να αποφύγει να είναι ανεκτικός στη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα διαβάζοντας το άρθρο "5 τρόποι αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους στα μέσα ενημέρωσης μέσω της Ηθικής και της Αυτορρύθμισης" που γράφτηκε από την Poni Alice JameKolok @Unesco

Εκπαίδευση σχετικά με τη δεοντολογία των μέσων ενημέρωσης: Η καταπολέμηση της φυλετικής ρητορικής μίσους ξεκινά με την συνειδητοποίηση ότι ενώ η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, η εμφάνιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει δημιουργήσει πολλαπλές πλατφόρμες για την παραγωγή, τη συσκευασία και τη διάδοση της ρητορικής μίσους. Η εκπαίδευση σχετικά με τη δεοντολογία των μέσων ενημέρωσης θα πρέπει να επικεντρώνεται στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των δημοσιογράφων και στον ρόλο τους στη δημιουργία και την προώθηση ειρηνικών κοινωνιών.

Πρέπει να αυξήσουμε την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα του ατόμου και των ομάδων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας του λόγου, των ευθυνών και των κοινωνικών επιπτώσεων της ελευθερίας του Τύπου. Οι δημοσιογράφοι πρέπει να είναι έχουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες για τον εντοπισμό της ρητορικής μίσους και την ικανότητα εξοστρακισμού αυτών των μηνυμάτων.

Ενθάρρυνση για αναφορά καταστάσεων που είναι πιθανόν να προκαλέσουν κάποια σύγκρουση και ενθάρρυνση εκστρατειών για πολυπολιτισμική ευαισθητοποίηση: Αν ενθαρρύνουμε την πραγματοποίηση αναφορών που αν γίνουν μπορεί να προκαλέσουν κάποια μορφή σύγκρουσης, αυτό θα συμβάλει στην καταπολέμηση της πλάνης του "εμείς" κατά των "αυτών". Οι δημοσιογράφοι χρειάζονται δεξιότητες αναφοράς ευαίσθητων θεμάτων. Οι πολυπολιτισμικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να δίνουν έμφαση στη γνώση και τον σεβασμό στην πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων. Οι δημοσιογράφοι πρέπει να έχουν επαγγελματικές αρχές πάνω σε αυτά τα θέματα και να γράφουν άρθρα, να βγάζουν προγράμματα στον αέρα, να μιλούν ακόμα και με ανθρώπους χωρίς να παίρνουν το μέρος κανενός.

Ρυθμίστε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Ξέρω ότι πολλοί από εσάς που διαβάζετε αυτό το άρθρο θα διερωτάστε πώς να ρυθμίσετε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χωρίς να αφαιρέσετε το δικαίωμα στην ελευθερία του Τύπου. Η εκπαίδευση στην Νομοθεσία και στην Ηθική που διέπουν τα Μέσα θα ενισχύσει την ελευθερία του Τύπου.

Ενθαρρύνετε τα θύματα και τους μάρτυρες να καταγγέλλουν εγκλήματα που σχετίζονται με τη ρητορική μίσους: Η ρητορική μίσους παραμένει σε μεγάλο βαθμό αόρατη απλώς και μόνο επειδή πολλά θύματα δεν γνωρίζουν πού να αναφέρουν τις υποθέσεις ή ακόμη και να κατανοήσουν ότι είναι θύματα ρητορικής μίσους.

Τέλος στην ατιμωρησία κατά των εγκλημάτων μίσους: Η ατιμωρησία έναντι εγκλημάτων μίσους μπορεί να αντιμετωπιστεί με τη δημιουργία μονάδων παρακολούθησης και αξιολόγησης στις αίθουσες ειδήσεων. Στη συνέχεια, οι μονάδες αυτές θα είναι επιφορτισμένες με την παρακολούθηση των τάσεων της ρητορικής μίσους, τη δημιουργία εκθέσεων και την προώθησή τους σε βασικά θεσμικά όργανα και την κοινωνία.

Ολοκλήρωση

- Πώς έχετε αναθεωρήσει την αντίληψή σας σχετικά με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Με βάση τα σχόλια αυτής της δραστηριότητας οι συμμετέχοντες μπορούν να δημιουργήσουν μια "Λίστα με τα Πρέπει και τα Μη μιας εκστρατείας κατά της ρητορικής μίσους"!

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Djuric, N., Zhou, J., Morris, R., Grbovic, M., Radosavljevic, V., & Bhamidipati, N. (2015, May) Hate-speech detection with comment embeddings. Στα πρακτικά του 24ου διεθνούς συνεδρίου για το παγκόσμιο διαδίκτυο (σ. 29-30).

Waldron, J. (2012) The harm in hate speech, Harvard University Press.

Waseem, Z., & Hovy, D. (2016, June) Hateful symbols or hateful people? predictive features for hate-speech detection on twitter. Στα πρακτικά του ερευνητικού εργαστηρίου φοιτητών NAACL (σ. 88-93).

Παράρτημα

- Δεν υπάρχει διαθέσιμο

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ1Δ3

Η Κλίμακα

Στόχοι

- Να ξεκινήσει ο προβληματισμός σχετικά με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο και πώς να την αναγνωρίσετε. Να ενθαρρύνει την απόκτηση μια νέας οπτικής ματιάς σχετικά με τις προκαταλήψεις που έχει ο καθένας μας, οι οποίες χτίζονται μέσα από την εκπαίδευση, ένα προσωπικό πολιτιστικό πλαίσιο και ένα συντακτικό πλαίσιο που μπορεί να παίξει ρόλο στην εκτίμηση των όσων λέγονται.
- Εντοπισμός και ανάλυση της διαδικτυακής ρητορικής μίσους.
- Να κατανοήσει κάποιος τα διαφορετικά επίπεδα ερμηνείας.
- Να μπορεί να επιχειρηματολογήσει κανείς για τις απόψεις και τις θέσεις του.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: κολλητική ταινία, μικρές κόλλες σημειώσεων (post-it notes)
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Βάλτε κολλητική ταινία στο έδαφος που αντιπροσωπεύει μια κλίμακα αξιών για τη ρητορική μίσους από το 0 έως το 10.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αντιδράσουν στη ρητορική μίσους που βρίσκεται στο διαδίκτυο διαβάζοντας δυνατά μερικές ή όλες τις δηλώσεις από το Παράρτημα. Για κάθε δήλωση, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να τοποθετούνται στην κλίμακα ανάλογα με την κρίση τους. Αυτή η κλίμακα βαθμολογείται: «Αυτή η δήλωση δεν θεωρείται ρητορική μίσους» ως (0), και «Αυτή η δήλωση θεωρείται, παγκοσμίως, ρητορική μίσους» ως (10)
- Μετά από αυτό, χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα πρέπει να καταλήξει σε μια δήλωση η οποία θα ληφθεί από το διαδίκτυο και θα τοποθετηθεί στην κλίμακα από 0 έως 10 μετά από διαβούλευση.
- Ενημερώστε τους ότι έχουν 20 λεπτά προετοιμασίας κατά τη διάρκεια των οποίων θα πρέπει να συμφωνήσουν για τα επιχειρήματα πάνω στα οποία στηρίχθηκε η απόφασή τους. Κατά τη διάρκεια των σχολίων, κάθε ομάδα πρέπει να εξηγήσει την επιλογή της και να τη συζητήσει με τις άλλες ομάδες.

Συμβουλές για τον συντονιστή

Το πρώτο μέρος της δραστηριότητας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη σημασία των στερεοτύπων στη ρητορική μίσους και στον αυθορμητισμό των αντιδράσεων. Συνεπώς, η άσκηση θα πρέπει να είναι σύντομη και οι δηλώσεις θα πρέπει να διαβάζονται γρήγορα.

Για να εξασφαλίσετε καλές ανταλλαγές απόψεων εντός των ομάδων, θα πρέπει να συγκροτήσετε ομάδες που δεν υπερβαίνουν τα έξι άτομα.

Παρακολουθήστε την καταλληλότητα των επιλογών και των επιχειρημάτων.

Υπενθυμίστε στην ομάδα τους κανόνες της συμπονετικής ακρόασης.

Ολοκλήρωση

Ποιες είναι οι κρίσιμες πτυχές της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;

- Πώς η δραστηριότητα σας έκανε να αισθανθείτε;
- Τι, αν υπάρχουν, συναισθήματα προκάλεσαν οι ανταλλαγές απόψεων;
- Αισθανθήκατε άβολα;
- Τι ρόλο έπαιξε στις συζητήσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Αυτή η άσκηση μπορεί να προσφέρει την ευκαιρία να αναλογιστούμε τους διαφορετικούς ρόλους που μπορεί να διαδραματίσει ο καθένας στη διάδοση της ρητορικής μίσους.

Παράρτημα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Όλοι οι Μουσουλμάνοι είναι τρομοκράτες.

Η ομοφυλοφιλία είναι ασθένεια.

Τα δυτικά κορίτσια είναι όλες σκύλες.

Όλοι σε μισούν.

Το Ολοκαύτωμα δεν είναι τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο από μια συνωμοσία.

Οι μετανάστες είναι κλέφτες.

Οι γυναίκες ανήκουν στην κουζίνα με τα παιδιά.

Πούστηδες

Πούστηδες

Όλοι οι Αμερικάνοι είναι ρατσιστές.

Άσχημα υπέρβαρα κορίτσια πρέπει να συνέλθουν και να αρχίσουν διατροφή.

Είσαι τόσο ηλίθια, ίσως το πιο ηλίθιο κορίτσι σε όλο το σχολείο.

Οι άντρες της Λατινικής Αμερικής είναι σκληροί.

Οι τσιγγάνοι είναι παράσιτα που απλά επωφελούνται από το σύστημά μας και κλέβουν τα χρήματά μας.

Πρέπει να αυτοκτονήσεις για να σωθεί η ανθρωπότητα.

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ1Δ4

**Κατανόηση των επιπτώσεων της
ρητορικής του μίσους στο διαδίκτυο**

Μαθησιακοί Στόχοι

- Κατανόηση του αντίκτυπου της ρητορικής μίσους στη ζωή ενός ατόμου, συμπεριλαμβανομένης της συναισθηματικής του ευημερίας και των προκλήσεων, μέσω της δημιουργίας μιας ιστορίας για ένα φανταστικό άτομο
- Κατανόηση της αντίδρασης στη ρητορική μίσους και πώς να υποστηρίξουμε ένα άτομο για να ξεπεράσει τις προκλήσεις.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Χαρτί Α3 και ποικιλία έγχρωμων στυλό/μολυβιών
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: Έως 10 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Στο έγγραφο που παρέχεται, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν το περίγραμμα ενός νεαρού ατόμου που είναι θύμα ρητορικής μίσους. Ζητήστε να δώσουν στο χαρακτήρα τους όνομα, ηλικία και ταυτότητα. Σημειώστε ότι αυτή η δραστηριότητα θα επικεντρωθεί σε βασικές πτυχές του σώματος: πρώτον, θα εστιάσετε στην καρδιά.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν τι υπάρχει στην ΚΑΡΔΙΑ του νεαρού ατόμου, τι το κάνει ευτυχισμένο; Τι είναι σημαντικό γι' αυτόν; Ποια είναι τα ενδιαφέροντα και οι αξίες του; Πώς ένα άτομο που έχει επηρεαστεί από τη ρητορική μίσους έχει αλλοιώσει αυτά τα ενδιαφέροντα και τις αξίες;
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν το ΚΕΦΑΛΙ. Τι συναισθήματα έχει το νεαρό άτομο τους; Πώς αισθάνεται; Πώς το κάνει να αισθάνεται και να αλλάζει τη στάση του απέναντι στον υπόλοιπο κόσμο ως αποδέκτης της ρητορικής μίσους;
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν τα ΜΑΤΙΑ. Τι οράματα έχει το νεαρό άτομο για το μέλλον; Σε τί θέλει να εεπιτύχει; Πού βλέπουν τη ζωή τους να κατευθύνεται;
- Ζητήστε στη συνέχεια από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν έξω από το ΣΩΜΑ. Σε ποιους εξωτερικούς παράγοντες υπόκειται; Με ποιον ζουν; Πώς είναι η σωματική και ψυχική του υγεία; Τι δυσκολίες αντιμετωπίζει στη ζωή του;
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν τα ΧΕΡΙΑ. Τι πρακτικές δεξιότητες και ικανότητες έχει αυτό το άτομο; Ποιες είναι οι φιλοδοξίες σταδιοδρομίας/εκπαίδευσης και ποιες δεξιότητες θα ήθελε να αναπτύξει; Πώς επηρεάστηκε αυτό;
- Οδηγήστε τους συμμετέχοντες στους ΓΟΦΟΥΣ. Τι ανάγκες υποστήριξης έχουν; Χρειάζονται βοήθεια; Ποιον έχουν ή θα ήθελε να τους υποστηρίξει;
- Οδηγήστε τους συμμετέχοντες στα ΠΟΔΙΑ. Ποιες τρεις βασικές δράσεις θα μπορούσε ένας εκπαιδευτής νεολαίας να πράξει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων; Ποια είναι τα επόμενα βήματα;
- Προσκαλέστε τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν μαζί ως ολόκληρη ομάδα και να παρουσιάσουν το νεαρό άτομο περιγράφοντας λεπτομερώς όλα τα βασικά μέρη του σώματος.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Να είστε υπομονετικοί και να μην πιέσετε χρονικά τους συμμετέχοντες. Η δραστηριότητα μπορεί να είναι μια εξαιρετικά προσωπική εμπειρία.
- Να δώσετε το δικαίωμα στους συμμετέχοντες να μην παρουσιάσουν το χαρακτήρα του νεαρού ατόμου με ολόκληρη την ομάδα εάν αυτό επιθυμούν.
- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να είναι δημιουργικοί - μπορούν να χρησιμοποιήσουν εικόνες, λέξεις, ό, τι στυλ μάθησης τους ταιριάζει καλύτερα.

Ολοκλήρωση

- Μπορείτε να αναγνωρίσετε τα δικά σας συναισθήματα σε κάθε περίπτωση; Πώς νιώσατε όταν κάνατε τη δραστηριότητα;
- Ποια θα μπορούσε να είναι τα πιθανά ερεθίσματα που θα προκαλούσαν συναισθηματική αντίδραση; Μπορείς να ονομάσεις μερικά από αυτά;
- Ως συντονιστής, θα πρέπει να έχετε κατά νου ότι αυτή είναι μια μη-συγκρουσιακή προσέγγιση που επιτρέπει τη διερεύνηση ζητημάτων χρησιμοποιώντας έναν χαρακτήρα και όχι μια μελέτη περίπτωσης πραγματικής ζωής. Ωστόσο, αυτό που μπορεί να δείτε να αναδύεται είναι οι ζωές των νέων ατόμων μέσα από τον φανταστικό τους χαρακτήρα. Η δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την αξιολόγηση των αναγκών και την κατανόηση των ζητημάτων που επηρεάζουν τη ζωή των νέων και να ξεκινήσει συζήτηση περί αυτού του θέματος.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

<http://www.c-linq.nl/wp-content/uploads/2012/05/Blagg-final-report.pdf>

Ο παραπάνω σύνδεσμος ενέπνευσε αυτή τη δραστηριότητα.

Παράρτημα

Συνημμένα φυλλάδια.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Σ1Δ5

Τίτλος

Κατανόηση του αντίκτυπου του εγκλήματος μίσους στο διαδίκτυο γύρω από τη συναισθηματική ευημερία

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να διευκολύνει τις συζητήσεις σχετικά με την κατανόηση της ρητορική μίσους και ο ρόλος που διαδραματίζει στην ψυχική υγεία και ευημερία.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Πρόσβαση στο διαδίκτυο, ηλεκτρονικό υπολογιστή και προβολέα
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60-120 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 8-10 συμμετέχοντες

Οδηγίες

Δείξτε στην ομάδα το παρακάτω βίντεο, που αναπτύχθηκε από [stophateuk.org: https://youtu.be/LbilEnZxhco](https://youtu.be/LbilEnZxhco)
Επιστημάνετε τον αντίκτυπο του βίντεο κοινωνικά, συναισθηματικά και σωματικά σε άτομα που είναι θύματα της ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Δώστε 5 λεπτά χρόνου για περισυλλογή μετά το τέλος του βίντεο. Μόλις οι συμμετέχοντες προβληματιστούν με το ζήτημα, ξεκινήστε μια συζήτηση που επικεντρώνεται σε μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με το βίντεο, συμπεριλαμβανομένου:

Ποια είναι η κατανόησή σας για την ρητορική μίσους στο διαδίκτυο;
Πώς σε έκανε να νιώσεις το βίντεο;

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ του διαδικτυακού μίσους και της ελευθερίας του λόγου;

Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το διαδικτυακό μίσος;

Δώστε στους συμμετέχοντες στυλό και χαρτί για να γράψουν τις απαντήσεις τους, καθώς ορισμένοι μπορεί να μην επιθυμούν να τις μοιραστούν δυνατά με την ομάδα, παραμένοντας όμως εμπλεκόμενοι στη δραστηριότητα και εξακολουθώντας να βιώνουν τα συναισθήματά τους. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν την άποψή τους για τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Ενθαρρύνεται τους να δώσουν παραδείγματα. Μετά την συζήτηση, θα παρουσιαστούν τα στοιχεία και αργότερα θα συζητηθούν για να δουν πόσο καλά τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν αντιπροσωπεύουν ότι πίστευαν στην πραγματικότητα. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν πώς τους έκανε να αισθανθούν το βίντεο. Τα συναισθήματα μπορεί να περιλαμβάνουν θυμό, θλίψη και απογοήτευση. Αυτή η συζήτηση μπορεί να είναι ευαίσθητη και είναι ζωτικής σημασίας να διατηρηθεί χρόνος στο τέλος της συνεδρίας για εξερεύνηση του πώς μπορούμε να ανταποκρινομαστε στη διαδικτυακή ρητορική μίσους.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν το πώς αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και της ελευθερίας του λόγου. Ενθαρρύνεται τους να εκφραστούν μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον προκαλώντας τις απόψεις τους και όχι το άτομο τους. Μετά τη συζήτηση, θα δοθούν οι ορισμοί και μπορεί να διεξαχθεί περαιτέρω συζήτηση.

Ανοίξτε τη συζήτηση για να εξερευνήσετε τι μπορούμε να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Οι προτάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν αναφορά διαδικτυακού μίσους, καθιστώντας απαράδεκτο μεταξύ φίλων να επιδεικνύουν τέτοια συμπεριφορά ή μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης στα μέσα ενημέρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Θα είναι βοηθητικό να επισυνάψετε μια ομαδική συμφωνία πριν από την υλοποίηση αυτής της δραστηριότητας για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος. Μια ομαδική συμφωνία μπορεί να περιλαμβάνει εμπιστοσύνη, σεβασμό και αμφισβήτηση/πρόκληση της γνώμης, όχι του προσώπου.

Ολοκλήρωση

Προτεινόμενες προτροπές:

- Σου άρεσε η δραστηριότητα;
- Πιστεύετε ότι το να είμαστε μέλος μιας ομάδας μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά μας;
- Πώς μπορούμε να αναλογιστούμε τη συμπεριφορά μας και ενδεχομένως να την αλλάξουμε όταν είναι επιζήμια για τους άλλους ανθρώπους;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το διαδικτυακό μίσος μπορείτε να βρείτε στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.stophateuk.org/onlinehate/>

Παράρτημα

- Σημειώσεις για τον συντονιστή για τη ρητορική μισούς στο διαδίκτυο, την ελευθερία του λόγου και υποστηρικτικές πηγές για την αντιμετώπιση του διαδικτυακού μισούς.

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ1Δ6

Το Δέντρο

Μαθησιακοί Στόχοι

- Κατανόηση των αιτίων και των συνεπειών της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Κατανόηση του πώς η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μπορεί να επηρεάσει το κοινωνικό πλαίσιο.
- Εντοπισμός και ανάλυση των αιτιών της ρητορικής μίσους και των πράξεων μίσους.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: χαρτί, μαρκαδόροι
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 - 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Δώστε ένα μοντέλο δέντρου (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1) ή ζητήστε από τους συμμετέχοντες να φτιάξουν το δικό τους δέντρο.
- Παρουσιάστε την έννοια του δέντρου χρησιμοποιώντας ένα συγκεκριμένο παράδειγμα αν είναι εφικτό.
- Αναφέρετε στους συμμετέχοντες ότι οι ρίζες είναι πολλαπλές και απαντήστε στην ερώτηση: "Γιατί γίνονται αυτές οι δηλώσεις;" (Ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 2, για ενδεικτικές δηλώσεις που προωθούν το μίσος). Η ερώτηση αυτή συνεπάγεται με απάντηση και σε άλλα ερωτήματα για τον εντοπισμό των αιτιών (Από ποιους γίνονται; Σε ποιο πλαίσιο;).
- Πείτε τους ότι τα κλαδιά είναι οι πολλές συνέπειες που προκαλούνται από αυτές τις παρατηρήσεις. Πρόκειται για την εξέταση των επιπτώσεων όσο το δυνατόν ευρύτερα (ψυχολογικών, σωματικών, ατομικών ή κοινωνικών κρίσεων).
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες. Μετά από τις δηλώσεις, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση του δέντρου, κάθε ομάδα θα πρέπει να χτίσει το δικό της δέντρο. Σε κάθε ομάδα θα ανατεθεί μια υπόθεση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και θα πρέπει να συνεργαστούν μεταξύ τους τα άτομα για να ολοκληρώσουν το δέντρο τους.
- Φέρτε τις ομάδες πίσω μαζί για να συζητήσουν κάθε ξεχωριστό δέντρο.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Θα πρέπει να παρακολουθείτε τους προβληματισμούς των συμμετεχόντων διασφαλίζοντας ότι οι διάφοροι παράγοντες και δράσεις λαμβάνονται υπόψη τόσο για τις αιτίες όσο και για τις συνέπειες.
- Θα μπορούσατε να προμηθευτείτε και να δώσετε στους συμμετέχοντες αυθεντικά σχόλια (screenshots), εκτός από αυτά στη λίστα δηλώσεων, για μεγαλύτερη πειστικότητα.

Ολοκλήρωση

- Ποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν κατά την κατασκευή του δέντρου;
- Τι προέκυψε από τις διάφορες ανταλλαγές απόψεων;
- Ποια ήταν τα σημεία διαφωνίας;
- Για ποιο πράγμα συμφώνησε η ομάδα;
- Τι έμαθες από αυτή την άσκηση;
- Ποια στοιχεία ειδικά για την διαδικτυακή ομιλία έχετε κρατήσει από αυτήν την άσκηση;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

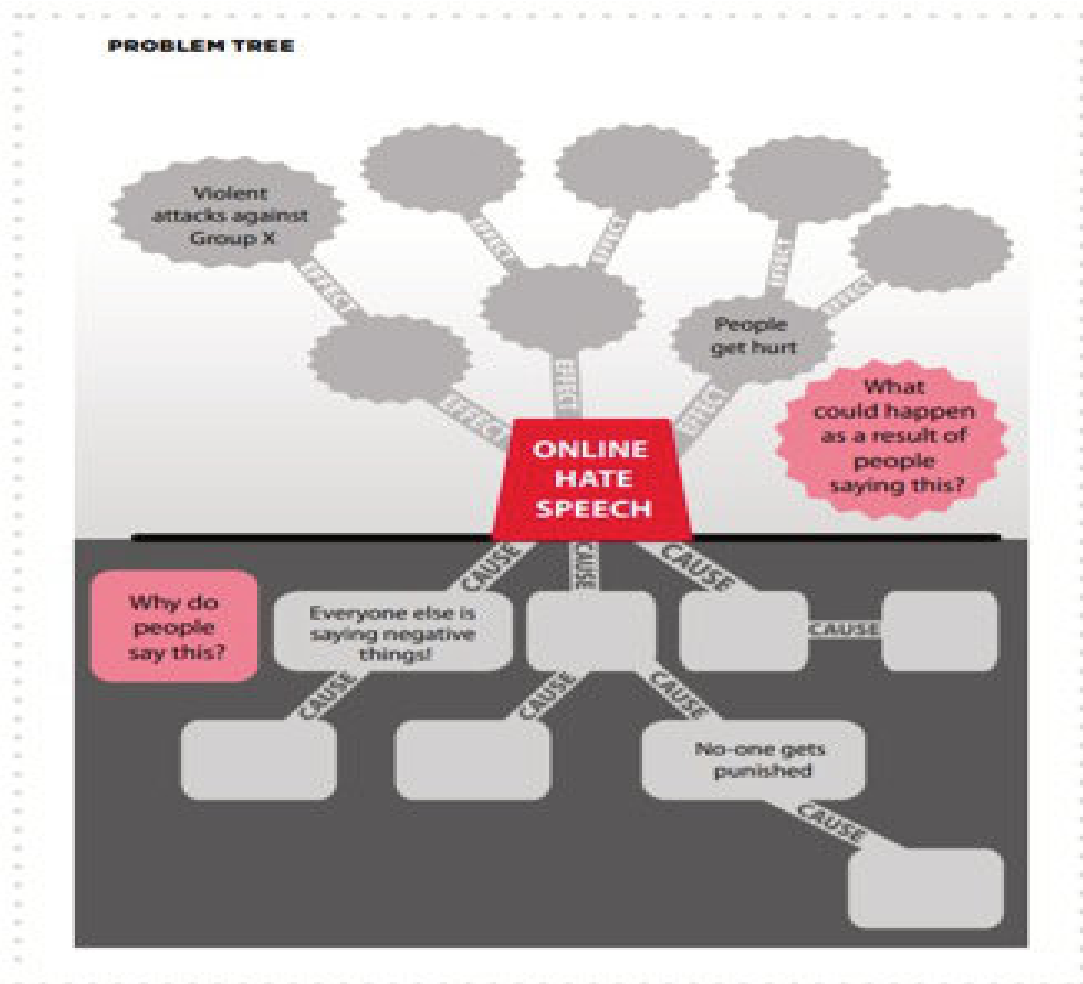
- Σύμφωνα με αυτούς τους προβληματισμούς, μπορούν να προταθούν δράσεις σχετικά με την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Με βάση τις αιτίες που εντοπίστηκαν, ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να προτείνουν και να καταγράψουν αποτελεσματικές λύσεις.
- Για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας, οι πιθανές επιπτώσεις που εντοπίστηκαν από τα δέντρα των συμμετεχόντων μπορούν να μεταφερθούν στην πυραμίδα και να συζητηθούν με τον ίδιο τρόπο όπως συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Keen, E. and M. Georgescu (2016) Bookmarks: A Manual for Combatting Hate-Speech Online through Human Rights Education, Council of Europe, διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/168065dac7>

Παράρτημα

Πίνακας 1, Το Δέντρο

Πηγή προσαρμοσμένη από το BOOKMARKS: A manual for combating hate-speech online through human rights education (2016) Council of Europe, σ. 111, διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/168065dac7>

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Όλοι οι Μουσουλμάνοι είναι τρομοκράτες.

Η ομοφυλοφιλία είναι ασθένεια.

Τα δυτικά κορίτσια είναι όλες σκύλες.

Όλοι σε μισούν.

Το Ολοκαύτωμα δεν είναι τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο από μια συνωμοσία.

Οι μετανάστες είναι κλέφτες.

Οι γυναίκες ανήκουν στην κουζίνα με τα παιδιά.

Πούστηδες

Όλοι οι Αμερικάνοι είναι ρατσιστές.

Άσχημα υπέρβαρα κορίτσια πρέπει να συνέλθουν και να αρχίσουν διατροφή.

Είσαι τόσο ηλίθια, ίσως το πιο ηλίθιο κορίτσι σε όλο το σχολείο.

Οι άντρες της Λατινικής Αμερικής είναι σκληροί.

Οι τσιγγάνοι είναι παράσιτα που απλά επωφελούνται από το σύστημά μας και κλέβουν τα χρήματά μας.

Πρέπει να αυτοκτονήσεις για να σωθεί η ανθρωπότητα.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ1Δ7

Τι είναι η ομιλία μίσους; Μια σιωπηλή συζήτηση.

Στόχοι

- Εισαγωγή του θέματος «ομιλία μίσους».
- Αναγνώριση των διαφορών μεταξύ ομιλίας μίσους, διαδικτυακού εκφοβισμού και ελευθερίας της έκφρασης.
- Ορισμός της «ομιλία μίσους».

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: 1 αφίσα με τίτλο "Ομιλία Μίσους", μια αφίσα με τίτλο "Διαδικτυακός Εκφοβισμός", μια αφίσα με τίτλο "Ελευθερία της Έκφρασης", καρταδόροι/στυλό, πίνακα.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 45 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Κατά τη διάρκεια της σιωπηλής φάσης της συζήτησης, τοποθετήστε τις τρεις αφίσες στο δωμάτιο. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να περπατήσουν γύρω από το δωμάτιο χωρίς να μιλούν (!) και πείτε τους να γράψουν τις σκέψεις τους σχετικά με τους τίτλους στις αφίσες. Μπορούν επίσης να αναφερθούν στα σχόλια των άλλων, να συμφωνήσουν, να διαφωνήσουν και ούτω καθεξής.
- Μόλις τελειώσετε, τοποθετήστε τις τρεις αφίσες τη μία δίπλα στην άλλη και συνοψίστε τα αποτελέσματα δυνατά.
- Δώστε διευκρινήσεις με την ομάδα μέσω ανοικτών ερωτήσεων και συζητήστε συγκεκριμένα σημεία, εάν είναι απαραίτητο.
- Κατά τη διάρκεια της ολοκλήρωσης, ρωτήστε την ομάδα σχετικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και του διαδικτυακού εκφοβισμού, τι είναι η ελευθερία του λόγου και πού αυτή τελειώνει. Καταγράψτε βασικά σημεία σε ένα πίνακα.
- Ολοκληρώστε γράφοντας τα πιο σημαντικά σημεία του ορισμού της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο σε ένα πίνακα.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Θα πρέπει να είστε καλά προετοιμασμένοι για να ηγηθείτε μιας συζήτησης με θέματα όπως η ομιλία μίσους στο διαδίκτυο, ο διαδικτυακός εκφοβισμός, η ελευθερία της έκφρασης και για στοιχεία που αφορούν την ρητορική μίσους στο διαδίκτυο εάν οι συμμετέχοντες αναφέρουν μερικά από αυτά. Μπορείτε επίσης να συμβουλευτείτε την Εισαγωγή αυτής της Συνάντησης και για περισσότερες πληροφορίες δείτε τις δραστηριότητες της συνάντησης.
- Μπορεί να υπάρχουν συμμετέχοντες στην ομάδα που έχουν πέσει οι ίδιοι θύματα ρητορικής μίσους ή διαδικτυακού εκφοβισμού. Αυτές είναι ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Ο συντονιστής θα πρέπει να γνωρίζει καλά την ομάδα και να δείχνει κατανόηση στις συναισθηματικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων ή σε τυχόν επιβλαβείς σχόλια.

Ολοκλήρωση

- Τι παρατηρείτε στις αφίσες;
- Βρίσκετε ομοιότητες μεταξύ ρητορικής μίσους και διαδικτυακού εκφοβισμού; Ποιες;
- Βρίσκετε διαφορές μεταξύ ρητορικής μίσους και διαδικτυακού εκφοβισμού; Ποιες;
- Τι είναι η ελευθερία της έκφρασης;
- Πού τελειώνει η ελευθερία της έκφρασης;
- Τι επιτρέπεται και τι δεν επιτρέπεται;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Η μέθοδος που παρουσιάζεται εδώ προορίζεται ως εισαγωγή στην Ομιλία Μίσους. Στην συνέχεια, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να εξετάσουν προσεκτικότερα τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις της ρητορικής μίσους (βλέπε, π.χ. μέθοδος που χρησιμοποιείται στο S1A1).

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

DG for Internal Policies (2016) Cyberbullying among young people, European Parliament, διαθέσιμο στην: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU\(2016\)571367_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU(2016)571367_EN.pdf)

Council of Europe Portal, Freedom of Expression, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression>

INACH – Bringing the Online In Line with Human Rights, διαθέσιμο στην: <https://www.inach.net/>

Amadeu Antonio Stiftung (2015) „Geh sterben!“ Umgang mit Hate-speech und Kommentaren im Internet, διαθέσιμο στην: <https://www.amadeu-antonio-stiftung.de/publikationen/geh-sterben/> (in German).

More activities on the subject of hate speech: Keen, E. and M. Georgescu (2020, revised edition) Bookmarks: A Manual for Combatting Hate-Speech Online through Human Rights Education, European Youth Centre Strasbourg, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/bookmarks-connexions>

Παράρτημα

- Δεν υπάρχει διαθέσιμο

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ1Δ8

Υπάρχουν όρια μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους;

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να βιώσετε συγκρούσεις που μπορεί να προκύψουν όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών διαφορετικών κοινοτήτων/ομάδων.
- Να διερευνήσετε τους υφιστάμενους περιορισμούς και διαφορετικές απόψεις μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων συζήτησης και κριτικής ανάλυσης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: κόλλες σημειώσεων (post-it notes), πίνακα, μαρκαδόρους και φυλλάδια
- Διάρκεια ολοκλήρωσης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 110 – 130 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 – 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι σημαίνει για αυτούς η «ελευθερία της έκφρασης». Συλλέξτε ιδέες στις κόλλες σημειώσεων θίγοντας τα ακόλουθα σημεία:

- Η ελευθερία της έκφρασης σημαίνει ότι μπορούμε να λέμε ό,τι θέλουμε;
- Εάν πιστεύετε ότι ορισμένες "εκφράσεις" δεν πρέπει να επιτρέπονται, πώς θα μπορούσαμε να αποφασίσουμε ποιες χρειάζεται να απαγορευτούν; Ποιος πρέπει να το αποφασίσει;
- Εκτός από την ομιλία ή τη γραφή, ποιοι είναι οι άλλοι τρόποι με τους οποίους «εκφραζόμαστε» (π.χ. μουσική, δράμα, εικόνες, γλώσσα σώματος);

Μην προσπαθήσετε να ολοκληρώσετε τη συζήτηση και να καταλήξετε σε μια «σωστή» απάντηση: να συζητήσετε εν συντομία ορισμένες απόψεις και να εξηγήσετε ότι πρόκειται συχνά για αμφιλεγόμενου τύπου ερωτήσεις που διερευνώνται λεπτομερέστερα μέσω της δραστηριότητας.

Μετά από αυτό, διανείμετε το Φυλλάδιο 1 στους συμμετέχοντες (Παράρτημα). Σε άλλη περίπτωση, μπορείτε να δημιουργήσετε ένα φυλλάδιο στηριγμένο σε τοπικό πλαίσιο και εμπειρία, το οποίο αναφέρεται στην διαμάχη που προέκυψε όταν η Δανέζικη εφημερίδα Jyllands Posten δημοσίευσε δώδεκα κινούμενα σχέδια που περιείχαν σατιρικές απεικονίσεις του Προφήτη Μωάμεθ. Διαβάστε την περιγραφή του τεύχους στο φυλλάδιο.

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις ομάδες για να συζητήσουν τα όρια μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους. Η πρώτη ομάδα θα υποστηρίξει την προστασία της ελευθερίας του λόγου/έκφρασης. Η δεύτερη ομάδα θα αναλάβει να υπερασπιστεί τη θέση ότι υπάρχουν όρια στην ελευθερία του λόγου και της έκφρασης. Η τρίτη ομάδα θα έχει το ρόλο του δικαστή ή των ενόρκων, προφέροντας μια τελική ετυμηγορία με βάση τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι άλλες δύο ομάδες.

Εξηγήστε τους κανόνες συζήτησης που θα χρησιμοποιηθούν κατά την ακρόαση της συζήτησης (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1).

Αφήστε 30 λεπτά χρόνο για συζήτηση μέσα στην ομάδα, διευκρινίστε τυχόν ανησυχίες σχετικά με την υπόθεση και στη συνέχεια ζητήστε από τις δύο πρώτες ομάδες να ορίσουν έως και τρεις εκπροσώπους. Ο καθένας από αυτούς θα πρέπει να συζητήσει το θέμα για περίπου 20 λεπτά.

– Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, σημειώστε στον πίνακα, τον οποίο θα χωρίσετε σε 2 στήλες, τα κύρια επιχειρήματα που προέβαλαν οι δύο ομάδες.

- Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, η τρίτη ομάδα (ο δικαστής/οι ένορκοι) θα συντονίζει τη συζήτηση.

Στο τέλος της συζήτησης, ο δικαστής/οι ένορκοι έχουν δέκα λεπτά για να καταλήξουν σε τελική ετυμηγορία με βάση τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι ομάδες.

Συγκεντρώστε ολόκληρη την ομάδα και συζητήστε στην Ολοκλήρωση τα κύρια επιχειρήματα που προέβαλαν οι δύο ομάδες (ανατρέξτε στην Εισαγωγή της Συνάντησης για να εμπλουτίσετε τη συζήτηση).

Συμβουλές για τον συντονιστή

1. Η δραστηριότητα θα μπορούσε να ωφεληθεί από τη διάθεση περισσότερου χρόνου, ιδίως κατά τη διάρκεια της ακρόασης, έτσι ώστε οι άνθρωποι να έχουν την ευκαιρία να απαντήσουν σε σχόλια άλλων. Μπορείτε επίσης να εντοπίσετε ομάδες τυχαία για να εξοικονομήσετε χρόνο κατά τη διάρκεια της συνάντησης.

2. Τα πρόσωπα που παίζουν την δικαστική επιτροπή θα πρέπει να αισθάνονται σίγουροι για τον συντονισμό της συνάντησης και - εάν είναι απαραίτητο - να διακόπτουν τους ομιλητές για να μείνει χρόνος για όλους να μιλήσουν. Θα πρέπει να προβάρετε την διαδικασία με τους συμμετέχοντες που παίζουν την δικαστική επιτροπή πριν από την πραγματική προσομοίωση.

3. Συνιστάται να μην παρεμβαίνετε κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης της ακρόασης. Φυσικά, εάν προκύψουν δυσκολίες, μπορεί να είναι απαραίτητο να το κάνετε. Θα πρέπει, ωστόσο, να προσπαθήσετε να το πράξετε χωρίς να υπονομευθεί η εξουσία των ενόρκων.

4. Κατά τη διάρκεια της ολοκλήρωσης, είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε να αποφύγουμε την επανάληψη της προσομοίωσης της ακρόασης. Οι συμμετέχοντες πρέπει να προσπαθήσουν να απομακρυνθούν από τον ρόλο που είχαν στη δραστηριότητα για να προβληματιστούν κατάλληλα για το τι βίωσαν. Θα πρέπει να τους βοηθήσετε να επεξεργαστούν τα γεγονότα και συναισθήματά τους κάτω από το πρίσμα της αληθινής τους ταυτότητας και όχι μέσα από αυτό των υποτιθέμενων ρόλων τους.

5. Μπορεί να χρειαστεί να είστε καλά προετοιμασμένοι για την Ολοκλήρωση για να συντονίσετε τη συζήτηση με επιτυχία.

6. Δώστε χώρο σε όλους τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τη γνώμη τους.

7. Βεβαιωθείτε ότι έχετε καλή γνώση της ομάδας σας πριν την έναρξη αυτής της δραστηριότητας. Είναι ζωτικής σημασίας να έχουμε ομάδες με διαφορετικές ικανότητες π.χ. ντροπαλές και εξωστρεφείς προσωπικότητες.

8. Ξεκινήστε την συζήτηση χαιρετώντας τους με τα πραγματικά τους ονόματα ή χρησιμοποιώντας μια άλλη τεχνική που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να εγκαταλείψουν τους ρόλους που είχαν αναλάβει κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης της ακρόασης. Είναι σημαντικό να γίνει πριν από την έναρξη της Ολοκλήρωσης.

Ολοκλήρωση

Θέματα:

Πώς ένιωσαν οι συμμετέχοντες γι' αυτή τη δραστηριότητα;

Ήταν πιο δύσκολο απ' ό,τι είχαν φανταστεί;

Ποιες ήταν η πιο προκλητικές πτυχές, τα πιο δύσκολα πράγματα να αναδείξουν;

Υπήρξαν σοβαρές διαφωνίες εντός των ομάδων; Πώς επιλύθηκαν;

Ξαφνιάστηκες από το αποτέλεσμα της ετυμηγορίας;
Αντιπροσώπευε τη θέση της ομάδας που ανήκατε;

Γιατί πιστεύετε ότι η ελευθερία του λόγου είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα; Τι σημαίνει για τα ανθρώπινα δικαιώματα να τάσσεσαι εναντίον ορισμένων ειδών ελευθερίας του λόγου;

Καταλήξατε σε κάποιες γενικές αρχές για να αποφασίσετε πότε η ελευθερία της έκφρασης μπορεί (ή πρέπει) να περιοριστεί;

Ποιοι είναι οι κίνδυνοι του να είσαι υπερβολικά περιοριστικός;
Ποιος είναι ο κίνδυνος να είσαι υπερβολικά ανεκτικός;

Πιστεύετε ότι το κλείσιμο ιστοτόπων ή η αφαίρεση επιβλαβών αναρτήσεων καταπολεμά αποτελεσματικά τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο;

Πιστεύετε ότι αυτή η κατάσταση θα μπορούσε να προκύψει στην πραγματική ζωή;

Μπορείτε να σκεφτείτε παρόμοιες περιπτώσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Δώστε στους συμμετέχοντες γνωστές μελέτες περίπτωσης σχετικά με τους περιορισμούς της ελευθερίας του λόγου που παρουσιάστηκαν ενώπιον της ΕΣΔΑ, π.χ. NORWOOD κατά Ηνωμένου Βασιλείου (αριθ. 23131/03), JERSILD κατά ΔΑΝΙΑΣ (αριθ. 15890/89), LEROY κατά ΓΑΛΛΙΑΣ (αριθ. 36109/03) για να τις συζητήσουν μεταξύ τους.
- Πόσα γνωρίζουν οι συμμετέχοντες για τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους τους; Θα μπορούσαν να κάνουν κάποια έρευνα σχετικά με τις δημόσιες δηλώσεις που έχουν για τις μειονότητες ή άλλες ευάλωτες ομάδες και στη συνέχεια να γράψουν για να εκφράσουν την υποστήριξή τους ή τη διαφωνία τους. Ένα γράμμα από τον καθένα μπορεί ακόμη και να προκαλέσει μια αντίδραση!
- Συζητήστε με την ομάδα πιθανές δράσεις σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες συναντήσουν δημοσιεύσεις στο διαδίκτυο που υποκινούν το μίσος. Αναπτύξτε μαζί ορισμένα επιχειρήματα και σύντομα μηνύματα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι συμμετέχοντες κάθε φορά που βρίσκουν παραδείγματα ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

UN Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, OSCE Representative on Freedom of the Media, OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression, and the African Commission on Human and Peoples' Rights (ACHPR) Special Rapporteur on Freedom of Expression and Access to Information (2011) Joint Declaration on Freedom of Expression and the Internet, **διαθέσιμο στην:** <https://www.osce.org/fom/78309>

Council of Europe (2012) Survey on young people's attitudes and experience of online hate speech, **διαθέσιμο στην:** http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/news/news_47.html

Sturges, Paul (2006) Limits to Freedom of Expression? Considerations Arising from the Danish Cartoons Affair, IFLA Journal, 32:181-188. **Διαθέσιμο στην:** <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/sturges/cartoons.pdf>

Council of Europe (2008) Factsheet on hate speech, **διαθέσιμο στην:** www.coe.int/t/DC/Files/Source/FS_hate_en.doc

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ1Δ9

Τα Παράσιτα

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να διακρίνουμε τη διαφορά μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: πίνακας
- Διάρκεια ολοκλήρωσης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά, κατά προτίμηση σε ανοιχτό χώρο
- Αριθμός ομάδας: έως 21 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Χωρίστε την ομάδα σε τρεις υποομάδες και τοποθετήστε τις σε απόσταση μεταξύ τους.
- Η πρώτη ομάδα είναι το ραδιόφωνο που εκπέμπει μια φράση ελευθερίας του λόγου που όλοι επαναλαμβάνουν μαζί όσο το δυνατόν πιο δυνατά.
- Η δεύτερη ομάδα, Τα παράσιτα, κάνουν όσο το δυνατόν περισσότερο θόρυβο φωνάζοντας μηνύματα ρητορικής μίσους για να πνίξουν την αρχική φράση ελευθερίας του λόγου.
- Η τρίτη ομάδα είναι οι ακροατές που προσπαθούν να κατανοήσουν το μήνυμα της πρώτης ομάδας.
- Για λίγα λεπτά, γίνεται ένας πραγματικός χαμός. Η τρίτη ομάδα κερδίζει αν καταλάβει το μήνυμα. Οι ομάδες περιστρέφονται γύρω από τις τρεις θέσεις.
- Αναφέρετε ότι κάθε ομάδα πρέπει να συγκεντρωθεί και να μαζέψει όλα τα σχόλια σχετικά με την εμπειρία τους σε ένα πίνακα.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επισημάνουν τις σημαντικές διαφορές μεταξύ ελευθερίας του λόγου και ομιλία μίσους, χρησιμοποιώντας αυτή την ερώτηση για να βοηθήσετε στην ανάλυσή τους:

Μπορεί να ξεσηκώσει αντιδράσεις η ποινικοποίηση της γλώσσας που μπορεί να είναι δυσάρεστη και προσβάλλει, αλλά δεν υποκινεί τη βία;

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Η ρητορική μίσους είναι μια μορφή έκφρασης που σκοπό έχει να επιτεθεί σε ένα άτομο ή μια ομάδα.
- Η ρητορική μίσους περιλαμβάνει επιθετικές λέξεις, απειλές, υποκίνηση βίας, συκοφαντία ή λίβελο και δημιουργεί ένα εχθρικό περιβάλλον.
- Η ελευθερία του λόγου είναι ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο δικαίωμα για τους ανθρώπους να μιλούν χωρίς άγχος σχετικά με την τιμωρία, τη λογοκρισία και την κυβερνητική παρέμβαση.
- Η ελευθερία του λόγου μπορεί να αποδοθεί στην αθηναϊκή δημοκρατική αρχή.
- Η ρητορική μίσους ενθαρρύνει την κακοποίηση, ενώ η ελευθερία του λόγου ενθαρρύνει τη συζήτηση.
- Σε αντίθεση με την ρητορική μίσους, η ελευθερία του λόγου είναι ανθρώπινη, σέβεται τους περιορισμούς και είναι κατά των εγκλημάτων μίσους.
- Η ρητορική μίσους υποβαθμίζει την κοινωνία, ενώ η ελευθερία του λόγου βελτιώνει την κοινωνία.
- Σε αντίθεση με την ελευθερία του λόγου, η ρητορική μίσους συχνά οδηγεί σε κοινωνική τιμωρία.
- Σε αντίθεση με τη ρητορική μίσους, η ελευθερία του λόγου προστατεύει τις μειονότητες.

Ολοκλήρωση

- Μπορείτε τώρα να αναγνωρίσετε τις συμπεριφορές της ελευθερίας του λόγου και της ρητορικής μίσους;
- Μπορείτε να καταλάβετε τις διαφορές τους;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Κάντε μια συζήτηση με την ομάδα σας για το ακόλουθο θέμα, «Ελευθερία του λόγου έναντι της ακαδημαϊκής ελευθερίας!», έχοντας ως εισαγωγική πρόταση το εξής: «Τα πανεπιστήμια δεν μπορούν να υποστηρίξουν την απεριόριστη αναζήτηση της γνώσης αν κάποιος δεν μπορεί να σκέφτεται ελεύθερα».

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Bleich, E. (2014) Freedom of expression versus racist hate speech: Explaining differences between high court regulations in the USA and Europe, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(2), 283-300.

Strossen, N. (2018) *Hate: Why we should resist it with free speech, not censorship*. Oxford University Press.

Yong, C. (2011) Does freedom of speech include hate speech? *Res Publica*, 17(4), 385.

Παράρτημα: Μίσος εναντίον Ελευθερίας του Λόγου Γράφημα Σύγκρισης

Χαρακτηριστικά	Εκφράσεις μίσους	Ελευθερία έκφρασης
Σκοπός	Υποκίνηση βίας εναντίον άλλων	Επιτρέπει στους ανθρώπους να μοιράζονται ανοιχτά τις πεποιθήσεις, τις σκέψεις και τις ιδέες τους
Ενθαρρύνει τη συζήτηση	Όχι, ενθαρρύνει τη βία	Ναι, παρουσιάζει τις δύο πλευρές ενός ζητήματος.
Επίδραση στην κοινωνία	Υποβαθμίζει την κοινωνία μέσω περιττών παρατάξεων	Βελτιώνει την κοινωνία μέσω θετικών αλλαγών
Επίδραση στον ίδιο τον εαυτό	Πληγώνει τον εαυτό του και τιμωρείται κοινωνικά	Γενικά υποστηρίζεται
Στάση απέναντι στη μειονότητα	Προκατειλημμένος	Προστατεύει και δίνει αξία
Ανθρωπιά	Όχι	Ναι
Έγκλημα μίσους	Υπέρ	Εναντίον

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ1Δ10

Σεβάσου την ιδιωτικότητά μου!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο.
- Για τη βελτίωση της κατανόησης σχετικά με την καταχρηστική χρήση του διαδικτύου.
- Να αναπτύξουμε δεξιότητες για να σκεφτόμαστε δημιουργικά και να βρίσκουμε τρόπους για την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.
- Προώθηση της ενσυναίσθησης και της αλληλεγγύης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Υπολογιστή και προβολέα για να δείξει το βίντεο, πίνακα και μαρκαδόρους, κατάλογος δηλώσεων, κολλητική ταινία που θα μοιράσει το χώρο με μια μακριά κατακόρυφη γραμμή
- Διάρκεια ολοκλήρωσης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 70 – 90 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 – 30 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Για να εισαγάγετε το θέμα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, εμφανίστε το παρακάτω βίντεο (διάρκειας: 5 λεπτά και 17 δευτερόλεπτα), δημιουργία του κινήματος: «No Hate-Speech»
- <https://www.youtube.com/watch?v=kp7ww3KvccE>
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις σκέψεις τους και να δώσουν τα σχόλιά τους για το βίντεο που μόλις παρακολούθησαν κάνοντας μια συζήτηση με όλους. Γράψτε λέξεις-κλειδιά σε έναν πίνακα.
- Κάντε το ίδιο ξανά με σε ένα καθαρό πίνακα. Ο χρόνος αυτός δίνει χώρο για συζήτηση σχετικά με το πώς λειτουργεί η ανωνυμία στο διαδίκτυο, πώς μπορεί να δημιουργήσει διαδικτυακό μίσος και πώς συσχετίζεται με την ιδιωτική ζωή και την ασφάλεια.
- Τραβήξτε μια γραμμή στο πάτωμα είτε χρησιμοποιώντας κολλητική ταινία ή σπάγκο και ονομάστε την: «γραμμή του ναι». Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μπουν σε δύο ευθείες γραμμές, μία σε κάθε πλευρά της «γραμμής του ναι».
- Εξηγήστε ότι θα διαβάσετε μερικές δηλώσεις σχετικά με τα θέματα που αναφέρθηκαν παραπάνω και θέλετε να απαντήσουν χωρίς να χρησιμοποιήσετε λέξεις. Αν μπορούν να απαντήσουν «ναι» σε μια δήλωση, θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα παραπέρα στη «γραμμή του ναι». Πρέπει να απαντούν με ειλικρίνεια.
- Διάβασε την πρώτη δήλωση. Δώστε στα άτομα χρόνο να σκεφτούν και να απαντήσουν. Στη συνέχεια, ζητήστε τους να κοιτάξουν γύρω τους και να παρατηρήσουν πόσοι υπάρχουν στη «γραμμή του ναι».
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στις γραμμές εκκίνησης και να διαβάσουν την επόμενη δήλωση.
- Στο τέλος, βάλτε τους σε κύκλο και προχωρήστε στην Ολοκλήρωση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Αυτά είναι αρκετά ευαίσθητα ζητήματα και θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι για αντιδράσεις από ορισμένους συμμετέχοντες καθώς θυμούνται κακές εμπειρίες. Προετοιμαστείτε καλά και σκεφτείτε αν θέλετε να καλέσετε κάποιον με εμπειρία για να σας βοηθήσει.
- Αυτή η δραστηριότητα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μόνο αφού γνωρίζετε ότι δεν υπάρχει κάποιου είδους εκφοβισμός μεταξύ των μελών της ομάδας.
- Για τους συμμετέχοντες το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να μάθουν από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι είναι απαραίτητο να μιλήσουν και να μοιραστούν το πρόβλημα τους κάθε φορά που το βιώνουν ή το βλέπουν.

Ολοκλήρωση

- Τι συνέβη εδώ; Ποια τα συναισθήματά σας για τη δραστηριότητα;
- Πώς αισθάνθηκες να κάνεις πλαγιαστά βήματα πάνω στη «γραμμή του ναι»;
- Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να πατήσεις τη «γραμμή του ναι»;
- Αυτή η δραστηριότητα αντικατοπτρίζει πραγματικές εμπειρίες ζωής με κάποιο τρόπο; Πώς;
- Είναι όλες οι δηλώσεις αρκετά έντονες για να μπορούν να χαρακτηριστούν ως ομιλία μίσους/διαδικτυακός εκφοβισμός; Γιατί ναι; Γιατί όχι;
- Υπάρχουν άλλοι τρόποι ρητορικής μίσους στο διαδικτυο/ διαδικτυακού εκφοβισμού που δεν έχουμε αναφέρει;
- Γιατί οι άνθρωποι εκφοβίζουν; Γιατί οι άνθρωποι γίνονται θύματα;
- Γιατί οι άνθρωποι που έχουν πέσει θύματα εκφοβισμού, μερικές φορές εκφοβίζουν και οι ίδιοι τους άλλους;
- Τι μπορεί να γίνει για να σταματήσει η ρητορική μίσους στο διαδικτυο/ο διαδικτυακός εκφοβισμός; Από το θύμα; Από άλλους;
- Τι μπορείτε να κάνετε για να προστατευτείτε από τη ρητορική μίσους στο διαδικτυο/ τον διαδικτυακό εκφοβισμό;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται όταν οι άνθρωποι εκφοβίζονται;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Κάντε ένα σλόγκαν για μια εκστρατεία κατά του διαδικτυακού εκφοβισμού.
- Οργανώστε μια δημόσια συζήτηση σχετικά με το θέμα στο σχολείο σας ή σε μια λέσχη νεολαίας, επειδή πολλοί δάσκαλοι και γονείς δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

The 'No Hate-Speech Movement' website, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/home>

Υπάρχουν πολλοί ιστότοποι στο διαδίκτυο σχετικά με την αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού. Γενικές πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

<http://www.stopcyberbullying.org/>

<http://yp.direct.gov.uk/cyberbullying/>

http://europa.eu/legislation_summaries

Council of Europe (2004) Convention on Cybercrime, διαθέσιμο στην: <http://conventions.coe.int>

Η Σύμβαση, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2004, είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη για τα εγκλήματα που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου και μέσα από άλλα δίκτυα υπολογιστών, η οποία ασχολείται κυρίως με τις παραβιάσεις των πνευματικών δικαιωμάτων, την απάτη που σχετίζεται με τους υπολογιστές, την παιδική πορνογραφία και παραβιάσεις που σχετίζονται με την ασφάλεια των δικτύων. Περιέχει επίσης μια σειρά εξουσιών και διαδικασιών, όπως η αναζήτηση δικτύων υπολογιστών και η αναχαίτηση. Ψάξτε την ιστοσελίδα: <http://conventions.coe.int>, για τη συνθήκη No. 185.

Παράρτημα: Δηλώσεις

- Έχει ανοίξει ποτέ κάποιος τους λογαριασμούς των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σας/το ηλεκτρονικό σας ταχυδρομείο χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχει διαβάσει ποτέ κάποιος, κάποιο από τα μηνύματά σας χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Σας έχει στείλει ποτέ κάποιος προσβλητικά μηνύματα, άσχημες εικόνες ή βίντεο, είτε στους λογαριασμούς σας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είτε στο ηλεκτρονικό σας ταχυδρομείο;
- Έχουν στείλει ποτέ πληροφορίες/φωτογραφίες/βίντεο σας σε κάποιον άλλο χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχει δημοσιεύσει ποτέ κανείς φωτογραφίες ή πληροφορίες σχετικά με εσάς σε ιστότοπο ή μέσα κοινωνικής δικτύωσης χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχει ποτέ κανείς χειραγωγήσει/τροποποιήσει κάποια από τις φωτογραφίες ή τα βίντεό σας χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχετε δώσει τους κωδικούς πρόσβασής σας σε κάποιον άλλο;
- Σας έχει προσβάλει ποτέ κανείς σε διαδραστική αίθουσα παιχνιδιών ή κατά την διάρκεια διαδικτυακής συνομιλίας;
- Έχετε λάβει ποτέ ενοχλητικά/δυσάρεστα τηλεφωνήματα;
- Σας έχουν κάνει ποτέ ακατάλληλα σχόλια σε blog σας ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σας;
- Γνωρίζετε κάποιον που είναι θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού;
- Γνωρίζετε ότι υπάρχουν ειδικοί νόμοι γι' αυτού του είδους τη βία;
- Πιστεύετε ότι πρέπει να υπάρχουν όρια στο τι μπορούμε να ανεβάσουμε εμείς οι άνθρωποι στο διαδίκτυο;

IO2: Youth2Unite Manual

**ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 2: Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ**

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 2: Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ

Η άνοδος της διαδικτυακής διασυνδεσιμότητας είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουμε, αναπτύσσουμε και επικοινωνούμε ιδέες. Από πολλές απόψεις, η αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου μας επέτρεψε να ενημερωνόμαστε καλύτερα σε σύγκριση με τους προηγούμενους τρόπους ενημέρωσης όπως μέσα από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και την έντυπη δημοσιογραφία. Υπήρχαν 4,5 δισεκατομμύρια χρήστες του διαδικτύου παγκοσμίως τον Ιούνιο του 2019, 5 δισεκατομμύρια χρήστες κινητών τηλεφώνων και 3,5 δισεκατομμύρια λογαριασμοί κοινωνικών μέσων (2019).

Για πολλούς νέους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει ο τρόπος με τον οποίο αλληλοεπιδρούν με τον κόσμο, με τους συνομήλικους τους και τους φίλους τους. Ο μέσος χρόνος που δαπανάται στα κοινωνικά δίκτυα ανά ημέρα είναι 153 λεπτά ή 2,5 ώρες. Δεδομένου ότι αυτός ο μέσος όρος περιλαμβάνει όλες τις ηλικίες, είναι πιθανό οι νέοι να περνούν πολύ περισσότερο χρόνο την ημέρα, από αυτόν, συμμετέχοντας στο διαδίκτυο.

Τα θετικά από αυτό είναι ότι αισθάνονται ενημερωμένοι και συνδεδεμένοι. Η Εξέγερση της Επανάστασης του Κλίματος από νεαρούς ακτιβιστές που εξαπλώνεται σε όλο τον πλανήτη δεν θα ήταν τόσο αποτελεσματική χωρίς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ωστόσο, τα αρνητικά είναι ο τρόπος με τον οποίο αυτά τα μέσα επιτρέπουν την ομιλία μίσους και τον διαδικτυακό εκφοβισμό να εξαπλώνονται πολύ πιο εύκολα – και ανώνυμα – σε σύγκριση με την επαφή πρόσωπο με πρόσωπο. Η ρύθμιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με τα κουμπιά «Μου αρέσει», τα σχόλια και τα κουμπιά «κοινής χρήσης» (share), είναι θέμα δευτερολέπτων να αρχίσει η διάδοση αρνητικών και θετικών εικόνων και ιδεών.

Κατανόηση των Λόγων Πίσω από το Διαδικτυακό Μίσος
Έρευνα που διεξήχθη από την SELMA (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness/Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση για την Αμοιβαία Ευαισθητοποίηση) για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπιστώθηκαν διάφορους κοινωνικο-ψυχολογικοί λόγοι για το μίσος στο διαδίκτυο:

- α) Αυτοσυντήρηση – η ανάγκη για αναγνώριση και ιδιαίτερα αποδοχή από συνομήλικους.
- β) Κατηγοριοποίηση σε ομάδα – η οποία μπορεί να οδηγήσει σε στερεότυπα και προκαταλήψεις.
- γ) Αποπροσωποποίηση - να μην βλέπεις τους ανθρώπους ως ξεχωριστές οντότητες αλλά όλα τα άτομα ως μέρος μιας ομάδας και μπορεί να μετατραπεί σε μια ομάδα μίσους.
- δ) Ανωνυμία - είναι εύκολο να ενισχυθούν τα στερεότυπα και να εξαπλωθεί το μίσος πίσω από ένα πληκτρολόγιο.

Διαδικτυακός Εκφοβισμός

Σε προσωπικό επίπεδο, οι νέοι βρίσκονται στο επίκεντρο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για να συμμορφωθούν σε ιδανικά – είτε αυτά που δημιουργεί η κοινωνία είτε αυτά που δημιουργούν οι ομότιμες ομάδες. Στον κυβερνοχώρο, οι άνθρωποι αισθάνονται ανώνυμοι, έτσι συχνά λένε ή κάνουν πράγματα που κανονικά δεν θα έκαναν. Οι νέοι μπορούν να

² <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>

³ <https://www.broadbandsearch.net/blog/average-daily-time-on-social-media>

⁴ <https://hackinghate.eu/about/>

δημοσιεύσουν κάτι για κάποιον ή να ανεβάσουν ταπεινωτικές φωτογραφίες ενός άλλου ατόμου χωρίς να αισθάνονται μεγάλη ευθύνη για τις πράξεις τους. Το Facebook κλείνει 1 εκατομμύριο ψεύτικους λογαριασμούς την ημέρα: δεν σχετίζονται όλα με προφίλ ρητορικής μίσους, αλλά δείχνει πόσο εύκολο είναι να δημιουργηθούν ψευδείς σελίδες.

Επιπλέον, επειδή η επίθεση είναι διαδικτυακή, οι επιτιθέμενοι δεν βλέπουν πώς βλέπουν το στοχοποιημένο άτομο, οπότε δεν αισθάνονται την ίδια ενοχή που θα μπορούσαν να νιώσουν αν εκφόβιζαν πρόσωπο με πρόσωπο. Ο αντίκτυπος στην ψυχική υγεία του εκφοβισμένου νεαρού επιδεινώνεται από την ευκολία με την οποία μπορεί να εξαπλωθεί η ομιλία μίσους. Ακόμα και αν η αρχική ανάρτηση διαγραφεί στη συνέχεια, αφήνει ένα ψηφιακό αποτύπωμα που δεν εξαλείφεται ποτέ εντελώς.

Ο Ρόλος των Παρατηρητών

Παράλληλα με τους πραγματικούς δράστες του διαδικτυακού μίσους - είναι και οι "παρευρισκόμενοι" - εκείνοι που είναι μάρτυρες του εκφοβισμού αλλά δεν τον αντισταθμίζουν επειδή φοβούνται τον αποκλεισμό από τους συνομηλίκους τους ή πιστεύουν ότι δεν είναι δική τους δουλειά. Αυτή η έλλειψη θετικής αντίκρουσης οδηγεί στην κανονικοποίηση της ρητορικής του μίσους.

Από τον Ατομικό Εκφοβισμό στις Ομαδικές Διακρίσεις
Από τις επιθέσεις σε άτομα, είναι ένα μικρό βήμα μακριά από τη δημιουργία της εντύπωσης του μίσους εναντίον ομάδων που θεωρούνται «διαφορετικές» – μετανάστες, ΛΟΑΤΚΙ+, ΑμεΑ, Μαύροι και άλλες εθνικές μειονότητες. Οι Μουσουλμάνοι είναι η ομάδα που λαμβάνει το δεύτερο-υψηλότερο ποσοστό διαδικτυακού μίσους - και αυτό γίνεται εδώ και αρκετά χρόνια.

Οι λόγοι πίσω από αυτό είναι περίπλοκοι και μπορεί να προέρχονται από ιδεολογίες ακροδεξιών ομάδων έως άτομα που αντιμετωπίζουν τις συνέπειες των οικονομικών δυσκολιών ή άτομα που φοβούνται ανθρώπους που είναι διαφορετικοί. Σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι ακροδεξιές ομάδες αυξάνονται, εν μέρει λόγω της άφιξης μεταναστών από εμπόλεμες ζώνες όπου αναπτύχθηκαν Δυτικές δυνάμεις.

Τέτοιου είδους γεγονότα μαζί με την οικονομική κρίση ενισχύονται ακόμα περισσότερο την Αντι-ευρωπαϊκή ρητορική του Ηνωμένου Βασιλείου. Συνδιαστικά προκαλούν αβεβαιότητα – και όταν υπάρχει αβεβαιότητα υπάρχει και η ανάγκη να ρίξουμε την ευθύνη σε κάποιον.

Η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο είναι ένα ισχυρό όπλο για τη δημιουργία της ιδέας του "άλλου": Οι Μουσουλμάνοι ομαδοποιούνται ως «εξτρεμιστές» ή «τρομοκράτες», θεωρούνται απειλή που δεν αξίζει κανένα ανθρώπινο έλεος ή συμπόνια. Ως ομάδα κατά μία έννοια θεωρούνται λιγότερο άνθρωποι. Γίνονται απειλή για τις αξίες και τις πεποιθήσεις μιας συγκεκριμένης χώρας. Οι μουσουλμάνοι εξτρεμιστές έχουν πραγματοποιήσει λιγότερο από το 2% των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Ευρώπη τα τελευταία πέντε χρόνια: και είναι πολύ πιο πιθανό οι λευκοί ρατσιστές να τις έχουν πραγματοποιήσει.

Η δύναμη της αρνητικότητας

Έρευνες έχουν δείξει ότι η δύναμη της αρνητικότητας έχει σημαντικότερο αντίκτυπο από τα θετικά μηνύματα. Ιδέες όπως οι Μουσουλμάνοι που θέλουν να σκοτώσουν "άπιστους", να καταλάβουν χώρες, να επιβάλουν το νόμο της Σαρία και να καταστρέψουν τον πολιτισμό μιας χώρας δημιουργούν φόβο και παράνοια που δεν δικαιολογείται από την πραγματική κατάσταση και εμπειρία. Η ιστορία της Ευρώπης (και του κόσμου) παρέχει ένα σημαντικό αριθμό παραδειγμάτων για το τι μπορεί να συμβεί όταν μια κυβέρνηση, και στη συνέχεια ένα έθνος, χρησιμοποιεί όρους που προωθούν την διάκριση και υποβιβάζουν τους ανθρώπους σε μια άλλη κατηγορία λιγότερο ανθρώπινη και ρίχνουν την ευθύνη σε μια μερίδα του πληθυσμού για την οικονομική κατάσταση σε μια χώρα. Ως κοινωνία, δεν πρέπει ποτέ να αφήσουμε αυτού του είδους ρητορικής μίσους να ξανασυμβεί, με τόσο επικίνδυνες συνέπειες, σε καμία άλλη ομάδα.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενθαρρύνουν την ταχεία διάδοση της προπαγάνδας μέσω ενός διαδοχικού αποτελέσματος: δεν είναι μόνο η αρχική ανάρτηση που επιτίθεται στους Μουσουλμάνους ή το Ισλάμ που μπορεί απλά να πατήσουμε το σύμβολο «Μου αρέσει» ή να την μοιραστούμε με άλλους (share) - εκείνοι που το κάνουν αυτό έχουν επίσης τους δικούς τους ακόλουθους που στη συνέχεια λαμβάνουν ειδοποίηση για το μήνυμα. Όσο περισσότερο επαναλαμβάνεται η ανάρτηση ή φαίνεται, τόσο πιο «φυσιολογικές» γίνονται οι διαστρεβλώσεις. Και έτσι, η εξομάλυνση της ρητορικής μίσους διευκολύνει την εμφάνιση σωματικών επιθέσεων εναντίον ατόμων ή ομάδων.

Μια έκθεση της SETA του 2018 σχετικά με την ευρωπαϊκή Ισλαμοφοβία κατέγραψε ότι οι Μουσουλμάνοι είναι τα κύρια θύματα της αύξησης του ακροδεξιού εξτρεμισμού: διαπιστώθηκε αύξηση 74% στις αντι-μουσουλμανικές ρατσιστικές πράξεις, 52% στη Γαλλία και 40% στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περιπτώσεις βανδαλισμών που απευθύνονται σε μουσουλμανικούς τόπους λατρείας αυξήθηκαν κατά 50%. Στην Ολλανδία, το 91% των περιστατικών θρησκευτικών διακρίσεων που αναφέρθηκαν στην αστυνομία απευθύνονταν σε Μουσουλμάνους. Οι γυναίκες ειδικότερα αντιμετωπίζουν διακρίσεις – ειδικά όταν φορούν μαντίλες. Το 70% των ισλαμοφοβικών επιθέσεων στη Γαλλία ήταν κατά γυναικών.

Εάν η αρνητικότητα έχει περισσότερη δύναμη από τη θετικότητα, εκείνοι που θέλουν να καταπολεμήσουν την αρνητικότητα, τις διακρίσεις και το μίσος – διαδικτυακή και κατ' ιδίαν- πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με αφηγήσεις αντιμετώπισης της προπαγάνδας. Οι αφηγήσεις αντιμετώπισης της προπαγάνδας καταπολεμούν τις ψευδείς αφηγήσεις που διαφορετικά μπορούν να τροφοδοτήσουν την άνοδο μιας απειλής όχι μόνο για τα ατομικά ανθρώπινα δικαιώματα αλλά και για το Ευρωπαϊκό Μοντέλο ειρηνικής συνύπαρξης. Υπό αυτή την έννοια, οι αφηγήσεις είναι θεμελιώδεις για μια βαθύτερη κατανόηση, αποδόμηση και καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Όπως ορίζεται από την ομάδα συντακτών του Οδηγού του Συμβουλίου της Ευρώπης, Μπορούμε! Λήψη μέτρων κατά της ρητορικής μίσους μέσω αντικρουόμενων και εναλλακτικών αφηγήσεων:

---

⁵ <https://www.islamophobiaeurope.com/>

Η έννοια της αφήγησης έχει διαφορετικές έννοιες, και δεν υπάρχει κανένας ενιαίος ορισμός. Μια αφήγηση μπορεί να οριστεί ως μια λογική, εσωτερικά συνεκτική έκθεση και ερμηνεία συνδεδεμένων γεγονότων και χαρακτήρων. Η έκθεση και η ερμηνεία μαζί δίνουν νόημα στην ιστορία, συνδέοντας μοναδικά γεγονότα με μια γενικότερη, συλλογική ιστορία. Οι αφηγήσεις έχουν σημασία γιατί επηρεάζουν τον τρόπο που σκέφτονται οι άνθρωποι. Χρησιμοποιούν ως οδηγός για τις αποφάσεις και τις ενέργειές τους. Για παράδειγμα, εάν οι άνθρωποι πιστέψουν ότι μια συγκεκριμένη ομάδα στην κοινωνία αποτελεί απειλή, θα υποστηρίξουν μέτρα ασφαλείας για να αποτρέψουν αυτή την ομάδα από το να τους βλάψει. Η αντιμετώπιση αφηγήσεων μίσους στο διαδίκτυο δεν είναι εύκολη υπόθεση για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τους πολιτικούς ή τους εκπαιδευτικούς. Για παράδειγμα, παρόλο που η υπόθεση ότι «οι μετανάστες κλέβουν τις δουλιές μας» καταρρίφθηκε από αμέτρητες ακαδημαϊκές μελέτες, στατιστικές έρευνες και οικονομικές αναλύσεις, αυτή η ιδέα επικρατεί μεταξύ πολλών. Αν και αποδεδειγμένα λανθασμένες αρκετές φορές, οι Αφηγήσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο ο ανθρώπινος εγκέφαλος κατανοεί και διαχειρίζεται τα γεγονότα, και έτσι προσανατολίζει τις ενέργειες του. Οι αφηγήσεις περιέχουν κομμάτια πληροφοριών, τα οποία παρέχουν ερμηνείες της πραγματικότητας, οι οποίες είναι ουσιαστικές και σχετικές με το κοινό. Καθώς οι αφηγήσεις συμβάλλουν στο τι είναι και τι κάνουν οι άνθρωποι, έχουν σημαντικές συναισθηματικές διαστάσεις. Δεν είναι μόνο αυτό που λένε ή περιέχουν, αλλά και τι σημαίνουν αυτές οι αφηγήσεις για τους ανθρώπους. Τα ακόλουθα τρία παραδείγματα αντικατοπτρίζουν την ιδέα ότι οι αφηγήσεις είναι κάτι περισσότερο από μια σειρά γεγονότων, αλλά μάλλον, πλαίσια τα οποία πρέπει να κατανοήσουμε και να συνδεθούμε με την πραγματικότητα.

Πηγή: De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) We Can! Taking Action against Hate-Speech through Counter and Alternative Narratives, Council of Europe, σ. 59-62

Για το λόγο αυτό, πρέπει να καταλάβουμε ότι οι αφηγήσεις έχουν σημασία, καθώς επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων. Χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς στις πράξεις και τις αποφάσεις τους. Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι οι άνθρωποι πιστεύουν ότι υπάρχει κίνδυνος για μια συγκεκριμένη ομάδα στην κοινωνία. Στην περίπτωση αυτή, θα συνεχίσουν να υποστηρίξουν μέτρα ασφαλείας για να αποτρέψουν την πρόκληση βλάβης σε αυτή την ομάδα. Για τους ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τους ηγέτες ή τους εκπαιδευτικούς, η αντιμετώπιση των μηνυμάτων που εισάγουν διακρίσεις στο διαδίκτυο δεν είναι εύκολη δουλειά. Για παράδειγμα, δεδομένου ότι αμέτρητες επιστημονικές μελέτες, στατιστική έρευνα και οικονομική ανάλυση απομυθοποιούν την ιδέα ότι «οι μετανάστες κλέβουν τις δουλιές μας», αυτή η πεποίθηση κυριαρχεί μεταξύ πολλών. Αν και επανειλημμένα αποδείχθηκε λανθασμένη, αυτή η δήλωση τροφοδοτεί ξενοφοβικό λόγο, ο οποίος έχει χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις και ενέργειες κατά των μεταναστών, των προσφύγων και εκείνων που τους υποστηρίζουν. Με αυτή την έννοια, οι αφηγήσεις έχουν σημασία καθώς οδηγούν σε δράση (ή αδράνεια).

Η ανάπτυξη ορισμένων επιβλαβών τύπων αφηγήσεων βασίζεται σε καλά καθιερωμένες προκαταλήψεις. Οι προκαταλήψεις μπορούν ιστορικά να ριζωθούν και να μεταδοθούν στις κοινωνίες μέσα από τις γενιές, αλλά μπορούν επίσης να προκύψουν από τρέχοντα γεγονότα. Κατά την ανάλυση των προκαταλήψεων, βοηθά να εξεταστεί ποιος μπορεί να έχει ποιο συμφέρον να τις διαδώσει. Ανάλογα με τα πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν από την προκατάληψη, η ομάδα στην οποία απευθύνεται θα αποκαλυφθεί. Η άγνοια μιας κατάστασης ή ο διάχυτος φόβος προκαλούν επίσης προκαταλήψεις ή δεκτικότητα σε αυτές. Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, πρέπει να υπάρχει η προθυμία να βλέπουμε τους άλλους ως άνισους.

Όπως υποστηρίζεται στο εγχειρίδιο, *Hass in der Demokratie begegnen im Projekt "Medien in die Schule," Materialien für den Unterricht* (πρωτότυπο στα γερμανικά, μετάφραση από τους συντάκτες), οι προκαταλήψεις:

- επιτρέπουν σε άτομα ή ομάδες να τα εκμεταλλεύονται.
- περιγράφουν και κρίνουν πρόσωπα ή ομάδες με γενικευμένο τρόπο με βάση τα χαρακτηριστικά που γενικά τους αποδίδονται.
- βασίζονται σε στερεότυπα και καθημερινή σοφία και όχι στη γνώση.
- υιοθετούνται χωρίς κριτική επανεξέταση.
- προωθούν την δυσπιστία προς άλλες ομάδες.
- χρησιμοποιούνται για να διαφοροποιούνται κάποιιοι από άλλους.
- ενισχύουν την σημασία που δίνουμε στον εαυτό μας και την αυτοεκτίμηση μέσα από την υποτίμηση των άλλων.
- δημιουργούνται δεσμοί αναμεταξύ μας (εμείς εναντίον των άλλων).
- ενισχύουν το δέσιμο μιας ομάδας.
- ενισχύουν την πίστη στην ίδια την ομάδα.
- δίνουν δύναμη ελέγχου και ένα πλαίσιο αναφοράς για την κοινωνική τάξη.
- συμβάλουν στην ενίσχυση των ιεραρχιών.
- νομιμοποιούν τις ιεραρχίες.
- προσφέρουν απλές εξηγήσεις για περίπλοκες καταστάσεις.
- επιτρέπουν την ανάθεση ενοχής.
- έχουν αντίκτυπο όχι μόνο στη ζωή των ατόμων αλλά και στο κοινωνικό κλίμα.
- μπορεί να συμβάλουν στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.
- οδηγούν σε διακρίσεις.
- προωθούν εγκλήματα μίσους.

Συνολικά, η 2η Συνάντηση περιλαμβάνει δέκα δραστηριότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε εργαστήρια με νέους ηλικίας 15-25 ετών. Οι δραστηριότητες αυτές αναμένεται να χρησιμοποιηθούν σε εκπαιδευτικές συνεδρίες που αντιμετωπίζουν τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο και το ρόλο των αφηγήσεων. Οι εκπαιδευτές νεολαίας καλούνται να χρησιμοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερες δραστηριότητες για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και εμπειριστατωμένης κατάρτισης για τις ανάγκες της εκπαίδευσης. Οι δραστηριότητες θεωρούνται εργαλεία ευέλικτα και αορίστου χρόνου που κάθε εκπαιδευτής νεολαίας μπορεί να τροποποιήσει για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες κατάρτισης και να τα προσαρμόσει στο τοπικό πλαίσιο και πραγματικότητα. Χρησιμοποιώντας τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στη Συνάντηση 2, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να αναπτύξουν, να βελτιώσουν και να επιδείξουν τις ακόλουθες ικανότητες:

2η Συνάντηση	Γνώση	Δεξιότητες	Συμπεριφορές
Μαθησιακοί Στόχοι			
Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της συνεδρίας, οι Εκπαιδευτές Νεολαίας θα είναι σε θέση:			
<p>Ρητορική μίσους στο διαδίκτυο και ο ρόλος των αφηγήσεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να καθορίσουν και να κατανοήσουν τί είναι οι αφηγήσεις. - Να κατανοήσουν το ρόλο των αφηγήσεων στις κοινωνικές διαδικασίες και πώς επηρεάζουν την κοινή γνώμη. - Να κατανοήσουν πώς οι αφηγήσεις σχετίζονται με την ομιλία μίσους. <p>Ανάλυση και αποδόμηση των αφηγήσεων που προωθούν το μίσος και τις διακρίσεις/βία</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Απόκτηση αυξημένων γνώσεων με τη χρήση των εργαλείων μάθησης αυτής της Συνάντησης για την προώθηση βαθύτερης κατανόησης μεταξύ των νέων σχετικά με το ρόλο των αφηγήσεων σε καθημερινά περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και εκτός διαδικτύου. - Να αναπτύξουν περαιτέρω την ικανότητά τους να συντονίζουν επιτυχημένες συνεδρίες για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των νέων όσον αφορά τον εντοπισμό, την ανάλυση και την αποδόμηση αφηγήσεων που βασίζονται στο μίσος. 	<ul style="list-style-type: none"> - Να ανταποκρίνονται θετικά στην επίτευξη αλλαγών. - Να μάθουν να βλέπουν προβλήματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες. - Να μάθουν να αξιολογούν τις πληροφορίες κριτικά. - Να εκτιμούν πώς τα προβλήματα μπορούν να αποδομηθούν για καλύτερη κατανόηση. - Έναρξη και συντονισμό των συζητήσεων στα εργαστήρια, δημιουργώντας και διατηρώντας έναν ασφαλή χώρο για όλες τις απόψεις.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Συνάντηση 2,
Δραστηριότητα 1
(Σ2Δ1)

Τίτλος

“Ο Βασιλιάς Πέθανε”

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να εξηγήσω το ρόλο των αφηγήσεων.
- Να αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις διαμορφώνονται από την ατομική γνώμη και να προωθήσουμε την αλλαγή της κοινής γνώμης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Πίνακας
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: έως 20συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις υποομάδες και ξεκινήστε μια Αφήγηση: "Ο βασιλιάς Πέθανε".
- Οι υποομάδες συνεχίζουν την αφήγηση με μια σύντομη πρόταση, π.χ.:
  1. Ο βασιλιάς πέθανε, και μετά η βασίλισσα πέθανε επειδή είχε φάει το ίδιο δηλητηριασμένο φαγητό.
  2. Ο βασιλιάς πέθανε, και τότε η βασίλισσα πέθανε έτσι ώστε ο γιος της να μην κληρονομήσει το θρόνο.
  3. Ο βασιλιάς πέθανε, και τότε η βασίλισσα πέθανε επειδή ο στενότερος φίλος του βασιλιά εκδικήθηκε το θάνατό του.
- Αφήστε τις ομάδες να συζητήσουν για 20 λεπτά το παιχνίδι και να σχηματίσουν άποψη για το εάν και γιατί οι αφηγήσεις είναι "μερικές φορές πιο σημαντικές από τα δεδομένα".
- Κάθε ομάδα συγκεντρώνει όλα τα σχόλια σε ένα πίνακα.
- Φωνάξτε τις ομάδες πίσω και επισημάνετε τα σημαντικά χαρακτηριστικά των αφηγήσεων με τους συμμετέχοντες μέσω συζήτησης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Να είστε καλά προετοιμασμένοι διαβάζοντας την εισαγωγή της Συνάντησης.

Ολοκλήρωση

- Τι πραγματικά συνέβη μετά το θάνατο του βασιλιά;
- Είναι σαφές τι είναι η αφήγηση;
- Ποια είναι η σχέση μεταξύ αφηγήσεων και ενεργειών;
- Γνωρίζετε κανένα παράδειγμα (τρέχον ή όχι) για το πώς οι αφηγήσεις επηρέασαν την κρίση των ανθρώπων και οδήγησαν σε αρνητικά/καταστροφικά αποτελέσματα;
- Μπορούν να αλλάξουν οι αφηγήσεις; Πώς;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

Σκεφτείτε πώς μια αφήγηση έχει επηρεάσει τη ζωή και την άποψη των συμμετεχόντων!

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Brown, A. D., Stacey, P., & Nandhakumar, J. (2008) Making sense of sensemaking narratives. *Human Relations*, 61 (8), 1035-1062.

De Fina, A., & Georgakopoulou, A. (2008) Analysing narratives as practices. *Qualitative research*, 8(3), 379-387.

De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) We Can! Acting against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives, Council of Europe, διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/wecan-eng-final-23052017-web/168071ba08#page=115>

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ2Δ2

Όταν οι Ιστορίες Φτιάχνουν Κόσμους

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο εκπροσωπούνται οι διάφορες περιθωριοποιημένες ομάδες στα μέσα ενημέρωσης με την μεγαλύτερη απήχηση και πώς αυτό μπορεί να επηρεάσει τη στάση της κοινωνίας απέναντί σε αυτές τις ομάδες.
- Να διευρύνουμε τη γνώση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε για άλλες κοινωνικές ομάδες εντοπίζοντας κρυμμένα μηνύματα, κρυφές προκαταλήψεις και πώς τροφοδοτούν την ομιλία μίσους.
- Να προσπαθήσουμε να επαναπροσδιορίσουμε και να μετασχηματίσουμε τις κυρίαρχες αφηγήσεις που υποτάσσουν μη κανονιστικές κοινωνικές ομάδες.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: περίπου 4-5 αντίγραφα επιλεγμένων εκδοτών ειδήσεων από περιοδικά/εφημερίδες (ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας), μερικούς πίνακες, καρταδόρους, κόλλα, ψαλίδι, άφθονο χώρο για 4 ή 5 ομάδες για να εργαστούν, πρόσβαση στο διαδίκτυο (προαιρετικό), αντίγραφα λίστας στόχων για κάθε ομάδα
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 80 – 100 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 – 30 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι καταλαβαίνουν από τον όρο αφηγήσεις.
- Εξηγήστε εν συντομία τον όρο (ανατρέξτε στην εισαγωγή της Συνάντησης), καθιστώντας σαφές ότι:
- Οι αφηγήσεις έχουν σημασία γιατί επηρεάζουν τον τρόπο που σκέφτονται οι άνθρωποι. Χρησιμοποιούν ως οδηγός για τις αποφάσεις και τις ενέργειές τους.
- Οι αφηγήσεις μπορούν να βοηθήσουν στην αιτιολόγηση των διακρίσεων και της καταπίεσης ή να συμβάλουν σε διαδικασίες χειραφέτησης και προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Στη συνέχεια, ρωτήστε ποια είναι τα κρίσιμα στοιχεία μιας αφήγησης. Συζητήστε τα εν συντομία και γράψτε τα σε ένα πίνακα (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1). Βεβαιωθείτε ότι αυτή η λίστα είναι ορατή σε όλη τη δραστηριότητα.
- Ρωτήστε αν οι συμμετέχοντες μπορούν να ονομάσουν οποιεσδήποτε ομάδες που απεικονίζονται αρνητικά και είναι άδικο κάτω από στερεοτυπικές αντιλήψεις. Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα θα εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης αντιπροσωπεύουν συνήθως τέτοιες περιθωριοποιημένες ομάδες.
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 5 ή 6 ατόμων. Δώστε σε όλες τις ομάδες αντίγραφα των αποσπασμάτων των δημοσιεύσεων που έχετε επιλέξει, εξηγώντας ότι θα αναλύσουν τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης αντιπροσωπεύουν αυτές τις περιθωριοποιημένες ομάδες.
- Δώστε τους ένα αντίγραφο του Πίνακα 1 και της Λίστας στόχων (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1), το οποίο θα τους βοηθήσει να διεξάγουν την ανάλυσή τους. Εξηγήστε ότι καλούνται να χρησιμοποιήσουν τον Πίνακα 1 για να βρουν τα κρίσιμα στοιχεία των αφηγήσεων που χρησιμοποιήθηκαν και τη λίστα στόχων για τον εντοπισμό οποιασδήποτε πιθανής προκατάληψης. Στη συνέχεια, θα πρέπει να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της ανάλυσής τους με τη μορφή κολλάζ.
- Όταν ολοκληρωθούν οι ομάδες, κάθε ομάδα θα επιδείξει το κολλάζ της και θα το παρουσιάσει στην Ολοκλήρωση.
- Κλείστε την Συνάντηση με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Προσπαθήστε να επιλέξετε άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά που αντιπροσωπεύουν ένα ευρύ φάσμα κοινωνικοπολιτικών και πολιτιστικών απόψεων για να επιτρέψετε στους συμμετέχοντες να υποδείξουν το ρόλο που διαδραματίζουν οι αφηγήσεις στις κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες επικοινωνίας.
- Να ενθαρρύνουν όλα τα μέλη της ομάδας να εκφράζουν τις απόψεις τους μέσα στις ομάδες τους. Ακόμα κι αν διαφωνούν, θα πρέπει να είναι σε θέση να απεικονίσουν τη διαφωνία τους στο κολλάζ τους.

Ολοκλήρωση

- Πώς βρήκατε τη δραστηριότητα; Ήταν ενδιαφέρουσα / χρήσιμη / σας ξάφνιασε;
- Πιστεύετε ότι αυτές οι παρουσιάσεις ήταν δίκαιες/ ρεαλιστικές/ αναληθείς;
- - Γιατί πιστεύετε ότι οι μετανάστες και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες έχουν γίνει στόχοι διακρίσεων, παρενόχλησης και ρητορικής μίσους σε χώρες ανά τον κόσμο; Πόσο ρόλο διαδραματίζουν οι αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης στην ενίσχυση των αρνητικών στερεοτύπων;
- Τι είναι πιθανό να επηρεάσει τις ίδιες τις περιθωριοποιημένες ομάδες και τις οικογένειές τους, οι οποίες «κατηγορούνται» για πολλά από τα προβλήματα της κοινωνίας ή για την χειροτέρευση μιας κοινωνίας; Πώς αντικατοπτρίζεται αυτό σε σχέση με τη ρητορική μίσους που απευθύνεται σε περιθωριοποιημένες ομάδες;
- Πώς μπορούν να παρέχονται διαφορετικές απόψεις στο ίδιο άρθρο; Είναι απαραίτητο οι δημοσιογράφοι να το πράττουν;
- Όταν βρίσκεστε σε διάλογο με τους νέους, πώς προσπαθήσατε να παρουσιάσετε άλλες απόψεις;
- Έχετε πειστεί ποτέ να αλλάξετε γνώμη για ένα θέμα; Τι σας έκανε να αλλάξετε γνώμη;
- Υπάρχει κάτι που μπορείτε να κάνετε για να μεταμορφώσετε και να αλλάξετε αυτές τις αφηγήσεις και να προωθήσετε μια πιο θετική άποψη αυτών των κοινωνικών ομάδων;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να συνεργαστούν ενεργά με κοινότητες ανθρώπων που συνήθως περιθωριοποιούνται, όπως οι μετανάστες. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουν την ευκαιρία να ακούσουν μερικές από τις καθημερινές ιστορίες αυτών των ανθρώπων. Ενθαρρύνετέ τους να γράψουν τις εμπειρίες τους και να μοιραστούν τα άρθρα/εκθέσεις αυτοκριτικής με δημοσιογράφους στις εφημερίδες που συμμετείχαν στην επισκόπηση.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) *We Can! Taking Action against Hate-Speech through Counter and Alternative Narratives*, Council of Europe

In Vare (2000) *The State of Narrative Non-Fiction Writing*. Nieman Reports, διαθέσιμο στην: <https://niemanreports.org/articles/the-state-of-narrative-nonfiction-writing/>

Παράρτημα: ΡΠίνακας 1

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Τα ακόλουθα στοιχεία βρίσκονται σε κάθε αφήγηση. Λάβετε υπόψη ότι είναι απαραίτητο να κατανοήσετε ότι συχνά ορισμένα ή τα περισσότερα από αυτά τα στοιχεία εξυπακούονται. Η διαδικασία της «αποδόμησης» μιας αφήγησης φέρνει στο φως το σιωπηρά χαρακτηριστικά που πρέπει να αλλάξουν. Η δυνατότητα ανάλυσης μιας αφήγησης είναι μια σημαντική δεξιότητα κατά την ανάπτυξη μιας αντικρουόμενης ή εναλλακτικής αφήγησης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά μιας αφήγησης είναι τα εξής:

- **Δομή:** Μια αφήγηση παρουσιάζει (1) μια αρχική κατάσταση, (2) μια στιγμή που προκαλεί, στιγμή σύγκρουσης ή διλήμματος που αλλάζει αυτή την κατάσταση και θέτει τα γεγονότα σε κίνηση, και (3) στο τέλος, η σύγκρουση επιλύεται ή μετασχηματίζεται. Οι χαρακτήρες επιλέγουν έναν τρόπο αντιμετώπισης της διένεξης. Υπάρχει πάντα ένα "πριν" και ένα "μετά".
- **Χαρακτήρες:** Οι κύριοι χαρακτήρες είναι συχνά ήρωες ή ηρωίδες, οι πρωταγωνιστές. Πολύ συχνά, συνοδεύονται από ανταγωνιστές, κακούς ή εχθρούς.
- **Πλαίσιο:** Οι αφηγήσεις αποκτούν νόημα σε ένα ευρύτερο πολιτιστικό, κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο, με καθορισμένους κανόνες και μηχανισμούς.
- **Σχέσεις:** Μια αφήγηση δεν είναι απλώς μια ροή άσχετων γεγονότων, αλλά αποτελείται από τις συνδέσεις/σχέσεις μεταξύ των χαρακτήρων. Οι θετικές ή αρνητικές σχέσεις μπορούν να συνδέσουν δύο χαρακτήρες.
- **Σημασία:** Μια αφήγηση παρουσιάζει μια σύνδεση μεταξύ των κύριων χαρακτήρων, της συμπεριφοράς τους και των πράξεων τους (μια ατομική ιστορία) με το γενικό πλαίσιο και τη μεγαλύτερη εικόνα (συλλογική ιστορία).

Πηγή: De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) *We Can! Taking Action against Hate-Speech through Counter and Alternative Narratives*, Council of Europe, σ. 59-62

Φυλλάδιο 1

ΛΙΣΤΑ ΣΤΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Υπάρχουν φωτογραφίες/εικόνες που αντιπροσωπεύουν αυτές τις περιθωριοποιημένες ομάδες;

- Είναι κάποιο από αυτά «θετική»;
- Είναι καθόλου «αρνητική»;

Υπάρχουν ειδήσεις όπου οι μετανάστες προβάλλονται με θετικό τρόπο; Υπάρχουν αρνητικές ιστορίες;

Ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται στην περιγραφή αυτών των ομάδων στα αποσπάσματά σας;

- Είναι αυτά κατά κύριο λόγο θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα;

Υπάρχουν ανοιχτά ρατσιστικές/σεξιστικές/ομοφοβικές κλπ. δηλώσεις;

• Εάν ναι, αυτές γίνονται από δημόσια πρόσωπα ή είναι η «γνώμη» των δημοσιογράφων;

Τι θα αισθανόσουν αν ήσουν άτομο που ανήκει σε αυτές τις ομάδες και διάβαζες αυτή την εφημερίδα; Υπάρχει κάτι που μπορεί να θέλετε να προσθέσετε ή να αλλάξετε;

Πηγή: Keen, E. and M. Georgescu (2016) Bookmarks: A Manual for Combatting Hate-Speech online through Human Rights Education, Council of Europe, σ. 124

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Σ2Δ3

Τίτλος

Ο Ρόλος των Μέσων Ενημέρωσης και τα Στερεότυπα

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να εξερευνήσετε πώς ενισχύονται τα στερεότυπα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: ένα άρθρο τοπικής εφημερίδας που ενισχύει τα στερεότυπα.
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: μικρές ομάδες 3-5 συμμετεχόντων.

Οδηγίες

- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες και σε κάθε ομάδα θα δοθεί ένα άρθρο που περιέχει στερεότυπα.
- Πείτε στους συμμετέχοντες να μελετήσουν το άρθρο επισημαίνοντας παραδείγματα προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Ζητήστε από κάθε ομάδα να εστιάσει την προσοχή της σε τρεις βασικούς τομείς:
  - Είναι σχετικό με το άρθρο η ενίσχυση των στερεοτύπων;
  - Τα στερεότυπα αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται το άρθρο;
  - Τι θα άλλαζες στο άρθρο;
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ξαναγράψουν το άρθρο χωρίς στερεότυπα, αλλά αποτυπώνοντας την ιστορία αφαιρώντας προκαταλήψεις από την αφήγηση.
- Προσκαλέστε τους συμμετέχοντες να ενωθούν και πάλι ως μια ομάδα για να συζητήσουν τις παρατηρήσεις, τις συστάσεις και τα συμπεράσματά τους.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Επιλέξτε προσεκτικά τα άρθρα για να συμπεριλάβετε αυτά με ενισχυμένα στερεότυπα.
- Προσπαθήστε να χρησιμοποιήσετε τις τοπικές ειδήσεις για να συνδεθείτε με τους νέους και να τις διαβάσετε στη γλώσσα τους, αν το προτιμούν.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Πιστεύετε ότι είναι εύκολο για τα μέσα ενημέρωσης να ενισχύουν τα στερεότυπα;
- Αυτά τα στερεότυπα δημιουργούν μια συλλογική κατανόηση συγκεκριμένων ταυτοτήτων που τις περισσότερες φορές περιθωριοποιούνται;
- Είναι εύκολο να αξιολογηθούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις και να αλλάξουν οι καθιερωμένες αφηγήσεις;
- Τι είδους ενέργειες είναι απαραίτητες για να σταματήσουν τα στερεότυπα από τα μέσα ενημέρωσης;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Δώστε στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να δημοσιεύσουν τα αναθεωρημένα άρθρα τους σε σχολεία ή στην τοπική λέσχη νεολαίας.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Μπορείτε να βρείτε άρθρα και σχετικές πληροφορίες για να εμπλουτίσετε τη συζήτησή σας εδώ: [Hate-speech- BBC News](#)

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Σ2Δ4

Τίτλος

Προκαταλήψεις και Εχθρότητα κατά Ομάδων

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να συζητήσουμε τις προκαταλήψεις.
- Να κατανοήσουμε τι είναι η εχθρότητα που επικεντρώνεται κατά ομάδας.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: διαγράμματα, πίνακας, στυλό/μαρκαδόροι
- Διάρκεια για ολόκληρη τη δραστηριότητα (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 75 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 3-30συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Παρουσιάστε τα δύο διαγράμματα (ανατρέξτε στο Παράρτημα) στους συμμετέχοντες και ζητήστε τους να τα περιγράψουν. Μπορείτε να καθοδηγήσετε τη συζήτηση ακολουθώντας τις παρακάτω ερωτήσεις:
- Τι βλέπετε; Μπορείτε να περιγράψετε τα διαγράμματα;
- Τι παρατηρείτε γι' αυτούς;
- Τι σας εκπλήσσει;
- Τι δεν σας εκπλήσσει;
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναλογιστούν τους λόγους των απαντήσεων των ερωτηθέντων. Μπορείτε να καθοδηγήσετε τη συζήτηση ακολουθώντας τις παρακάτω ερωτήσεις:
- Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι των ερωτηθέντων για την απάντηση «Άβολα»;
- Γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι να αισθάνονται άβολα αν, για παράδειγμα, "ρομά", "τρανσέξουαλ", "μουσουλμάνος" εξελέγη στο ανώτατο πολιτικό αξίωμα ή είχε ερωτική σχέση με το παιδί του;
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες. Οι μικρές ομάδες συζητούν ποιες προκαταλήψεις αποτελούν τη βάση της απόρριψης έναντι ορισμένων ομάδων ανθρώπων. Για κάθε μικρή ομάδα, οι συμμετέχοντες ασχολούνται με μια ομάδα ανθρώπων που αναφέρονται στα διαγράμματα (π.χ. ένα τρανσέξουαλ άτομο, ένας ρομά, ένας μουσουλμάνος) και γράφουν τα ευρήματά τους σε ένα πίνακα. Μπορείτε να καθοδηγήσετε τη συζήτηση σε κάθε ομάδα δίνοντάς τους τις παρακάτω ερωτήσεις:
- Ποιες προκαταλήψεις διέπουν την απόρριψη της ομάδας των ανθρώπων από την απάντηση "Άβολα";
- Από πού προέρχονται αυτές οι προκαταλήψεις;
- Τι λειτουργία έχουν;
- Τι επιπτώσεις έχουν αυτές οι προκαταλήψεις στα μέλη της ομάδας που είναι δέκτες τους;

- Φέρτε τους συμμετέχοντες και πάλι μαζί στη μεγάλη ομάδα. Ζητήστε τους να δείξουν τους πίνακες τους. Οι υποομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους. Απαντώνται ανοιχτές ερωτήσεις.
- Κατά τη διάρκεια της Ολοκλήρωσης, συνοψίζουμε ποιες είναι οι προκαταλήψεις και ποια λειτουργία έχουν. Με αυτόν τον τρόπο, μπορείτε να ανατρέξετε στην εχθρότητα κατά ομάδων ατόμων και τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Συμβουλές για τον συντονιστή

1. Θα πρέπει να είστε καλά προετοιμασμένοι για να συντονίσετε μια συζήτηση σχετικά με τα ακόλουθα ζητήματα εάν οι συμμετέχοντες τα ανασύρουν διαβάζοντας την εισαγωγή της Συνάντησης και τα ακόλουθα αποσπάσματα που ελήφθησαν από *Hass in der Demokratie begegnen im Projekt 'Medien in die Schule', Materialien für den Unterricht* (πρωτότυπο στα γερμανικά, μετάφραση από τους συντάκτες)

Στοιχεία Εχθρότητας που Επικεντρώνεται σε Ομάδα :

Η υποβάθμιση των ανθρώπων με βάση την ταξινόμηση μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων ονομάζεται «εχθρότητα ομαδικής εστίασης». Υπάρχουν, για παράδειγμα, τα ακόλουθα στοιχεία της εχθρότητας που επικεντρώνεται σε ομάδα:

Ο ρατσισμός ορίζεται ως στάσεις και συμπεριφορές που διαχωρίζουν τους ανθρώπους σε ομάδες με βάση την εμφάνισή τους, τα πολιτιστικά ή εθνικά χαρακτηριστικά τους, την εθνική ή θρησκευτική τους συσχέτιση και τους υποβαθμίζουν με βάση την ομαδική τους σχέση. Με την υποβάθμιση των άλλων ομάδων, η ίδια η ομάδα γίνεται πιο πολύτιμη.

Η ξενοφοβία σχετίζεται με πολιτιστικές και υλικές πτυχές. Από τη μία πλευρά, τα μέλη ομάδας ξένης εθνικής καταγωγής υποτιμώνται επειδή το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας αντιλαμβάνεται τους ξένους πολιτισμούς ως απειλητικούς. Από την άλλη, ο ανταγωνισμός για πόρους – π.χ. περιορισμένες θέσεις εργασίας – είναι επίσης ένας παράγοντας. Η υποβάθμιση των άλλων ομάδων οδηγεί σε αναπροσαρμογή της ίδιας της ομάδας.

Αντισημιτισμός είναι η υποτίμηση των ανθρώπων με εβραϊκή πίστη και προέλευση και των πολιτιστικών και θρησκευτικών συμβόλων τους. Οι διακρίσεις εις βάρος των Εβραίων βασίζονται σε στερεότυπα. Μια κοινή κατηγορία είναι ότι οι Εβραίοι χρησιμοποίησαν το Ολοκαύτωμα για δικούς τους σκοπούς (δευτερογενής αντισημιτισμός). Ο αντισημιτισμός επικεντρώνεται κυρίως σε απειλητικές «συνωμοσίες» και «εκμετάλλευση» που πρέπει να προφυλάσσεται.

Θεμελιωμένα προνόμια αναφέρονται σε επί μακρόν κατοίκους, ανεξαρτήτου προέλευσης, οι οποίοι διεκδικούν προνομιακή θέση και

θέλουν να έχουν οι άλλοι ίσα δικαιώματα μαζί τους. Ως εκ τούτου, παραβιάζουν την αρχή της ισοδυναμίας.

Ο σεξισμός υπογραμμίζει τις διαφορές μεταξύ των φύλων, εστιάζοντας στην υποτιθέμενη ανωτερότητα των ανδρών και τις σταθερές αναθέσεις ρόλων στις γυναίκες. Ο σεξισμός είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση όσον αφορά την εχθρότητα κατά ομάδας. Εικάζεται ότι είναι η μεγαλύτερη ανισότητα που αφορά το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, και όχι όπως σε άλλες ομάδες που συνήθως αποτελούν την μειονότητα.

Η ομοφοβία καθορίζεται ως η εχθρική στάση απέναντι στην ΛΟΑΤ κοινότητα. Η εστίαση είναι στη σεξουαλική συμπεριφορά και εμφάνιση η οποία και αποκλίνει από τον ετεροφυλόφιλο κανονικότητα.

Υποτίμηση των ατόμων με ειδικές ικανότητες είναι η εχθρική στάση απέναντι σε άτομα με σωματικές ή διανοητικές αναπηρίες. Αυτές οι συμπεριφορές απορρέουν από την εναντίωση κατά της «απόκλισης από την κανονικότητα» και των απαιτήσεων για υποστήριξη που υποτίθεται ότι βασίζεται πάνω σε αυτή.

Η υποτίμηση των αστεγών βασίζεται σε μια εχθρική στάση απέναντι στους ανθρώπους που δεν συμμορφώνονται με τις ιδέες μιας ρυθμιζόμενης ζωής της μεσαίας τάξης λόγω της κοινωνικής τους κατάστασης.

Μπορεί να υπάρχουν συμμετέχοντες στην ομάδα που έχουν βιώσει προκατάληψη κάποιας μορφής από τις κατηγορίες που αναφέρονται παραπάνω. Αυτές είναι ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Ως συντονιστής, θα πρέπει να γνωρίζετε καλά την ομάδα σας και να είστε ευαίσθητοι στις συναισθηματικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων ή στα επιβλαβείς σχόλια.

Ολοκλήρωση

- Γιατί υπάρχουν προκαταλήψεις; Πώς νομίζετε ότι προκύπτουν;
- Ποια λειτουργία νομίζεις ότι εκπληρώνουν οι προκαταλήψεις; Ποιον ωφελούν; Ποιον βλάπτουν;
- Η υποτίμηση των ανθρώπων ανάλογα με το σε ποια ομάδα ανήκουν είναι επίσης γνωστή ως "μισανθρωπία ομάδας". Ποιες μορφές ομαδικής μισανθρωπίας σας έρχονται στο μυαλό;
- Τι σχέση έχει αυτή η άσκηση με τη ρητορική μίσους;
- Μπορείτε να σκεφτείτε σχόλια μίσους από το διαδίκτυο που να αντικατοπτρίζουν τις προκαταλήψεις που έχετε εντοπίσει;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Η δραστηριότητα αποτελεί εισαγωγή στο θέμα των «προκαταλήψεων». Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες μπορούν να διερευνήσουν περαιτέρω τη λειτουργία των προκαταλήψεων και την αναπαραγωγή στερεοτύπων (βλέπε π.χ. μέθοδος που χρησιμοποιείται στην Σ2Δ7). Η αντιμετώπιση των προκαταλήψεων κάποιου μπορεί επίσης να βοηθήσει.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

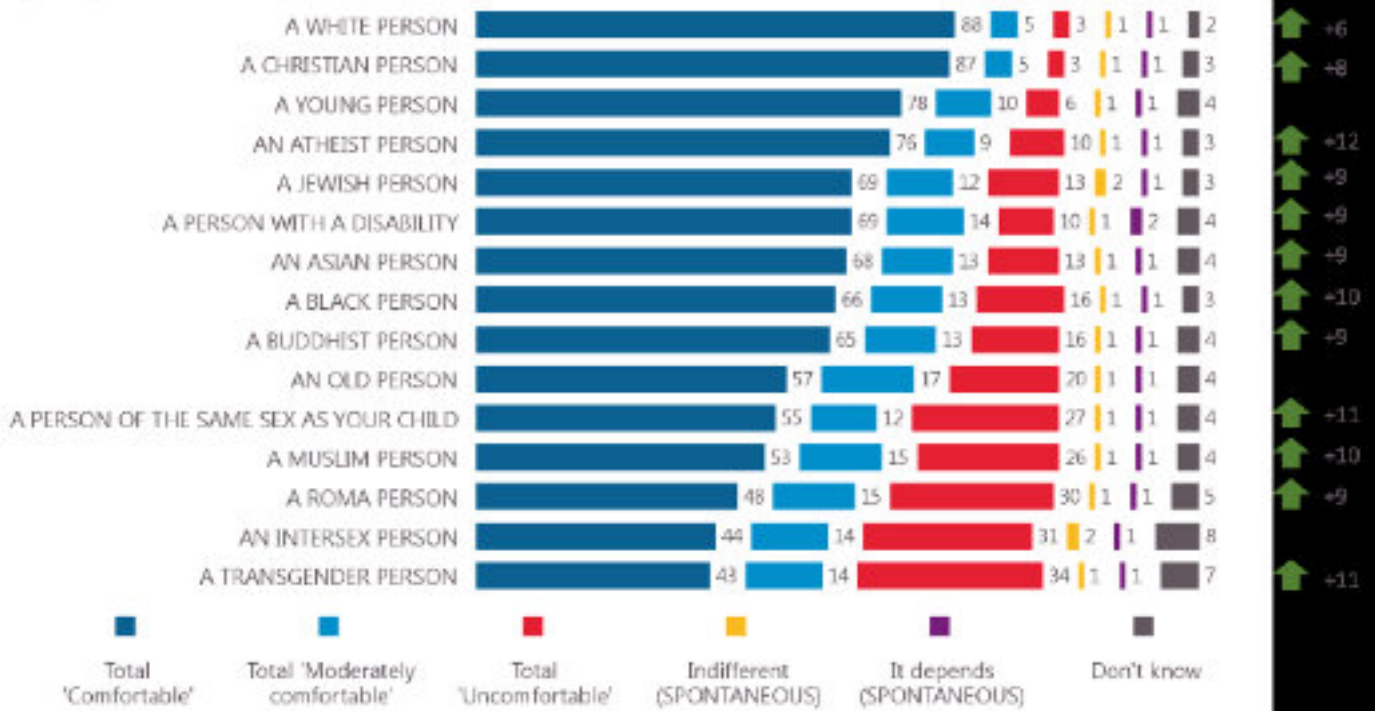
Special Eurobarometer 493 (2019) Discrimination in the European Union, available at: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2251>

Hass in der Demokratie begegnen im Projekt „Medien in die Schule “. Materialien für den Unterricht (στα γερμανικά), διαθέσιμο στην: <https://www.medien-in-die-schule.de/unterrichtseinheiten/hass-in-der-demokratie-begegnen/>

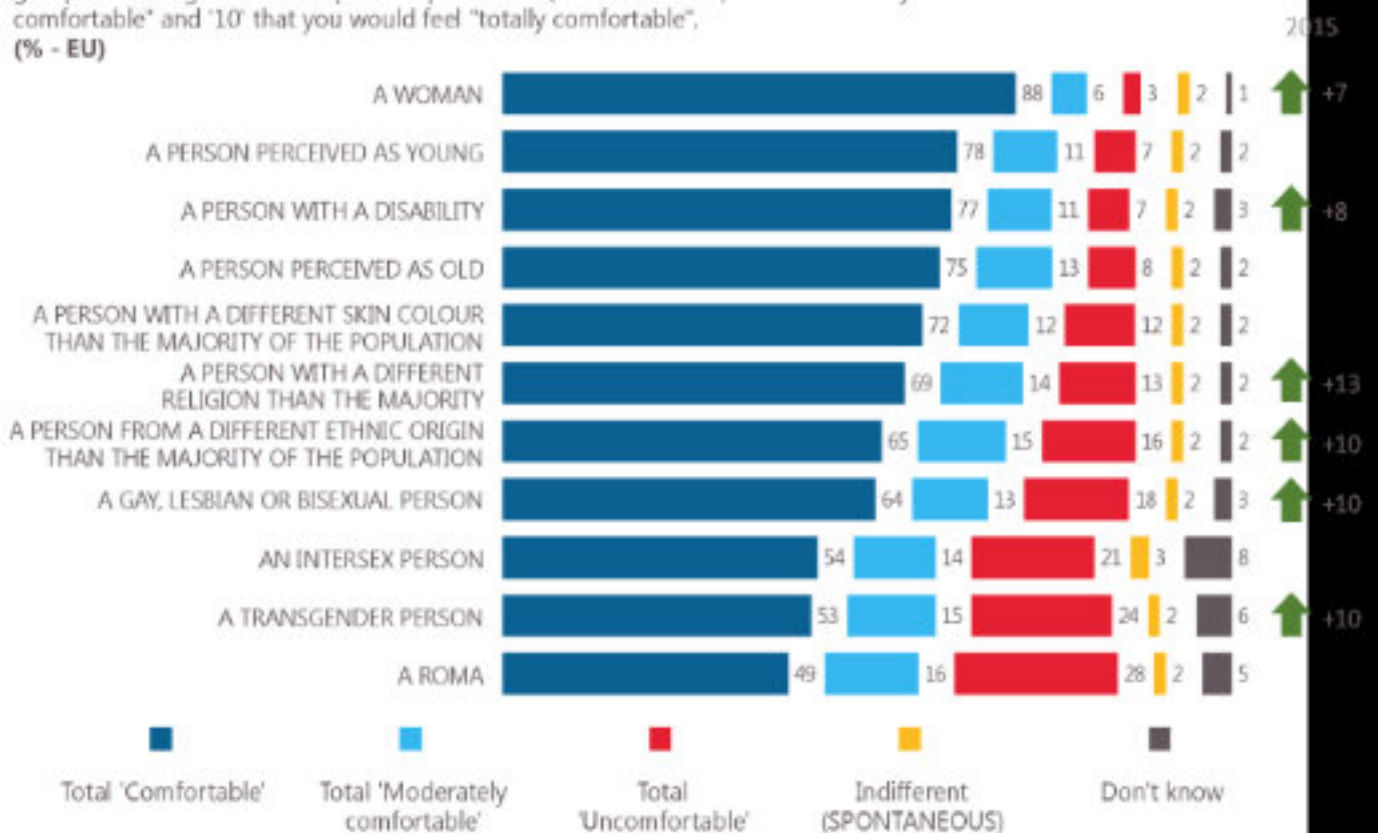
Andreas Zick, Beate Küpper, Andreas Hövermann (2011) Die Abwertung der Anderen – Eine europäische Zustandsbeschreibung zu Intoleranz, Vorurteilen und Diskriminierung, Forum Berlin, (στα γερμανικά) διαθέσιμο στην: <https://pub.uni-bielefeld.de/record/2018599>

Παράρτημα

QC13R Regardless of whether you have children or not, please tell me, using a scale from 1 to 10, how comfortable you would feel if one of your children was in a love relationship with a person from one of the following groups. '1' means that you would feel "not at all comfortable" and '10' that you would feel "totally comfortable"
(% - EU)

QC6R Using a scale from 1 to 10, please tell me how you would feel about having a person from each of the following groups in the highest elected political position in (OUR COUNTRY). '1' means that you would feel "not at all comfortable" and '10' that you would feel "totally comfortable". (% - EU)

Πηγή προσαρμοσμένη από το Special Eurobarometer 493 (2019) *Discrimination in the European Union (Survey requested by the European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers and coordinated by the Directorate-General for Communication).*

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ2Δ5

“Ποιος έχει δίκαιο;”

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να δούμε τον τρόπο με τον οποίο οι αφηγήσεις σχετίζονται με τη ρητορική μίσους.
- Ανάλυση και αποδόμηση αφηγήσεων που προωθούν το μίσος και τις διακρίσεις/βία.
- Να ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να βλέπουν προβλήματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες.
- Κριτική αξιολόγηση πληροφοριών.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Πίνακας
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις υποομάδες.

Αναφέρετε ότι η πρώτη ομάδα είναι αυτοί που θα εξιστορούν. Δώστε σε κάθε συμμετέχοντα της πρώτης ομάδας την αφήγηση ενός περιστατικού. Το περιστατικό μπορεί να ληφθεί από τα τελευταία νέα ή σημαντικά γεγονότα στα οποία εμπλέκεται μια κοινωνική ομάδα, συνήθως στόχος ρητορικής μίσους (π.χ. μετανάστες, γυναίκες, άτομα με ειδικές ικανότητες, ρομά). Το περιστατικό θα μπορούσε επίσης να είναι σύντομο, όπως ένας κεντρικός τίτλος σε μια εφημερίδα.

Πείτε τους ότι οι μισοί από τους συμμετέχοντες στην πρώτη ομάδα αφηγούνται την ιστορία με βάση τα δεδομένα και τα γεγονότα χωρίς κανένα ποιοτικό σχόλιο. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας περιγράφουν το ίδιο περιστατικό με τρόπο που προωθεί τις διακρίσεις και τη βία μέσω της ρητορικής μίσους. Έτσι, εάν η πρώτη ομάδα έχει τέσσερις συμμετέχοντες, δύο συμμετέχοντες θα αφηγηθούν το περιστατικό χωρίς σχόλια, ενώ οι άλλοι δύο θα εφαρμόσουν τη ρητορική μίσους στην αφήγηση τους. Μερικά παραδείγματα ιστοριών/ συμβάντων θα μπορούσαν να είναι τα εξής:

Η κυβέρνηση οφείλει να δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τους μετανάστες και να διασφαλίσει την κοινωνική τους ασφάλεια.

Οι μετανάστες αναμένουν να ζήσουν από τα επιδόματα. Δεν θέλουν να ενσωματωθούν.

Η χώρα μας ήταν μεγάλη και ευημερούσα. Όχι πια. Ο λόγος είναι η άφιξη των μεταναστών. Αν τους ξεφορτωθούμε σήμερα, θα πάρουμε πίσω τις δουλειές μας αύριο.

Οι μετανάστες θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τις νομικές διαδικασίες και τους νόμους περί μετανάστευσης πριν εισέλθουν σε μια χώρα και αρχίσουν να εργάζονται.

Οι άλλες τρεις ομάδες είναι οι ακροατές. Οι ακροατές ακούνε την ιστορία από κάθε έναν από τους συμμετέχοντες στην πρώτη ομάδα και αποφασίζουν ποια αφήγηση είναι αφήγηση ρητορικής μίσους. Αφήστε την ομάδα να συζητήσει τη δραστηριότητα για αρκετό χρόνο (περίπου 20 λεπτά) και βοηθήστε τους να σχολιάσουν πώς ορισμένες αφηγήσεις μπορούν να προωθήσουν τις διακρίσεις και τη βία.

Πείτε στην ομάδα να συγκεντρώσει όλα τα σχόλια σε ένα πίνακα.

Συμβουλές για τον συντονιστή

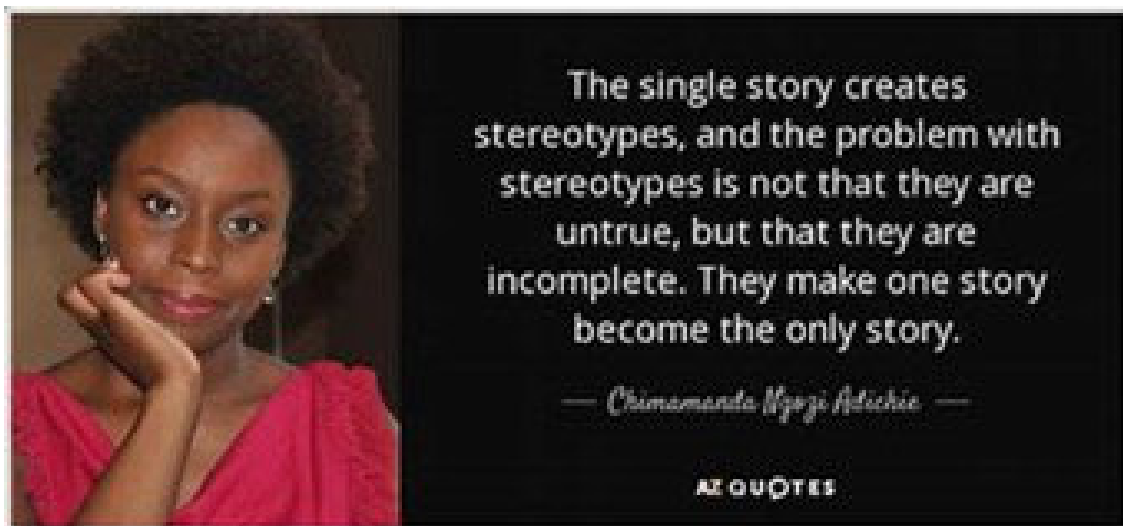
- Σύμφωνα με τη δομή της ομάδας, μπορούν να υιοθετηθούν και άλλες αφηγήσεις λαμβάνοντας υπόψη τα πλαίσια και τις ανάγκες των συμμετεχόντων.
- Επιλέξτε μια ιστορία/περιστατικό/εκδήλωση/τίτλο που είναι σχετικός/γνωστός στους συμμετέχοντες.
- Επιλέξτε ένα περιστατικό που μπορεί να τύχει πολλών αφηγήσεων, για παράδειγμα να είναι δυνατή η ξεχωριστή και διαφορετική οπτική σκοπιά.
- Συμβουλευτέ τους συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας να είναι δημιουργικοί με την αφήγησή του περιστατικού χρησιμοποιώντας σχόλια σχετικά με τις διακρίσεις.
- Ρωτήστε τους «ακροατές» να καταγράψει οτιδήποτε θα μπορούσε να θεωρηθεί μεροληπτικό (τόνος φωνής, χειρονομίες, λέξεις, μεταφορές, φράσεις κ.λπ.).

Ολοκλήρωση

- Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να αναγνωρίσετε το μίσος ή τα σχόλια που εισάγουν διακρίσεις;
- Γιατί είναι δύσκολο για τους ανθρώπους να διακρίνουν τα μη επεξεργασμένα σχόλια από τα επεξεργασμένα;
- Ποιες είναι ορισμένες κοινές τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να υπονοηθούν σχόλια και παρατηρήσεις που εισάγουν διακρίσεις;
- Ποιος είναι ο ρόλος του αφηγητή κατά τη μετάδοση μιας ιστορίας; Ποιος είναι ο ρόλος του ακροατή;
- Πώς θα μπορούσατε να ονομάσετε μια "σωστή στάση" για έναν αφηγητή και για έναν ακροατή;
- Έχει σημασία πώς αφηγούμαστε μια ιστορία; Για ποιον;
- Μπορείτε να σκεφτείτε περισσότερα παραδείγματα ιστοριών/τίτλων που απλά παρουσιάζουν γεγονότα και δεδομένα; Ή είναι συνήθως (διακριτικά ή εντελώς ανοιχτά) προωθούν τη ρητορική μίσους, τη βία ή/και τις διακρίσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ελέγξουν την TED ομιλία της Chimamanda Ngozi Adichie για τον κίνδυνο μιας ιστορίας και σκεφτείτε τις επιπτώσεις που μπορούν να έρθουν στο προσκήνιο λόγω μεμονωμένων αφηγήσεων. Το βίντεο είναι διαθέσιμο στην: <https://www.youtube.com/watch?v=D9Ihs241zeg>

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

- Alorainy, W., Burnap, P., Liu, H., & Williams, M. L. (2019) "The Enemy Among Us" Detecting Cyber Hate-speech with Threats-based Othering Language Embeddings. *ACM Transactions on the Web (TWEB)*, 13(3), 1-26.
- Jayasekera, R. (2013) Narratives of hate. *Index on censorship*, 42(2), 110-113.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

- Δεν υπάρχει διαθέσιμο

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Σ2Δ6

Τίτλος

**Η παρουσία της ρητορικής μίσους στις
ζωές των νέων**

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αναλογιστούμε τις συνέπειες της ρητορικής μίσους.
- Να αυξηθεί η συνειδητοποίηση των επιπτώσεων της επικράτησης της ρητορικής μίσους στη ζωή των νέων.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Ένα σύνολο τριών διαφορετικών χρωμάτων χαρτάκια σημειώσεων, στυλό/μαρκαδόροι.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 40 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: οποιοδήποτε μέγεθος.

Οδηγίες

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να θυμηθούν μια περίπτωση που έχουν συναντήσει ρητορική μίσους. Εάν δεν έχουν προσωπική εμπειρία, καλούνται να χρησιμοποιήσουν ένα παράδειγμα σε ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα ή ένα φανταστικό σενάριο και να το εφαρμόσουν σε αυτή την άσκηση.

Πείτε τους να γράψουν σε τρία χαρτάκια σημειώσεων με διαφορετικά χρώματα τα εξής:

Καταγράψτε μια περίπτωση ρητορικής μίσους (προσωπική ή φανταστική)

Ποια ήταν η αντίδρασή σας; Πώς εσείς ή το φανταστικό παράδειγμα αντέδρασε στο παράδειγμα της ρητορικής μίσους;

Αν αντιδρούσες τώρα, η απάντηση θα ήταν η ίδια, θα φερόσουν διαφορετικά ή θα απαντούσες με τον ίδιο τρόπο;

Οι συμμετέχοντες τοποθετούν τα χαρτιά τους σε ένα κουτί. Στη συνέχεια, ταξινομήστε τις απαντήσεις τους σύμφωνα με το χρώμα. Το πρώτο είναι το γεγονός, το δεύτερο είναι η απάντηση και το τρίτο είναι η δική τους απάντηση.

Προσκαλέστε τους συμμετέχοντες να αναλογιστούν τα παραδείγματα περιπτώσεων ρητορικής μίσους και ζητήστε τους να συζητήσουν την απάντηση και στη συνέχεια πως θα άλλαζε η απάντηση τους μετά από την αρχική συζήτηση. Οι συμμετέχοντες καλούνται να αλλάξουν την αφήγηση και να συζητήσουν μια εναλλακτική απάντηση ή να συμφωνήσουν ότι μια συγκεκριμένη δράση ήταν κατάλληλη.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Δώστε στους συμμετέχοντες χρόνο να σκεφτούν μια προσωπική εμπειρία ή να αναφερθούν σε ένα φανταστικό σενάριο σε ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα.
- Ωστόσο, σημειώστε ότι πρόκειται για ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Ως συντονιστής, θα πρέπει να γνωρίζετε καλά την ομάδα και να είστε ευαίσθητοι στις συναισθηματικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων ή στα επιβλαβείς σχόλια.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Οι απαντήσεις πάνω στο θέμα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μπορούν εύκολα να αλλάξουν;
- Πιστεύετε ότι απαιτείται περαιτέρω υποστήριξη σε εσάς για να ανταποκριθείτε κατάλληλα απέναντι σε περιστατικά ρητορικής μίσους; Πώς;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Μια επέκταση αυτής της δραστηριότητας θα ήταν να αναπαραστήσουμε θεατρικά την κατάσταση και να ζωντανέψουμε έτσι το περιστατικό και την απάντηση.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Cospe and Zaffiria (2018) Media Education and Hate-Speech or book: Preventing and Combating Hate-Speech by Understanding and Managing it, Rights, Equality & Citizenship Programme, **διαθέσιμο στην:**

http://www.silencehate.eu/wp-content/uploads/2018/10/Bricks_SILENCEhate-ModulePresentation-2018_ENG.pdf

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Σ2Δ7

Τίτλος

Μια εικόνα αξίζει χίλιες λέξεις - Εικόνες και προκαταλήψεις

Μαθησιακοί Στόχοι

- To deal with stereotypes/prejudices.
- To recognise the reproduction of stereotypes.

Activity details

- Υλικό: 5-10 εικόνες (ανατρέξτε στις Συμβουλές για τον συντονιστή).
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 15-25 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

Τοποθετήστε τις εικόνες στο δωμάτιο και πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα πρέπει να αναλάβουν από μια εικόνα πάνω στην οποία θα εργαστούν. Θα πρέπει να υπάρχουν 3-5 συμμετέχοντες ανά εικόνα.

Ζητήστε από κάθε μικρή ομάδα να ρίξει μια λεπτομερή ματιά στην εικόνα της και να απαντήσει σε ερωτήσεις όπως οι εξής:

Τι δείχνει η φωτογραφία;

Τι στοιχεία διάκρισης βλέπετε σε αυτή την εικόνα και γιατί;
Ποιες προκαταλήψεις υποβόσκουν;/Ποια στερεότυπα αναπαράγονται;

Πώς θα μπορούσαν να αισθάνονται αυτοί που επηρεάζονται;

Φέρτε τους συμμετέχοντες πίσω στην μεγάλη ομάδα για να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους ο ένας στον άλλο.

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης, κατά τη διάρκεια της οποίας θα πρέπει να συνοψίσετε τα αποτελέσματα και να συζητήσετε τη λειτουργία της προκατάληψης (ρόλος αφηγήσεων) και της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Οι εικόνες που χρησιμοποιούνται σε αυτή την δραστηριότητα αναπαράγουν προκαταλήψεις. "Οι άλλοι" υποτιμώνται και παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι συνήθεις/σωστοί/ορθοί σε σχέση με την κυρίαρχη οπτική μιας κοινωνίας. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα στα μέσα ενημέρωσης, σε βιβλία, στο διαδίκτυο. Λόγω της συνεχούς αναπαραγωγής τους, οι προκαταλήψεις παγιώνονται και αφομοιώνονται από την πλειοψηφία της κοινωνίας της ως σωστές και αυτονόητες. Αυτή η στρατηγική, η υποτίμηση των "άλλων", μπορείτε επίσης να την βρείτε σε πολλές αναρτήσεις και σχόλια στο διαδίκτυο.

Συμβουλές για τον συντονιστή

Οι εικόνες που χρησιμοποιούνται σε αυτή την δραστηριότητα μπορεί να είναι, για παράδειγμα, φωτογραφίες από διαφημίσεις, εξωφυλλα περιοδικών, εικονογραφήσεις από ημερήσιες εφημερίδες ή καρικατούρες. Οι εικόνες θα πρέπει να παρουσιάζουν στερεότυπα και διακρίσεις (π.χ. ρατσισμό, αντισημιτισμό, αντι-ισλαμισμό, σεξισμό, ταξικό διαχωρισμό, ομοφοβία, την εχθρότητα προς τα άτομα με ειδικές ικανότητες). Μπορείτε να βρείτε πολλά παραδείγματα στο διαδίκτυο.

Διαβάστε περισσότερα για τις "αιτίες και λειτουργίες των προκαταλήψεων" και για την "εχθρότητα που επικεντρώνεται σε ομάδα" στην Εισαγωγή της Συνάντησης και στην Σ2Δ4. Μπορεί να υπάρχουν συμμετέχοντες στην ομάδα που έχουν δεχθεί προσβολές ή διάκριση. Αυτές είναι ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Ο συντονιστής θα πρέπει να γνωρίζει καλά την ομάδα και να είναι ευαίσθητος στις συναισθηματικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων ή στα επιβλαβείς σχόλια.

Ολοκλήρωση

- Πώς νιώθετε για την δραστηριότητα;
- Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες εικόνες που έχετε δει στην καθημερινή σας ζωή, π.χ. στο διαδίκτυο, που αναπαράγουν στερεότυπα;
- Ποιες λειτουργίες εκπληρώνουν οι προκαταλήψεις;
- Κατά τη γνώμη σας, τι σχέση έχει αυτή η δραστηριότητα με το θέμα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Παρακολουθήστε την TED ομιλία "The danger of a single story" από την Chimamanda Adichie για να εμπνεύσετε τους συμμετέχοντες: <https://www.youtube.com/watch?v=F4a7oQ5vwP4>

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Andreas Zick, Beate Küpper, Andreas Hövermann (2011) Die Abwertung der Anderen – Eine europäische Zustandsbeschreibung zu Intoleranz, Vorurteilen und Diskriminierung. Forum Berlin, (στα γερμανικά), διαθέσιμο στην:

<https://pub.uni-bielefeld.de/record/2018599>

Παράρτημα

Δεν υπάρχει διαθέσιμο

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ2Δ8

Πού μπαίνει η γραμμή;

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να διερευνήσουμε την έννοια της ελευθερίας της έκφρασης
- Ανάλυση μιας ιστορίας για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Για να ορίσετε και να υποστηρίξετε μια άποψη
- Για να κατανοήσετε και να αποδεχτείτε διαφορετικές απόψεις
- Για να κατανοήσετε τις προκλήσεις των διαδικτυακών ιστοριών και των αλληλεπιδράσεων

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: φύλλα χαρτονιού, μαρκαδόροι, χαρτάκια σημειώσεων, ενδεχομένως κοστούμια για τον εντοπισμό και τη διαφοροποίηση των διαφόρων κομμάτων στη συζήτηση.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 80 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15-20 συμμετέχοντες χωρισμένοι σε τρεις ομάδες

Οδηγίες

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ορίσουν την ελευθερία της έκφρασης με δικά τους λόγια. Οι ακόλουθες ερωτήσεις μπορεί να τους βοηθήσουν να εστιάσουν εκ νέου στο θέμα:

Ποια είναι τα όρια;

Η ελευθερία της έκφρασης εκφράζει αυτό που θέλουμε;

Θα πρέπει να υπάρχουν όρια στην ελευθερία της έκφρασης, και αν ναι, ποιος πρέπει να τα θέσει και ποια μπορεί να είναι;

Δώστε στους συμμετέχοντες το άρθρο της εφημερίδας (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1) και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να το διαβάσει ο καθένας τους ξεχωριστά. Μόλις το διαβάσουν, χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις ομάδες και αναθέστε ρόλους:

Η ομάδα 1 θα χτίσει μια υπόθεση για τη θέση της Mila #jesuisMila.

Η ομάδα 2 θα δημιουργήσει μια υπόθεση για τη θέση του αντιπάλου της Mila, #jenesuispasMila.

Η ομάδα 3 θα εκφράσουν την πλευρά του νόμου (σαν πολιτικοί), πού να τεθεί η ελευθερία της έκφρασης.

Δώστε σε κάθε ομάδα αρκετό χρόνο για να συζητήσει τις απόψεις της και να συγκεντρώσει επιχειρήματα για να πείσει τους άλλους.

Μετά από αυτό, προτείνετε σε κάθε ομάδα να ορίσει έναν δημοσιογράφο. Ο δημοσιογράφος θα πρέπει να υποβάλει έκθεση σχετικά με τις συζητήσεις και τα επιχειρήματα που προέκυψαν. Κάθε ομάδα έχει στη διάθεση της 5 λεπτά για να υποβάλει έκθεση σχετικά με τα στοιχεία που προέκυψαν από τις συζητήσεις.

Κλείστε τη δραστηριότητα μετά την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Στην αρχή, θα πρέπει να τονίσετε ότι το θέμα είναι αμφιλεγόμενο και ότι οι απόψεις ποικίλλουν ανάλογα με τις ευαισθησίες, την εκπαίδευση και το πολιτιστικό πλαίσιο κάθε ατόμου. Έτσι, η δραστηριότητα αποτελείται από μια ανοιχτή συζήτηση στην οποία οι συμμετέχοντες δεν οδηγούνται να βρουν λύσεις αλλά να κατανοήσουν το διακύβευμα μιας διαδικτυακής ιστορίας.
- Μόλις χωρίσετε τους συμμετέχοντες σε ομάδες, διευκρινίστε ότι αν και μπορεί να διαφωνούν με τη θέση που τους έχει ανατεθεί, η δραστηριότητα απαιτεί από αυτούς να αλλάξουν την προοπτική τους και να δουν την κατάσταση από διαφορετική οπτική.
- 3. Ξεκαθαρίστε στους συμμετέχοντες ότι η φάση ανατροφοδότησης δεν είναι ώρα για συζήτηση αλλά για ακρόαση. Ως εκ τούτου, ζητείται από τους συμμετέχοντες που δεν παρέχουν ανατροφοδότηση να μην παρεμβαίνουν.

Ολοκλήρωση

- Ποια είναι τα σημεία συμφωνίας και διαφωνίας μεταξύ των τριών μερών;
- Θα μπορούσαν να θεσπιστούν γενικές αρχές για την παροχή ενός πλαισίου για τον διαδικτυακό λόγο και την ελευθερία της έκφρασης;
- Ποιες λύσεις θα μπορούσαν να βρεθούν που να εγγυούνται την ελευθερία της έκφρασης για όλους; Και την ασφάλεια όλων;

Συμπληρωματικό/Έμπνευση για το μέλλον

- Άρθρο από Mattea Battaglia και Charlotte Herzog, δημοσιεύθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2020 στις 8:14 μ.μ. - Ενημερώθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2020 στις 10:36 π.μ., lemonde.fr
- «Μισώ τη θρησκεία.»
- Η Mila είναι 16 ετών, ζει στην περιοχή της Λυών και είναι παθιασμένη με το τραγούδι. Στο Instagram μοιράζεται τις απόψεις της, λέει την ιστορία της ζωής της, δημοσιεύει βίντεο με τον εαυτό της, συνομιλεί με τους ακόλουθούς της και εκφράζει την ομοφυλοφιλία της.
- Στις 18 Ιανουαρίου, είναι σε ζωντανή σύνδεση με τους ακόλουθούς της, έτοιμη να μιλήσει για «ένα σωρό πράγματα»: το στυλ των κοριτσιών, το στυλ των αγοριών, τις προτιμήσεις όσον αφορά την αγάπη, «όχι πραγματικά ρέμπους (Άραβες)» ένα κορίτσι σχολιάζει, «το ίδιο και για μένα, δεν είναι το στυλ μου» απαντά η Mila. Μέχρι ένας από τους ακόλουθούς της Mila την φλερτάρει, τον οποίο απορρίπτει. Στη συνέχεια, την αποκαλεί ρατσίστρια και φαίνεται να είναι το έναυσμα για την διαδικτυακή συζήτηση που θα ακολουθήσει αργότερα.
- Η συζήτηση γρήγορα ξεφεύγει από τον έλεγχο και επικεντρώνεται στη θρησκεία, ενώ η μαθήτρια λυκείου λέει ότι «απορρίπτει όλες τις θρησκείες». «Δεν είναι καθόλου ρατσίστρια», λέει, «επειδή δεν μπορείς να είσαι ρατσιστής απέναντι σε μια θρησκεία». Ένα δεύτερο βίντεο που δημοσιεύθηκε ως «ιστορία» (βίντεο που υποτίθεται ότι θα παραμείνει ορατό μόνο για 24 ώρες) και γρήγορα προκάλεσε χείμαρρους προσβολών και απειλών θανάτου εναντίον της. Σε αυτό, επικρίνει έντονα το Ισλάμ:
- «Μισώ τη θρησκεία, (...) το Κοράνι, δεν υπάρχει τίποτα εκτός από μίσος μέσα, το Ισλάμ είναι σκατά. (...) Είπα τη γνώμη μου και δεν θα με κάνεις να το μετανιώσω. Μερικοί άνθρωποι θα ενθουσιαστούν. Προφανώς δεν δίνω δεκάρα. Λέω ό,τι θέλω, ό,τι σκέφτομαι. Η θρησκεία σου είναι σκατά, ο Θεός σου, θα χώσω το δάχτυλό μου στον κώλο του, ευχαριστώ, αντίο.»
- Στην ιστοσελίδα ταυτότητας Bellica (που ανήκει σε ένα ακροδεξιό κίνημα με ρατσιστική ιδεολογία), η οποία συγκέντρωσε την κατάθεση της Mola την Τρίτη 21 Ιανουαρίου, αργότερα στο Checknews, στην ιστοσελίδα Libération, στην οποία ανέφερε την επόμενη μέρα, η μαθήτρια λυκείου δικαιολογεί τον εαυτό της: «Σε αντίθεση με αυτούς, δεν έχω προσβάλει κανέναν, ούτε έχω απειλήσει, ούτε έχει ζητήσει βία εναντίον κανενός. Αυτό που έκανα ήταν βλασφημία, μια γενική κριτική στις θρησκείες, και τίποτα άλλο.»

- «'Επαιρνα 200 μηνύματα μίσους το λεπτό.»
- Εν τω μεταξύ, το βίντεο της καταγράφεται, μεταδίδεται και σχολιάζεται στο Twitter και το Snapchat. Τα εισερχόμενα μηνύματα στο Instagram της ήταν κατακλυσμιαία: «Λάμβανα 200 μηνύματα καθαρού μίσους ανά λεπτό», εξηγεί στην Bellica, η οποία δημοσίευσε στιγμιότυπα οθόνης των εξαιρετικά βίαιων μηνυμάτων που έλαβε.
- Προσωπικές πληροφορίες σχετικά με αυτήν, όπως η διεύθυνσή της ή το όνομα του λυκείου της, αποκαλύπτονται:
- «Δεν μπορώ να πατήσω το πόδι μου στο σχολείο μου πια και δεν μπορώ καν να αλλάξω σχολείο επειδή ολόκληρη η Γαλλία είναι έξω για να με λιντσάρει.»
- Από την αρχή της υπόθεσης, η Mila ζει κλεισμένη στο σπίτι. Ο δικηγόρος της, Richard Malka, αναφέρει ότι είναι "πρακτικά εκτός σχολείου", αν και η Ακαδημία Grenoble - από την οποία εξαρτάται το κορίτσι - αρνείται ότι θα αποβληθεί από το λύκειο της στο βόρειο τμήμα της περιοχής Isère και διαβεβαιώνει ότι «η εκπαίδευση εξ αποστάσεως, είναι εγγυημένη».
- Από τη Δευτέρα 20 Ιανουαρίου, η αστυνομία ήταν παρούσα στο σχολείο, «για να την προστατεύσει και να αποφύγει προβλήματα, για κάθε περίπτωση», εξήγησε η συνοδεία του πρύτανη. Μερικοί μαθητές συμπέραναν ότι η έφηβη έπρεπε να "φυγαδευτεί". Αυτό δεν ίσχυε: η Mila - η οποία δεν ήθελε να απαντήσει σε εμάς παρά μόνο μέσω του δικηγόρου της - δεν είχε καν κάνει το ταξίδι. «Το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα ανησυχεί για την κατάστασή της, ωστόσο είναι δύσκολο να βρεθεί ένα σχολείο ικανό να εξασφαλίσει την ασφάλειά της σήμερα», αναφέρει η Malka, για την οποία «πολλές απειλές έχουν προέλθει από μαθητές του λυκείου της.»
- «Η στρατηγική μας για να επαναφέρουμε αυτό το νεαρό κορίτσι στην κανονική εκπαίδευση δεν έχει ακόμη αποφασιστεί», αναφέρει η πρυτανεία.
- «Αυτός που σπέρνει τον άνεμο θερίζει την καταιγίδα».
- Η υπόθεση Mila δημιούργησε επίσης διχόνοια εντός των θρησκευτικών κέντρων. Την Πέμπτη 23 Ιανουαρίου, ο γενικός εκπρόσωπος του Γαλλικού Συμβουλίου Μουσουλμανικής Πίστης (CFCM), Abdallah Zekri, δήλωσε στην εκπομπή Les Vraies Voix στο Sud Radio: «Αυτός που σπέρνει τον άνεμο θερίζει την καταιγίδα». «Το επιδίωξε, το υποστήριξε», ανέφερε, ενώ είπε ότι ήταν "εναντίον" των απειλών θανάτου που έλαβε το κορίτσι.

- Στις 28 του μηνός, η αντιπαράθεση συνέχισε να διογκώνεται και μετά τις δηλώσεις της υφυπουργού Ισότητας των Φύλων, Marlene Schiappa, η οποία χαρακτήρισε τα σχόλια αυτά «εγκληματικά», ο νέος πρόεδρος της CFCM, Mohammed Moussaoui, δημοσίευσε, μετά την πρώτη του «έκκληση για αυτοσυγκράτηση», «μια διευκρίνιση» για να υπενθυμίσει την επίσημη θέση της CFCM. Ωστόσο, η έκφραση «διευκρίνιση», που χρησιμοποίησε ο A. Zekri, λήφθηκε εκτός πλαισίου για να επισημανθεί η ευθύνη της νεαρής κοπέλας για τα σχόλια που έκανε, δεν ήταν κατάλληλη.
- Πηγή: https://www.lemonde.fr/societe/article/2020/01/29/affaire-mila-la-ministre-de-la-justice-accusee-de-vouloir-legitimer-le-blaspheme_6027715_3224.html

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ2Δ9

Η Αφήγηση με Εικόνες

Μαθησιακοί Στόχοι

- Αναγνώριση περιεχομένου που εισάγει διακρίσεις
- Ανάλυση μιας εικόνας και απομόνωση στοιχείων επικοινωνίας
- Να διακρίνουμε τα διάφορα επίπεδα μίσους (προκατάληψη, στερεότυπα κ.λπ.)

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: χαρτιά και στυλό, εικόνες που εμπεριέχουν μίσος ή/και διακρίσεις
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 45 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 20-25 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Παρουσιάστε την δραστηριότητα στους συμμετέχοντες, ξεκινήστε προτείνοντας και συζητώντας τα ακόλουθα θέματα:
  1. Τι είναι η αφήγηση;
  2. Τι μορφή λαμβάνει;
- Ποια στοιχεία πρέπει να συμπεριληφθούν σε μια αφήγηση; Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες (το πολύ 5 συμμετέχοντες ανά ομάδα) και δώστε μια εικόνα σε κάθε ομάδα (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 2).
- Δώστε σε κάθε ομάδα αρκετό χρόνο για να αναλύσει την εικόνα, να εξαγάγει τα κύρια στοιχεία της και να ετοιμάσει την ομιλία της.
- Για να διευκολύνετε την ανάλυση, δώστε στους συμμετέχοντες τις ερωτήσεις. (Ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1).
- Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει έναν δημοσιογράφο για να δώσει ανατροφοδότηση σχετικά με την ανάλυση και τις ανταλλαγές εντός της ομάδας.
- Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης, κατά τη διάρκεια της οποίας θα πρέπει να επισημάνετε το γεγονός ότι μια ιστορία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει οπτικά στοιχεία και να επιδέχεται συζήτησης διαφορετικών επιπέδων και ερμηνείας.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Μόλις ολοκληρωθούν η ανάλυση και η ενότητα της Ολοκλήρωσης, βάλτε σε κάποιο πλαίσιο τις εικόνες. Παρουσιάστε τις με τις πηγές τους και τα πλαίσια στα οποία οι εικόνες αυτές είχαν αναρτηθεί στο διαδίκτυο.
- Μπορείτε πάντα να βρείτε περισσότερες εικόνες που σχετίζονται με το τοπικό/εθνικό σας πλαίσιο.
- Ενθαρρύνετε επίσης τους συμμετέχοντες να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους για να ερμηνεύσουν τις εικόνες και όχι αποκλειστικά μόνο τα φυλλάδια. Για παράδειγμα, μπορούν να σχολιάσουν με βάση την δική τους οπτική γωνία και εμπειρίες τους.

Ολοκλήρωση

- Τι κοινό έχουν όλες αυτές οι εικόνες;
- Πώς συσχετίζεται η ιστορία με την εικόνα;
- Μπορούν αυτές οι εικόνες να θεωρηθούν φορείς ρητορικής μίσους; Αν ναι, γιατί;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να ανοίξει τη συζήτηση για τον πολιτικό λόγο και τον λόγο των μέσων ενημέρωσης.
- Ως παραλλαγή αυτής της δραστηριότητας, θα μπορούσατε αρχικά να δώσετε στους συμμετέχοντες την εικόνα χωρίς το επεξηγηματικό κείμενο. Στη συνέχεια, δώστε έναυσμα συζήτησης μέσα στις ομάδες σχετικά με το τι προσπαθεί να πει η εικόνα. Στη συνέχεια, ακολουθήστε τη δραστηριότητα όπως προτείνεται, χρησιμοποιώντας το επεξηγηματικό κείμενο και τις ερωτήσεις (Φυλλάδιο 1).

Παράρτημα: Φυλλάδιο 1: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Περιγράψτε αντικειμενικά (αυτό που βλέπετε)

Ποια είναι η τεχνική που χρησιμοποιείται;
(φωτογραφία / σχέδιο / χάραξη / κολλάζ / ζωγραφική)

Καθορίστε τη φύση της εικόνας: (κινούμενα σχέδια εκδόσεων/κινούμενα σχέδια/ειδήσεις/πολιτική φωτογραφία/φωτογραφία ντοκιμαντέρ, κ.λπ.)/ πολιτιστική, πολιτική ή διαφημιστική αφίσα/ φωτογραφία καρτ-ποστάλ/κόμικς/έργο τέχνης)

Τι απεικονίζεται στην εικόνα; Ποιο είναι το θέμα;

Επίσημη ανάλυση: η μορφή, η πλαίσιωση, η σύνθεση, ο χώρος, το φως, τα χρώματα, η τυπογραφία, η πρόταση κλειδί

Βάλτε την σε πλαίσιο (τι ξέρετε)

Ο συγγραφέας: ποιος δημιούργησε την εικόνα; Είναι επαγγελματίας ή άλλο πρόσωπο;

Ποιος είναι πίσω από αυτό; Πολιτικός; Ένας ιδιώτης; Διαφημιστική εταιρεία; Εφημερίδα; Κυβέρνηση; Ποιος είναι ο πολιτικός προσανατολισμός του χορηγού;

Το ιστορικό, πολιτικό, οικονομικό, πολιτιστικό πλαίσιο: Με λίγα λόγια, τι γνωρίζετε για το πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκε η εικόνα;

Ερμηνεία και κριτική

Τι μπορείτε να συμπεράνετε από όλα τα παραπάνω σχετικά με αυτή την εικόνα; Ποιο είναι το μήνυμα;

Είναι αυτή η εικόνα ελκυστική σε άλλες συζητήσεις που επικρατούν στην κοινωνία σας;

Φυλλάδιο 2

Εικόνες από τα κοινωνικά δίκτυα και το διαδίκτυο που έχουν αναγνωρισθεί ως δηλώσεις που εμπεριέχουν μίσος ή/και διάκριση.

Εικόνα 1: Εκστρατεία του «La Manif pour Tous», γαλλικού κινήματος κατά του γάμου, της υιοθεσίας και της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής για όλους. Από το διαδικτυακό σατιρικό περιοδικό *Le sprat enchainé*, Φεβρουάριος 2014

Εικόνα 2: Εκστρατεία κατά των διακρίσεων και καλύτερη πρόσβαση σε φεστιβάλ για άτομα με σωματικές αναπηρίες. Φωτογραφία του Βέλγου τραγουδιστή Stromae. Ο τίτλος είναι μια αναφορά στην παγκόσμια επιτυχία του «Alors on Danse».

Εικόνα 3: φωτογραφία του έργου του Πολωνού ΛΟΑΤ ακτιβιστή καλλιτέχνη Bart Staszewski. Καταγγέλλει τον πολλαπλασιασμό των άνομων ζωνών στις πολωνικές πόλεις που ισχυρίζονται ότι είναι κατά των ΛΟΑΤ μέσω της εγκατάστασης πινακίδων. Μάρτιος 2020

A 18mois

Maintenant

Εικόνα 4: Φωτομοντάζ που αναρτήθηκε από την Anne-Sophie Leclere, μια ακροδεξιά Γαλλίδα πολιτικό στο Facebook της. Το φωτομοντάζ αντιπαραθέτει τη φωτογραφία ενός μωρού πιθήκου με την φωτογραφία της Γάλλου πολιτικού Christiane Taubira, τότε Υπουργού Δικαιοσύνης. 2014

Εικόνα 5: Φωτογραφία που τραβήχτηκε κατά τη διάρκεια της έκδοσης του 2020 του βελγικού καρναβαλιού Aalst, που απεικονίζει καρικατούρες ορθόδοξων Εβραίων, που μεταδίδονται ευρέως στα κοινωνικά δίκτυα και τα ειδησεογραφικά κανάλια.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ2Δ10

Η κορυφή του παγόβουνου

Μαθησιακοί Στόχοι

- Κατανόηση του τι βρίσκεται κάτω από πολλά μηνύματα ρητορικής μίσους.
- Να κατανοήσουμε πώς η ρητορική μίσους σχετίζεται με τις μεγάλες αφηγήσεις.
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Πίνακες, μαρκαδόροι, άφθονος χώρος για να εργαστούν 4 ή 5 ομάδες, πρόσβαση στο διαδίκτυο (προαιρετικό).
- Διάρκεια ολοκλήρωσης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 – 80 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 15 – 30 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες ποια είναι τα πιο συνηθισμένα μηνύματα ρητορικής μίσους που διαβάζουν στο διαδίκτυο. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε παραδείγματα της πραγματικής ζωής, όπως «Παίρνουν τις δουλειές μας!», «Είναι αδερφές», «Μαζέψτε τα και δρόμο», «Οι πρόσφυγες δεν είναι ευπρόσδεκτοι», «Ισλάμ έξω από τη Βρετανία», «Είσαι η καημένη σκύλα που διεξάγει εκστρατεία για να μπουν περισσότερες γυναίκες πάνω στα χαρτονομίσματα;».
- Πείτε τους ότι αυτά τα μηνύματα ρητορικής μίσους είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Αυτά τα συνθήματα ή ομιλίες είναι μόνο εκφράσεις μιας αφήγησης, των ορατών πτυχών ή των «κομματιών» της.
- Εξηγήστε τους πώς λειτουργούν οι πειστικές αφηγήσεις χρησιμοποιώντας το παράδειγμα: «Κλέβουν τις δουλειές μας!» (βλέπε Παράρτημα, Πίνακας 1). Πείτε τους να προσπαθήσουν να δουν πέρα από την επιφάνεια του παγόβουνου και να ανακαλύψουν/ξεθάψουν όλα τα σιωπηρά μηνύματα.
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-5 ατόμων και πείτε τους να επιλέξουν ένα μήνυμα ρητορικής μίσους για ανάλυση. Στην κορυφή του παγόβουνου θα πρέπει να είναι το μήνυμα μίσους. Θα πρέπει να βρείτε τις διαφορετικές αφηγήσεις, αρνητικά στερεότυπα, προκαταλήψεις, αντιλήψεις, πεπιοθήσεις, αξίες και συστημικά, διαρθρωτικά κοινωνικά ζητήματα και συγκρούσεις που κρύβονται κάτω από την επιφάνεια.
- Δώστε τους πίνακα και μαρκαδόρους για να σχεδιάσουν το παγόβουνο τους. Στη συνέχεια, θα πρέπει να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της συζήτησής τους στην ενότητα της Ολοκλήρωσης.
- Κλείστε τη Συνάντηση με την Ολοκλήρωση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Αυτή η δραστηριότητα είναι ένας κοινός τρόπος κατανόησης ενός ζητήματος σε βαθύτερο επίπεδο. Είναι ευκολότερο να εξηγήσουμε με ένα παράδειγμα, γι' αυτό όλοι οι συμμετέχοντες ακολουθούν ως παράδειγμα την φράση «Κλέβουν τις δουλειές μας!» (ανατρέξτε στις Οδηγίες).
- Εάν οι συμμετέχοντες φαίνεται να έχουν χάσει σημαντικά σημεία, ίσως να τους παρακινήσετε να εξετάσουν τους πιο κάτω παράγοντες για την ανάλυση του τί υπάρχει κάτω από την επιφάνεια:
  - Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης
  - Πολιτικοί/Δημόσια πρόσωπα
  - Ρητορική μίσους εκτός διαδικτύου
  - Μικρή αλληλεπίδραση μεταξύ της Ομάδας Χ και της υπόλοιπης κοινωνίας
  - Πίεση από άλλους
  - Διακρίσεις στον χώρο εργασίας
  - Οικονομικοί παράγοντες
  - – Σχολεία/Εκπαίδευση

Ολοκλήρωση

- Πώς βρήκατε τη δραστηριότητα;
- Ποιοι είναι οι πιο σοβαροί παράγοντες που ενισχύουν τα μηνύματα ρητορικής μίσους;
- Ποιες είναι οι πιο σοβαρές συνέπειες; Γιατί;
- Πώς συμβάλλουν οι κοινωνικές συμπεριφορές στην πρόκληση του προβλήματος;
- Ποιους ρόλους διαδραματίζουν ισχυροί θεσμοί ή παράγοντες;
- Ποιοι παράγοντες είναι πιο εύκολο να αντιμετωπιστούν; Πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν; Γιατί;
- Μήπως η δραστηριότητα σας έδωσε μια βαθύτερη κατανόηση του θέματος; Πόσο σημαντικό πιστεύετε ότι είναι η εξεύρεση τρόπων να σταματήσουμε την εξάπλωση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Η δραστηριότητα σας βοήθησε να το κάνετε αυτό; Πώς μπορέσατε να χρησιμοποιήσετε το παγόβουνο σας για να μειώσετε την ρητορική μίσους εναντίον ορισμένων ομάδων;

Συμπληρωματικό/Έμπνευση για το μέλλον

- Εάν έχετε αρκετό χρόνο, εξερευνήστε πιθανές λύσεις. Τοποθετήστε έναν πίνακα και ζητήστε από την ομάδα να απαριθμήσει τις λύσεις στο πρόβλημα. Ποιες λύσεις αισθάνονται ότι είναι πιο σχετικές και επιδραστικές; Πώς θα εξαλείψουν ή θα μειώσουν τις αιτίες ή/και τις συνέπειες των μηνυμάτων μίσους;

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Diversity Group Resources, διαθέσιμο στην: <https://diversityresource.wordpress.com/iceberg-activity-identity/>

Παράρτημα: Πίνακας 1

ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΚΑΤΑΠΙΕΣΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

"Κλέβουν τις δουλειές μας!"

Η φράση "Κλέβουν τις δουλειές μας", είναι ένα παράδειγμα καταπιεστικής αφήγησης. Αυτή η αφήγηση είναι ισχυρή και δύσκολο να αντιμετωπιστεί, παρά τις πολλές μελέτες και έρευνες, οι οποίες την καταρρίπτουν. Χρησιμοποιείται συχνά για να δικαιολογήσει την ρατσιστική ρητορική μίσους, εγκλήματα μίσους ή πολιτικές διακρίσεων. Η ίδια η πρόταση δεν καθιστά μια αφήγηση: πολλά στοιχεία της υποκείμενης πλοκής είναι σιωπηρά και πρέπει επομένως να έρθουν στην επιφάνεια για να καταστεί δυνατή η ακύρωση της φράσης.

Πηγή: De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) We Can! Taking Action against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives, Council of Europe, σ. 68

IO2: Youth2Unite Manual

**ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 3: ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ**

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 3: ΧΡΗΣΗ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Είναι σημαντικό να καταπολεμήσουμε τις διακρίσεις, το μίσος και το άγχος/αγωνία στο διαδίκτυο. Εκτός από διαδικασίες όπως η διαγραφή και η αναφορά, υπάρχει η δυνατότητα άμεσης αντίδρασης. Ακόμη και κάποια κρίσιμα ερωτήματα μπορούν να ενθαρρύνουν τους άλλους να σκεφτούν διπλά το περιεχόμενο της ανάρτησής τους. Είναι επίσης σημαντικό να κατονομάσουμε τις διακρίσεις και τον ρατσισμό, έτσι ώστε η ρητορική μίσους να μην παραμείνει μια αποδεκτή και νόμιμη έκφραση γνώμης. Ένας χιουμοριστικός τρόπος αντίδρασης στη ρητορική μίσους είναι η δημοσίευση ειρωνικών σχολίων ή memes (ένας σύνδεσμος, εικόνα, βίντεο ή αρχείο ήχου που εξαπλώνεται γρήγορα μέσω του διαδικτύου). Περαιτέρω δυνατότητες αντίδρασης είναι η απομυθοποίηση ψεμάτων ή ψευδών πληροφοριών, η αντιπαράθεση αντικειμενικών γεγονότων, η διάδοση των λεγόμενων αντίθετων αφηγήσεων ή εναλλακτικών αφηγήσεων, π.χ. με βίντεο, εικόνες ή σχόλια.

Οι αντίθετες αφηγήσεις αμφισβητούν τα γεγονότα που παρουσιάζονται, ενθαρρύνουν τον προβληματισμό, αντικρούουν επιχειρήματα και, ως εκ τούτου, στερούν τη νομιμότητα της ρητορικής μίσους. Απευθύνονται σε ανθρώπους που έχουν ήδη λαϊκιστικές απόψεις ή τις συμμερίζονται. Τον όρο «αντίθετη-αφήγηση» μπορεί να τον μελετήσουμε κριτικά. Εξάλλου, η ρητορική μίσους είναι η αντεπίθεση, διότι στρέφεται κατά των γενικά έγκυρων και κοινωνικά αποδεκτών δημοκρατικών αρχών, της κυρίαρχης αφήγησης.

Όσο σημαντική και αν είναι η αναγνώριση και η αποκάλυψη αφηγήσεων ρητορικής μίσους (π.χ. θεωρίες συνωμοσίας, φήμες και μύθοι), είναι επίσης σημαντικό να αντιμετωπιστούν αυτές οι αφηγήσεις με θετικές αφηγήσεις, τις λεγόμενες εναλλακτικές αφηγήσεις, π.χ. της δημοκρατίας, της συμμετοχής, της διαφορετικότητας και της αλληλεγγύης. Αυτές οι εναλλακτικές αφηγήσεις μιλούν «υπέρ» (της δημοκρατίας, της διαφορετικότητας κ.λπ.) αντί «κατά». Δεν απευθύνονται τόσο σε άτομα, αλλά στο κοινό καταλαμβάνοντας δημόσιο χώρο, επηρεάζοντας τον κοινωνικό λόγο, δείχνοντας διαφορετικές προοπτικές και ζωγραφίζοντας εναλλακτικές εικόνες μιας ανοιχτής, ποικιλόμορφης και χωρίς διακρίσεις κοινωνίας. Εναλλακτικές αφηγήσεις είναι, για παράδειγμα, προσωπικές, συναισθηματικές και αυθεντικές ιστορίες στις οποίες οι άνθρωποι υπερασπίζονται μια ανοιχτή κοινωνία, βοηθούν στη διαμόρφωσή της, στην οποία και ζουν. Συνεπώς, δεν πρόκειται για την επίδειξη και την περιγραφή του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί η δημοκρατία και ο πλουραλισμός. Εξηγούν το πώς βιώνονται, τι επιπτώσεις έχουν στο άτομο, ποιες ενέργειες απελευθερώνουν, ποιες λύσεις ενεργοποιούν, από πού ξεκινούν και πού μπορούν να βρεθούν μέσα στην τρέχουσα κοινωνία μας. (Toxic Narrative. Monitoring rechts-alternativer Akteure, Amadeu Antonio Stiftung 2017, σ. 33, πρωτότυπο στα γερμανικά, μετάφραση από τους συντάκτες). Τέτοιες αφηγήσεις προσφέρουν στους νέους πρότυπα, ιδέες και παραδείγματα για το πώς μπορεί να υπάρχει μια ανοιχτή κοινωνία και τους ενθαρρύνουν να την υπερασπιστούν.

Υπάρχουν πολλές οργανώσεις και εκστρατείες που διαδίδουν αντίθετες ή εναλλακτικές αφηγήσεις στο διαδίκτυο. Ωστόσο, ο καθένας μπορεί να δράσει κατά της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο χωρίς καμία ιδιαίτερη προηγούμενη γνώση. Μπορείτε να ενσωματώσετε την ανάπτυξη αντίθετων

ή εναλλακτικών αφηγήσεων και να εκπονήσετε μια εκστρατεία για το θέμα, στην εκπαίδευση των νέων. Μπορείτε να βρείτε μια επισκόπηση των βημάτων σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης της δικής σας εκστρατείας στο «The counter-narrative handbook» (Institute for Strategic Dialogue, 2016) ή στο Campaign Toolkit (www.campaigntoolkit.org).

Επιπλέον, το φυλλάδιο «WE CAN! Taking Action against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives» (Council of Europe, 2017) προσφέρει έναν Οδηγό, βήμα προς βήμα, με πολλές συμβουλές και παραδείγματα για την υλοποίηση της δικής σας εκστρατείας. Περιγράφει τις ακόλουθες τέσσερις φάσεις:

1. Αξιολογήστε την καταπιεστική αφήγηση

Πριν από το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής αντίθετης ή εναλλακτικής αφήγησης, είναι απαραίτητο να αναγνωρίσετε και να κατανοήσετε την καταπιεστική αφήγηση. Για να το κάνετε αυτό, πρέπει να αναλύσετε:

- το περιεχόμενο (π.χ. Ποια ζητήματα αντιμετωπίζονται;),
- τη δομή (π.χ. Υπήρχε συγκεκριμένο έναυσμα ή σύγκρουση;)
- τον τόνο (π.χ. επιθετικός, συναισθηματικός, χιουμοριστικός),
- την πρόθεση πίσω από αυτή, το πλαίσιο (π.χ. ιστορικό, πολιτιστικό, πολιτικό ή κοινωνικό) και σε ποιον απευθύνετε
- τη στρατηγική διάδοσης (μέσο, τόπος, χρόνος), τα δεδομένα και οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν
- τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν (π.χ. Τι επιτεύχθηκε με τη ρητορική μίσους;) είναι σημαντικά.

2. Σχεδιασμός της αντίθετης αφήγησης

Αν θέλετε να δημιουργήσετε μια αντίθετη ή εναλλακτική αφήγηση, θα πρέπει πρώτα να εξετάσετε:

- ποιους στόχους και όραμα θέλετε να επιτύχετε;
- τι είδους κατάσταση θέλετε να επιτύχετε;
- σε ποιόν απευθύνεστε;
- ποιον θέλετε να αγγίξετε;

Οι πιο πάνω ερωτήσεις έχουν άμεσο αντίκτυπο στο περιεχόμενο της αφήγησης. Θα πρέπει επίσης να βεβαιωθείτε ότι η αντίθετη αφήγηση δεν αναπαράγει καταπιεστικές αφηγήσεις, αλλά αναφέρεται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Μετά από αυτό, μπορείτε να επιλέξετε το μέσο και να αναπτύξετε ένα σχέδιο δράσης (μπορείτε να βρείτε ένα πρότυπο για ένα τέτοιο σχέδιο δράσης στο φυλλάδιο «WE CAN...» που αναφέρεται παραπάνω).

3. Εφαρμογή της αντίθετης αφήγησης

Τώρα μπορείτε να εφαρμόσετε την αντίθετη ή εναλλακτική αφήγηση που δημιουργήσατε. Για να τραβήξετε τη μέγιστη προσοχή, θα πρέπει να επιλέξετε την ώρα και τον τόπο προσεκτικά. Επιπλέον, μπορείτε να εμπλουτίσετε τις δραστηριότητές σας με δημόσιες σχέσεις και συνεργασία με (ισχυρούς/με μεγάλη επιρροή) ανθρώπους.

4. Παρακολούθηση και αξιολόγηση της αντίθετης αφήγησης

Εξετάζοντας και αξιολογώντας τις δραστηριότητές σας, μπορείτε να προσδιορίσετε τι αντίκτυπο είχε η αντίθετη ή εναλλακτική αφήγηση και αν επιτύχατε τους προκαθορισμένους στόχους. Έτσι μπορείτε να αναπτύξετε νέες στρατηγικές. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να ορίσετε δείκτες για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων σας εκ των προτέρων. Για παράδειγμα, ο αριθμός των κλικ, των "μου αρέσει!" και των σχολίων παρέχουν βασικές πληροφορίες, αλλά μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε και έρευνες. Στο τέλος της αξιολόγησης, μπορείτε να σχεδιάσετε τις μετέπειτα δράσεις σας. (Τι έμαθα; Τι θα άλλαζα ή θα έκανα με άλλο τρόπο την επόμενη φορά;).

Συνολικά, η 3η Συνάντηση περιλαμβάνει δέκα δραστηριότητες που μπορούν να εφαρμοστούν σε εργαστήρια με νέους ηλικίας 15-25 ετών. Οι δραστηριότητες αυτές αναμένεται να χρησιμοποιηθούν σε εκπαιδευτικές συνεδρίες που απευθύνονται σε αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις για την ενδυνάμωση των νέων. Οι εκπαιδευτές νεολαίας καλούνται να χρησιμοποιήσουν όσες δραστηριότητες κρίνουν απαραίτητες για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και περιεκτικής εκπαιδευτικής συνεδρίας με βάση τις ανάγκες κατάρτισης των συμμετεχόντων τους. Οι δραστηριότητες θεωρούνται ευέλικτα και ανοιχτού τύπου εργαλεία που κάθε εκπαιδευτής νεολαίας μπορεί να τροποποιήσει για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες κατάρτισης καθώς και να αντικατοπτρίσει το τοπικό πλαίσιο και κοινωνική πραγματικότητα της ομάδας του. Εφαρμόζοντας τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην 3η Συνάντηση, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να αναπτύξουν, να βελτιώσουν και να επιδείξουν τις ακόλουθες ικανότητες:

Συνάντηση 3	Γνώση	Δεξιότητες	Συμπεριφορές
Μαθησιακοί Στόχοι			
Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της Συνάντησης, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να:			
Χρήση αντίθετων και εναλλακτικών αφηγήσεων για την ενδυνάμωση των νέων	<ul style="list-style-type: none"> - Κατανοήσουν τι είναι οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις. - Κατανοήσουν πως οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις μπορούν να καταπολεμήσουν τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μέσω στρατηγικών, όπως το χιούμορ ή/και προσωπικών μαρτυριών. Χρησιμοποιήσουν με επιτυχία τις τέσσερις φάσεις της ανάπτυξης μιας αντίθετης αφήγησης (αξιολόγηση της καταπιεστικής αφήγησης, σχεδιασμός της αντίθετης αφήγησης, εφαρμογή της αντίθετης αφήγησης και παρακολούθηση και αξιολόγηση της αντίθετης αφήγησης). 	<ul style="list-style-type: none"> - Αποκτήσουν αυξημένες γνώσεις σχετικά με τη χρήση των εργαλείων μάθησης αυτής της συνάντησης για να αλλάξουν καθιερωμένες ομιλίες χρησιμοποιώντας αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις. - Αναπτύξουν την ικανότητά τους να συντονίζουν επιτυχημένες συναντήσεις με νέους, χρησιμοποιώντας και τις τέσσερις φάσεις ανάπτυξης αντίθετων αφηγήσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναπτύξουν δημιουργικές και με σκοπό ιδέες - Αναπτύξουν πολλές ιδέες και ευκαιρίες για τη δημιουργία αξιών, συμπεριλαμβανομένων καλύτερων λύσεων σε υφιστάμενες και νέες προκλήσεις - Μάθουν να αξιολογούν ποιες ιδέες λειτουργούν καλύτερα. - Ασχοληθούν με την καινοτόμο σκέψη. - Πάρουν μέτρα για την εφαρμογή μιας εκλεπτυσμένης ιδέας. - Συνεργαστούν ως μέλη μιας ομάδας.

Περισσότερες πληροφορίες:

“WE CAN! Taking Action against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives” (pdf, Council of Europe 2017):

<https://rm.coe.int/wecan-eng-final-23052017-web/168071ba08https://>

No Hate-speech movement (youth campaign led by the Council of Europe Youth Department): nohatespeechmovement.org

No Hate-speech Movement Deutschland:

<https://no-hate-speech.de>

"The counter-narrative handbook" (pdf, Institute for Strategic Dialogue 2016)

https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2018/10/Counter-narrative-Handbook_1_web.pdf

Campaign Toolkit (Institute for Strategic Dialogue):

<https://www.campaigntoolkit.org/about-us/>

Toxische Narrative. Monitoring rechts-alternativer Akteure (pdf, Amadeu Antonio Stiftung 2017), in German, available at:

<https://www.amadeu-antonio-stiftung.de/w/files/publikationen/monitoring-2017.pdf>

Bundeszentrale für politische Bildung (Federal Agency for Civic Education), in German, available at:

[https://www.bpb.de/suche/
?suchwort=counter+narrative&suchen=Suchen](https://www.bpb.de/suche/?suchwort=counter+narrative&suchen=Suchen)

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Συνάντηση 3,
Δραστηριότητα 1
(Σ3Δ1)

Τίτλος

Το έργο Abdullah-X

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να κατανοήσουμε τι είναι οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις.
- Να κατανοήσουμε πώς οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις μπορούν να καταπολεμήσουν τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μέσω στρατηγικών, όπως το χιούμορ ή/και με προσωπικές μαρτυρίες.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: φορητός υπολογιστής, προβολέας, πίνακας.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

Δείτε το βίντεο Abdullah X the real meaning of Jihad:

https://www.youtube.com/watch?v=GrptDtDrbSU&feature=emb_logo

Το έργο Abdullah X είναι μια εικόνα κινουμένων σχεδίων ενός έφηβου, μουσουλμάνου αγοριού, που ψάχνει για την ταυτότητα και τη θέση του στην κοινωνία. Ο χαρακτήρας έχει διαφορετικές εμφανίσεις με σκοπό να δείξει ότι χαρακτήρας δεν είναι ένα συγκεκριμένο άτομο. Ωστόσο, θα μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε άτομο, το οποίο παλεύει με την ταυτότητα, την πίστη, το ανήκειν, την αίσθηση του καθήκοντος, το παράπονο, την αδικία, τη σύγχυση κλπ. Το μήνυμα είναι πιο σημαντικό από την εμφάνιση του χαρακτήρα. Η επιλογή να χρησιμοποιήσουν έναν φανταστικό χαρακτήρα προήλθε από την παρατήρηση ότι πολλοί εξτρεμιστές χρησιμοποιούν την αφήγηση τους για να δημιουργήσουν μια εναλλακτική πραγματικότητα με την οποία οι νέοι αλληλεπιδρούν στο διαδίκτυο από τα όρια του υπνοδωματίου τους. Ο στόχος του Abdullah-X είναι να αμφισβητήσει ριζικά τα διαδικτυακά εξτρεμιστικά μηνύματα χρησιμοποιώντας εμπειριστατωμένη, ισχυρή και εξειδικευμένη γνώση βασισμένη σε πραγματικά στοιχεία. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη μεγάλο μέρος του εξτρεμιστικού περιεχομένου, προσφέρει ψυχαγωγία, δέσμευση και τροφοδοτεί την περιέργεια των νέων.

Αφήστε την ομάδα να συζητήσει αρκετό χρόνο (περίπου 30 λεπτά) για το βίντεο και να προσδιορίσει τα κύρια χαρακτηριστικά των αντίθετων και εναλλακτικών αφηγήσεων που ξεχώρισαν. Η ομάδα θα πρέπει να αναλύσει τη στρατηγική της μαρτυρίας του Abdullah.

Βοηθήστε την ομάδα να συγκεντρώσει όλα τα σχόλια σε ένα πίνακα.

Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης. Ανατρέξτε στο Παράρτημα για υλικό καθοδήγησης σχετικά με την τελική συζήτηση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Επισκεφθείτε το <http://www.abdullahx.com/> για να μάθετε περισσότερα σχετικά με το έργο.

Ολοκλήρωση

- Καταλαβαίνετε τη διαφορά μεταξύ αντίθετων και εναλλακτικών αφηγήσεων;
- Γιατί το χιούμορ είναι σημαντικό για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Ποιος είναι υπεύθυνος/ικανός να αναπτύξει αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Η ιδέα της χρήσης κινούμενων χαρακτήρων στο διαδίκτυο για την μετάδοση αντεπιχειρημάτων, μεταβιβάζεται από άλλους δημιουργούς περιεχομένου. Παροτρύνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν τί χαρακτήρας και αντεπιχειρήματα θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στη χώρα τους.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Bamberg, M. (2004) Considering counter narratives. Considering counter narratives: Narrating, resisting, making sense, 4, 351-371.

Tuck, H. & T. Silverman (2016) The Counter-narrative Handbook, Institute for Strategic Dialogue, διαθέσιμο στην: https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2016/06/Counter-narrative-Handbook_1.pdf

Παράρτημα

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΙ	ΓΙΑΤΙ	ΠΩΣ	ΠΟΙΟΣ
Κυβερνητικές Στρατηγικές Επικοινωνίας	Δράση για να μεταφερθεί το μήνυμα σχετικά με το τι κάνει η κυβέρνηση προς τα έξω, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης του κοινού	Ευαισθητοποίηση, σφυρηλάτηση σχέσεων με βασικές εκλογικές περιφέρειες, ακροατήρια και διόρθωση της παραπληροφόρησης	Κυβέρνηση
Εναλλακτικές Αφηγήσεις	Υποσκάπτουν τις βίαιες εξτρεμιστικές αφηγήσεις εστιάζοντας σε αυτό για το οποίο είμαστε «υπέρ» και όχι «κατά»	Θετικές ιστορίες για τις κοινωνικές αξίες, την ανοχή, την ελευθερία και τη δημοκρατία	Κοινωνία των πολιτών ή κυβέρνηση
Αντίθετες Αφηγήσεις	Άμεση αποδόμηση, απαξίωση και απομυθοποίηση βίαιων εξτρεμιστικών μηνυμάτων	Πρόκληση μέσω ιδεολογίας, λογικής, πραγματικότητας ή χιούμορ	Κοινωνία των πολιτών

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Σ3Δ2

Τίτλος

**Ντετέκτιβς διαφορετικότητας: Η περιοχή
μας είναι πολύχρωμη!**

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να εξερευνήσετε το περιβάλλον σας
- Να δείξετε θετικά παραδείγματα «διαφορετικότητας.»

Activity Details

- Υλικό: καρτ ποστάλ για την εισαγωγή, πρόσβαση στο διαδίκτυο, κάμερα (εάν είναι απαραίτητο), υλικά χειροτεχνίας.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανόμενης της Ολοκλήρωσης) - μια ολόκληρη ημέρα έως μια εβδομάδα.
- Αριθμός ομάδας: 3-30 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

Για να ξεκινήσετε την δραστηριότητα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν την έννοια της «διαφορετικότητας». Για να γίνει αυτό, βάλτε τους να καθήσουν σε έναν κύκλο με καρτέλες και καρτ ποστάλ στη μέση. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν μια κάρτα που δείχνει το θέμα της «διαφορετικότητας» ή που ταιριάζει στην ακόλουθη πρόταση: «Όταν ακούω διαφορετικότητα, σκέφτομαι...». Στη συνέχεια, κάθε συμμετέχων δείχνει την κάρτα που επέλεξε στην ομάδα και ολοκληρώνει την πρόταση «Όταν ακούω διαφορετικότητα, σκέφτομαι...».

Στη συνέχεια, δώστε έναν σύντομο ορισμό της διαφορετικότητας (υπάρχουν επίσης σύντομα επεξηγηματικά βίντεο στο διαδίκτυο σχετικά με τον όρο), όπως τα εξής: Ο όρος «διαφορετικότητα» αναφέρεται σε διάφορους ανθρώπους και τρόπους ζωής. Όλοι οι άνθρωποι αναγνωρίζονται και εκτιμώνται, ανεξάρτητα από την κοινωνική ή εθνική καταγωγή τους, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκευτική σχέση και τις διανοητικές ή σωματικές τους ικανότητες. Δεν πρόκειται μόνο για την αναγνώριση των διαφορών, αλλά και για των κοινών στοιχείων. Έχει να κάνει με την επισήμανση των σχέσεων κοινωνικής δύναμης, διότι τα χαρακτηριστικά ταυτότητας εκτιμώνται διαφορετικά στην κοινωνία μας, και με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται οι ιεραρχίες. Η «διαφορετικότητα» είναι το αντίθετο των διακρίσεων και του αποκλεισμού.

Μετά από αυτή την εισαγωγή, κατευθύνετε τη συζήτηση στο περιβάλλον του κάθε συμμετέχοντος. Μπορείτε να κάνετε μερικές από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Ποια είναι η κατάσταση στην περιοχή /χωριό σας;

Μπορείτε να σκεφτείτε παραδείγματα όπου αυτή η διαφορετικότητα γίνεται ορατή;
Υπάρχουν άνθρωποι στην περιοχή/χωριό σας που δραστηριοποιούνται για την υποστήριξη της διαφορετικότητας;
Μπορείς να φανταστείς γιατί το κάνουν αυτό;

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες και πείτε τους να προετοιμαστούν για να εξερευνήσουν και να παρουσιάσουν την περιοχή τους. Μπορείτε να τους παροτρύνετε να ερευνήσουν (στο διαδίκτυο ή ρωτώντας φίλους, γονείς κ.λπ.) ποια ιδρύματα είναι διαθέσιμα στην περιοχή τους. Ανάλογα με τον τύπο παρουσίασης που θα επιλέξουν, μπορεί να χρειαστεί να προετοιμάσουν ερωτήσεις για συνέντευξη και να δημιουργήσουν ένα κολάζ φωτογραφιών ή έναν χάρτη της πόλης τους.

Αφήστε τις μικρές ομάδες να επισκεφθούν τους «τόπους διαφορετικότητας» στη γειτονιά/χωριό τους, να μιλήσουν στους ανθρώπους, να τραβήξουν φωτογραφίες κλπ. Ανάλογα με τον αριθμό των

θέσεων και τον διαθέσιμο χρόνο, οι χώροι μπορούν επίσης να χωριστούν μεταξύ των μικρών ομάδων για να επισκεφθούν μία ή δύο τοποθεσίες.

Κατά την ενότητα της Ολοκλήρωσης, κάθε Ομάδα θα παρουσιάσει τα αποτελέσματά της. Οι συμμετέχοντες της κάθε ομάδας θα πρέπει να μιλήσουν για τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους και οι υπόλοιπες ομάδες θα πρέπει να κάνουν ερωτήσεις και σχόλια.

Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

Λάβετε υπόψη ότι ένας τρόπος αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο είναι να προβάλετε θετικές ιστορίες (αντίθετες ή εναλλακτικές αφηγήσεις) σχετικά με τη διαφορετικότητα, την αλληλεγγύη, την κοινότητα, τη συμμετοχή και τη δημοκρατία. Η ιδέα της μεθόδου που περιγράφεται σε αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι οι συμμετέχοντες ως νέοι ανακαλύπτουν τέτοιες ιστορίες στο δικό τους περιβάλλον, π.χ. στην περιοχή ή το χωριό όπου ζουν. Ενεργώντας ως «ντετέκτιβς διαφορετικότητας», αναμένεται να εργαστούν σε μικρές ομάδες και να αναζητήσουν μέρη και ανθρώπους που «ζουν τη διαφορετικότητα» και στη συνέχεια να δημοσιεύσουν τα αποτελέσματά τους, π.χ.

- με τη μορφή κολάζ φωτογραφιών ή έκθεσης με φωτογραφίες «τόπων διαφορετικότητας»,
- με τη διεξαγωγή και τη δημοσίευση συνεντεύξεων με άτομα που «ζουν τη διαφορετικότητα» (ιστοσελίδα, blog, εφημερίδα, ραδιόφωνο),
- με τη μορφή ενός χάρτη της πόλης με «τόπους διαφορετικότητας»
- με τη μορφή ξενάγησης σε «τόπους διαφορετικότητας».

Σημειώστε ότι οι τόποι διαφορετικότητας μπορούν να είναι, π.χ.:

- Ένα κέντρο νεολαίας όπου συναντιούνται νέοι από διαφορετικές εθνικότητες
- Ένα κέντρο συμβουλών σε νέους της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας
- Ένας αθλητικός σύλλογος που δεσμεύεται υπέρ της καταπολέμησης του ρατσισμού
- Ένα κατάστημα ανταλλαγής ή ένα κοινωνικό πολυκατάστημα
- Ένα νηπιαγωγείο χωρίς αποκλεισμούς

Ολοκλήρωση

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Πώς ήταν για εσάς η επίσκεψη σε αυτούς τους τόπους διαφορετικότητας;
Τους είχατε ξαναεπισκεφθεί;
Τι έχετε ξανακούσει γι' αυτούς τους τόπους;
Πώς νιώσατε που πήγατε σε αυτούς τους τόπους;
Πώς ήταν να βρίσκεσαι σ' αυτούς τους τόπους;
Τί σας εξέπληξε/ευχαρίστησε/ενόχλησε/δυσάρεστησε/σας έκανε να σκεφτείτε;
Θα θέλατε να μιλήσετε για μια εμπειρία ή μια συνάντηση που είχατε;
Μπορείτε να σκεφτείτε γιατί οι άνθρωποι σε αυτούς τους τόπους είναι αφοσιωμένοι στη διαφορετικότητα;

Μόλις τελειώσουν όλες οι ομάδες την παρουσίαση τους, και κατά τη διάρκεια της ενότητας της Ολοκλήρωσης, μπορείτε να κάνετε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Αφού ακούσατε για διαφορετικούς τόπους διαφορετικότητας στη γειτονιά σας, τι σας εξέπληξε/ευχαρίστησε/ενόχλησε/δυσάρεστησε/σας έκανε να σκεφτείτε;
Έχει αλλάξει η άποψή σας για τη γειτονιά σας;
Υπάρχει κάποιο μέρος ή μέρη που θα θέλατε να επισκεφθείτε (ξανά);
Τι πιστεύετε ότι μπορούσαν να επιτύχουν τέτοιοι τόποι διαφορετικότητας;
Πώς μπορεί να υποστηριχθεί το έργο τους;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Μπορείτε να προτείνετε στους συμμετέχοντες να δημοσιεύσουν τα αποτελέσματα. Πρώτον, μπορεί να αυξήσει το κίνητρο τους και, δεύτερον, έτσι μπορούν να προσεγγίσουν ένα ευρύτερο κοινό. Για παράδειγμα, με ένα κολάζ φωτογραφιών ή μια έκθεση σε δημόσιο χώρο. Οι συνεντεύξεις μπορούν να δημοσιευθούν σε μια ιστοσελίδα ή σε εφημερίδα, μια δημόσια ξενάγηση στην πόλη μπορεί να διαφημιστεί και να πραγματοποιηθεί, κλπ. Με αυτό τον τρόπο, μπορούν να συμβάλουν στο να γίνουν οι τόποι διαφορετικότητας ορατοί.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Harbord-Blome, Mathis/Klären, Ina/Wollgarten, Sigrid im Auftrag des Informations- und Dokumentationszentrums für Antirassismusbearbeitung (IDA) (2019) Haltung zeigen! – jetzt erst recht. Bildungsmaterialien für Demokratie, Anerkennung und Vielfalt, (στα γερμανικά), διαθέσιμο στην: <https://www.vielfalt-mediathek.de/mediathek/6915/haltung-zeigen-jetzt-erst-recht-bildungsmaterialien-f-r-demokratie-erkennung-u.html>

Greater Good Science Centre, Diversity Defined, University of California, Berkeley, διαθέσιμο στην: <https://greatergood.berkeley.edu/topic/diversity/definition#what-is-diversity>

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ3Δ3

Δυστοπία

Μαθησιακοί Στόχοι

- Η κατανόηση της σημασίας της αφήγησης και της αντίθετης αφήγησης στην καταπολέμηση των διαδικτυακών διακρίσεων και της ρητορικής μίσους
- Να υποστηρίξετε τους συμμετέχοντες στο να πουν τη δική τους ιστορία
- Προσδιορισμός των κοινωνικών ζητημάτων πίσω από τη ρητορική μίσους και τις διακρίσεις

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: πίνακας, στυλό/μαρκαδόροι
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 50-70 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 20-25 συμμετέχοντες

Οδηγίες

Για να γίνει πιο εύκολη η κατανόηση της δραστηριότητας, προτείνετε έναν απλό ορισμό της δυστοπίας. Για παράδειγμα, στη Βικιπαίδεια, ορίζεται ως «Μια φανταστική αφήγηση που περιγράφει έναν σκοτεινό ουτοπικό κόσμο». Το λεξικό Larousse ορίζει την δυστοπία ως «Μια φανταστική κοινωνία που διέπεται από μια ολοκληρωτική δύναμη ή μια επιβλαβή ιδεολογία, όπως τη φαντάστηκε ένας συγγραφέας».

Χωρίστε τους συμμετέχοντες το πολύ σε πέντε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει μια κοινωνική ομάδα που υπόκειται συχνά σε διακρίσεις και κακόβουλες πράξεις.

Διαβάστε δυνατά την αρχή της ιστορίας που ακολουθεί και ζητήστε από κάθε ομάδα να γράψει το σενάριο για τη δική της δυστοπική ταινία:

Το 2030, μια νέα κυβέρνηση κυβερνά τη χώρα καθώς η οικονομική κρίση πλήττει όλο τον κόσμο. Οι ειδικοί που συνεργάζονται με την κυβέρνηση ορίζουν την κοινωνική ομάδα που σας έχει ανατεθεί ως υπεύθυνη για την εξάπλωση της κρίσης. Τα μέσα ενημέρωσης, που είναι στα χέρια όσων κυβερνούν, μεταδίδουν αυτές τις ψευδείς κατηγορίες, ενώ η κυβέρνηση ψηφίζει νόμους για τη ρύθμιση του τρόπου ζωής της ομάδας-στόχου σε δημόσιους χώρους.

Είναι στο μυαλό σας να φανταστείτε τι θα συμβεί στη συνέχεια! Φανταστείτε μια σκηνή που βάζει τον κύριο χαρακτήρα σας σε μια κατάσταση όπου έρχετε αντιμέτωπος με σχόλια και πράξεις που εισάγουν διακρίσεις ή/και μίσος.

Για να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες να δομήσουν τις ιστορίες τους, μπορείτε να τους μοιράσετε το παράδειγμα δομής ιστορίας (ανατρέξτε στο Παράρτημα, **Φυλλάδιο 1**) και να τους δώσετε αρκετό χρόνο για να ολοκληρώσουν την εργασία τους.

Κάθε ομάδα ορίζει έναν εισηγητή για να διαβάσει το σενάριο μπροστά από τις άλλες Ομάδες.

Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Για να ξεκινήσετε την δραστηριότητα, προτείνετε στους συμμετέχοντες να ξεκινήσουν να φαντάζονται τους καταπιεστικούς νόμους που θα μπορούσε να θεσπίσει η κυβέρνηση. Έτσι θα μπορούν να φανταστούν την υποθετική κατάσταση και τον τρόπο να την περιγράψουν.
- Σημειώστε ότι αυτές οι ιστορίες μπορεί να περιλαμβάνουν ευαίσθητες προσωπικές εμπειρίες. Ως συντονιστές θα πρέπει να ξέρετε καλά την ομάδα σας και να είστε προετοιμασμένοι για τυχόν συναισθηματικές αντιδράσεις ή άσχημα σχόλια από τους συμμετέχοντες.

Ολοκλήρωση

- Βρήκατε την άσκηση εύκολη ή δύσκολη; Ποια στοιχεία ή στιγμές σας δυσκόλεψαν;
- Ποιες ήταν οι διαφορετικές ιδέες στις ομάδες;
- Μπορούν να βρεθούν κοινά στοιχεία στις διαφορετικές ιστορίες;
- Σας φαίνονται αληθοφανείς οι ιστορίες και τα σενάρια; Θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν;
- - Κατά τη γνώμη σας, αν οι ταινίες όντως φτιάχνονταν, ποιες θα ήταν οι αντιδράσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Με βάση τις ιδέες και τα σενάρια που προκύπτουν από την άσκηση, μπορείτε να παροτρύνετε τους συμμετέχοντες να κινηματογραφήσουν μίνι σενάρια με τα κινητά τους τηλέφωνα. Τα σενάρια θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Μπορείτε επίσης να προτείνετε λογοτεχνικά παραδείγματα όπως Orwell's 1984 or Karel Capek's R.U.R.

Παράρτημα: Φυλλάδιο 1

Σχέδιο αφήγησης:

- 1) Το αρχικό στάδιο δίνει πληροφορίες σχετικά με τον χρόνο και τον τόπο καθώς και για τους χαρακτήρες. Σε μια ιστορία του παρελθόντος, το πρώτο στάδιο είναι συνήθως ατελές.
- 2) Το ξαφνικό γεγονός διαταράττει την σταθερότητα που υπήρχε και κινητοποιεί δράση. Συχνά το ξαφνικό γεγονός παρουσιάζεται με έναν χρονικό σύνδεσμο (π.χ.: Αλλά μια μέρα...)
- 3) Σε αυτή την άσκηση, σκεφτείτε πως οι δράσεις και περιπέτειες αντιστοιχούν με τις εμπειρίες των χαρακτήρων.
- 4) Το στοιχείο επίλυσης σηματοδοτεί το τέλος των περιπετειών: δεν υπάρχει πλέον πρόβλημα που πρέπει να λυθεί.
- 5) Η τελική κατάσταση είναι η επιστροφή σε μια νέα σταθερότητα.

<p>Κύριος χαρακτήρας: Κύρια ηθικά και φυσικά χαρακτηριστικά. Κοινωνική θέση</p>	
<p>Δευτερεύοντες χαρακτήρες: Κύρια ηθικά και φυσικά χαρακτηριστικά Κοινωνική θέση Σχέσεις ή αλληλεπιδράσεις με τον κύριο χαρακτήρα</p>	
<p>Πλαίσιο: Τόπος/οι αεροδρόμιο, σιδηροδρομικό σταθμό, σχολείο, χώρο εργασία, σουπερ μάρκετ... Αλληλεπιδράσεις: σε μια ουρά, στον πάγκο, στο τιμόνι ενός αυτοκινήτου...</p>	
<p>Εξωτερικό πλαίσιο: μετά την ψήφιση ενός νόμου, μπροστά στις ειδήσεις στην τηλεόραση, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του αφεντικού...</p>	
<p>Ενέργειες: Τί διακρίσεις υπάρχουν ; Τί λέξεις, πράξεις; Αλληλεπιδράσεις (θέσεις κάθε χαρακτήρα; ποιος λέει τι;) Ποιες είναι οι αντιδράσεις; Κλείσιμο της σκηνής: ποιο είναι το τέλος είναι φανερό; Τι συνέπειες μπορεί να έχει το τέλος στην υπόλοιπη ταινία;</p>	

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ3Δ4

Μια Θετική Συνταγή κατά της Ρητορικής Μίσους στο Διαδίκτυο

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αναλύσετε την ρητορική μίσους.
- Να προτείνει μια θετική εναλλακτική αφήγηση.
- Να κατανοήσετε, χάριν στην ομάδα και κάθε ξεχωριστή γνώμη το τί είναι οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις.
- Να επαληθεύσετε τις πληροφορίες και να προσδιορίσετε τα γεγονότα.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: χαρτί, μαρκαδόροι.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανόμενης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 30-45 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 4-20 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Προτείνετε στις ομάδες κάποιες δηλώσεις ή/και αφηγήσεις που υπάρχουν στο διαδίκτυο και διαδίδουν σκέψεις και σχόλια μίσους, ενισχύουν τις προκαταλήψεις και τις κοινοτυπίες.
- Χρησιμοποιώντας την αφήγηση/δήλωση που επέλεξαν οι συμμετέχοντες (από μόνοι τους ή μέσα στην ομάδα), ζητήστε τους να γράψουν την αντίθετη, θετική «συνταγή» των «συστατικών» μίσους που εμπεριέχονται στην αφήγηση/δήλωση.
- Οι συμμετέχοντες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ακόλουθο πλαίσιο: Τίτλος Συνταγής, Συστατικά, Προσωπική Προσθήκη, Προετοιμασία, Συμβουλές Μαγειρικής.
- Μπορείτε επίσης να τους δώσετε ένα παράδειγμα «συνταγής» από το Positive Messengers Training Kit (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1). Αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου Coalition of Positive Messengers to Counter Online Hate-speech (JUST/2015/RRAC/AG/BEST/8931).
- Ενθαρρύνετε κάθε συμμετέχοντα/ομάδα να μοιραστεί τη συνταγή του.
- Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Πριν αρχίσουν να γράφουν τη συνταγή τους, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν τις προκαταλήψεις και τις κοινοτυπίες που θα μπορούσαν να αναμεταδοθούν στη δήλωση που επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν.

Ολοκλήρωση

- Μπορείτε να προσδιορίσετε τα κοινά σημεία/στάδια των συνταγών που θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν να πάρουμε μια γενική συνταγή κατά της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Μπορούμε να αναπτύξουμε μια κοινή αντίληψη για την έννοια των αντίθετων και εναλλακτικών αφηγήσεων ή πώς μπορεί το χιούμορ ή/και οι προσωπικές μαρτυρίες να είναι αποτελεσματικές;

Συμπληρωματικό/Έμπνευση για το μέλλον

- Μπορείτε να ζητήσετε από τους νέους να αναζητήσουν αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις στο διαδίκτυο (καλές πρακτικές) και να προσδιορίσουν τα κοινά σημεία που έχουν με τις συνταγές τους.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Coalition of Positive Messengers to Counter Online Hate-speech(project team) (2018) Positive Messengers Training Kit, Rights, Equality & Citizenship Programme, **διαθέσιμο στην:** https://positivemessengers.net/images/library/pdfs/Training_kit_eng.pdf

Παράρτημα: Φυλλάδιο 1

Παράδειγμα συνταγής από το Positive Messengers Training Kit: Ένας Οδηγός με Εκπαιδευτικό Υλικό

Συνταγή: Διαδίκτυο χωρίς μίσος

Συστατικά: Καλής ποιότητας δωρεάν ευρυζωνική πρόσβαση, μερικούς αφοσιωμένους, ειλικρινείς εθελοντές παρατηρητές, 3-4 μέσα ενημέρωσης πρόθυμα να καλύψουν θετικές αντίθετες αφηγήσεις, προσωπικές μαρτυρίες στόχων ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, ανάλογα με τις γευστικές σας προτιμήσεις.

Ειδικές γεύσεις: Προσελκύστε δημόσια πρόσωπα ως θετικούς αγγελιοφόρους.

Προετοιμασία: Κάθε φορά που ένα γεγονός διαδίδει ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, οι εθελοντές παρατηρητές ενημερώνουν τα μέσα ενημέρωσης για να δημοσιοποιήσουν και να το αναφέρουν, ώστε να κινητοποιήσουν τις αρμόδιες αρχές του νόμου. Ταυτόχρονα, εντοπίζονται οι άνθρωποι που έπεσαν στόχοι ρητορικής μίσους, τους προσφέρετε συναισθηματική υποστήριξη και μια πλατφόρμα για να μοιράστον τις ιστορίες τους και τις αντίθετες αφηγήσεις.

Συμβουλές για τον μάγειρα: Αφήστε τα συστατικά να μιλήσουν από μόνα τους, μην παραψησέτε/προσθέσετε γεύση στις αυθεντικές ιστορίες. Ένας εξαιρετικός μάγειρας δεν χρειάζεται πολύ εξελιγμένο εξοπλισμό, μόνο δέσμευση και θάρρος. Τα λάθη είναι μέρος της διαδικασίας. Μάθετε και συνεχίστε.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ3Δ5

Ιστορία μέσω φωτογραφίας

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να πείτε μια θετική ιστορία

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: για κάθε μικρή ομάδα (3-5 άτομα) χρειάζεστε μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή/smartphone, τρίποδο Stativ και φορητός υπολογιστής/tablet, εάν είναι απαραίτητο, κοστούμια και αξεσουάρ, λογισμικό πρόγραμμα
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανόμενης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 1-2 ημέρες.
- Αριθμός ομάδας: 3-30 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Πείτε στους συμμετέχοντες ότι ένας τρόπος για να αντιμετωπίσετε τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο είναι με τις θετικές ιστορίες (αντίθετες ή εναλλακτικές αφηγήσεις) σχετικά με τη διαφορετικότητα, την αλληλεγγύη, την κοινότητα, τη συμμετοχή και τη δημοκρατία. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω μιας ιστορίας με φωτογραφίες. Με αυτή την μέθοδο οι νέοι μπορούν να γίνουν πιο ενεργοί και δημιουργικοί πλάθοντας μια ιστορία με φωτογραφίες για να πουν θετικές, αντίθετες και εναλλακτικές ιστορίες.

- Πείτε τους να δημιουργήσουν μια ιστορία για ένα συγκεκριμένο θέμα (π.χ. «Διαφορετικότητα», «Συμμετοχή», «Κατά της Ρητορικής Μίσους!», «Πάρε Θέση!», «Αντισταθείτε στο μίσος και τη βία», κ.λπ.).
- Ξεκινήστε μια σύντομη δραστηριότητα ανταλλαγής ιδεών, κατά τη διάρκεια της οποίας οι συμμετέχοντες μπορούν να προσεγγίσουν το θέμα. Μπορείτε να τους ρωτήσετε, για παράδειγμα:
  1. Πώς σας φαίνεται το θέμα;
  2. Τι φωτογραφίες έχετε στο μυαλό σας;
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες (3-5 άτομα/ομάδα). Κάθε μικρή ομάδα θα πρέπει να δημιουργήσει τη δική της ιστορία με φωτογραφίες, ακολουθώντας συγκεκριμένα βήματα που θα τους βοηθήσουν - μπορείτε να τους μοιράσετε τα φυλλάδια με τα βήματα ή να τα γράψετε σε έναν πίνακα (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1).
- Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιστορία με φωτογραφίες που έχει δημιουργήσει στη μεγάλη ομάδα.
- Κλείστε τη δραστηριότητα μετά την ενότητα της Ολοκλήρωσης. Λάβετε υπόψη ότι, αφενός, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να δώσουν ο ένας στον άλλο (αξιόλογα και εποικοδομητικά) σχόλια σχετικά με τις φωτογραφίες τους. Από την άλλη, θα πρέπει να γίνεται αναφορά στην έννοια των «εναλλακτικών ιστοριών».

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Εάν οι φωτογραφίες δημοσιευθούν, πρέπει να ζητήσετε δήλωση συγκατάθεσης/δήλωση απορρήτου από κάθε συμμετέχοντα (ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων, οι γονείς ή οι νόμιμοι κηδεμόνες πρέπει να δώσουν τη συγκατάθεσή τους).
- Εάν οι συμμετέχοντες δεν επιθυμούν να εμφανιστούν στις φωτογραφίες ή εάν δεν δοθεί δήλωση συγκατάθεσης/δήλωση απορρήτου, μπορούν να φωτογραφίσουν φιγούρες, αντικείμενα, φυτά κ.λπ. και να πούν την ιστορία τους με αυτό τον τρόπο.

Ολοκλήρωση

- Πώς σας φάνηκε η δραστηριότητα;
- Πώς ήταν η διαδικασία να σκεφτείτε μια ιστορία για ένα συγκεκριμένο θέμα; Τι βρήκατε εύκολο; Τι βρήκατε δύσκολο;
- Πώς σκεφτήκατε τις ιδέες σας;
- Πόσο ρεαλιστική νομίζετε ότι είναι η ιστορία σας;
- Πώς νιώθετε όταν βλέπετε αυτές τις φωτογραφίες-ιστορία;
- Συναντάτε συχνά τόσο θετικές ιστορίες στην καθημερινή σας ζωή, π.χ. στο διαδίκτυο;
- Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα;
- Γιατί είναι απαραίτητες τέτοιες θετικές ιστορίες, για παράδειγμα, σχετικά με τη δημοκρατία, τη συμμετοχή, τη διαφορετικότητα και την αλληλεγγύη; Τι μπορούν να πετύχουν;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Παροτρύνετε τους συμμετέχοντες να αναζητήσουν παραδείγματα εναλλακτικών αφηγήσεων στο διαδίκτυο και να παρουσιάσουν τις φωτογραφίες τους στην κοινότητά τους.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Participants can alternatively use the following platforms to create their photo story:

- Comic Life: <http://plasq.com/>
- Book Creator: <https://bookcreator.com/>

Παράρτημα: Φυλλάδιο 1

ΠΩΣ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΤΕ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

A) Οι συμμετέχοντες σκέφτονται μια ιστορία για το θέμα και την γράφουν.

- Τι συμβαίνει;
- Πού και πότε εκτυλίσσεται η ιστορία;
- Ποιοι άνθρωποι εμπλέκονται;

B) Οι συμμετέχοντες δημιουργούν έναν πίνακα διάταξης της ιστορίας τους. Κάνουν ένα λεπτομερές πλάνο, σχεδιάζουν τις εικόνες και τα κείμενα και καταγράφουν τις σημαντικές πληροφορίες (Που διαδραματίζεται η σκηνή; Τί εργαλεία/αντικείμενα χρειάζονται; Ποια συναισθήματα εμφανίζονται;). Ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων και τον διαθέσιμο χρόνο, περιορίστε τον αριθμό των εικόνων (π.χ. μεταξύ πέντε και είκοσι) έτσι ώστε η ιστορία μέσω των φωτογραφιών να μην διαρκέσει πολύ.

Γ) Οι συμμετέχοντες προετοιμάζουν ξεχωριστά τις φωτογραφίες εάν είναι απαραίτητο. Δημιουργούν σκηνικά και κοστούμια, ποζάρουν, μιμούνται και προσπαθούν να αποδώσουν κάποια συναισθημάτα κλπ. Εάν είναι απαραίτητο, οι συμμετέχοντες θα πρέπει επίσης να ασχοληθούν με τις τεχνικές λεπτομέρειες των ψηφιακών καμερών/smartphones και να εξασκηθούν στη λήψη φωτογραφιών (ποιες τεχνικές έχουν διαφορετικές προοπτικές, κοντινά πλάνα, ευρεία γωνία, διαφορετικά εφέ φωτός;).

Δ) Οι συμμετέχοντες βγάζουν τις φωτογραφίες για την ιστορία τους. Είναι καλύτερο να τραβήξουν αρκετές φωτογραφίες ανά σκηνή, ώστε να έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν την καλύτερη φωτογραφία αργότερα.

E) Οι συμμετέχοντες επεξεργάζονται τις φωτογραφίες στον υπολογιστή και προσθέτουν πλαίσια ομιλίας και κείμενο. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα προγράμματα για να επεξεργαστούν τις εικόνες και να δημιουργήσουν την ιστορία φωτογραφιών, π.χ. PowerPoint, Word, Book Creator, Comic Life κ.λπ. Η τελική ιστορία φωτογραφιών πρέπει να αποθηκευτεί.

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ3Δ6

Αντισταθείτε στη ρητορική μίσους!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αυξήσετε την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον τρόπο αντίστασης στην ρητορική μίσους, δημιουργώντας μια διαφήμιση σε βίντεο
- Να κατανοήσετε ποιες είναι οι κατάλληλες αντιδράσεις στη ρητορική μίσους

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: Χαρτί A3, στυλό, smartphones/συσκευή κινηματογράφησης
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 240 λεπτά (μπορεί να διαιρεθεί σε δύο συναντήσεις των 120 λεπτών)
- Αριθμός ομάδας: μικρές ομάδες 5-6 συμμετεχόντων

Οδηγίες

- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες και δώστε τους χαρτί και στυλό.
- Ζητήστε τους να διπλώσουν το χαρτί A3 σε έξι κουτιά για να δημιουργήσουν έναν πίνακα διάταξης (storyboard). Κάθε ομάδα σχεδιάζει έξι εικόνες που θα συμπεριληφθούν σε μια διαφήμιση για να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αντίσταση στη ρητορική μίσους. Ο πίνακας διάταξης τους θα καθορίσει το περιεχόμενο της διαφήμισης.
- Κάθε ομάδα πρέπει να οργανώσει τον τρόπο με τον οποίο θα κινηματογραφηθεί η διαφήμιση της, τους ρόλους και τις ευθύνες της, τη διαχείριση του χρόνου και να προσδιορίσουν τυχόν εργαλεία που θα χρειαστούν.
- Πείτε τους ότι κάθε διαφήμιση δεν πρέπει να διαρκεί πάνω από 3 λεπτά και οι συμμετέχοντες είναι υπεύθυνοι να επεξεργαστούν την τελική έκδοση των βίντεό τους.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να βρουν έναν ρόλο που νιώθουν άνετα να εκπληρώσουν. Για παράδειγμα, εάν κάποιος θα ήθελε να βρίσκεται πίσω από την κάμερα και όχι μπροστά, σεβαστείτε την απόφασή του.
- Ζητήστε τη συγκατάθεση των συμμετεχόντων και, κατά περίπτωση, των κηδεμόνων τους για την συμμετοχή τους στη δημιουργία της διαφήμισης.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Ήταν εύκολο να αναθέσετε τις ευθύνες μεταξύ σας;
- Είχατε διαφωνίες; Σε ποιο πράγμα; Πώς τις λύσατε;
- Ήταν εύκολο να δημιουργήσετε αυτή τη διαφήμιση για να αυξήσετε την ευαισθητοποίηση σχετικά με το πώς να αντιστεκόμαστε στη ρητορική μίσους;
- Ποιος ήταν ο κύριος στόχος σας; Πιστεύετε ότι αυτού του είδους οι διαφημίσεις βοηθούν στην προώθηση μια θετικής αλλαγής;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Προτείνετε στους συμμετέχοντες να μεταδώσουν τη διαφήμισή τους ή να την δείξουν σε άλλες τάξεις, να την χρησιμοποιήσουν ως αφετηρία για μια δημόσια συζήτηση. Τα σχετικά μέσα ενημέρωσης πρέπει να αποτελέσουν νέα πηγή δημόσιας συζήτησης.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Cospe and Zaffria (2018) Media Education and Hate-Speech Workbook: Preventing and Combating Hate-Speech by Understanding and Managing it, Rights, Equality & Citizenship Programme, διαθέσιμο στην:

http://www.silencehate.eu/wp-content/uploads/2018/10/Bricks_SILENCEhate-ModulePresentation-2018_ENG.pdf

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ3Δ7

ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΣΚΕΦΤΩ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να ενθαρρύνουμε τους νέους να έχουν κριτική σκέψη στις διαφορετικές περιπτώσεις ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Να διευρυνθούν οι γνώσεις των νέων σχετικά με τη χρήση αντίθετων και εναλλακτικών αφηγήσεων όταν γίνονται μάρτυρες ενός περιστατικού ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Να συμμετέχουν οι νέοι σε συζητήσεις για πολύπλοκα και ευαίσθητα ζητήματα.
- Να συνεργαστούν για έναν κοινό σκοπό.
- Να εξερευνήσουν διαφορετικές μορφές ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: περίπου 4-5 αντίγραφα των φυλλαδίων 1 και 2, διάφορα φύλλα χαρτοπίνακα, μαρκαδόροι, άφθονος χώρος για να εργαστούν 4 ή 5 ομάδες, πρόσβαση στο διαδίκτυο (προαιρετικό)
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 60 - 80 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 – 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι καταλαβαίνουν από τον όρο αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις και πώς μπορούν να καταπολεμήσουν τη ρητορική μίσους. Συζητήστε εν συντομία μαζί τους (ανατρέξτε στο παράρτημα, Πίνακας 1).
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-5 ατόμων και πείτε τους να δουλέψουν στις αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις τους. Οι μισές από τις ομάδες θα αναπτύξουν μια αντίθετη αφήγηση, και οι άλλες μισές θα αναπτύξουν μια εναλλακτική αφήγηση «ενάντια» στις καθιερωμένες αφηγήσεις που καθοδηγούνται από το μίσος. Αναθέστε σε κάθε ομάδα μια περίπτωση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Συνοδευτικό υλικό 1 για μελέτες περίπτωσης). Σημειώστε ότι οι μελέτες δείχνουν πώς επιλύθηκε το πρόβλημα, αλλά εσείς δεν πρέπει να δώσετε τις λύσεις στις ομάδες εργασίας σας. Αντ' αυτού, μπορείτε να το συζητήσετε κατά τη διάρκεια της παρουσιάσής τους ή/κατά την ενότητα της Ολοκλήρωσης).
- Δώστε σε όλες τις ομάδες το φυλλάδιο 2 (ανατρέξτε στο Παράρτημα) και πείτε τους ότι πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία και τις καθοδηγητικές ερωτήσεις για να αλλάξουν τις αφηγήσεις με ρητορικής μίσους. Οι μισοί από αυτούς θα επικεντρωθούν στην ανάπτυξη μιας αντίθετης αφήγησης, ενώ οι άλλοι μισοί θα επικεντρωθούν στην ανάπτυξη μιας εναλλακτικής αφήγησης.
- Αναθέστε αρκετό χρόνο στις ομάδες για να αναπτύξουν τα αντεπιχειρήματα τους.
- Στη συνέχεια, θα πρέπει να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας τους με οπτικό υλικό στον χαρτοπίνακα. Όταν ολοκληρώσουν οι ομάδες, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την δουλειά της στην ενότητα της Ολοκλήρωσης.
- Κλείστε τη δραστηριότητα με την Ολοκλήρωση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Θα πρέπει να πηγαينوέρχεστε μεταξύ των ομάδων και να τους βοηθάτε με την δημιουργία ιδεών.
- Αυτά είναι αρκετά ευαίσθητα ζητήματα. Θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι στο ενδεχόμενο κάποιοι συμμετέχοντες να έχουν συναισθηματικές αντιδράσεις καθώς θυμούνται κακές προηγούμενες εμπειρίες. Προετοιμαστείτε καλά και σκεφτείτε το ενδεχόμενο να καλέσετε κάποιον με εμπειρία για να σας βοηθήσει.

Ολοκλήρωση

- Μόλις κάθε ομάδα παρουσιάσει το αποτέλεσμα της ομαδικής της συζήτησής στην Ολοκλήρωση, ζητήστε από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες να θέσουν ερωτήματα. Μετά το τέλος της παρουσίαση κάθε ομάδας, συζητήστε μαζί τους πώς επιλύθηκε η κάθε υπόθεση.
- Όταν παρουσιάσουν όλες οι ομάδες, ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν τους αρέσει η δραστηριότητα.
- Ήταν εύκολο να αναπτύξετε τις αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις; Γιατί;
- Πώς αισθάνονται που δούλεψαν ομαδικά για την ανάπτυξη εναλλακτικών επιχειρημάτων;
- Υπάρχουν περιπτώσεις που συμβαίνουν και στην πραγματική ζωή; Πώς;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να καταγράψουν τα περιστατικά ρητορικής μίσους που συναντούν στο διαδίκτυο, π.χ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον ακόλουθο ιστότοπο ως παράδειγμα: <https://americasvoice.org/trumphatemap/>

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) We Can! Taking Action against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives, Council of Europe

In Vare (2000) The State of Narrative Non-Fiction Writing, Nieman Reports, διαθέσιμο στην: <https://niemanreports.org/articles/the-state-of-narrative-nonfiction-writing/>

Παράρτημα : Πίνακας 1

ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

- Οι αντίθετες και εναλλακτικές αφηγήσεις καταπολεμούν τη ρητορική μίσους απαξιώνοντας και αποδομώντας βίαιες αφηγήσεις που την δικαιολογούν και παρουσιάζοντας οράματα του κόσμου βασισμένα σε αξίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως η διαφάνεια, ο σεβασμός στην διαφορετικότητα, η ελευθερία και η ισότητα. Το κάνουν με διάφορους τρόπους. Ορισμένες αφηγήσεις παρέχουν γεγονότα από διαφορετικές και αξιόπιστες πηγές για να θέσουν υπό αμφισβήτηση τις αρνητικές λανθασμένες αντιλήψεις. Ωστόσο, η έρευνα και η πρακτική έχουν δείξει ότι η παροχή περισσότερων πληροφοριών ή γεγονότων συχνά δεν είναι αποτελεσματική. Οι αφηγήσεις πρέπει να συνδέονται με τις αντιλήψεις των ανθρώπων και τα πλαίσια της ζωής τους, δημιουργώντας νέες έννοιες και συσχετίζοντας τις με τα συναισθήματα και τις ανάγκες τους. Συχνά αυτό μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας χιούμορ και σάτιρα, απευθύνομενες στις συναισθηματικές συνδέσεις των ανθρώπων με το θέμα, δημιουργώντας χώρους άμεσης προσωπικής επαφής με ανθρώπους με διαφορετικές προοπτικές ή δημιουργώντας ευκαιρίες για να βιώσουν μια διαφορετική εναλλακτική αφήγηση στο σύνολο της.

Πηγή:: De Latour, A., Perger, N., Salaj, R., Tocchi, C. and P. Viejo Ortero (2017) We Can! Taking Action against Hate-speech through Counter and Alternative Narratives, Council of Europe, σ. 78

Φυλλάδιο 1

Μελέτες Περίπτωσης

Μελέτη περίπτωσης 1: Ο Pijus Beizaras και ο Mangirdas Levickas (γεννημένοι το 1996 και το 1995) είναι δύο Λιθουανοί υπήκοοι που έχουν ερωτική σχέση. Στις 8 Δεκεμβρίου 2014, ο Beizaras δημοσίευσε μια φωτογραφία τους όπου φιλιούνται στη σελίδα του στο Facebook. Με την ανάρτηση της φωτογραφίας, το ζευγάρι θέλησε να ανακοινώσει την έναρξη της σχέσης τους και να επιδοκιμάσει το επίπεδο ανοχής του λιθουανικού πληθυσμού. Η φωτογραφία συγκέντρωσε περίπου 800 σχόλια, τα περισσότερα από τα οποία ήταν σχόλια μίσους. Μερικά παραδείγματα:

Πηγή: <https://strasbourgobservers.com/2020/02/07/a-picture-of-a-same-sex-kiss-on-facebook-wreaks-havoc-beizaras-and-levickas-v-lithuania/>

Μελέτη περίπτωσης 1: Ο Pijus Beizaras και ο Mangirdas Levickas (γεννημένοι το 1996 και το 1995) είναι δύο Λιθουανοί υπήκοοι που έχουν ερωτική σχέση. Στις 8 Δεκεμβρίου 2014, ο Beizaras δημοσίευσε μια φωτογραφία τους όπου φιλιούνται στη σελίδα του στο Facebook. Με την ανάρτηση της φωτογραφίας, το ζευγάρι θέλησε να ανακοινώσει την έναρξη της σχέσης τους και να επιδοκιμάσει το επίπεδο ανοχής του λιθουανικού πληθυσμού. Η φωτογραφία συγκέντρωσε περίπου 800 σχόλια, τα περισσότερα από τα οποία ήταν σχόλια μίσους. Μερικά παραδείγματα:

Πηγή: <https://strasbourgobservers.com/2020/02/07/a-picture-of-a-same-sex-kiss-on-facebook-wreaks-havoc-beizaras-and-levickas-v-lithuania/>

ΠΩΣ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ Η ΥΠΟΘΕΣΗ (μόνο για τους συντονιστές): Στην υπόθεση σχετικά με τη ρητορική μίσους κατά των ομοφυλόφιλων ανδρών στο Facebook, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) εξέδωσε μια σημασιολογική και καλά τεκμηριωμένη απόφαση (61 σελίδων). Το ΕΔΑΔ διαπίστωσε ότι οι λιθουανές αρχές παραβίασαν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) επειδή δεν είχαν εκπληρώσει τις θετικές τους υποχρεώσεις για την προστασία των ατόμων-στόχων από τις διακρίσεις (άρθρο 14) και την παραβίαση της ιδιωτικής τους ζωής (άρθρο 8). Το ΕΔΑΔ συμπεριέλαβε επίσης ότι η Λιθουανία δεν ανταποκρίθηκε αποτελεσματικά στις καταγγελίες των αιτητών περί διακρίσεων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού τους. Αυτό ισοδυναμούσε με παραβίαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα αποτελεσματικής λύσης). Στην περίπτωση αυτή, οι λιθουανικές αρχές αρνήθηκαν να ξεκινήσουν προκαταρκτικές έρευνες σχετικά με τα αναφερόμενα μηνύματα που υποκινούσαν μίσος και βία λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού των αιτητών. Το ΕΔΑΔ βασίζει τις αποφάσεις του στην θετική υποχρέωση των κρατικών αρχών να διασφαλίζουν την αποτελεσματική απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του πλαισίου της ΕΣΔΑ. Αυτή η υποχρέωση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα άτομα που έχουν μη δημοφιλείς απόψεις ή ανήκουν σε μειονότητες επειδή είναι πιο ευάλωτα στη θυματοποίηση. Σύμφωνα με την απόφαση, οι αρχές πρέπει να καταπολεμήσουν τη ρητορική μίσους και τα ομοφοβικά εγκλήματα μίσους, εφαρμόζοντας το ποινικό δίκαιο ως δικαιολογημένη και αναγκαία παρέμβαση στο δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης.

Μελέτη Περίπτωσης 2: Ένας Ελληνορθόδοξος Μητροπολίτης της Εκκλησίας της Ελλάδος δημοσίευσε ένα ομοφοβικό κείμενο που κοινοποιήθηκε ευρέως στον λογαριασμό του. Σε ένα οργισμένο παραλήρημα, ενθάρρυνε τους αναγνώστες και τους οπαδούς του να «φτύσουν» και να «μαυρώσουν» με βία τους ομοφυλόφιλους, δηλώνοντας ότι δεν είναι άνθρωποι. Μεταξύ άλλων, έγραψε:

«Η ομοφυλοφιλία είναι παρέκκλιση από τους Νόμους της φύσης! Είναι κοινωνικό έγκλημα! Είναι αμαρτία! Έτσι, εκείνοι που είτε το βιώνουν είτε το υποστηρίζουν δεν είναι φυσιολογικοί άνθρωποι! Είναι τα αποβράσματα της κοινωνίας! [...] Σας συμβουλεύω: Μην τους πλησιάζετε! Μην τους ακούτε! Μην τους εμπιστεύεστε! Είναι καταραμένοι! Είναι δικαίωμά τους, φυσικά, να ζουν όπως θέλουν μυστικά, ιδιωτικά! Αλλά μερικοί ντροπιασμένοι άνθρωποι δεν μπορούν να υπερασπίζονται δημόσια τα πάθη της ψυχής τους!»

Πηγή: http://mkka.blogspot.com/2015/12/blog-post_9.html (στα Ελληνικά μόνο)

ΠΩΣ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ Η ΥΠΟΘΕΣΗ (μόνο για τους συντονιστές): Την ανάρτηση του Μητροπολίτη, ακολούθησε η νομοθεσία της κυβέρνησης για επέκταση του συμφώνου συμβίωσης σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια, δίνοντας τους παρόμοια δικαιώματα με τα παντρεμένα ζευγάρια. Επίσης, ο πρώην μητροπολίτης Καλαβρύτων και Αιγιαλείας προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο, ζητώντας την αντιστροφή της καταδίκης του για ρητορική μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας και κατάχρηση του εκκλησιαστικού του αξιώματος σε ένα άκρως ομοφοβικό κείμενο που δημοσίευσε στον λογαριασμό του, το οποίο ανέφεραν 9 ΛΟΑΤΚΙ ακτιβιστές. Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση του Αμβρόσιου, σύμφωνα με απόφαση που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2020.

Μελέτη Περίπτωσης 3: Η Reham Saeed, μια αιγυπτιακή τηλεοπτική παρουσιάστρια, στην τηλεοπτική της εκπομπή «Sabaya», δήλωσε ότι οι υπέρβαροι άνθρωποι είναι «βάρος για τις οικογένειές τους και το κράτος». Κατά τη διάρκεια της εκπομπής της Saeed «Sabaya» στην τηλεόραση Al-Hayah, είπε ότι πολλές υπέρβαρες γυναίκες χάνουν τη θηλυκότητα και την ευτυχία τους «λόγω των τοξινών στο σώμα τους». Πρόσθεσε ότι οι άνδρες δεν προσελκύνονται από υπέρβαρες γυναίκες και συχνά αφήνουν τις παχύσαρκες συζύγους τους ή τις χωρίζουν.

Πηγή: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49510051>

ΠΩΣ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ Η ΥΠΟΘΕΣΗ (μόνο για τους συντονιστές): Η ρυθμιστική αρχή μέσω ενημέρωσης της χώρας δήλωσε ότι η Saeed χρησιμοποίησε προσβλητικές λέξεις και φράσεις για τις γυναίκες στην Αίγυπτο. Η Saeed υπερασπίστηκε τα σχόλιά της σε μια ανάρτηση στο λογαριασμό της στο Instagram και είπε ότι αποσύρεται.

Μελέτη Περίπτωσης 4: Ο Louis Duxbury, ένας 22χρονος φοιτητής, ζήτησε να «εξαλειφθούν οι μουσουλμάνοι από προσώπου γης» σε ένα βίντεο 17 λεπτών στο Facebook το 2017. Ο Louis Duxbury εξέδωσε «κάλεσμα στα όπλα» κατά τη διάρκεια του πανικού που προκλήθηκε μετά από μια σειρά τρομοκρατικών επιθέσεων το 2017, στο Westminster, σε μια συναυλία της Ariana Grande στο Manchester Arena, στη Γέφυρα του Λονδίνου και στο Finsbury Park.

Πηγή: <https://metro.co.uk/2019/12/06/student-jailed-facebook-post-saying-muslims-wiped-off-earth-11280501/?ito=cbshare>

ΠΩΣ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ Η ΥΠΟΘΕΣΗ (μόνο για τους συντονιστές): Ο Louis δικάστηκε στα τέλη του 2019 στο York Crown Court. Οι ένορκοι τον έκριναν ένοχο για υποκίνηση θρησκευτικού μίσους μετά από μόνο 30 λεπτά δίκης.

Μελέτη Περίπτωσης 5: Για δεύτερη φορά τους τελευταίους μήνες, το σχολικό σύστημα της κομητείας Baldwin βρίσκεται να ερευνά ένα πολιτικά φορτισμένο περιστατικό σε ένα από τα σχολεία του. Το τελευταίο περιστατικό περιλαμβάνει μια φωτογραφία, που κοινοποιήθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης το Σάββατο, με δύο μαθητές γυμνασίου Robertsdale να στέκονται και να χαμογελούν με τη μασκότ του σχολείου. Ένα από τα κορίτσια κρατά μια πολιτική πινακίδα του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ που γράφει «Make America Great Again» («Κάνε την Αμερική Μεγάλη και Πάλι»). Ο άλλος κρατάει μια σπιτική πινακίδα που γράφει, «Put the Panic Back in Hispanic».

Πηγή: https://www.al.com/news/mobile/2017/09/baldwin_school_officials.html

ΠΩΣ ΕΠΙΛΥΘΗΚΕ (μόνο για τους συντονιστές): Ο επιθεωρητής της κομητείας Baldwin, Eddie Tyler, είπε σε μια δήλωση ότι «οι διευθυντές των σχολείων, καθώς και εγώ, παρακολουθούμε το θέμα».

Φυλλάδιο 2

	Αντίθετη αφήγηση	Εναλλακτική Αφήγηση
Πώς:	Αντιμετωπίζοντας άμεσα μια καταπιεστική αφήγηση	Στόχος η δημιουργία ενός εναλλακτικού οράματος της κοινωνίας
Τι?;	Υπονόμευση της εξουσίας και των μύθων στα οποία βασίζεται η καταπίεση	Προσφέρετε μια διαφορετική οπτική εξέτασης του «για ποιο λόγο είμαστε εδώ»
Πού και πότε;	Μικρή κλίμακα, μικρότερη περίοδος	Ευρύ έργο, μακροπρόθεσμο
Για παράδειγμα;	<ul style="list-style-type: none"> Απομυθοποίηση των αναληθειών που εισάγουν διακρίσεις σχετικά με μια συγκεκριμένη ομάδα στην κοινωνία μέσω μιας εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού. Πρώην μαρτυρίες από οπαδούς εξτρεμιστικών κινημάτων για τις αρνητικές επιπτώσεις που είχαν στη ζωή τους. Τοιχογραφία που γιορτάζει τη διαφορετικότητα έναντι των ρατσιστικών σχολίων στους τοίχους. 	<ul style="list-style-type: none"> Όλα διαφορετικοί – Όλοι ίσοι, μια εκστρατεία για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Εκθέσεις σχετικά με διαθρησκευτικές συνεδριάσεις για τη νεολαία Ντοκιμαντέρ για τις ζωές των προσφύγων που τους απεικονίζουν ως ανθρώπους και όχι ως εγκληματίες Σειρά αφισών που δείχνουν πώς οι πατέρες μπορούν να απολαύσουν άδεια πατρότητας και να φροντίσουν τα παιδιά τους (ένας ρόλος που συχνά αναλαμβάνουν οι μητέρες).

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ3Δ8

Αξιολόγηση συμπεριφορών

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να κατανοήσετε τί είδους αξίες χρησιμοποιούμε για να αξιολογήσουμε καταστάσεις και να ανταποκριθούμε σε αυτές
- Αποδοχή των διαφορετικών απόψεων

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: χαρτί και στυλό για κάθε συμμετέχοντα
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 40 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: οποιοδήποτε μέγεθος

Οδηγίες

- Παρουσιάστε στους συμμετέχοντες ένα σενάριο που διερευνά τρεις χαρακτήρες και περιγράφει λεπτομερώς τις συμπεριφορές τους. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κατατάξουν τους χαρακτήρες κατά σειρά «ανάρμοστης/κακής» συμπεριφοράς.
- Οι 3 χαρακτήρες είναι ο Τζέιμς, ο Τζακ και η κυρία Σμιθ, και το σενάριο είναι το εξής:
- Ο Τζέιμς αρνήθηκε να καθίσει δίπλα σε ένα κορίτσι στην τάξη, καθώς είπε ότι ήταν βομβιστής αυτοκτονίας, αφού είχε πάντα ένα σακίδιο μαζί της. Ο Τζέιμς δεν ήθελε να της πει γιατί δεν ήθελε να καθίσει δίπλα της. Απλά άλλαξε θέση. Ο Τζακ, ο καλύτερος φίλος του Τζέιμς, αποφάσισε να πει σε όλους στην τάξη γιατί δεν ήθελε να καθίσει δίπλα στο κορίτσι δηλώνοντας ότι αυτός δεν συμφωνούσε μαζί του, αλλά ενθάρρυνε όλους να γελάσουν με το πόσο ανάρμοστη ήταν η συμπεριφορά του Τζέιμς. Η κ. Σμιθ ήταν μάρτυρας της συμπεριφοράς του, την χαρακτήρισε ως «ανόητη» και ζήτησε από όλους να καθίσουν εκεί που πρέπει να κάθονται, συμπεριλαμβανομένου του Τζέιμς.
- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να συζητήσουν ποιος θεωρούν ότι είναι πιο λανθασμένος σε αυτή την κατάσταση. Οι ερωτήσεις για την καθοδήγηση της συζήτησης μπορεί να περιλαμβάνουν:
  - Που βασίζεται η γνώμη του Τζέιμς;
  - Γιατί ο Τζακ μοιράστηκε τις πληροφορίες με όλους;
  - Ο Τζακ έχει την ίδια γνώμη;
  - Υπάρχει λόγος που ο Τζέιμς δεν ήθελε να πει γιατί δεν ήθελε να καθίσει δίπλα της;
  - Γιατί η κ. Σμιθ δεν αμφισβήτησε τη συμπεριφορά;
  - Ήταν οι πράξεις της κυρίας Σμιθ προς το συμφέρον του θύματος;
- Μόλις οι συμμετέχοντες συζητήσουν λεπτομερώς, ζητήστε τους να καθορίσουν ποια θα ήταν η κατάλληλη συμπεριφορά για κάθε έναν από τους χαρακτήρες.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εξηγήσουν το σκεπτικό και τη λογική τους σχετικά με την κατάταξη των συμπεριφορών.
- Χρησιμοποιήστε το σενάριο για να εξερευνήσετε σχετικά ζητήματα, όπως προκαταλήψεις, παρανοήσεις και στερεότυπα.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Ήταν εύκολο να προσδιορίσετε ποια συμπεριφορά ήταν ακατάλληλη και ποια όχι; Τι είδους αξίες σας καθοδήγησαν;
- Πώς θα αντιδρούσατε αν ήσασταν μάρτυρες σε κάτι παρόμοιο;

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Gurgen Balasanyan (2011) Intercultural Learning and Non-Formal Education, Gyumri State Pedagogical Institute, **διαθέσιμο στην:** <https://www.toolfair.eu/tf6/sites/default/files/tools/2011-09-29/Thesis%20all%20in%20One%20-%20Updated%20NE.pdf>

Παράρτημα

Δεν υπάρχει διαθέσιμο

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ3Δ9

«Το Εργαστήριο των Γλύπτων»

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αξιοποιήσουμε με επιτυχία τις τέσσερις φάσεις της ανάπτυξης μιας αντίθετης αφήγησης (αξιολόγηση της καταπιεστικής αφήγησης, σχεδιασμός της αντίθετης αφήγησης, εφαρμογή της αντίθετης αφήγησης και παρακολούθηση και αξιολόγηση της αντίθετης αφήγησης).
- Ενίσχυση της κριτικής σκέψης των νέων σχετικά με την αντιμετώπιση και την τροποποίηση ιδεών, πεποιθήσεων και συμπεριφορών που σχετίζονται με τη ρητορική μίσους, τις διακρίσεις και τη βία.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: πίνακας
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 90 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις μικρές ομάδες.
- Η πρώτη ομάδα αντιπροσωπεύει τα αγάλματα στο εργαστήριο των γλύπτων. Οι στάσεις και οι εκφράσεις τους αντιπροσωπεύουν το μίσος! Ο συντονιστής μπορεί να τους λέει λέξεις/έννοιες που πρέπει να αναπαράξουν ως αγάλματα. (Για παράδειγμα, μίσος, διακρίσεις, οργή, θύμα, βία, ευπάθεια κ.λπ.) Θα μπορούσε επίσης να επισημάνει ότι η έννοια των λέξεων μπορεί να αναπαραχθεί χρησιμοποιώντας το σώμα, το πρόσωπο και άλλες μεθόδους. Αυτό θα βοηθήσει τα «αγάλματα» να σχηματίσουν τις σχετικές πόζες.
- Η δεύτερη ομάδα είναι οι γλύπτες που καλούνται να «διορθώσουν» τις στάσεις και τις εκφράσεις των αγαλμάτων κάνοντας εναλλαγές στην ακίνητη φύση τους. Οι γλύπτες αναμένεται να αλλάξουν την πόζα/όψη του αγάλματος, είτε τοποθετώντας το σώμα ή το πρόσωπο του αγάλματος διαφορετικά είτε δίνοντας στο άγαλμα προφορικές κατευθύνσεις για αλλαγή. Ο συντονιστής ζητά από τους γλύπτες να τροποποιήσουν τα αγάλματά τους για να αντιπροσωπεύσουν κάτι διαφορετικό, πιο θετικό, ως απάντηση στις αρνητικές αναπαραστάσεις που έχουν τα αγάλματα.
- Η τρίτη ομάδα είναι το κοινό που προτείνει και ανακοινώνει έναν τίτλο για κάθε ένα από τα διαφορετικά γλυπτά. Ο συντονιστής μπορεί να ζητήσει από τους συμμετέχοντες της τρίτης ομάδας να σκεφτούν διαφορετικούς τίτλους και να συμφωνήσουν στον τελικό τίτλο. Πρέπει να εξηγήσουν εν συντομία τον νέο επιλεγμένο τίτλο (γιατί επιλέχθηκε ο νέος τίτλος; πώς το άγαλμα αντιπροσωπεύει τον νέο τίτλο; ποια είναι η ουσιαστική διαφορά μεταξύ του αγάλματος πριν και μετά την παρέμβαση του γλύπτη;)
- Η τέταρτη ομάδα καταγράφει όλα τα βήματα της διαδικασίας σε έναν πίνακα και αξιολογεί την επιτυχία των αλλαγών που έκαναν οι γλύπτες. Μπορούν να γράψουν στον χαρτοπίνακα λέξεις-κλειδιά και φράσεις που αντιπροσωπεύουν τη διαδικασία αλλαγής κάτι αυστηρού και ακίνητου σε κάτι πιο θετικό και ευέλικτο. Μπορούν επίσης να αξιολογήσουν το έργο του κάθε γλύπτη, την τελική θέση του αγάλματος και τον τελικό τίτλο που παρέχεται από το «κοινό» (εάν αντιπροσωπεύει αποτελεσματικά το νέο άγαλμα), κλπ.
- Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Το θεατρικό παιχνίδι είναι μια μέθοδος που στοχεύει στη βιωματική μάθηση: μαθαίνουμε καλύτερα όταν κάνουμε πράγματα και εμπλεκόμαστε σε καταστάσεις. Το παιχνίδι χρησιμοποιεί τη φαντασία και προσπαθεί να βάλει τους συμμετέχοντες σε διάφορους ρόλους. Για να πετύχει, χρειάζεται ένα ήπιο κλίμα και αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των συμμετέχοντων. Μπορείτε να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή ως μια δέσμευση σε αυτόν τον στόχο

Ολοκλήρωση

- Ξέρετε ποιες είναι οι τέσσερις φάσεις της ανάπτυξης αντίθετων αφηγήσεων και τι εμπεριέχουν; Στόχος της δραστηριότητας είναι να βιώσετε αυτές τις φάσεις και να συλλογιστείτε τις δικές σας σκέψεις και πρακτικές όταν αντιμετωπίζετε μηνύματα που περιλαμβάνουν αναπαραστάσεις και στάσεις.
- Αξιολόγηση: αναλύστε την ιστορία όπως την λέει ένα άτομο και αξιολογήστε την χρήση γλώσσας και τεχνικές επικοινωνίας
- Σχεδιασμός: ξαναγράψτε την ιστορία με διαφορετική αφήγηση των γεγονότων
- Εφαρμογή: η ιστορία ξανά
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση: προσδιορίστε και επικοινωνήστε με ακρίβεια τις εμπειρίες του κοινού σας
- Πώς νιώσατε όταν αναλάβατε τον συγκεκριμένο ρόλο που σας ανατέθηκε; Ρωτήστε τα σχόλια όλων των ομάδων για το πώς αισθάνθηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας (ως αγάλματα/ γλύπτες/ ακροατήριο/ δημοσιογράφοι).
- Ποιο ήταν το πιο εύκολο ή το πιο δύσκολο μέρος της δραστηριότητας;
- Ποιες ήταν οι σκέψεις σας σχετικά με τη διαδικασία αλλαγής των αγαλμάτων;
- Πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε κριτικά γεγονότα, συμπεριφορές και στάσεις και πώς μπορούμε να αναδιαμορφώσουμε μια ιστορία ή ένα γεγονός με καθαρά αντικειμενικούς όρους;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Αναπτύξτε τη δική σας αντίθετη αφήγηση για ένα θέμα στην τοπική σας κοινότητα.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Tuck, Henry & Silverman, Tanya (2016) The Counter-Narrative Handbook, Institute for Strategic Dialogue, διαθέσιμο στην: https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2016/06/Counter-narrative-Handbook_1.pdf

Institute for Strategic Dialogue (2020) The campaign toolkit, διαθέσιμο στην: <https://www.campaigntoolkit.org/>

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ3Δ10

**Αλλάζοντας την Αφήγηση Μέσα από το
Θέατρο των Καταπιεσμένων**

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να ενδυναμώσει τους ανθρώπους στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων, των διακρίσεων και των προκαταλήψεων που βασίζονται σε ρόλους φύλου, σεξουαλικές ταυτότητες κ.λπ.
- Να κατανοήσουμε και να εντοπίσουμε μια καταπιεστική κατάσταση.
- Να δοθεί μια πλατφόρμα για τους καταπιεσμένους ανθρώπους να εκφράσουν τις ανησυχίες τους και να βρουν λύσεις.
- Να παρέχει ευκαιρίες και χώρο όπου όλοι οι άνθρωποι μπορούν να ακουστούν.
- Να βιώσετε το πώς μπορούν να αλλάξουν οι αφηγήσεις.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: άφθονος χώρος για να εργαστούν 4 ή 5 ομάδες, χαρτί και στυλό για συγγραφή σεναρίου, διαφορετικά αντικείμενα/εργαλεία για το θέατρο
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 90 – 130 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15 – 30 συμμετέχοντες

Οδηγίες

Ξεκινήστε τη δραστηριότητα με σωματική προθέρμανση, όπως τέντωμα, συγκέντρωση και εστίαση κ.λπ. Η διαδικασία θα προετοιμάσει τους συμμετέχοντες νοητικά και σωματικά για την εργασία που θα ακολουθήσει.

Πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα εξερευνήσουν ένα είδος διαδραστικής δραματικής δραστηριότητας που ονομάζεται Θέατρο των Καταπιεσμένων. Θα μάθουν περισσότερα για τις κρυφές δυναμικές εξουσίας και τις κοινωνικές δομές που υπάρχουν στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αλλάξουν οι αφηγήσεις.

Εισαγωγή του όρου Θέατρο καταπιεσμένων και Θέατρο Φόρουμ (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1).

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-6 ατόμων και αρχίστε να εξηγείτε τις φάσεις που θα ακολουθήσουν.

ΦΑΣΗ 1: Εντοπισμός προβλήματος

Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μια μορφή καταπίεσης ή/και στιγμή όπου κάποιος μπορεί να βιώσει μίσος/ρητορική μίσους.

Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να περιλάβουν τις προσωπικές τους εμπειρίες καταπίεσης ως πηγές έμπνευσης για τις φανταστικές ιστορίες του Θεάτρου Φόρουμ.

Μπορεί να σκεφτούν μια στιγμή από τη ζωή τους όταν ήταν θύματα ρητορικής μίσους, ανισότητας ή/και διακρίσεων.

Μπορεί επίσης να παρέχετε στους συμμετέχοντες σενάρια που αντιμετωπίζουν ειδικά την ανισότητα και την καταπίεση, έτσι ώστε να αποφύγουν την συμπερίληψη προσωπικών, οδυνηρών εμπειριών (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1).

ΦΑΣΗ 2: Επιλογή των χαρακτήρων και σύνταξη του σεναρίου

Με βάση την επιλεγμένη μορφή καταπίεσης/μίσους, κάθε ομάδα θα αρχίσει να επινοεί ένα έργο για το Φόρουμ, δηλαδή ένα σύντομο σενάριο στο οποίο η επιλεγμένη καταπίεση/μίσος ή πρόβλημα είναι το επίκεντρο. Συζητήστε με κάθε ομάδα για να απαντήσετε σε ερωτήσεις και να βεβαιωθείτε ότι οι ομάδες προχωρούν με την εργασία τους. Συνολικά, η δομή του έργου πρέπει να περιλαμβάνει έναν πρωταγωνιστή. Αυτό το καταπιεσμένο άτομο ακυρώνεται ή απογοητεύεται από τον ανταγωνιστή ή τον καταπιεστή του, ο οποίος, σε αντίθεση με τον πρωταγωνιστή, μπορεί να είναι παραπάνω από ένα άτομο. Το κομμάτι δεν χρειάζεται να είναι τέλειο ή ολοκληρωμένο, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει την τοποθεσία, ποια μορφής καταπίεσης θα

αντιμετωπιστεί, μια περιγραφή των γεγονότων και κάποιο πιθανό διάλογο.

ΦΑΣΗ 3: Αυτοσχεδιασμός και πρόβα

Πείτε στους συμμετέχοντες ότι κάθε ομάδα έχει 5-8 λεπτά για πρόβες. Εκεί κάθε συμμετέχων-ηθοποιός αναλαμβάνει τον χαρακτήρα του και δημιουργεί δεσμούς μεταξύ των ηθοποιών και του συντονιστή.

ΦΑΣΗ 4: Εκπροσώπηση/Δράση

Χωρίστε το δωμάτιο όπου δουλεύετε σε ένα χώρο όπου θα γίνουν οι παρουσιάσεις και ένα χώρο όπου θα βρίσκεται το κοινό. Καλέστε κάθε ομάδα να παρουσιάσει το κομμάτι της για την υπόλοιπη ομάδα, η οποία θα έχει τον ρόλο του κοινού. Πάρτε το ρόλο του Τζόκερ κατά τη διάρκεια των θεατρικών έργων του Φόρουμ (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 2 για τις ιδιαιτερότητες του Τζόκερ).

Εξηγήστε ξεκάθαρα ότι το κοινό θα παρακολουθήσει μια παράσταση, η οποία δείχνει ένα πρόβλημα/ζήτημα/κατάσταση καταπίεσης/μίσους. Η κάθε παρουσίαση δεν πρέπει να διαρκέσει περισσότερο από 5 λεπτά.

Στο τέλος της παράστασης, δώστε στο κοινό λίγο χρόνο για να συζητήσει την κατάσταση και κάποιες πιθανές λύσεις για την αλλαγή της αφήγησης/σειράς των γεγονότων.

Στη συνέχεια, η παράσταση θα επαναληφθεί. Οποιοδήποτε μέλος του κοινού μπορεί να φωνάξει «Παγώστε!», να ανέβει στη σκηνή και να πάρει τη θέση του κεντρικού χαρακτήρα (πρωταγωνιστή) για να προσπαθήσει να αλλάξει τη σειρά των γεγονότων υιοθετώντας μια διαφορετική αφήγηση. Εξηγήστε ότι δεν χρειάζεται υποκριτική εμπειρία για να λάβουν μέρος σε αυτό – αυτό που χρειάζεται είναι ιδέες για το πώς να αλλάξουν τα γεγονότα, για να αλλάξουν την αφήγηση και να επιλύσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα.

Εναλλακτικά, τα μέλη του κοινού μπορούν να εισαγάγουν νέους χαρακτήρες που μπορεί να υποστηρίζουν άλλους χαρακτήρες που επιθυμούν να αλλάξουν. Ωστόσο, εάν κανείς δεν σηκωθεί, η παράσταση θα συνεχιστεί όπως έγινε την πρώτη φορά, και ως εκ τούτου η σειρά των γεγονότων θα παραμείνει αμετάβλητη.

ΦΑΣΗ 5: Ανάλυση και τελική αξιολόγηση με την ομάδα

Εξηγήστε ότι οι εναλλακτικές αφηγήσεις μπορούν να προτείνουν διάφορες επιλογές για την επίλυση ενός προβλήματος, όχι μόνο μία λύση. Με τον τρόπο αυτό, συμβάλλουν στην αλλαγή των αρνητικών στερεοτύπων, απευθύνονται στις δημοκρατικές αξίες και ζητούν συνεργασία και διάλογο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των βαθύτερων αιτίων τους.

Συνεχίστε με την Ολοκλήρωση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Κατά τη διάρκεια της αναπαράστασης, μπορεί να αντιμετωπίσετε δυσκολίες: αγόρια που έχουν αναλάβει γυναικίους ρόλους μόνο για να χλευάσουν, θεατές που ενισχύουν τα στερεότυπα και την λεκτική βία, θεατές που δεν θέλουν να επέμβουν και θέλουν να μείνουν θεατές μέχρι το τέλος της παρουσίασης. Για το λόγο αυτό, ο Τζόκερ/συντονιστής θα πρέπει πάντα να είναι σε θέση να βρίσκει λύσεις επί τόπου, καθώς οι ηθοποιοί που πρέπει να συνεργάζονται μαζί του για μια γρήγορη λύση, ακόμη και κατά τη στιγμή της παρουσίασης, να μην προσβάλουν το υπόλοιπο κοινό.
- Κατά τη διάρκεια της τρίτης φάσης, οι πρόβες έχουν σημαντικό ρόλο στην επιτυχία του έργου και στην ευημερία της ομάδας. Σε αυτή τη φάση, κάθε ηθοποιός αναλαμβάνει τον χαρακτήρα του και δημιουργεί δεσμούς μεταξύ των ηθοποιών και του Joker/συντονιστή. Οι σχέσεις αυτές είναι σηματικές για την καλή ροή των προβών, των παραστάσεων και, κατά συνέπεια, όλης της μεθόδου.
- Κατά τη διάρκεια της τέταρτης φάσης, πρέπει να γνωρίζετε ότι οι συμμετέχοντες μπορεί να αντιστέκονται στην αλλαγή, ακόμη και αν δείξετε μια οικεία κατάσταση σε αυτούς. Δυστυχώς, αυτές οι καταστάσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν με ένα προκαθορισμένο σχέδιο, και εξαρτώνται από τις δεξιότητες του Joker και των ηθοποιών για να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να αποφευχθεί η αποτυχία. Μια πιθανή λύση θα ήταν η ομάδα να προσαρμοστεί με μια ελαφρώς διαφορετική προσέγγιση (εισάγοντας άλλους χαρακτήρες).
- Πρέπει πάντα να είστε σε ετοιμότητα για να καθοδηγήσετε και να υποστηρίξετε όποιοι είναι νευρικοί.
- Συνιστάται να εισάγετε παιχνίδια προθέρμανσης με βάση το συναίσθημα, τη μουσική/αισθητηριακή μνήμη και τη φαντασία κατά την διάρκεια όλων των φάσεων του Φόρουμ. Μπορείτε να τα σκεφτείτε μαζί με τους ηθοποιούς-συμμετέχοντες.

Ολοκλήρωση

- Πώς σας φάνηκε η δραστηριότητα;
- Πώς νιώσατε όταν υιοθετήσατε το ρόλο του καταπιεστή/καταπιεσμένου; Ήταν δύσκολο;
- Πώς αισθάνθηκατε όταν σας δώθηκε η ευκαιρία να αλλάξετε την αφήγηση/σειρά γεγονότων; Αντιμετωπίσατε δυσκολίες στην εύρεση λύσης;
- Ήταν δυναμωτικό όταν αλλάξατε την αφήγηση;
- Πιστεύετε ότι αυτό μπορεί να συμβεί στην πραγματικότητα; Πώς; Είναι εύκολο ή δύσκολο;
- Πώς μπορούν οι εναλλακτικές αφηγήσεις να μας ενδυναμώσουν εμάς και τις περιθωριοποιημένες ομάδες;
- Μπορείτε να σκεφτείτε μερικές εναλλακτικές ή αντίθετες αφηγήσεις;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να διατηρήσουν επαφή - εάν προέρχονται από διαφορετικές κοινότητες/χώρες. Δώστε τους ένα έγγραφο για να γράψουν τα στοιχεία επικοινωνίας τους.
- Θυμίστε τους ότι η δύναμη για αλλαγή είναι μέσα τους.
- Εμπλέξτε περισσότερους ενδιαφερόμενους, όπως τη σχολική κοινότητα. Κάντε εργαστήρια με τους γονείς των μαθητών ή με το προσωπικό του σχολείου.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Augusto Boal (1979) *Theatre of the Oppressed*, London: Pluto Press

Midha, G. (2010) *Theatre of the Oppressed: A Manual for Educators*, διαθέσιμο στην: https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1010&context=cie_capstones

European Action Week Against Racism (2017) Suggested Activities 2017/Theatre of the Oppressed, διαθέσιμο στην: <http://weekagainstracism.eu/2017-2/suggested-activities/theatre-of-the-oppressed/>

Παράρτημα: Πίνακας 1

ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΩΝ (ΘΚ)

Το ΘΚ είναι μια μορφή θεάτρου που ασχολείται με συγκεκριμένα τοπικά προβλήματα (σεξουαλική παρενόχληση, ενδοοικογενειακή βία ή σωματική τιμωρία στα σχολεία). Εμπνέεται από τοπικά ζητήματα και προτείνει μια προσέγγιση όπου οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν αυτά τα τοπικά ζητήματα είναι αυτοί που προσπαθούν να βρουν τρόπους να τα επιλύσουν. Το ΘΚ αναπτύχθηκε και χρησιμοποιήθηκε από τον Augusto Boal. Ο Boal είναι από τη Βραζιλία και ξεκίνησε την καριέρα του στο παραδοσιακό θέατρο. Απογοητεύτηκε από το παραδοσιακό θέατρο γιατί άφηνε έξω μια σημαντική πτυχή της θεατρικής διαδικασίας: το κοινό. Ο Boal δημιούργησε τρεις σημαντικούς

τύπους θεάτρου που ταιριάζουν με τον γενικό όρο "Θέατρο των Καταπιεσμένων". Ένα από αυτά είναι το Θέατρο Φόρουμ.

ΘΕΑΤΡΟ ΦΟΡΟΥΜ

Το θέατρο φόρουμ είναι ένα είδος θεάτρου που δημιουργήθηκε από τον καινοτόμο και επιδραστικό επαγγελματία Augusto Boal. Είναι ένα από τις τεχνικές κάτω από τον όρο Θέατρο των Καταπιεσμένων (ΤΟ - Theatre of the Oppressed). Αυτό σχετίζεται με τη συμμετοχή των θεατών που επηρεάζουν και ασχολούνται με την παράσταση

τόσο ως θεατές όσο και ως ηθοποιοί, οι λεγόμενοι «θεατές-ηθοποιοί» (spect-actors), με τη δύναμη να σταματήσουν και να αλλάξουν την πορεία της παράστασης. Στο πλαίσιο του ΘΚ, τα ζητήματα που εξετάζονται στο θέατρο φόρουμ σχετίζονται συχνά με τομείς κοινωνικής δικαιοσύνης, με στόχο τη διερεύνηση λύσεων στην μορφή καταπίεσης που παρουσιάζεται στην παράσταση.

Πηγή: Midha, G. (2010) *Theatre of the Oppressed: A Manual for Educators*, διαθέσιμο στην: https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1010&context=cie_capstones

Πίνακας 2

Ο ρόλος του Τζόκερ (συντονιστή)

1. Ο Τζόκερ πρέπει να αποφεύγει όλες τις ενέργειες, οι οποίες θα μπορούσαν να χειραγωγήσουν ή να επηρεάσουν το κοινό. Το κοινό δεν πρέπει ποτέ να έρχεται αντιμέτωπο με τον τρόπο που ο Τζόκερ ερμηνεύει τα γεγονότα.
2. Οι Τζόκερ δεν πρέπει να αποφασίζουν τίποτα προσωπικά. Πρέπει να συνεχίζουν να σπείρουν αμφιβολίες στο κοινό, δηλαδή αυτή η λύση λειτουργεί ή όχι; Είναι σωστό ή λάθος;
3. Προσέξτε τις «μαγικές» λύσεις. Ο τζόκερ μπορεί να διακόψει τη δράση των θεατών-ηθοποιών αν θεωρούν ότι μια ενέργεια είναι μαγική. Δεν πρέπει να λάβουν αυτοί την απόφαση, αλλά πρέπει να ρωτήσουν το κοινό αν πιστεύουν ότι είναι μαγική.
4. Ο Τζόκερ βοηθάει στη γέννηση όλων των ιδεών, όλων των πράξεων!
5. Είναι πιο σημαντικό να επιτευχθεί μια καλή συζήτηση παρά μια καλή λύση.
6. Να είστε ευέλικτοι με το κοινό σας.
7. Αποφασίστε με τους ηθοποιούς κατά τη διάρκεια των προβών εάν θα υπάρχουν «χαμένοι χαρακτήρες», δηλαδή χαρακτήρες που δεν εμφανίζονται στην παράσταση αλλά μπορούν να εισαχθούν κατά τη διάρκεια του φόρουμ. Για παράδειγμα, αν ο πρωταγωνιστής ζει με τον πατέρα του, τότε πού είναι η μαμά του; Μπορεί να λάβει μέρος στην δράση, ή είναι πολύ μακριά ή ακόμα

και νεκρή; Η διαδικασία επινόησης χαρακτήρων μπορεί να δημιουργήσει ένα περίτεχνο δίκτυο χαρακτήρων ή να ανατεθεί στους θεατές-ηθοποιούς να το αναπτύξουν κατά τη διάρκεια του Φόρουμ. Ωστόσο, αυτό μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει σε «μαγικές λύσεις» όπου οι υπέροχοι παππούδες φαίνεται να σώζουν την κατάσταση!

Πηγή: MacDonald, S. and R. Daniel (2000) Augusto Boal's FORUM THEATRE for teachers (Notes from a workshop at Athens Conference 2000), διαθέσιμο στην: <https://organizingforpower.files.wordpress.com/2009/03/games-theater-of-oppressed.pdf>

ΦΥΛΛΑΔΙΟ 1

ΣΕΝΑΡΙΑ

Εσείς και οι φίλοι σας συγκεντρώνεστε κάθε Σάββατο για να ψωνίσετε σε ένα τοπικό εμπορικό κέντρο. Ένα Σάββατο απόγευμα, ενώ κάθεστε σε έναν κοινό χώρο αναψυχής στο εμπορικό κέντρο, η ομάδα σας προσεγγίζεται από έναν φύλακα ασφαλείας που σας λέει να προχωρήσετε. Ομάδες ενηλίκων και οικογενειών στην περιοχή δεν λαμβάνουν την ίδια οδηγία. Όταν ρωτάτε γιατί, σας λένε ότι «οι ομάδες εφήβων ενοχλούν τους άλλους αγοραστές».

Η αθλητική ομάδα με την οποία παίζετε είναι δημοφιλής και κερδίζει αγώνες τακτικά. Είναι δύσκολο να μπει στην ομάδα, και αν το κανείς, θεωρείται τιμή και επίτευγμα. Ο/η προπονητής/ρια της ομάδας είναι σκληρός/ή αλλά υποστηρικτικός/ή και τον/την θαυμάζεις. Μερικές φορές όμως, ο/η προπονητής/ρια αποκαλεί εσάς και τους συμπαίκτες σας «αδερφές» ή «γκέι» ως ένδειξη αποδοκιμασίας όταν κινείστε αργά ή υπολειπόμενοι.

Έχεις δουλειά μερικής απασχόλησης σε σούπερ μάρκετ. Μια μέρα ένας πελάτης αρνείται να εξυπηρετηθεί από τον συνάδελφό σας που εργάζεται στον πάγκο με τα αλλαντικά και ζητά κάποιον άλλο να τον εξυπηρετήσει. Όταν ρωτάτε γιατί, σας λένε επειδή ο συνάδελφός σας είναι μαύρος και δεν πρέπει να του επιτρέπεται να χειρίζεται το κρέας επειδή «όλοι γνωρίζουν ότι δεν πλένουν σωστά τα χέρια τους».

Το θέατρο νεότητας διοργανώνει εργαστήρια σε ένα δωμάτιο στον πρώτο όροφο ενός παλιού κτιρίου χωρίς πρόσβαση σε αναπηρικό αμαξίδιο. Όταν ένα άτομο στην τάξη σας στο σχολείο, που είναι σε αναπηρικό καροτσάκι, σας λέει ότι θα ήθελε να δοκιμάσει δραματικό θέατρο, εσείς ρωτάτε τους επικεφαλής του εργαστηρίου εάν μπορούν

να τον εντάξουν στο θέατρο νεολαίας. Ο αρχηγός σας λέει ότι αν και θα ήθελαν να συμπεριλάβουν τον φίλο σας από το σχολείο, το κτίριο δεν μπορεί να φιλοξενήσει άτομα σε αναπηρικά καροτσάκια.

Στην ουρά για ένα κλαμπ, παρατηρείτε τον μπράβο να αρνείται την είσοδο σε μια ομάδα ανθρώπων. Ο φίλος σας σχολιάζει ότι «μοιάζουν με ταξιδιώτες» και εκφράζει ανακούφιση που δεν τους επιτράπη η είσοδος επειδή «θα αρχίσουν να μαλώνουν μεταξύ τους και θα προκαλέσουν προβλήματα».

Υποβάλλετε αίτηση για εργασία ως βοηθός κουζίνας σε εστιατόριο, αλλά δεν λαμβάνετε καμία ειδοποίηση για συνέντευξη. Όταν περνάτε από το εστιατόριο, ρωτάτε εάν έλαβαν το βιογραφικό σας. Ο διευθυντής σας λέει ότι έλαβαν το βιογραφικό σας, αλλά ότι παίρνουν συνεντεύξεις μόνο από άνδρες, καθώς η δουλειά απαιτεί βαριά ανύψωση, και καθώς το υπόλοιπο προσωπικό της κουζίνας αποτελείται από άνδρες, μια γυναίκα δεν θα ταίριαζε. Ως παρηγοριά, ο διευθυντής λέει ότι θα κρατήσουν το βιογραφικό σας στο αρχείο, σε περίπτωση που χρειάζονται μια σερβιτόρα στο μέλλον.

Πηγαίνεις σε ένα σχολείο με θρησκευτικούς κανόνες. Είναι το μόνο σχολείο στην περιοχή σου. Ως μέρος του μαθήματος των θρησκευτικών, πραγματοποιείται μια ετήσια εκδρομή. Φέτος η τάξη επισκέπτεται ένα καθολικό χώρο προσκηνήματος και η ημέρα θα περιλαμβάνει και καθολική λειτουργία. Τέσσερα άτομα στην τάξη σας ακολουθούν άλλες θρησκείες. Αρκετοί δεν ακολουθούν καμία θρησκεία. Ανακοινώνοντας το ταξίδι, ο δάσκαλός σας λέει ότι αν οι νέοι διαφορετικής πίστης δεν επιθυμούν να παρευρεθούν, θα τους δοθεί η επιλογή να μείνουν πίσω στο σχολείο για εποπτευόμενη μελέτη την ημέρα της εκδρομής.

IO2: Youth2Unite Manual

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 4:
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ
ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 4: ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Δεν είναι μυστικό ότι το διαδίκτυο έχει αλλάξει τη σύγχρονη κοινωνία όπως την γνωρίζαμε για πάντα. Η καθαρή συνδεσιμότητα και η ευκαιρία για επικοινωνία, επανάληψη, προσωπική έκφραση και απήχηση στο κοινό, είναι άνευ προηγουμένου. Όπως συμβαίνει με όλα τα τεχνολογικά άλματα, μεγάλα εγχειρήματα δημιουργούν επίσης προβλήματα, μερικές φορές πιο μεγάλα και σοβαρά από ό, τι αναμενόταν. Το διαδίκτυο, φυσικά, δεν αποτελεί εξαίρεση. Δίνοντας όλη αυτή τη δύναμη στα χέρια ενός ατόμου, του επιτρέπει να τη χρησιμοποιήσει ως πλατφόρμα για την προώθηση όλων των παραπάνω, ως πλατφόρμα μίσους και υποβάθμισης συγκεκριμένων κοινωνικών, εθνικών, έμφυλων ή αλλιώς καθορισμένων ομάδων. Αυτό, με τη σειρά του, δημιουργεί την σημαντική ανάγκη για έγκαιρο εντοπισμό και αναφορά τέτοιων περιπτώσεων ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, για να σταματήσει η εξάπλωση του φαινομένου, να το περιορίσει και να προστατεύσει τις ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο έκθεσης σε αυτό.

Το πρώτο εμπόδιο για την ταυτοποίηση και την αναφορά του φαινομένου, ξεκινά από τον ίδιο τον ορισμό της ρητορικής του μίσους. Οι ειδικοί εξακολουθούν να αγωνίζονται να βρουν έναν ορισμό που να είναι χωρίς αποκλεισμούς και ταυτόχρονα να μην περιορίζει την ελευθερία έκφρασης, δημιουργώντας έτσι προβλήματα στον εντοπισμό και την αποτελεσματική νομοθέτηση εναντίον του (Faris, Robert, Ashar, Gasser & Joo, 2016).

Το δεύτερο εμπόδιο που προκύπτει και είναι περισσότερο συνέπεια της ίδιας της φύσης του διαδικτύου είναι η απεραντοσύνη του. Το τρίτο είναι το ζήτημα της ανωνυμίας και της δυνατότητας συγκάλυψης της ταυτότητάς ατόμων στο διαδίκτυο, επιτρέποντας την άμεση αναδημοσίευση μεγάλου ποσοτού της προβληματικής ομιλίας ακόμα και αν αφαιρεθεί. Επίσης υπάρχει το πρόβλημα έλλειψης τιμωρίας για τους ενόχους (Banks, 2010).

Τέλος, ένα τέταρτο εμπόδιο είναι η έλλειψη εκπαίδευσης και γνώσης των πολιτών για την αναφορά τέτοιων περιστατικών. Πρέπει να πάνε στην αστυνομία; Πρέπει να επικοινωνήσουν με μια συγκεκριμένη υπηρεσία; Ή μήπως να καταθέσουν επίσημη αναφορά; Απλά δεν υπάρχει αρκετή σαφήνεια και προώθηση όσον αφορά την αναφορά του θέματος από τις αρχές και τους νομοθετικούς οργανισμούς (Khalil, 2016).

Λαμβάνοντας υπόψη τα εμπόδια που προκύπτουν, το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας γύρω από το θέμα έχει καταλήξει σε τρία διαφορετικά μέρη (ή επίπεδα) που πρέπει να υπάρξει δράση για να βελτιωθούν οι μηχανισμοί αναγνώρισης και αναφοράς της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Απαιτείται επίσης η πλήρη συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των μερών σε όλα τα επίπεδα, για τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής στρατηγικής.

Κυβερνητική συμμετοχή και νομοθεσία

Το πρώτο σημείο ανάμιξης για τον εντοπισμό και την αναφορά πράξεων ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο θα πρέπει να προέρχεται από τις ίδιες τις κυβερνήσεις. Η τεχνολογία δημιουργεί εναλλασσόμενα πλαίσια και νομικά πρότυπα. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας για τις κυβερνήσεις (τόσο μονομερώς όσο και πολυμερώς) είτε να επικαιροποιούν είτε να δημιουργούν νομικά πλαίσια βάσει των οποίων οι πράξεις αυτές να

ποινικοποιούνται και διώκονται. Αυτό δημιουργεί προβλήματα καθώς συγκρούονται τα συντάγματα και οι νομικές αρχές των διαφόρων κρατών. Η διαμάχη σχετικά με την εγκληματική πώληση αναμνηστικών που σχετίζονται με τους Ναζί συνιστούσε έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά όχι στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς ερχόταν σε αντίθεση με την Πρώτη Τροποποίηση του Συντάγματος που κατοχυρώνει την ελευθερία της έκφρασης. Αν και σχετικά προβλήματα πάντα θα προκύπτουν, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν καταφέρει να λάβουν μέτρα για την καταπολέμηση του προβλήματος δημιουργώντας συγκεκριμένους οργανισμούς και ειδικές ομάδες δράσης για την οριστική αντιμετώπισή της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. (Mapping study against hate-speech online by the Council of Europe, 2012).

Ο ρόλος των διαμεσολαβητών

Όταν οι κυβερνήσεις αποτυγχάνουν ή δεν είναι σε θέση να εμπλακούν, οι εταιρείες τεχνολογίας πρέπει να παρέμβουν. Πράγματι, εταιρείες όπως η Google, η Microsoft, το Facebook και το Twitter, μοιράζονται ένα μεγάλο μέρος των ευθυνών όταν πρόκειται για τη δημιουργία φίλτρων και μηχανισμών αναγνώρισης που παρακολουθούν το περιεχόμενο του ιστότοπού τους ανά πάσα στιγμή, κατεβάζοντας δημοσιεύσεις που σχετίζονται με τη ρητορική μίσους με τον ταχύτερο δυνατό τρόπο. Πράγματι, τέτοια μέτρα έχουν ήδη ληφθεί, ιδίως στην ΕΕ, όπου ο «Κώδικας Συμπεριφοράς για την Καταπολέμηση της Παράνομης Ρητορικής του Μίσους στο Διαδίκτυο» έχει δημιουργηθεί από τα κράτη μέλη της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενεργώντας ως δεσμευτικό νομικό έγγραφο που αναγκάζει τις εταιρείες αυτές να θεσπίσουν επαρκείς πολιτικές και πολιτικές διαφάνειας για την εξέταση και αφαίρεση παράνομων πράξεων ρητορικής μίσους εντός του χρονικού διαστήματος των 24 ωρών. Επίσης ο Κώδικας αναγκάζει τις εταιρείες να δημιουργήσουν εκστρατείες στις πλατφόρμες τους για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το θέμα.

Ευαισθητοποίηση των πολιτών και ενεργός συμμετοχή

Τέλος, καθώς οι εταιρείες προσπαθούν να γεμίσουν τα κενά της κυβερνητικής παρέμβασης, είναι καθήκον κάθε ενεργού και υπεύθυνου πολίτη να συμμετέχει στον εντοπισμό και την αναφορά τέτοιων περιστατικών εντός του κυβερνοχώρου. Τα άτομα επωφελούνται από την αναγνώριση συγκεκριμένων περιπτώσεων ρητορικής μίσους που μπορούν να περάσουν απαρατήρητες από τα φίλτρα παρακολούθησης με λέξεις-κλειδιά, τεχνική που εφαρμόζουν οι περισσότερες μεγάλες εταιρείες, επιτρέποντας την περαιτέρω και πιο λεπτομερή εξέταση πιθανών παρατυπιών. Επιπλέον, λόγω του πολιτιστικού πλαισίου βάσει του οποίου η ρητορική μίσους πρέπει να κρίνεται και να προσδιορίζεται πριν από την αναφορά, τα άτομα είναι οι καταλληλότεροι υποψήφιοι για να λειτουργήσουν ως υπεύθυνοι αναγνώρισης τέτοιων υποθέσεων, διαχωρίζοντας τις λανθασμένες ή αθώες θέσεις από εκείνες που στοχεύουν σε ευάλωτες ομάδες λόγω κάποιου εγγενές χαρακτηριστικού που διαθέτουν.

Αυτή η πολύπλευρη προσέγγιση φαίνεται να είναι το καλύτερο και αποτελεσματικότερο όπλο στον αγώνα για τη γρήγορη και σωστή

αναγνώριση της ρητορικής μίσους, καθώς και για την αναφορά και αφαίρεση της. Πράγματι, η έκθεση του 2015 από την UNESCO υποστηρίζει άμεσα την ανάγκη για μια συλλογική λύση που θα περιλαμβάνει όλα τα επίπεδα κοινωνικής οργάνωσης, από τα πιο σύνθετα μέχρι και το ένα άτομο, δημιουργώντας μια διαδραστική ομάδα που θα διευκολύνει στην επίλυση του προβλήματος από τις ρίζες του.

Συνολικά, η 4η Συνάντηση περιλαμβάνει δέκα δραστηριότητες που μπορούν να εφαρμοστούν σε εργαστήρια με νέους ηλικίας 15-25 ετών. Αυτές οι δραστηριότητες αναμένεται να χρησιμοποιηθούν σε εκπαιδευτικές συνεδρίες που αφορούν τον εντοπισμό και την αναφορά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Οι εκπαιδευτές νεολαίας καλούνται να χρησιμοποιήσουν όσες δραστηριότητες κρίνουν απαραίτητες για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και εμπειριστατωμένης εκπαιδευτικής συνεδρίας με βάση τις ανάγκες κατάρτισης των συμμετεχόντων τους. Οι δραστηριότητες θεωρούνται ευέλικτα και ανοιχτού τύπου εργαλεία που κάθε εκπαιδευτής νεολαίας μπορεί να τροποποιήσει για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες κατάρτισης και να αντικατοπτρίσει το τοπικό πλαίσιο και κοινωνική πραγματικότητα της ομάδας του. Εφαρμόζοντας τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην 4η Συνάντηση, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να αναπτύξουν, να βελτιώσουν και να επιδείξουν τις ακόλουθες ικανότητες:

Συνάντηση 4	Γνώση	Δεξιότητες	Στάσεις
Μαθησιακοί Στόχοι			
Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της συνάντησης, οι εκπαιδευτές νεολαίας θα είναι σε θέση να:			
Εντοπισμός και αναφορά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο	<ul style="list-style-type: none"> - Κατανοήσουν γιατί είναι απαραίτητο να απαντούν στη διαδικτυακή ρητορική μίσους. - Εξερευνήσουν τους κύριους λόγους για τους οποίους τα θύματα αρνούνται να αναφέρουν περιστατικά. - Κατανοήσουν τις προκλήσεις που συνδέονται με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. - Απαρριθμήσουν γενικές συμβουλές για αναφορά στο διαδίκτυο. - Ακολουθήσουν τα βήματα για την αναφορά περιστατικών στα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αποκτήσουν αυξημένες γνώσεις σχετικά με τον τρόπο χρήσης των εργαλείων μάθησης αυτής της συνάντησης για να επισημάνουν τη σημασία του εντοπισμού και αναφοράς της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. - Χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία μάθησης για να εξάγουν επιτυχημένες συναντήσεις με νέους και να αυξήσουν την ικανότητα των νέων να ακολουθούν συμβουλές και βήματα για την αναφορά περιστατικών ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ευαισθητοποιηθούν οι ίδιοι καθώς και οι νέοι για την απάντηση και την αναφορά περιστατικών ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. - Πάρουν μέτρα για να επιτύχουν την αλλαγή.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

**Συνάντηση 4,
Δραστηριότητα 1
(Σ4Δ1)**

Τίτλος

Ψευδείς Ειδήσεις!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Η καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και των διακρίσεων
- Η έρευνα, ανάλυση και ταξινόμηση πληροφοριών για τη βελτίωση της αναγνώρισης και της αναφοράς της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Να δημιουργήσετε ένα επιχείρημα βασισμένο σε απτά στοιχεία

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: χαρτί, στυλό, υπολογιστές, smartphone
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 65 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 20-25 συμμετέχοντες το πολύ, πέντε ομάδες το πολύ

Instructions

- Propose to the participant an exchange around the notion of fake news by submitting the following questions:
  - 1. Do you know what fake news is? How would you define it?**
  - 2. Do you have examples in mind?**
- Based on the discussions that have taken place, define the principles of fake news.
- Divide the participants into groups of up to five. Give each group an affirmation found on the web that conveys stereotypes, prejudices and hate-speech (Ref. Annexe, **Handout 1**).
- Give each group enough time (approximately 20 minutes) to check different sources and find tangible elements (statistics, studies, counterarguments) to deconstruct the fake news in a few lines.
- Close the activity with the Plenary.

Οδηγίες

- Προτείνετε στους συμμετέχοντες μια συζήτηση γύρω από την έννοια των ψευδών ειδήσεων υποβάλλοντας τις ακόλουθες ερωτήσεις:
  1. Ξέρετε τι είναι οι ψευδείς ειδήσεις; Πώς θα τις καθορίζατε;
  2. Έχετε παραδείγματα στο μυαλό σας;
- Με βάση τις συζητήσεις που έχουν γίνει, καθορίστε τις αρχές των ψευδών ειδήσεων.
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες των πέντε ατόμων. Δώστε σε κάθε ομάδα μια δήλωση που βρίσκεται στο διαδίκτυο και μεταφέρει στερεότυπα, προκαταλήψεις και ρητορική μίσους (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Φυλλάδιο 1).
- Δώστε σε κάθε ομάδα αρκετό χρόνο (περίπου 20 λεπτά) για να βρει διαφορετικές πηγές και στοιχεία (στατιστικά στοιχεία, μελέτες, αντεπιχειρήματα) για να αποδομήσει τις ψευδείς ειδήσεις, γράφοντας μερικές γραμμές.
- Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Πριν από την έναρξη της δραστηριότητας, προτείνετε στους συμμετέχοντες να γράψουν σημειώσεις σχετικά με τους διάφορους ιστότοπους στους οποίους βρήκαν στοιχεία και να τους σχολιάσουν κατά τη διάρκεια της Ολοκλήρωσης.
- Για να δώσετε τροφή για σκέψη, στο τέλος της συνάντησης, προτείνετε στους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν το βίντεο που υπάρχει για περαιτέρω ανάγνωση και εξηγεί γιατί οι ψευδείς ειδήσεις μπορούν να φαίνονται ελκυστικές.

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Αναγνωρίστε με τους συμμετέχοντες ποιες συγκεκριμένες δράσεις μπορεί να κάνει ο καθένας τους για την καταπολέμηση των ψευδών ειδήσεων διαδικτυακά (online - μέσα κοινωνικής δικτύωσης) και εκτός διαδικτύου (offline - δηλ., αναφέροντας τις επικίνδυνες ψευδείς ειδήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με την ευαισθητοποίηση των πολιτών και την ενεργό συμμετοχή κ.λπ.).

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Myles Bess (2017) Why Do Our Brains Love Fake News? Διαθέσιμο στην: <https://www.youtube.com/watch?v=dNmwwntMF5A>

Παράρτημα: Φυλλάδιο 1

Ψευδείς ειδήσεις

- 1) Ο ραβίνος Υαακον Litzman δήλωσε: «Ο κορωνοϊός είναι θεϊκή τιμωρία για την ομοφυλοφιλία.»
- 2) «Το αμερικανικό 24ωρο ειδησεογραφικό κανάλι Fox News αναφέρει, με τη βοήθεια ενός χάρτη, τις άνομες ζώνες στο Παρίσι όπου δεν μπορούν να εισέλθουν όσοι δεν είναι μουσουλμάνοι και οι αστυνομικοί.»
- 3) «Οι νέες φεμινίστριες φαίνεται ότι θέλουν να δημιουργήσουν μια σεξουαλική κοινωνία.» Didier Houyh
- 4) «Όλοι οι μετανάστες θέλουν να έρθουν στην Ευρώπη.»
- 5) «Έμοιαζε με ενάμισι εκατομμύριο ανθρώπους. (...) Απλώθηκε μέχρι το Μνημείο της Ουάσιγκτον. Και ανάβω την τηλεόραση, και κατά λάθος, βλέπω αυτό το κανάλι που δείχνει ένα άδειο προαύλιο. Και λένε ότι φέραμε 250.000 ανθρώπους. Δεν είναι άσχημα, αλλά είναι ψέμα. Είχαμε 250.000 ανθρώπους γύρω από αυτό το μικρό χορό που χτίσαμε. (...) Η υπόλοιπη περιοχή των 20 τετραγώνων, μέχρι το Μνημείο της Ουάσιγκτον, ήταν γεμάτη. » Ντόναλντ Τραμπ
- 6) «Το 42%, με ακούτε, το 42%, σχεδόν το ήμισυ των οικονομικών βοηθειών για την οικογένεια, χορηγείται σε αλλοδαπούς, λέω αλλοδαπούς, δεν λέω γάλλους ξένης προέλευσης!» Αυτός είναι ο αριθμός που ο Eric Zemmour δείχνει τακτικά στο κανάλι CNews.
- 7) Πεισμένος ότι είχε κάνει μια σημαντική ανακάλυψη, ο KW Miller δημοσίευσε μια σειρά από tweets στα οποία έγραφε αρκετές, ιδιαίτερα παράλογες θεωρίες. «Η Μπιγιονσέ δεν είναι Αφροαμερικανή. Είναι απλά δημοσίοτητα. Το πραγματικό της όνομα είναι Ανν Μαρί Τερεσάσι. Είναι Ιταλίδα [...] Μπιγιονσέ, δεν ξεγελάς κανέναν», έγραψε ο πολιτικός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ4Δ2

Ας γελάσουμε!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να προσδιορίσετε κοινές ομιλίες ρητορικής μίσους.
- Να αναγνωρίσετε και να δοκιμάσετε θετικούς τρόπους και στρατηγικές επικοινωνίας που είναι κοντά στην κουλτούρα της νεολαίας για να απαντάτε στην ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.
- Να ευαισθητοποιήσετε τους νέους σχετικά με το ρόλο τους στον αγώνα κατά της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: εφημερίδες, άρθρα ειδήσεων, φωτογραφίες στον τύπο, περιοδικά, κόλλα, χαρτόνι, μαρκαδόροι, χρωματιστά χαρτόνια
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 45-60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 20-25 συμμετέχοντες το πολύ, πέντε ομάδες το πολύ

Οδηγίες

- Για να εξηγήσετε την δραστηριότητα, ρωτήστε τους συμμετέχοντες εάν είναι εξοικειωμένοι με τους κανόνες των «Μεμε». Ρωτήστε τους αν έχουν κάποιο παράδειγμα κατά νου και δώστε τους παραδείγματα (ανατρέξτε στο παράρτημα).
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες έως πέντε ατόμων. Προτείνετε σε κάθε ομάδα να απαντά στη ρητορική μίσους που εμφανίζεται τακτικά στο διαδίκτυο δημιουργώντας ένα meme, χρησιμοποιώντας μια φωτογραφία της επιλογής τους και μια ατάκα.
- Παρέχετε σε κάθε ομάδα τα απαραίτητα υλικά για να φτιάξουν το δικό τους φωτομοντάζ. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με την κατασκευή κολάζ σε έναν χαρτοπίνακα, με τις εφημερίδες και τα περιοδικά που παρέχονται είτε με τη χρήση εξειδικευμένων εφαρμογών σε υπολογιστές ή smartphones όπως <https://imgflip.com/memegenerator> ή/και <https://www.karwing.com/studio/editor>
- Η ομάδα θα πρέπει να συμφωνήσει τις λέξεις που θα χρησιμοποιήσει (αντίθετη αφήγηση) για να ανατρέψει το μίσος.
- Κάθε ομάδα παρουσιάζει το Meme της και ολοκληρώνετε η δραστηριότητα μετά την ενότητα της Ολοκλήρωση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, πείτε στους συμμετέχοντες για τις επιλογές που μπορούν να κάνουν στην τυπογραφία, το χρώμα, την εικόνα και το λεξιλόγιο.

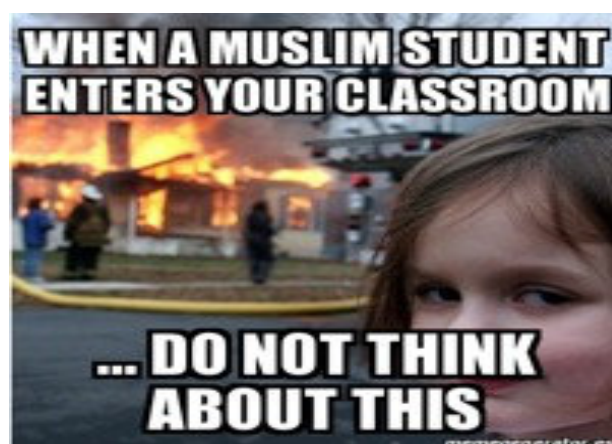
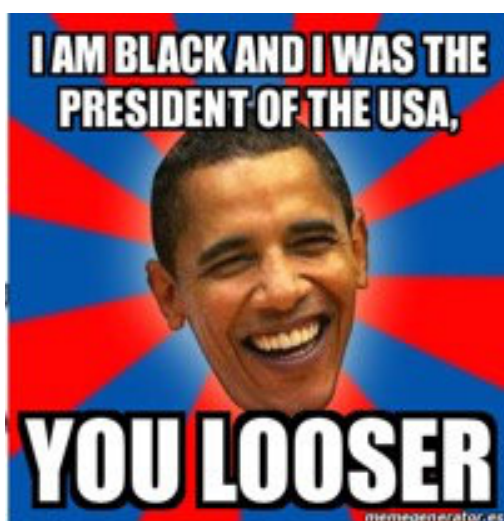
Ολοκλήρωση

- Ποιες ήταν οι επικοινωνιακές στρατηγικές της ομάδας σας;
- Ποια στοιχεία επηρέασαν τις επιλογές σας;
- Ήταν εύκολο ή δύσκολο; Συμφώνησατε μεταξύ σας σε κάθε βήμα της διαδικασίας;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να οδηγήσει σε μια άλλη συζήτηση σχετικά με τα όρια μεταξύ αμφιλεγόμενου χιούμορ, ελευθερίας του λόγου και ρητορικής μίσους (δείτε τις δραστηριότητες της Συνάντησης 1).

Ολοκλήρωση: Παραδείγματα memes

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Σ4Δ3

Τίτλος

**Πώς να καταγγείλετε τη ρητορική μίσους
στο διαδίκτυο**

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να κατανοήσετε πώς να αναφέρετε τη ρητορική μίσους σε διάφορες πλατφόρμες κοινωνικών μέσων.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: κουίζ, στυλό.
- Διάρκεια ολοκλήρωσης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 40 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 8-10 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Προετοιμάστε ένα κουίζ για τους συμμετέχοντες με βάση τις πληροφορίες που θα βρείτε στον πρώτο σύνδεσμο στις Αναφορές, καθώς και πληροφορίες που αντικατοπτρίζουν το εθνικό σας πλαίσιο.
- Το κουίζ θα αποτελείται από ερωτήσεις που θα αξιολογούν τις γνώσεις του κάθε συμμετέχοντα για τη ρητορική μίσους, και πώς μπορεί να προχωρήσει με την διαδικασία αναφοράς της, η οποία διαφέρει ανάλογα με την κάθε πλατφόρμα.
- Στη συνέχεια, δώστε πρόσβαση στους συμμετέχοντες στο PDF How to Report Online Hate/Stop Hate UK (δεύτερος σύνδεσμος στις Αναφορές).
- Δώστε στους συμμετέχοντες αρκετό χρόνο για να εξερευνήσουν τον οδηγό για την υποστήριξη του τρόπου αναφοράς του μίσους στις διάφορες πλατφόρμες κοινωνικών μέσων.
- Προσκαλέστε τους συμμετέχοντες να επαναλάβουν το κουίζ για να δουν εάν εμπλουτίσαν τις γνώσεις τους λόγω της δραστηριότητας.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Δώστε το χρόνο και την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να κάνουν ερωτήσεις.
- Χρησιμοποιήστε παραδείγματα περιστατικών που μπορεί να οδηγήσουν στην αναφορά του μίσους στο διαδίκτυο.
- Παρέχετε περισσότερες πληροφορίες, όπου είναι δυνατόν, για να υποστηρίξετε τους συμμετέχοντες πέρα από το περιεχόμενο της Συνάντησης, όπως ένα φυλλάδιο.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Σας φάνηκε χρήσιμη στην περίπτωση που μπορεί να γίνεται μάρτυρες ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Γιατί νομίζετε ότι τις περισσότερες φορές, οι νέοι διστάζουν να αναφέρουν περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο; Πώς μπορούμε να το αλλάξουμε αυτό; Αναγνώριστε ότι οι συμμετέχοντες μπορεί να ανησυχούν για τις συνέπειες που μπορεί να υπάρξουν εάν αναφέρουν περιστατικά μίσους, μπορεί ο δράστης να τους εκδικηθεί ή να κάνει τους ίδιους θύματα του.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

CPS legal guidelines on prosecuting online offences, διαθέσιμο στην: https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/victims_witnesses/so-when-is-it-a-hate-crime.pdf

Stop Hate UK, διαθέσιμο στην: <https://www.stophateuk.org/how-to-report-online-hate/>

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ4Δ4

Πάρε άλλο ρόλο!

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες να κατανοήσουν το εύρος των ρόλων που υπάρχουν σε οποιαδήποτε ομαδική κατάσταση είτε διαδικτυακή, είτε στην πραγματική ζωή.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: παρουσίαση (διαθέσιμη εδώ:
- https://drive.google.com/file/d/1h75CCOxAjwgc_CNnZrjggyWGemb-iV_nYJc_R1naXw/previewhttps://drive.google.com/file/d/1h75CCOxAjwgc_CNnZrjggyWGemb-iV_nYJc_R1naXw/preview)
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της ενότητας της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 10-15 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

Μοιραστείτε τους ακόλουθους ρόλους της παρουσίασης και συμφωνήστε με την ομάδα έναν ορισμό για τον καθένα:

- ▶ Άτομο που ασκεί μίσος
- ▶ Θύμα ρητορικής μίσους
- ▶ Παρευρισκόμενος
- ▶ Παρευρισκόμενος που αντιστέκεται στο άτομο που μισεί
- ▶ Μαζορέτα
- ▶ Ταραχοποιός
- ▶ Θαυμαστής
- ▶ Ακόλουθος
- ▶ Τζόκερ

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες εάν ο κάθε ρόλος μπορεί να συμβάλει αρνητικά και θετικά σε ένα περιστατικό ρητορικής μίσους. Μοιραστείτε ιδέες ως ομάδα.

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν όλοι συμπεριφέρονται πάντα με τον ίδιο τρόπο και έχουν τον ίδιο ρόλο.

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες πώς γνωρίζουν αν συμβαίνει ή παύει να αναπτυχθεί ένα περιστατικό ρητορικής μίσους. Μοιραστείτε τις ακόλουθες δηλώσεις/ερωτήσεις από την παρουσίαση μαζί τους:

- ▶ Εμπιστευθείτε τα συναισθήματά σας
- ▶ Αξιολογήστε την κατάσταση
- ▶ Ποια στρατηγική θα χρησιμοποιούσατε για να αλλάξετε τα αποτελέσματα της κατάστασης;
- ▶ Τι μπορείτε να πείτε ή να κάνετε;
- ▶ Πώς το λέτε ή το κάνετε;
- ▶ Πότε πρέπει να το κάνετε;

Στην συνέχεια, χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες (περίπου τρεις ανά ομάδα). Αναθέστε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο ρητορικής μίσους από την παρουσίαση.

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες εάν μπορούν να προσδιορίσουν ποιοι ρόλοι υπάρχουν στο σενάριό τους και τι μπορεί να είναι σε θέση να κάνουν για να αλλάξουν τη συμπεριφορά των ανθρώπων σε αυτούς τους ρόλους. Συζητήστε τα αποτελέσματα της συζήτησης για κάθε σενάριο.

Ρωτήστε τους πώς θα εφαρμόσουν τη στρατηγική τους. Στη συνέχεια, αφήστε χρόνο για συζήτηση. Βοηθήστε τους συμμετέχοντες παρέχοντας τους τις εξής πληροφορίες:

▶ Προσδιορίστε τον στόχο σας (το άτομο που προσπαθείτε να επηρεάσετε)

▶ Πάρτε δράση

▶ Κάντε ένα βήμα πίσω (μετα-στιγμή)

Ρωτήστε τους τι θα έκαναν αν η μετα-στιγμή τους έδειχνε ότι η παρέμβαση δεν ήταν επιτυχής. Βοηθήστε τους να κατανοήσουν ότι ο σχεδιασμός μιας στρατηγικής εξόδου είναι επίσης σημαντικός και ζητήστε τους να πουν μερικές από τις στρατηγικές εξόδου τους, εάν τα πράγματα πάνε στραβά. Συλλέξτε απαντήσεις από τους συμμετέχοντες. Οδηγήστε την συζήτηση έτσι ώστε να δοθούν τα ακόλουθα παραδείγματα:

▶ Αποκλεισμός και αναφορά

▶ Χρησιμοποιήστε χιούμορ

▶ Ζητήστε βοήθεια από έναν συντονιστή ή έναν ενήλικα

▶ Ζητήστε υποστήριξη από φίλους

▶ Διακόψτε και αλλάξετε θέμα

▶ Σταματήστε να απαντάτε σε σχόλια/μηνύματα

▶ Κλείστε τις ειδοποιήσεις και αποχωρήστε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Κλείστε τη δραστηριότητα με την ενότητα της Ολοκλήρωσης.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Εξοικειωθείτε με το περιεχόμενο της παρουσίασης

Ολοκλήρωση

- Ποιοι είναι οι βασικοί ρόλοι που αναλαμβάνουν τα άτομα σε ένα περιστατικό ρητορικής μίσους;
- Ποιες είναι κάποιες από τις κατάλληλες προσεγγίσεις;
- Με ποιον τρόπο καταλαβαίνετε την έννοια μιας κατάλληλης στρατηγικής εξόδου και πώς θα την εφαρμόσετε;
- Ποιες είναι οι βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για να αλλάξει η κατεύθυνση μιας συζήτησης;
- Ποιες στρατηγικές μπορείτε να εφαρμόσετε εσείς προσωπικά για να ξεφύγετε από ένα σενάριο; Ποιες είναι μερικές από τις προκλήσεις;

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

SELMA, Hacking Hate (project team), Assume a Role, διαθέσιμο στην: <https://hackinghate.eu/toolkit/content/what-s-my-role-and-what-can-i-do/social-and-emotional-learning/social-and-emotional-learning/?from=themes>

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Τίτλος

Σ4Δ5

Η Οδοντόκρεμα

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να κατανοήσουμε γιατί είναι απαραίτητο να αντιδρούμε στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.
- Να να διερευνήσουμε τους κύριους λόγους που τα θύματα αρνούνται να αναφέρουν σχετικά περιστατικά.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: έγχρωμες πένες και μολύβια, γόμες και διορθωτικό υγρό/ταινία και μεγάλες χάρτινες ανθρώπινες φιγούρες (ανατρέξτε στο Παράρτημα).
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις υποομάδες.
- Κάντε δύο ή τρία σύντομα αρνητικά σχόλια σε καθεμία από τις ομάδες. Τα μέλη κάθε ομάδας καλούνται να γράψουν το σχόλιο στο μέρος του σώματος που πιστεύουν ότι επηρεάστηκε περισσότερο από το σχόλιο (π.χ. το κεφάλι, εάν το σχόλιο κολλάει στο μυαλό κάποιου ή στην καρδιά, εάν τα σχόλια δημιουργούν ισχυρά συναισθήματα ή τα χέρια, εάν τα σχόλια δημιουργούν το αίσθημα της απόγνωσης κ.λπ.). Αυτή η διαδικασία αντιπροσωπεύει τις λέξεις που "κολλάνε" στις καρδιές / μυαλά / σώματα των ανθρώπων.
- Στη συνέχεια, ζητήστε συγγνώμη και πάρτε τα αρνητικά σχόλια πίσω. Ζητήστε από τις ομάδες να διαγράψουν τα σχόλια χρησιμοποιώντας διαφορετικά διορθωτικά μέσα (γόμα, διορθωτικό υγρό ή ταινία). Οι συμμετέχοντες μπορούν να δουν ότι ακόμα και όταν λεχθεί ένα «συγγνώμη», δεν μπορούν ποτέ να διαγράψουν τον πόνο αυτών των προσβλητικών λέξεων. Παραμένουν κολλημένες στο μυαλό και στις καρδιές των ανθρώπων.
- Κατά τη διάρκεια της ενότητας της Ολοκλήρωσης, η ομάδα θα αναλογιστεί το νόημα αυτής της μαθησιακής δραστηριότητας και θα σκεφτεί γιατί τα θύματα αρνούνται να αναφέρουν περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Το Παράρτημα σας παρέχει τις ομάδες που συνήθως είναι στόχοι ρητορικής μίσους. Αυτό θα σας βοηθήσει να επιλέξετε κάποια αρνητικά σχόλια (στην αρχή της δραστηριότητας) και να εμβαθύνετε τη συζήτηση ανάλογα με τις αντιδράσεις (στο τέλος της δραστηριότητας).
- Λάβετε υπόψη τα εξής όσον αφορά τον ρόλο των «μεσαζόντων» σε περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο: Όταν μιλάμε για ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν είναι τα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης και τα ιστολόγια (blogs), οι τεχνολογικές πλατφόρμες και άλλα, όπως οι μηχανές αναζήτησης, οι παρόχοι, τα κοινωνικά δίκτυα κ.ο.κ. Τα τελευταία χρόνια, έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ρόλο των ψηφιακών εταιρειών στη διάδοση της ρητορικής του μίσους, με αυξανόμενη πίεση προς τις εταιρείες για να καταβάλουν μεγαλύτερη προσπάθεια να αντιπαραβάλουν στις πλατφόρμες τους την

ρητορική μίσους και να σταματήσουν να θεωρούν τους εαυτούς τους ως απλούς μεσάζοντες.

- Κατά τη διάρκεια της Ολοκλήρωσης, όταν ζητήσετε να ακούσετε προσωπικές εμπειρίες από τους συμμετέχοντες, θα πρέπει να χειριστείτε οποιαδήποτε προσωπικά στοιχεία με προσοχή και σεβασμό. Στόχος της δραστηριότητας είναι να διερευνήσει ρόλους, κίνητρα, εμπόδια και διευκολύνσεις στην αναφορά τέτοιων περιστατικών.

Ολοκλήρωση

- Κατά τη διάρκεια της Ολοκλήρωσης, μπορείτε να εστιάσετε σε προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων:
- Πώς αισθάνθηκατε αν/όταν νιώσατε μια διάκριση εις βάρος σας ή όταν λάβατε κακά σχόλια διαδικτυακά (online) και στην πραγματική ζωή (offline);
- Έχετε αναφέρει κάποιο περιστατικό διάκρισης, ρατσισμού, φοβίας ή βίας που σας έχει συμβεί; Γιατί; Γιατί όχι;
- Στην πραγματική ζωή, πώς μπορεί μια τέτοια συμπεριφορά να «διαγραφεί»; Αν όχι να διαγραφεί, απλά να ξεπεραστεί με «ευκολία»;
- Πώς μπορούμε να αντιδράσουμε εάν κάποιος μας αναφέρει ένα περιστατικό που του συνέβη, το οποίο περιελάμβανε αρνητικά σχόλια και συμπεριφορές που εμπεριέχουν το στοιχείο της διάκρισης;
- Να θυμάστε ότι σήμερα, η ρητορική μίσους αντιμετωπίζει διάφορα διλήμματα και αντιφάσεις της ψηφιακής εποχής. Η ρητορική μίσους πρέπει να εντοπίζεται και να αντιμετωπίζεται. Τα θύματα πρέπει να ενθαρρύνονται να μιλούν και να αντιμετωπίζουν τα περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Προτρέψτε τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν το ρόλο των δημοσιογράφων όταν δεν αναφέρουν περιστατικά ρητορικής μίσους. Πείτε τους να κάνουν κριτική αξιολόγηση για το τι συνιστά είδηση. Πείτε τους ότι ακόμη και εάν έχουν τις καλύτερες προθέσεις, η επιλογή να μην δοθεί ορατότητα σε περιεχόμενο που περιέχει μίσος μπορεί να καταλήξει σε «λογοκρισία» ενός φαινομένου που μπορεί να αντιπαραβληθεί μόνο εάν οι άνθρωποι γνωρίζουν την ύπαρξη του. Θα πρέπει τότε ένας δημοσιογράφος που έχει

δεσμευτεί να αντιπαραβάλει αποτελεσματικά τη ρητορική μίσους να αποφεύγει τη διάδοσή της, ή να εκθέτει και να επικρίνει εκείνους που τη χρησιμοποιούν;

- Ξεκινήστε μια συζήτηση για τους διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους / συμπεριφορών που ενισχύουν την διάκριση (ως θύμα, ως παρευρισκόμενος, ως ευρύ κοινό, ως αρχές κ.λπ.).

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

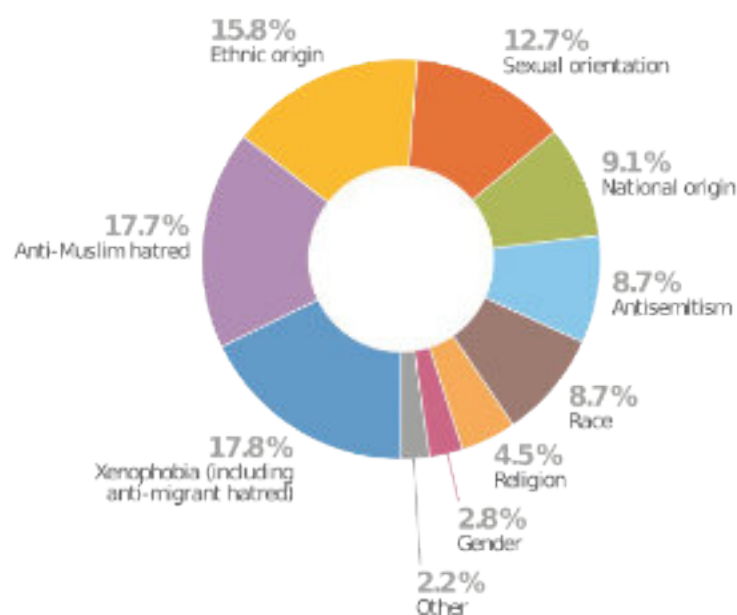
<https://www.matthewshepard.org> Matthew Shepard Foundation: Erasing Hate since 1998 (Το Ίδρυμα Matthew Shepard προσπαθεί να μάθει γιατί τόσα πολλά θύματα πιθανών εγκλημάτων μίσους – περισσότερο από το 50% ετησίως συμφωνά με τους ομοσπονδιακούς φορείς– δεν υποβάλλουν καταγγελίες στις αρχές)

Banks, J. (2010) Regulating hate-speechonline. *International Review of Law, Computers & Technology*, 24(3), 233-239.

Silva, L., Mondal, M., Correa, D., Benevenuto, F., & Weber, I. (2016, March) Αναλύοντας τους στόχους του διαδικτυακού μίσους στα μέσα ενημέρωσης. Στο 10^ο Παγκόσμιο Συνέδριο AAAI στο διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Παράρτημα

Notifications per ground of hate speech (in %)

Source: <https://www.rcmediafreedom.eu/Dossiers/Hate-speech-what-it-is-and-how-to-contrast-it>

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ4Δ6

Οι λόγοι που δεν αναφέρονται περιστατικά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο

Μαθησιακοί Στόχοι

- Η κατανόηση μερικών από τους λόγους που δεν αναφέρονται περιστατικά μίσους στο διαδίκτυο.
- Διεύρυνση της γνώσης σχετικά με τους λόγους που δεν αναφέρονται περιστατικά μίσους στο διαδίκτυο.
- Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης.
- Η ανάπτυξη ενσυναίσθησης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: άφθονος χώρος για να δουλέψουν 4 ή 5 ομάδες, πίνακας, μαρκαδόροι.
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 30 – 40 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 15 – 30 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-6 ατόμων (ανάλογα με το μέγεθος της αρχικής ομάδας).
- Πείτε τους να συζητήσουν με την ομάδα τους και να απαριθμήσουν όλους τους πιθανούς λόγους που εμποδίζουν ένα άτομο που έχει γίνει στόχος ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο να το αναφέρει.
- Ζητήστε από κάθε ομάδα να γράψει τις σκέψεις της στον πίνακα που θα παρουσιαστεί αργότερα κατά την διάρκεια της ενότητας της Ολοκλήρωσης.
- Κάθε ομάδα παρουσιάζει τον πίνακα της ενώ εσείς σημειώνεται τα κύρια σημεία.
- Συζητήστε τους πιο σημαντικούς λόγους που αναφέρθηκαν κατά την διάρκεια της Ολοκλήρωσης (15 λεπτά), (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1)

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Συζητήστε με όλες τις ομάδες και βοηθήστε τα μέλη τους να σκεφτούν ιδέες.
- Συζητήστε ανοιχτά τους λόγους πίσω από τη μη αναφορά περιστατικών ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, αλλά να έχετε υπόψη ότι ορισμένοι από τους συμμετέχοντες μπορεί να έχουν βιώσει σχετικό περιστατικό, οπότε προσέξτε να μην φέρετε στην επιφάνεια τραυματικές εμπειρίες.
- Μην πιέζετε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες εάν δεν το επιθυμούν.
- Μπορείτε να δώσετε ένα παράδειγμα μιας πραγματικής υπόθεσης και να ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν τους λόγους που το θύμα δεν το ανέφερε.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Πιστεύετε ότι είναι εύκολο για ένα άτομο που έχει στοχοποιηθεί να καταγγείλει τον κακοποιό του; Γιατί; Γιατί όχι;
- Ξέρετε πώς να αντιδράσετε αν σας συμβεί κάτι παρόμοιο;
- Αναφέρετε ότι στην έρευνα του 2012 CoE «Survey on the young people's experience and attitudes on hate-speech online» (Έρευνα βασισμένη στις εμπειρίες νεαρών ατόμων με το διαδικτυακό μίσος), το 69% των ανθρώπων που ολοκλήρωσαν την έρευνα απάντησαν «όχι» στο ερώτημα αν ξέρουν από πού να λάβουν βοήθεια σε περίπτωση που έρθουν αντιμέτωποι με φαινόμενο ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ακολουθήσουν την επόμενη δραστηριότητα για να ενημερωθούν για το πώς να αναφέρουν ένα περιστατικό ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Μπορείτε να εμπλουτίσετε τη δραστηριότητα προσθέτοντας έναν ακόμη γύρο συζητήσεων σχετικά με τη σημασία της αποτελεσματικής ανταπόκρισης από την αστυνομία και των ερευνητών σε άτομα που αναφέρουν περιστατικά μίσους, της καλλιέργειας εμπιστοσύνης μεταξύ των θυμάτων επιλύοντας την υπόθεση γρήγορα. Ζητήστε τους να διαβάσουν εφημερίδες και να σημειώσουν αν τέτοια περιστατικά εμφανίζονται συχνά.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Special Eurobarometer 393 (2012) Discrimination in the EU, διαθέσιμο στην: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S1043_77_4_EBS393

FRA (2012) "Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights", διαθέσιμο στην: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2012_hatecrime.pdf

FRA (2013) "Discrimination and Hate Crime Against Jews in the EU Member States: Experiences and Perceptions of Anti-Semitism", διαθέσιμο στην: <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crimeagainst-jews-eu-member-states-experiences-and>

CoE (2012) "Survey on young people's experiences and attitudes towards hate-speech online", διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/starting-points-for-combating-hate-speech-online/16809c85ea>

Παράρτημα: Πίνακας 1

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα εγκλήματα μίσους συχνά δεν αναφέρονται παρά μόνο όταν τα πράγματα έχουν φτάσει σε κρίσιμο σημείο. Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις διακρίσεις στην Ευρώπη εξηγούν αυτό το φαινόμενο. Σύμφωνα με το Special Eurobarometer 393 (2012): «Οι ερωτηθέντες που αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη μειονότητας είναι λιγότερο πιθανό από τον μέσο όρο να αναφέρουν την υπόθεσή τους στην αστυνομία εάν υπήρξαν θύματα διακρίσεων. Ομοίως, οι Ευρωπαίοι που έχουν βιώσει περιστατικά διάκρισης για πολλαπλούς λόγους (25%) ή για έναν μόνο λόγο (27%) είναι λιγότερο πιθανό να πάνε στην αστυνομία σε σχέση με αυτούς που δεν έχουν βιώσει περιστατικά διάκρισης.

Για να ξεπεραστεί αυτή η πρόκληση είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τους λόγους που τα περιστατικά μίσους δεν αναφέρονται. Όπως και στην περίπτωση άλλων παρόμοιων εγκλημάτων, οι λόγοι αυτοί περιλαμβάνουν:

Έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία. Οι μειονότητες έχουν ιστορικά τεταμένες σχέσεις με τις αρχές και υπάρχει ο φόβος ότι τα εγκλήματα εναντίον τους δεν θα ληφθούν σοβαρά υπόψη ή ότι η αντίδραση της αστυνομίας θα είναι ψυχρή ή ακόμη και εχθρική προς αυτούς.

Ανησυχία για επιθέσεις εκδίκησης ή φόβος για αντίποινα.

Αποδοχή βίας και κακοποίησης: τίποτα δεν θα αλλάξει ούτως ή άλλως! Πολλοί επιζώντες εγκλημάτων μίσους υποφέρουν σιωπηλά από το τραύμα της θυματοποίησης αντί να εκτίθενται σε μορφές «δευτερογενούς θυματοποίησης». Οι εγκληματολόγοι έχουν ορίσει αυτή τη συγκεκριμένη μορφή θυματοποίησης για να περιγράψουν τη διαδικασία κατά την οποία ένα θύμα που ζητά βοήθεια από τις αρχές (γενικά, από την αστυνομία και τα άτομα που εργάζονται στο δικαστικό σύστημα) καταλήγει να κατηγορείται.

Φόβος για εκ νέου θυματοποίησης ή εκδίκησης.

Φόβος παραβίασης της ιδιωτικής ζωής.

Φόβος να τεθεί σε κίνδυνο το καθεστώς μετανάστευσης, αναφορά στις αρχές ή απέλαση (κατά περίπτωση).

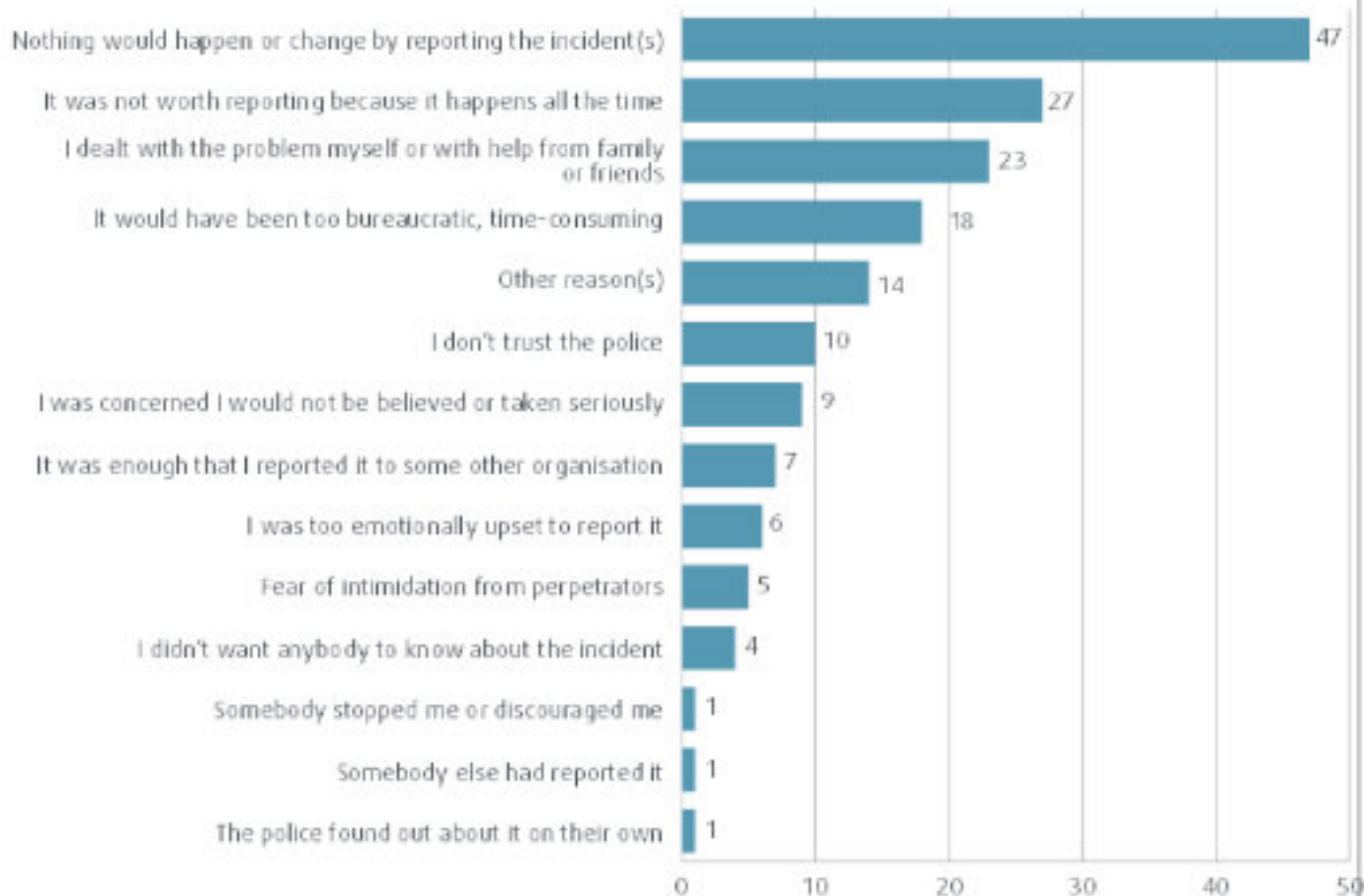
Ταπείνωση ή ντροπή για το θύμα.

Έλλειψη συστήματος υποστήριξης θυμάτων.

Πολιτιστικά και γλωσσικά εμπόδια.

Στην έκθεση FRA του 2013 «Discrimination and Hate Crimes Against Jews in the EU Member States» (Διάκριση και Εγκλήματα Μίσους κατά των Εβραίων στα Μέλη Κράτη της ΕΕ), αναφέρονται οι λόγοι για τη μη αναφορά των περιστατικών που βασίζονται στο μίσος:

Figure 25: Reasons for not reporting the most serious incident of antisemitic harassment to the police, in the past five years (%)

Question: *Q10. Why did you not report the incident to the police: (Items as listed in the figure)? Multiple responses possible.*

Note: *n=1,653.*

Source: *FRA, 2013*

**Κωδικός εργαλείου
μάθησης**

Σ4Δ7

Τίτλος

Ρητορική μίσους – Τι μπορούμε να κάνουμε

Μαθησιακοί Στόχοι

- Αναγνώριση της διαφοράς μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και της ρητορικής μίσους
- Μάθηση τρόπων/επιλογών δράσης

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: αφίσες (ελευθερία έκφρασης/εγκληματική πράξη), ετοιμασία δηλώσεων/παραδειγμάτων
- Διάρκεια ολοκλήρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 70-90 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: 15-25 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Βάλτε μια αφίσα σε δύο τοίχους που είναι απέναντι ο ένας απο τον άλλον. Από τη μία πλευρά, η αφίσα θα πρέπει να γράφει «Ελευθερία της έκφρασης», ενώ από την άλλη θα πρέπει να γράφει «Εγκληματική πράξη».
- Διαβάστε μια δήλωση (ανατρέξτε στο Παράρτημα) και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να λάβουν θέση σχετικά με την δήλωση. Αν νομίζουν ότι αυτή η δήλωση είναι εγκληματική πράξη, στέκονται κοντά στον τοίχο. Εάν θεωρούν ότι η δήλωση ανήκει στην έννοια της ελευθερίας της έκφρασης και δεν αποτελεί εγκληματική πράξη, στέκονται κοντά στον άλλο τοίχο. Αναφέρετε ότι είναι επίσης δυνατό να υπάρχουν θέσεις μεταξύ των δύο πλευρών.
- Διαβάστε τη μία δήλωση μετά την άλλη και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να πάρουν τις θέσεις τους στο δωμάτιο. Όταν αποφασίσουν τη θέση τους σχετικά με τη δήλωση, μπορείτε να ζητήσετε από ορισμένους συμμετέχοντες να εξηγήσουν γιατί επέλεξαν να σταθούν εκεί που στέκονται.
- Στην συνέχεια, χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες και μοιράστε τους μερικές κάρτες. Σε κάθε κάρτα υπάρχει μια δήλωση που έχετε διαβάσει προηγουμένως δυνατά. Πείτε τους να συζητήσουν τις πιθανές αντιδράσεις σε μια τέτοια δήλωση αν την είχαν διαβάσει σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεντρώστε όλους τους συμμετέχοντες και αφήστε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους ο ένας στον άλλο.
- Διευκρινήστε τυχόν ανοικτές ερωτήσεις και στην συνέχεια συλλέξτε και συζητήστε περαιτέρω δυνατότητες δράσης στα πλαίσια της ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Συμβουλές για τον συντονιστή

Για τη δραστηριότητα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις δηλώσεις που παρατίθενται ως παραδείγματα στο Παράρτημα. Ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο κάθε χώρας, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε άλλες δηλώσεις. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να ρίξετε μια προσεκτική ματιά σε κάθε δήλωση πριν από την άσκηση. Εξετάστε/ερευνήστε εάν η κάθε δήλωση θεωρείται ελευθερία έκφρασης ή έγκλημα στη χώρα σας. Οι νόμοι και κανονισμοί μπορεί να διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι αντίδρασης στη ρητορική μίσους, π.χ. αδιαφορία, αναφορά, διαγραφή, υποβολή καταγγελίας, διαφορετικοί τύποι αντεπιχειρημάτων (συζήτηση, ειρωνεία, ανάρτηση εικονιδίων - memes κ.λπ.). Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και επισκοπήσεις άλλων στρατηγικών στην μπροσούρα «Geh sterben! Umgang mit Hate-speech und Kommentare im Internet» (Amadeu Antonio Stiftung) και στην Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Για την Αγωγή του Πολίτη (στα γερμανικά) ή στα «Media against Hate» ή στην «No Hate-speech Youth Campaign» (στα αγγλικά).

Ολοκλήρωση

- Ήταν εύκολο για εσάς να αποφασίσετε τι εξακολουθεί να είναι ελευθερία έκφρασης αλλά και παράλληλα αδίκημα;
- Τι σας εξέπληξε/αναστάτωσε/σας έκανε να σκεφτείτε;
- Θα θέλατε η ελευθερία της έκφρασης να είναι πιο περιορισμένη σε ορισμένα σημεία;
- Γιατί πιστεύετε ότι εξακολουθεί να είναι σημαντική η νομική προστασία της ελευθερίας της έκφρασης;
- Πώς ήταν η προσπάθεια του να σκεφτείτε μια αντίδραση σε μια δήλωση με μήνυμα μίσους; Ήταν εύκολο ή δύσκολο για εσάς;
- Μπορείτε να φανταστείτε να αντιδράτε σε μια τέτοια δήλωση σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μέσα στην μικρή ομάδα; Γιατί; Γιατί όχι; Τι σας εμποδίζει ή τι χρειάζεστε για να αντιδράσετε σε μια τέτοια δήλωση;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Ένα εξωτερικό πρόσωπο μπορεί να προσκληθεί μετά τη συνεδρία. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να είναι ένα άτομο από ένα συμβουλευτικό κέντρο για την καταπολέμηση των διακρίσεων, ένας αστυνομικός ή κάποιος από το δικαστήριο. Μπορείτε να μιλήσετε και να συζητήσετε μαζί του για τις δηλώσεις και τις απόφασεις μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του εγκλήματος.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Council of Europe, No Hate-speech Youth Campaign, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/national-campaigns1>

Amadeu Antonio Stiftung (2015) „Geh sterben!“ Umgang mit Hate-speech und Kommentaren im Internet, (στα γερμανικά), διαθέσιμο στην: <https://www.amadeu-antonio-stiftung.de/publikationen/geh-sterben/>

Bundeszentrale für politische Bildung (Federal Agency for Civic Education): Strategien gegen Hate-speech (στα γερμανικά), διαθέσιμο στην: <https://www.bpb.de/252408/strategien-gegen-hate-speech>

Media against Hate: Strategies to Counter Hate Speech, διαθέσιμο στην: <https://europeanjournalists.org/mediaagainsthate/hate-speech-strategies/>

Παράρτημα: Πιθανές Δηλώσεις

«Οι ανάπηροι πρέπει να πυροβολούνται.»

«Όλοι οι πρόσφυγες έχουν ακριβά κινητά τηλέφωνα.»

«Αδερφή!»

«Οι πρόσφυγες είναι παράσιτα που θέλουν μόνο τα χρήματά μας.»

«Σηκωθείτε και πολεμήστε ενάντια στο Ισλάμ!»

«Αυτά τα ζώφια πρέπει να λιθοβολούνται και να στήνονται τοίχο!»

«Ψηφίζω να ξανανοίξουμε τους θαλάμους αερίων και να βάλουμε όλο το κοπάδι εκεί!»

«Οι γυναίκες ανήκουν στην κουζίνα!»

Κάποιος δείχνει τον χαιρετισμό του Χίτλερ σε μια φωτογραφία.

Κάποιος δημοσιεύει μια ταινία που δείχνει έναν αποκεφαλισμό από υποστηρικτές της Αλ Κάιντα.

Ένα άτομο παρουσιάζεται σε μια φωτογραφία με μια σβάστικα.

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ4Δ8

Καταγγελία ρητορικής μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Μαθησιακοί Στόχοι

- Η κατανόηση των όρων χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τι είναι επιτρεπτή και μη επιτρεπτή συμπεριφορά.
- Η αναγνώριση των δυνατοτήτων δράσης.
- Η προώθηση δέσμευσης κατά των σχολίων μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: είτε πολύ μεγάλο χαρτί (Metaplan) ή μεγάλο χαρτί για κάθε μικρή ομάδα που θα χρησιμοποιηθεί ως αφίσα (π.χ. flipchart), υπολογιστή ή/και κινητά τηλέφωνα για έρευνα, πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 45 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 6-30 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

Πείτε στους συμμετέχοντες ότι η δραστηριότητα θα ξεκινήσει με έρευνα σε ομάδες 3-5 ατόμων.

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες και αναθέστε σε κάθε ομάδα μια διαφορετική πλατφόρμα κοινωνικών μέσων (π.χ. Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat, YouTube). Οι ομάδες που θα σχηματιστούν πρέπει τουλάχιστον ένα άτομο από την ομάδα να γνωρίζει να χρησιμοποιεί την πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης που ανατέθηκε στην ομάδα.

Δώστε στις ομάδες αρκετό χρόνο (περίπου 30 λεπτά) για να εξοικειωθούν με τους όρους χρήσης της αντίστοιχης πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης και να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις:

Είναι εύκολο να βρεθούν οι όροι χρήσης;

Είναι σαφείς και περιεκτικοί οι όροι χρήσης;

Τι είδους σχόλια ή αναρτήσεις δεν επιτρέπονται; Εάν υπάρχουν, ποια είναι;

Υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με το τι μπορείτε να κάνετε ως χρήστης εάν ανακαλύψετε παραβιάσεις των όρων χρήσης;

Υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι χειριστές της πλατφόρμας αντιδρούν σε παραβιάσεις;

Κάθε ομάδα καταγράφει τα αποτελέσματα της έρευνάς της σε μικρές κάρτες ή εάν απαιτείται περισσότερος χώρος, σε πολύχρωμα φύλλα χαρτιού Α4. Εναλλακτικά, μπορούν επίσης να σχεδιάσουν μια αφίσα.

Ενώ οι ομάδες εργάζονται, θα πρέπει να γράψετε/τοποθετήσετε τις πέντε ερωτήσεις και τα διαφορετικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε ένα τραπέζι ή σε πίνακα/Metaplan.

Συγκεντρώστε πίσω τους συμμετέχοντες σε μια μεγάλη ομάδα. Τα ζητήματα εξετάζονται το ένα μετά το άλλο κατά την διάρκεια της ενότητας της Ολοκλήρωσης. Οι ομάδες μοιράζονται τις απαντήσεις και τα αποτελέσματά τους με τους άλλους.

Συμπληρώστε τον πίνακα/Metaplan με τις σημειώσεις από τις μικρές ομάδες. Σημειώστε ότι αν οι μικρές ομάδες σχεδίασαν αφίσες, ο πίνακας δεν είναι απαραίτητος και σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να παρουσιάσουν τις αφίσες τους η μία μετά την άλλη.

Εκθέστε τον συμπληρωμένο πίνακα ή τις αφίσες, έτσι ώστε οι πληροφορίες να μπορούν να διαβαστούν και στη συνέχεια.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Οι όροι χρήσης μπορεί να είναι πολύ περιεκτικοί. Μπορείτε να δώσετε στους συμμετέχοντες τη συμβουλή να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο και τη λειτουργία αναζήτησης για να αναζητήσουν λέξεις-κλειδιά όπως «ρητορική μίσους», «κατάχρηση», «ρατσισμός», «διάκριση», «μίσος» ή παρόμοιους όρους.
- Στην αρχή της δραστηριότητας, μπορείτε να εξηγήσετε ότι υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες στο διαδίκτυο. Εάν οι ιστοσελίδες φιλοξενούνται σε ιδιωτικούς διακομιστές (το πιο πιθανό), ο κάτοχος της σελίδας μπορεί να αποφασίσει τι μπορεί και τι δεν μπορεί να δημοσιευτεί. Οι κανόνες καθορίζονται συχνά στους Όρους Χρήσης. Επιπλέον, η εθνική ή διεθνής νομοθεσία μπορεί επίσης να θέσει κανόνες για τους ιστότοπους. Στην Ευρώπη, για παράδειγμα, υπάρχει ο «Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων», ο οποίος ρυθμίζει τον χειρισμό των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά.
- Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες ότι εάν θέλουν να διαμαρτυρηθούν για μια ανάρτηση, πρέπει πρώτα να ενημερωθούν για τους κανόνες της αντίστοιχης ιστοσελίδας στους Όρους Χρήσης. Αλλά ακόμα και αν διαφωνούν με τους κανόνες της ιστοσελίδας, μπορούν να εκφράσουν τη διαφωνία τους. Μπορεί επίσης να είναι χρήσιμο και βοηθητικό να εξοικειωθούν με το εθνικό και διεθνές δίκαιο.

Ολοκλήρωση

- Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης βαθμολογούνται ψηλά όσον αφορά τους όρους χρήσης και τοποθέτησης τους κατά της ρητορικής μίσους; Για ποιο πράγμα θα έπρεπε να επαινέθουν;
- Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης βαθμολογούνται χαμηλά όσον αφορά τους όρους χρήσης και την τοποθέτησης τους κατά της ρητορικής μίσους; Τι πρέπει να βελτιωθεί;
- Η αυτο-αξιολόγηση των συμμετεχόντων θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί, π.χ. με τις ακόλουθες ερωτήσεις:
- Έχετε παρατηρήσει ποτέ αναρτήσεις μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των χρηστών;

- Τι αντίκτυπο έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στη διάδοση σχολίων μίσους;
- Πιστεύετε ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν την ευθύνη για την ελαχιστοποίηση της αναδημοσίευσης τέτοιων σχολίων;
- Μπορείτε να φανταστείτε να κάνετε κάτι στο μέλλον όταν παρατηρήσετε σχόλια μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Τι θα κάνατε;

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Στο τέλος της δραστηριότητας, μπορείτε να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες εάν μπορούν να δώσουν ένα τρέχον παράδειγμα ρητορικής μίσους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Εάν υπάρχει ένα (ή περισσότερα) παραδείγματα, αυτό θα μπορούσε να συζητηθεί στην ομάδα και να αναφερθεί στον χειριστή της πλατφόρμας. Εάν δεν υπάρχουν τρέχοντα παραδείγματα, οι συμμετέχοντες μπορούν να κληθούν να έχουν τα μάτια τους ανοιχτά τις επόμενες ημέρες για να δουν αν παρατηρήσουν κάτι και να μοιραστούν τα παραδείγματα/εμπειρίες με την ομάδα στην επόμενη συνάντηση.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Council of Europe, No Hate-speech Youth Campaign, διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/reporting-on-social-media-platforms>

Hate-speech on social media: Global Comparisons, διαθέσιμο στην: <https://www.cfr.org/background/hate-speech-social-media-global-comparisons>

Κωδικός εργαλείου μάθησης

Τίτλος

Σ4Δ9

Το μπαλόνι

Μαθησιακοί Στόχοι

- Γενικές συμβουλές για καταγγελία στο διαδίκτυο.
- Να ακολουθήσουμε τα κατάλληλα βήματα αναφοράς περιστατικών στις πιο διαδομένες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: ένα μπαλόνι
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 λεπτά
- Αριθμός ομάδας: έως 20 συμμετέχοντες

Οδηγίες

- Χωρίστε την ομάδα σε δύο υποομάδες: τους υπερασπιστές και τους εξολοθρευτές.
- Ξεκινήστε το παιχνίδι ρίχνοντας ψηλά το μπαλόνι.
- Οι εξολοθρευτές προσπαθούν να ανατινάξουν το μπαλόνι ενώ οι υπερασπιστές προσπαθούν να το προστατεύσουν.
- Όταν το μπαλόνι σκάσει, οι υπερασπιστές γίνονται εξολοθρευτές και αντίστροφα.
- Συγκεντρώστε όλους τους συμμετέχοντες και εξηγήστε τους ότι είναι πιο δύσκολο να υπερασπιστείτε τους ανθρώπους παρά να τους βλάψετε. Επομένως, η διαδικτυακή αναφορά ρητορικής μίσους είναι ένα γενναίο και δύσκολο έργο και χρειάζεται εκπαίδευση.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Να είστε καλά προετοιμασμένοι και αναλογιστείτε τις ακόλουθες συμβουλές:

Προσδιορίστε τη ρητορική μίσους: Η «ρητορική μίσους» ορίζεται ως καταχρηστική ή απειλητική ομιλία ή γραφή που εκφράζει προκατάληψη εναντίον μιας συγκεκριμένης ομάδας, κυρίως με βάση τη φυλή, τη θρησκεία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Μην κοινοποιείτε: Δώστε έμφαση στην σημασία του να μην κοινοποιούν ποτέ οι ίδιοι αναρτήσεις ρητορική μίσους. Πρώτα απ' όλα, είναι κακό και λάθος. Μπορεί επίσης να εντοπιστούν και αυτό να τους φέρει σε μπελάδες.

Καταγγείλτε/αποκλείστε/μπλοκάρτε: «Αναφορά» και «Αποκλεισμός/Μπλοκ» πάνε μαζί. Η αναφορά προστατεύει άλλους από το να εκτεθούν στη ρητορική μίσους κάποιου ατόμου και ο αποκλεισμός/μπλοκ του ατόμου προστατεύει τους ίδιους από το να ξαναέρθουν αντιμέτωποι με ρητορική μίσους στο μέλλον.

Πείτε το: Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να χρησιμοποιήσουν τη φωνή τους για καλό αν αισθάνονται άνετα και ασφαλή.

Κάνετε έλεγχο ανα περιόδους: η ρητορική μίσους είναι μια συνεχιζόμενη συζήτηση. Είναι σημαντικό να μιλάτε τακτικά για το πώς

αλληλεπιδράτε με άλλους στο διαδίκτυο, κυρίως σε θέματα που σχετίζονται με τον εκφοβισμό ή την προσβλητική επικοινωνία.

1. Μάθετε περισσότερα σχετικά με τις προσεγγίσεις χαρτογράφησης της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και την ταξινόμησή τους:

Παρακολούθηση και χαρτογράφηση σε πραγματικό χρόνο: Αυτά τα προγράμματα μπορούν να χρησιμεύσουν ως συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης ή επιτρέπουν την άμεση αντίδραση σε περιστατικά καθώς συμβαίνουν.

Αναδρομική παρακολούθηση και χαρτογράφηση: Η πιο συνήθης πρακτική είναι η ανάλυση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μετά το συμβάν, εξετάζοντας αρχεία μηνυμάτων ή συλλέγοντας μηνύματα σε σύντομο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια αναλύοντας τα.

Ανάλυση λόγου και περιεχομένου: Αυτές οι προσεγγίσεις εξετάζουν πιθανά μηνύματα μίσους μέσα στο κοινωνικό και πολιτικό τους πλαίσιο για να κατανοήσουν τις έννοιες, τα κίνητρα και τις ιδεολογίες πίσω από αυτά και να ανακαλύψουν τα συστατικά του μηνύματος και της παράδοσης του. Δεν έχουν ως στόχο την παρακολούθηση τάσεων συχνότητας ή τοποθεσίας, ούτε την κατανόηση του πώς συντάσσονται τα μηνύματα μίσους και του πώς επηρεάζουν τους παραλήπτες.

Ολοκλήρωση

- Η ρητορική μίσους είναι παντού στο διαδίκτυο. Ενώ μερικοί άνθρωποι δέχονται επίθεση, άλλοι είναι θύματα περιστασιακής και καθημερινής έκθεσης.
- Είναι σημαντικό να είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουμε το κάθε τι που έρχεται στον δρόμο μας, να ξέρουμε πότε μπορεί κανείς να μιλήσει για όλες τις πτυχές της ρητορικής μίσους (τί είναι και γιατί πληγώνει τόσο), πώς να δράσουμε όταν κάποιος έρχεται αντιμέτωπος με την ρητορική μίσους και τί να κάνουμε στην περίπτωση που κάποιος έλκεται από αυτό.

Συμπληρωματικό/Εμπνευση για το μέλλον

- Σκεφτείτε με την ομάδα σας τη δήλωση «Ρητορική μίσους στο διαδίκτυο: Μίσος ή Έγκλημα;» χρησιμοποιώντας την παρακάτω πηγή: Liina Laanpere, Online Hate Speech: Hate or Crime?, ELSA International, Online Hate-speech competition, Council of Europe, διαθέσιμο στην:
- https://files.elsa.org/AA/Online_Hate_Speech_Essay_Competition_runner_up.pdf

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Astuti, F., & Partini, P. (2019) The Hate-speech behaviour of Teenagers on Social Media Instagram.

Gan, H. Z. (2017) Corporations: The Regulated or the Regulators-The Role of IT Companies in Tackling Online Hate-speech in the EU. Colum. J. Eur. L., 24, 111.

Κωδικός εργαλείου μάθησης**Σ4Δ10****Τίτλος****Πως να αναφέρετε περιστατικό ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο****Μαθησιακοί Στόχοι**

- Προσδιορισμός τρόπων αναφοράς μιας περίπτωσης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Κατανόηση της σημασίας της αναφοράς μιας περίπτωσης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- Εξερεύνηση των καθιερωμένων μέσων ενημέρωσης και των πολιτικών τους όσον αφορά την αναφορά.

Λεπτομέρειες δραστηριότητας

- Υλικό: άφθονος χώρος για να εργαστούν τέσσερις ομάδες, πίνακας, μαρκαδόροι, πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Διάρκεια ολόκληρης της δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της Ολοκλήρωσης): 60 – 90 λεπτά.
- Αριθμός ομάδας: 15 – 20 συμμετέχοντες.

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες ποιες πληροφορίες πρέπει να συλλέγονται για την αναφορά μιας περίπτωσης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Πάρτε σημειώσεις στον πίνακα. Με βάση τις εισηγήσεις τους, συζητήστε κατά την ενότητα της Ολοκλήρωσης ποιες πληροφορίες είναι απαραίτητο να συλλέγονται για την αναφορά μιας περίπτωσης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (ανατρέξτε στο Παράρτημα, Πίνακας 1). Μετά από τον πρώτο γύρο συζήτησης, ρωτήστε τους συμμετέχοντες πως αντιμετωπίζουν τα μηνύματα και τις αναρτήσεις ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο.
- (Τα αγνοούν; Τα κοινοποιούν σε φίλους; Αντιδρούν και απαντούν κατά της ρητορικής μίσους; Απευθύνονται στις αρχές; Ζητούν συμβουλές; Προχωρούν με αναφορά στον πάροχο υπηρεσιών; Ξεκινούν εκστρατεία εναντίον της ρητορικής μίσους; Συμμετέχουν σε κάποια εκστρατεία εναντίον της ρητορικής μίσους;) και ποιες στρατηγικές έχουν για την αναφορά ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (Υποβάλλουν αίτηση για εγκλημαστική ενέργεια; Αίτημα για αφαίρεση περιεχομένου στον συγγραφέα; Ειδοποίηση για παράνομο περιεχόμενο ή για περιχόμενο μίσους στο διαχειριστή του ιστότοπου; Κοινοποίηση παράνομου περιεχομένου ή περιεχομένου με μίσος στον πάροχο υπηρεσιών διαδικτύου; Ειδοποίηση στο γραφείο παραπόνων, π.χ. INACH - INHOPE).
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τέσσερις ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα φυλλάδιο με τα βήματα για την αναφορά περιστατικών στο Facebook (Φυλλάδιο 1), στο Twitter (Φυλλάδιο 2), στο YouTube (Φυλλάδιο 3) και στη Wikipedia (Φυλλάδιο 4). Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει στις υπόλοιπες ομάδες τα βήματα αναφοράς των ιστοτόπων/μέσων κοινωνικής δικτύωσης που τους ανατέθηκε. Συμβουλευέστε τους συμμετέχοντες να χρησιμοποιήσουν έναν υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο ή έναν πίνακα κατά την παράδοση της παρουσίασής τους.
- Μόλις ολοκληρώσουν όλες οι ομάδες τις παρουσιάσεις τους, ολόκληρη η ομάδα των συμμετεχόντων πρέπει να συζητήσει τις ομοιότητες, τις προκλήσεις και τα πιθανά προβλήματα που υπάρχουν στις διαδικασίες αναφοράς.

Συμβουλές για τον συντονιστή

- Β1. Να είστε καλά προετοιμασμένοι για να συζητήσετε όλες τις διαδικασίες αναφοράς και στις τέσσερις πλατφόρμες/ιστότοπους κοινωνικών μέσων.

Ολοκλήρωση

- Σας άρεσε η δραστηριότητα;
- Πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να έχουμε λεπτομερείς και εμπειριστατωμένες διαδικασίες αναφοράς;
- Έχετε αναφέρει ποτέ περίπτωση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο; Ήταν εύκολη η διαδικασία; Πρέπει να γίνει πιο απλή;
- Πιστεύετε ότι αυτές οι διαδικασίες είναι αποτελεσματικές; Γιατί; Γιατί όχι;

Συμπληρωματικό/Έμπνευση για το μέλλον

- Γράψτε και στείλτε όλοι μαζί ένα ηλεκτρονικό μήνυμα (email) σε μία από τις 4 πλατφόρμες μέσω ενημέρωσης, που κατά τη γνώμη σας, δεν έχει ισχυρές διαδικασίες για αναφορά περιστατικών. Επισημάνετε τη σημασία της ύπαρξης απλών και σαφών διαδικασιών αναφοράς για περιπτώσεις ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και αναφέρετε το πόσο επικίνδυνη είναι σήμερα η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο.

Αναφορές/Περαιτέρω ανάγνωση

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Facebook, δείτε:

https://www.facebook.com/note.php?note_id=196124227075034

Το 2012, το Facebook, στην προσπάθειά του να κάνει τα πράγματα πιο απλά για τους χρήστες δημοσίευσε έναν γραφικό οδηγό πληροφοριών που εξηγεί αναλυτικά τη λειτουργία του συστήματος αναφοράς για την συγκεκριμένη πλατφόρμα. Μπορείτε να βρείτε τον πλήρη οδηγό στη σχετική σελίδα του Facebook, Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.facebook.com/notes/facebook/safety/what-happens-after-you-clickreport/432670926753695>

Byrne, J., (2013) "Critics: Twitter needs to police hate speech", (26 October 2013), The New York Post, διαθέσιμο στην: <http://nypost.com/2013/10/26/hate-speech-running-rampant-on-twitter/>

Mc Elwee, S. (2013) "The Case for Censoring Hate Speech", in Huffington Post, 24 July, διαθέσιμο στην: http://www.huffingtonpost.com/sean-mcelwee/hate-speechonline_b_3620270.html

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Wikipedia, δείτε: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Civility>

Mc Elwee, S. (2013) "The Case for Censoring Hate Speech", in Huffington Post, 24 July, available at:

http://www.huffingtonpost.com/sean-mcelwee/hate-speechonline_b_3620270.html

For further information regarding Wikipedia, refer to:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Civility>

Annexe: Reference Table 1

Πληροφορίες που πρέπει να συλλέγονται κατά την αναφορά μιας υπόθεσης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο

Κατά την αναφορά ενός συμβάντος, συμπεριλάβετε όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες:

► Πότε συνέβη; Η σημείωση της ώρας και της ημερομηνίας είναι σημαντική, επειδή τα διαδικτυακά περιεχόμενα, όπως οι διαδικτυακές συζητήσεις, μπορούν να εξαφανιστούν γρήγορα.

► Πώς παραδόθηκε το περιεχόμενο; Στάληκε κάτι στο θύμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, SMS, γραπτού μηνύματος, άμεσου μηνύματος ή ιδιωτικού μηνύματος; Μήπως το θύμα είδε κάτι κατά την περιήγηση του στο διαδίκτυο;

► Εάν το μήνυμα εστάλη απευθείας στο θύμα:

Βεβαιωθείτε ότι το θύμα έχει στην κατοχή του το αρχικό μήνυμα ή το έχει αποθηκεύσει στο αρχείο συνομιλίας.

Εάν είναι δυνατόν, αποθηκεύστε το όνομα του χρήστη ή τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του ατόμου που έστειλε το μήνυμα μίσους.

► Εάν το θύμα έχει συναντήσει το περιεχόμενο σε ιστοσελίδα:

• Αντιγράψτε και επικολλήστε την πλήρη διεύθυνση της ιστοσελίδας επιλέγοντας με το ποντίκι ολόκληρη την γραμμή διευθύνσεων του προγράμματος περιήγησης. Στην συνέχεια, αντιγράψτε και επικολλήστε την διεύθυνση σε έναν επεξεργαστή κειμένου.

• Τραβήξτε ένα στιγμιότυπο οθόνης (Print Screen) του εν λόγω περιεχομένου για να το δώσετε στην αστυνομία.

Πηγή: MNet (2012), "Responding Online Hate Crime", σ. 13.

Φυλλάδιο 1

Facebook

Στους Όρους Κοινότητας του Facebook, αναφέρεται το είδος του περιεχομένου που είναι αποδεκτό και το είδος του περιεχομένου που μπορεί να αναφέρεται και να αφαιρείται. Όσον αφορά τη ρητορική μίσους: «Το Facebook δεν επιτρέπει τη ρητορική μίσους, αλλά διαχωρίζει μεταξύ σοβαρής και χιουμοριστικής ομιλίας. Ενώ σας ενθαρρύνουμε να αμφισβητείτε ιδέες, θεσμούς, εκδηλώσεις και πρακτικές, δεν επιτρέπουμε σε άτομα ή ομάδες να επιτίθενται σε άλλους με βάση τη φυλή, την εθνικότητα, την εθνική καταγωγή, τη θρησκεία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την αναπηρία ή την ιατρική κατάστασή τους».

Όσον αφορά τον εκφοβισμό και την παρενόχληση: «Το Facebook δεν ανέχεται τον εκφοβισμό ή την παρενόχληση. Επιτρέπουμε στους χρήστες να μιλούν ελεύθερα για θέματα και πρόσωπα δημόσιου συμφέροντος, αλλά αντιδρούμε σε όλες τις αναφορές καταχρηστικής συμπεριφοράς που απευθύνονται σε φυσικά πρόσωπα. Η επανειλημμένη στόχευση άλλων χρηστών με ανεπιθύμητα αιτήματα φιλίας ή με μηνύματα θεωρείται μια μορφή παρενόχλησης».

Επιπλέον, για συγκεκριμένα πεδία διακρίσεων, όπως ο εκφοβισμός σε άτομα που ανήκουν στην ΛΑΟΤΚΙ+ κοινότητα, το Facebook συνεργάζεται με μια ομάδα εθνικών οργανισμών. Στην ειδική σελίδα του Κέντρου Ασφάλειας του Facebook παρέχονται άμεσοι σύνδεσμοι με τους διάφορους οργανισμούς: <https://www.facebook.com/safety/tools/>

Το Facebook προσφέρει διαφορετικές επιλογές για την αναφορά περιστατικών. Πρώτον, υπάρχει μια συγκεκριμένη φόρμα που μπορεί να συμπληρωθεί κάθε φορά που κάποιος παραβιάζει τους όρους χρήσης του Facebook:

Report a Violation of the Facebook Terms

Please use this form to report violations of the Facebook Terms.

- What issue are you trying to report?
- My account is hacked
  - Someone is pretending to be me
  - Someone is using my email address for their Facebook account
  - Someone is using my photos or my child's photos without my permission
  - Something on Facebook violates my rights
  - I found an underage child on Facebook
  - Other abuse or harrassment

Δεύτερον, το Facebook προσφέρει μια ειδική σελίδα που επεξηγεί το «Πώς να κάνετε αναφορά» ως χρήστης του Facebook αλλά και σε περίπτωση που δεν έχετε λογαριασμό στην συγκεκριμένη πλατφόρμα.

Το 2012, το Facebook, στην προσπάθειά του να κάνει τα πράγματα πιο απλά για τους χρήστες δημοσίευσε έναν γραφικό οδηγό πληροφοριών που εξηγεί αναλυτικά τη λειτουργία του συστήματος αναφοράς του. Το Facebook τόνισε ότι υπάρχουν ειδικές ομάδες που χειρίζονται τις αναφορές «24 ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα», σε γραφεία σε όλο τον κόσμο. Το τμήμα λειτουργίας χρηστών του Facebook χωρίζεται σε τέσσερις συγκεκριμένες ομάδες:

- ▶ Ασφάλεια
- ▶ Μίσος και παρενόχληση
- ▶ Πρόσβαση
- ▶ Καταχρηστικό περιεχόμενο

Φυλλάδιο 2

Twitter

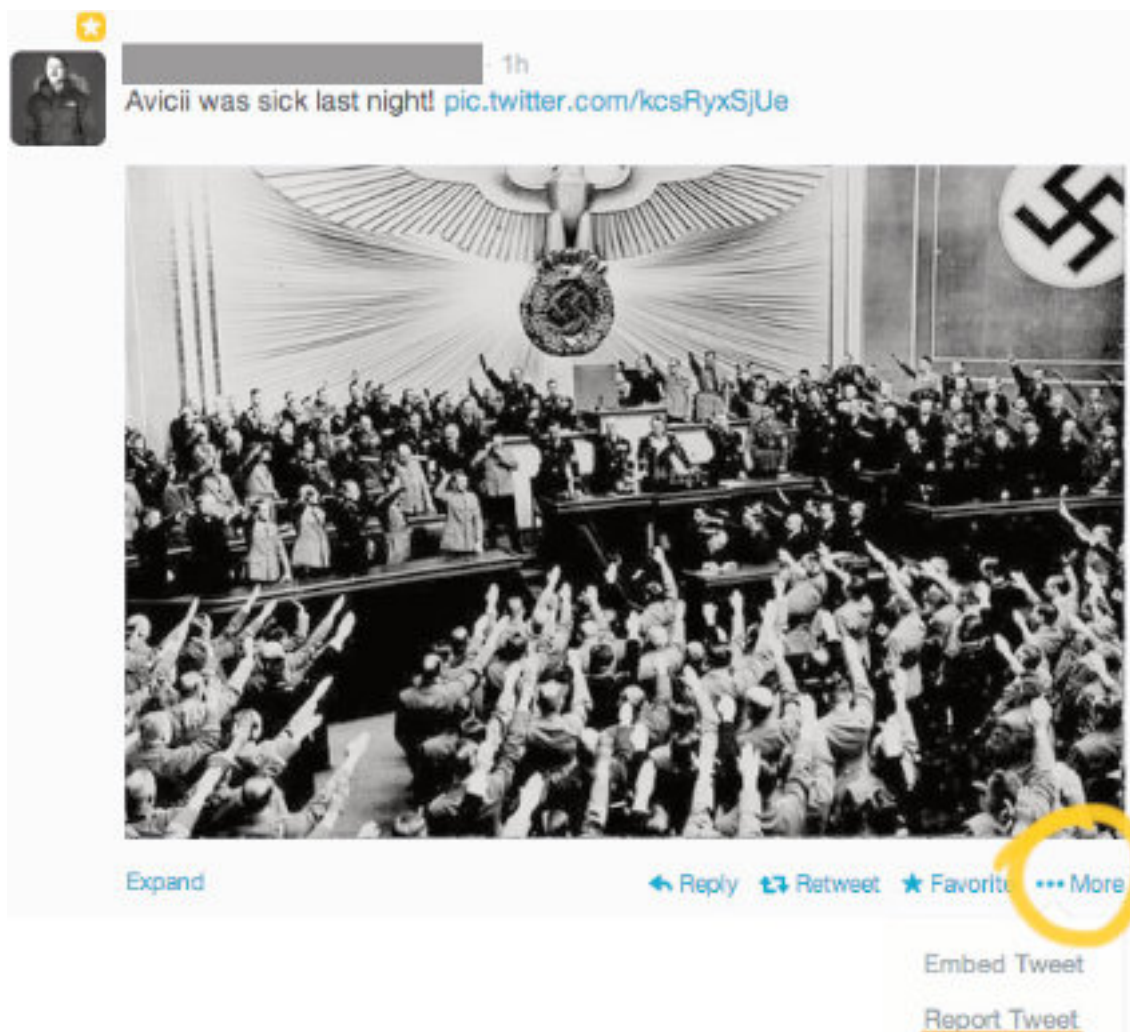
Η γενική πολιτική του Twitter σχετικά με το περιεχόμενο των χρηστών του, είναι ότι δεν μεσολαβεί στο περιεχόμενο ούτε παρεμβαίνει σε διαφορές που μπορεί να έχουν οι χρήστες μεταξύ τους. Αυτή η πολιτική απορρέει από τη δέσμευση της πλατφόρμας να διασφαλίσει το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης στους 200 εκατομμύρια ενεργούς χρήστες της σε όλο τον κόσμο.

Ωστόσο, το Twitter έχει κάποιους κανόνες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι χρήστες μπορούν να συμπεριφέρονται στην πλατφόρμα του. Οι κανόνες αυτοί έχουν σχεδιαστεί για να εξισορροπούν τον ανοιχτό διάλογο και τη συζήτηση, προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματα των άλλων. Σαν ένα αρχικό βήμα, το Κέντρο Ασφάλειας και Προστασίας του Twitter περιέχει άρθρα σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης τυχόν προσβλητικού περιεχομένου, δίνοντας επιλογές όπως η «εξέταση του πλαισίου» ή ο «αποκλεισμός και αγνόηση» του χρήστη που δημοσίευσε την τυχόν προσβλητική ανάρτηση. Επιπλέον, εάν το προσβλητικό περιεχόμενο παραβιάζει συγκεκριμένους κανόνες της πλατφόρμας, μπορεί να εμπίπτει σε στοχευμένη κατάχρηση ή παρενόχληση και, ως εκ τούτου, να υπόκειται σε αφαίρεση και αποκλεισμό. Η στοχευμένη κακοποίηση ή παρενόχληση ρυθμίζεται βάσει της οπτικής γωνίας των δραστών και όχι των ενδεχόμενων θυμάτων.

Για να αναφέρετε καταχρηστικό περιεχόμενο στο Twitter, υπάρχουν δύο επιλογές: (Α) επίσκεψη στο διαδικτυακό Κέντρο Βοήθειας του Twitter ή (Β) η άμεση αναφορά της καταχρηστικής ανάρτησης και λογαριασμού κάνοντας κλικ στο «Αναφορά tweet». Οι διαδικασίες που μπορούν να ακολουθήσουν οι χρήστες μέσω του Κέντρου Βοήθειας (<https://support.twitter.com/>) είναι 2. Ο πρώτος τρόπος αναφοράς καταχρηστικού περιεχομένου είναι να κάνετε κλικ στον σύνδεσμο «Διαδικτυακής Κατάχρησης» στην ενότητα Ασφάλεια και Προστασία. Ο δεύτερος τρόπος αναφοράς στοχευμένης παρενόχλησης είναι να κάνετε κλικ στο «Πώς να αναφέρετε παραβιάσεις» στην ενότητα Πολιτικές και Παραβιάσεις.

Λάβετε υπόψη ότι μόνο οι χρήστες του Twitter που έχουν επηρεαστεί άμεσα μπορούν να αναφέρουν προσβλητικό και ενοχλητικό περιεχόμενο. Άλλοι χρήστες που έχουν αναγνωρίσει προσβλητικό περιεχόμενο καλούνται να διαβάσουν το «Άρθρο υποστήριξης» και να επικοινωνήσουν με τις τοπικές αρχές ή με το Twitter. Η εναλλακτική διαθέσιμη επιλογή για τους χρήστες του Twitter είναι να πατήσουν απευθείας στο κουμπί «περισσότερα» κάτω από το tweet και να επιλέξουν την επιλογή «Αναφορά». Μόλις επιλέξει ο χρήστης να αναφέρει το Tweet, θα πρέπει να επιλέξει την κατηγορία «Καταχρηστικό περιεχόμενο» και να υποβάλει την αναφορά.

1h
 Avicii was sick last night! pic.twitter.com/kcsRyxSJUe

[Expand](#)
[Reply](#)
[Retweet](#)
[Favorite](#)
[More](#)

[Embed Tweet](#)
[Report Tweet](#)

Φυλλάδιο 3

YouTube

Το YouTube δεν επιτρέπει τη ρητορική μίσους (που ορίζεται ως ρητορική που επιτίθεται ή υποτιμά μια ομάδα βάσει της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας, αναπηρίας, του φύλου, ηλικίας, της κατάστασης των βετεράνων και του σεξουαλικού προσανατολισμού/ ταυτότητας φύλου). Η πλατφόρμα βασίζεται σε πολιτική μηδενικής ανοχής απέναντι στην επιθετική συμπεριφορά, στην παρακολούθηση, στις απειλές, στην παρενόχληση, στην παραβίαση της ιδιωτικής ζωής ή στην αποκάλυψη προσωπικών δεδομένων άλλων μελών. Όποιος εντοπιστεί να ενεργεί σύμφωνα με τα πιο πάνω μπορεί να αποκλειστεί οριστικά από το YouTube.

Οι επιλογές αναφοράς του Youtube είναι:

- Εργαλείο αναφοράς.
- Αναφορές Απορρήτου.
- Νομικές Αναφορές.

Το κέντρο Πολιτικής και Ασφάλειας του YouTube αφιερώνει μια συγκεκριμένη ενότητα στη ρητορική μίσους. Παρέχεται ένας ορισμός της ρητορικής μίσους και ορισμένες πρακτικές για την αναφορά περιεχομένου μίσους.

(Σύνδεσμος για Κέντρο Πολιτικής και Προστασίας, διαθέσιμο στην <http://www.youtube.com/yt/policyandsafety/>).

Η παρενόχληση και η κυβερνοεπίθεση μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Προσβλητικά βίντεο, σχόλια, μηνύματα.
- Αποκάλυψη των προσωπικών δεδομένων κάποιου.
- Κακόβουλη καταγραφή κάποιου χωρίς τη συγκατάθεσή του.
- Σκόπιμη δημοσίευση περιεχομένου για την ταπείνωση κάποιου.
- Οδυνηρά και αρνητικά σχόλια/βίντεο για ένα άλλο άτομο.

Σε αυτή την περίπτωση, παρέχονται ορισμένες συμβουλές για την πρόληψη και την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων.

Εκτός από τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν στο διαδίκτυο, σε περίπτωση κλιμάκωσης μιας απειλής, προτίνεται η αναφορά του περιστατικού στην τοπική αρχή επιβολής του νόμου. Όσον αφορά τις επιλογές αναφοράς, προτείνονται διαφορετικές προσεγγίσεις. Μία από τις επιλογές είναι ο αποκλεισμός του χρήστη. Μια άλλη επιλογή είναι η επισήμανση του βίντεο. Στη συνέχεια, το προσωπικό εξετάζει τα βίντεο που επισημάνθηκαν και αυτά που παραβιάζουν τους όρους της κοινότητας αφαιρούνται. Είναι επίσης δυνατό να υποβάλετε μια πιο λεπτομερή καταγγελία μέσω του Εργαλείου Αναφοράς σε περιπτώσεις όπου πολλά βίντεο, σχόλια ή ολόκληρος ο λογαριασμός ενός χρήστη χρήζουν περαιτέρω έρευνας. Ένα άλλο εργαλείο διαθέσιμο για τους χρήστες είναι το Κέντρο Πολιτικής και Ασφάλειας. Μέσω του Κέντρου Αναφοράς και Επιβολής, οι χρήστες μπορούν να: «Μάθουν σχετικά με την αναφορά περιεχομένου στο YouTube, τις ενέργειες που κάνουν οι ομάδες μας κατά τον έλεγχο περιεχομένου και τι σημαίνει αυτό για εσάς τους χρήστες».

Φυλλάδιο 4

Wikipedia

Η Wikipedia αντιμετωπίζει τη ρητορική μίσους μέσω της «Πολιτικής Ευγενείας», η οποία αποτελεί μέρος του Κώδικα Συμπεριφοράς της Wikipedia και έναν από τους πέντε πυλώνες της Wikipedia. Η πολιτική περιγράφει σε γενικές γραμμές τα πρότυπα συμπεριφοράς που αναμένονται από τους χρήστες κατά την πλοήγηση τους και παρουσιάζει μια σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση της «αγένειας». Επιπλέον, αυτή η πολιτική «ισχύει για όλους τους συντάκτες και για κάθε μορφή αλληλεπίδρασης στη Wikipedia, συμπεριλαμβανομένων των σελίδων συζήτησης χρηστών και άρθρων, περιλήψεων και οποιονδήποτε άλλων συζητήσεων σχετικά με την Wikipedia».

Μεταξύ των συμπεριφορών που ενισχύουν ένα απολίτιστο περιβάλλον, «άμεση αγένεια» αναφέρεται ως η πρώτη και πιο αρνητική συμπεριφορά. Όταν εξετάζουμε το τι συνιστά άμεση αγένεια, η ρητορική μίσους εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία. Η άμεση αγένεια περιλαμβάνει: «προσωπικές επιθέσεις, συμπεριλαμβανομένων φυλετικών, εθνικών, σεξουαλικών, σχετικά με το φύλο, θρησκευτικών συκοφαντιών και υποτιμητικών αναφορών σε ομάδες, πχ. κοινωνικών τάξεων ή εθνικοτήτων».

Η Wikipedia παρέχει μια σειρά από προτάσεις για το πώς να αντιμετωπίζονται οι αγενείς συμπεριφορές. Οι περισσότερες από αυτές τις προτάσεις τονίζουν θετικούς, ταπεινούς και ευγενικούς τρόπους

αλληλεπίδρασης μεταξύ των συντακτών και προωθούν την διαβούλευση και την διαπραγμάτευση σχετικά με το τί θεωρείται ή όχι απολίτιστη συμπεριφορά σύμφωνα με τους όρους της Wikipedia.

Σε περίπτωση απειλών βίας, θα πρέπει να γίνεται άμεση αναφορά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο Wikipedia Foundation στη διεύθυνση: emergency@wikimedia.org.

Σαν τελευταία επιλογή, σε περιπτώσεις σοβαρής αγένειας, συμπεριλαμβανομένων προσωπικών επιθέσεων, παρενόχλησης και ρητορικής μίσους, η Wikipedia μπλοκάρει αμέσως το απρεπές περιεχόμενο και τον συντάκτη του.

IO2: Youth2Unite Manual

**ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΕΣ
ΒΟΗΘΕΙΑΣ**

Good Practice Example from Cyprus

Όνομα έργου	Μαζί πολεμούμε ΚΑΤΑ των εγκλημάτων μίσους
Περιγραφή	<p>Το έργο αυτό έχει ως σκοπό την βελτίωση της ικανότητας των αρχών επιβολής του νόμου και της κοινωνίας των πολιτών, στο να κάνουν τα εγκλήματα μίσους ορατά στην Ευρωπαϊκή κοινωνία. Αυτό είναι το πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους και των παραβάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.</p>
Ιστοσελίδα	<p>http://www.together-project.net/</p>
Χώρα και τοποθεσία	<p>Ιταλία (Μιλάνο, Ρώμη), Κύπρος (Λευκωσία), Τσεχική Δημοκρατία (Kovarska), Ισπανία (Βαρκελώνη, Gíruzkoa)</p>
Φορείς/συνεργάτες	<p>Το έργο υλοποιείται από: Camera del lavoro di Milano, KISA, Lunaria, OPU (Οργανισμός Βοηθείας Προσφύγων), SOS Racisme Catalunya, SOS Racismo/SOS Arrazakeria Gíruzkoa, Università di Roma 3-Osservatorio sul razzismo e le diversita.</p> <p>Συνεργαζόμενοι εταίροι: National Union of Chiefs and Local Police Officers of Spain; Catalan Association of Local Police Chiefs and Commanders.</p> <p>Θεσμική υποστήριξη: Ειδική Εισαγγελική Υπηρεσία για τη διερεύνηση εγκλημάτων που υποκινούνται από προκαταλήψεις στη Βαρκελώνη, Ανώτερο Δικαστήριο της Χώρας των Βάσκων, Υπηρεσία Ένταξης και Διαπολιτισμού, Κυβέρνηση της χώρας των Βάσκων - Μεταναστευτική Γενική Κατεύθυνση, Κυβέρνηση της Καταλονίας, Τμήμα Τοπικής Αστυνομίας του Δημοτικού Συμβουλίου του Μιλάνου, Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Διαμεσολαβητής) της Κύπρου.</p> <p>Το έργο λαμβάνει οικονομική στήριξη από το Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</p>

<p>Στόχοι</p>	<p>Οι ειδικοί στόχοι του έργου είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> – η ενίσχυση της ικανότητας των αρχών επιβολής του νόμου, των ΜΚΟ και των κοινοτικών οργανώσεων να εντοπίζουν, να καταγγέλλουν εγκλήματα μίσους και να αλληλεπιδρούν με τα θύματα – η βελτίωση της συλλογής δεδομένων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους με τη δημιουργία και εφαρμογή τυποποιημένων μεθοδολογιών και εργαλείων για τη συλλογή δεδομένων που απευθύνονται στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και σε κοινωνικούς οργανισμούς. – η ενίσχυση της δικτύωσης και της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και της κοινωνίας των πολιτών – σε εθνικό και διεθνές επίπεδο – για την ανταλλαγή πληροφοριών και την παρακολούθηση εγκλημάτων μίσους.
<p>Αποτελέσματα</p>	<p>Το έργο έχει:</p> <p>Δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κατάρτισης σχετικά με τα εγκλήματα μίσους (με βάση τις καλύτερες ευρωπαϊκές πρακτικές), απευθυνόμενο στις αρχές επιβολής του νόμου και στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.</p> <p>Εφαρμόσει εκπαιδευτικές συνεδρίες και συνεδρίες παρακολούθησης με μέλη των αρχών επιβολής του νόμου και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες εταίρους.</p> <p>Αναπτύξει α) πρωτόκολλο για τις αρχές επιβολής του νόμου και β) ένα εργαλείο συλλογής δεδομένων που απευθύνεται σε ΜΚΟ σχετικά με την αναφορά εγκλημάτων μίσους, βάσει των καλύτερων ευρωπαϊκών πρακτικών.</p> <p>Προωθήσει την δημιουργία μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες εταίρους.</p> <p>Συντάξει τέσσερις εθνικές εκθέσεις και μια συγκριτική έκθεση σχετικά με τα εγκλήματα μίσους, με βάση τα δεδομένα που συνέλεξαν οι αρχές επιβολής του νόμου, χρησιμοποιώντας το εργαλείο συλλογής δεδομένων.</p>
<p>Γιατί θεωρείται καλή πρακτική;</p>	<p>Το πλαίσιο εντός του οποίου δημιουργήθηκε το πρόγραμμα είναι οι επίμονες ενδείξεις ότι το φαινόμενο εγκλημάτων μίσους στην Ευρώπη δεν βελτιώνεται, παρά τις προσπάθειες των κρατών μελών της ΕΕ για την καταπολέμηση του φαινομένου, το οποίο βασίζεται στον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Η μη αναφορά των εγκλημάτων μίσους που βασίζονται στον ρατσισμό και την ξενοφοβία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα σε ολόκληρη την ΕΕ.</p> <p>Σημαντική σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θεωρείται η τυποποίηση της γνώσης σχετικά με τα εγκλήματα μίσους για τους λειτουργούς των αρχών επιβολής του νόμου σε διάφορες χώρες, μέσω μαθημάτων κατάρτισης. Επίσης σημαντική είναι η τυποποίηση μεθοδολογιών για την αναφορά περιστατικών εγκλημάτων μίσους μεταξύ των κρατών μελών.²²³</p>

<p>Στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα πλαίσια</p>	<p>Ηλεκτρονική βάση δεδομένων - Τα δεδομένα θα περιλαμβάνουν Εγχειρίδια Εκπαίδευσης, Εθνικές Εκθέσεις για Εγκλήματα Μίσους, Συγκριτική Έκθεση για την Παρακολούθηση Εγκλημάτων Μίσους</p> <p>Το υλικό του έργου (εγχειρίδιο, βίντεο, εργαλεία συλλογής δεδομένων, εκθέσεις κ.λπ.) είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του έργου, δίνοντας την ευκαιρία σε ενδιαφερόμενα άτομα, οργανισμούς, θεσμούς και άλλες υπηρεσίες να ευαισθητοποιήσουν την ευρωπαϊκή κοινωνία.</p>
---	--

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

<p>Όνομα έργου</p>	<p>LOVE-Storm – Μαζί ενάντια στο μίσος στο διαδίκτυο</p>
<p>Περιγραφή</p>	<p>Η LOVE-Storm είναι μια πλατφόρμα εκπαίδευσης και δράσης για την ενίσχυση του θάρρους πολιτισμού στο διαδίκτυο. Μέσω εργαστηρίων και διαδουκτιακής εκπαίδευσης, άτομα και ομάδες μαθαίνουν πώς να προστατεύουν αυτούς που δέχονται επίθεση και να θέτουν όρια στο μίσος. Μέσω της διαδραστικής πλατφόρμας, οι συμμετέχοντες/εκπαιδευόμενοι υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον στον αγώνα για περιορισμό των μηνυμάτων μίσους. Οι εκπαιδευσης μπορούν να χρησιμοποιήσουν την πλατφόρμα εκπαίδευσης ως εργαλείο διαδουκτιακού παιχνιδιού ρόλων με τις ομάδες τους.</p>
<p>Ιστοσελίδα</p>	<p>www.love-storm.de</p> <p>(Η ιστοσελίδα είναι στα γερμανικά. Το 2021, η πλατφόρμα εκπαίδευσης θα μεταφραστεί στα αγγλικά, σλοβακικά, κροατικά και ιταλικά.)</p>

Χώρα και τοποθεσία	Γερμανία, Lüchow (και διαδικτυακά)
Φορείς/συνεργάτες	Υπεύθυνος: Bund für Soziale Verteidigung e.V. (Ομοσπονδία Κοινωνικής Άμυνας) Συνεργάτης: Fairend
Στόχοι	Οι ειδικοί στόχοι του έργου είναι: - Να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να επιδείξουν θάρρος πολιτισμού στο διαδίκτυο - Να υποστηρίξει αυτούς που δέχονται επίθεση μίσους και να τους δείξει ότι δεν είναι μόνοι - Να ενισχύσει την κοινή δράση κατά του μίσους στο διαδίκτυο και να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να μην αφήνουν το μίσος στο διαδίκτυο να διασπείρεται Να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να σταματήσουν το μίσος στο διαδίκτυο με ειρηνικά μέσα και να θέσουν όρια βίας σε αυτούς που επιτίθενται
Αποτελέσματα	Η LOVE-Storm έχει εκπαιδεύσει πάνω από 2000 άτομα σε δύο χρόνια. Επτακόσια πενήντα μέλη συμφώνησαν να υποστηρίξουν αυτούς που δέχονται επίθεση μίσους, με αντεπιχειρήματα και θάρρος πολιτισμού. Οι άνθρωποι που δέχτηκαν επίθεση στο παρελθόν ανέφεραν ότι αισθάνονται πιο δυνατοί με την υποστήριξη του έργου.
Γιατί θεωρείται καλή πρακτική;	Η LOVE-Storm υποστηρίζει τους ανθρώπους να αναλάβουν κοινή δράση κατά των μηνυμάτων μίσους. Πολλοί άνθρωποι θα ήθελαν να δράσουν ενάντια στο μίσος στο διαδίκτυο, αλλά συχνά δεν ξέρουν πώς και φοβούνται μήπως γίνουν στόχοι. Ως εκ τούτου, η LOVE-Storm εκπαιδεύει τους ανθρώπους στο πώς να αντιτίθενται με επιχειρήματα. Προσφέρει την ευκαιρία σε μια κοινότητα να καταπολεμήσει την ρητορική μίσους ενωμένη. Η εκπαίδευση μέσω της LOVE-Storm εξασφαλίζει ότι τα θύματα δεν θα αισθάνονται πλέον μόνα (επειδή λείπουν σχόλια υποστήριξης και αντιπαραθέσεις). Επιπλέον, οι δράστες αναγκάζονται να θέσουν στους εαυτούς τους όρια επειδή αντιπαρατίθενται οι πράξεις τους δημοσίως και δεν λαμβάνουν επιβεβαιωτικά σχόλια.

<p>Στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα πλαίσια</p>	<p>Οι εκπαιδευτικές συναντήσεις, στις οποίες τα παιχνίδια ρόλων χρησιμοποιούνται για την εξάσκηση αντεπιχειρημάτων και την ενίσχυση του πολιτικού θάρρους, μπορούν εύκολα να μεταφερθούν σε άλλα πλαίσια. Είναι επίσης δυνατό να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα σε διαφορετικά πλαίσια όπου μπορούν να συγκεντρωθούν ενεργοί άνθρωποι και από κοινού να εναντιωθούν στο μίσος στο διαδίκτυο. Επιπλέον, οι εγγεγραμμένοι εκπαιδευτές μπορούν να διεξάγουν τα δικά τους διαδικτυακά παιχνίδια ρόλων και να τα προσαρμόζουν στα δεδομένα και τις ανάγκες των ομάδων τους.</p>
---	--

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

<p>Όνομα έργου</p>	<p>Ρητορική μίσους: Μέτρα και Αντίμετρα</p>
<p>Περιγραφή</p>	<p>Το έργο αναπτύσσει και εφαρμόζει προηγμένες υπολογιστικές μεθόδους για τη συστηματική μέτρηση, ανάλυση και αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους σε διάφορους διαδικτυακούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ειδησιακών πλατφορμών.</p>
<p>Ιστοσελίδα</p>	<p>https://www.turing.ac.uk/research/research-projects/hate-speech-measures-and-counter-measures</p>
<p>Χώρα και τοποθεσία</p>	<p>Ηνωμένο Βασίλειο Επικοινωνία: Bertie Vidgen bvidgen@turing.ac.uk</p>
<p>Φορείς/συνεργάτες</p>	<p>Διοργανώτρια: Καθηγήτρια Helen Margetts (Διευθύντρια Προγράμματος Δημόσιας Πολιτικής, και μέλος του Ινστιτούτου Alan Turing) Ερευνητές και συνεργάτες: Dr Scott Hale, Dr Dong Nguyen, Dr Rebekah Tromble, Dr Berthie Vidgen, Alexander Harris, Policy research assistant, Dr Patricia Rossini</p>

<p>Στόχοι</p>	<p>Ο κύριος στόχος αυτού του έργου είναι να κατανοήσει την κλίμακα και τον σκοπό του περιεχομένου μίσους στο διαδίκτυο. Το έργο λαμβάνει υπόψη τις διάφορες μορφές μίσους, από «καθημερινές» απλές ενέργειες έως αδιάκριτες πράξεις επιθετικότητας και εγκληματικότητας, καθώς και τις ομάδες-στόχους, όπως οι εθνικές μειονότητες και οι γυναίκες. Το έργο έχει επίσης ως στόχο να κατανοήσει τη δυναμική και τους παράγοντες του μίσους: πότε και γιατί εκδηλώνεται.</p>
<p>Αποτελέσματα</p>	<p>Το έργο βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Παρακάτω υπάρχουν τα πιο πρόσφατα αποτελέσματα και επιτεύγματα:</p> <p>Ερευνητές από τα Πανεπιστήμια του Oxford, του Surrey, του Sheffield και του Πανεπιστημίου George Washington, με επικεφαλής The Alan Turing Institute's Hate Speech: Το πρόγραμμα Μέτρα & Αντίμετρα, έχει αναπτύξει ένα εργαλείο που ανιχνεύει τις προκαταλήψεις της Ανατολικής Ασίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βασισμένο στην μέθοδο των νευρωνικών δικτύων. Το εργαλείο είναι διαθέσιμο (open-source), μαζί με την εκπαιδευτική πλατφόρμα και τον κώδικα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα στην έρευνα σχετικά με την επικράτηση, τις αιτίες και τη δυναμική πίσω από τις προκαταλήψεις της Ανατολικής Ασίας στο διαδίκτυο και μπορεί να βοηθήσει στον μετριασμό αυτού του περιεχομένου.</p> <p>Οργάνωση εκδήλωσης: «Μίσος και παρενόχληση: μπορεί η τεχνολογία να δώσει λύση στο διαδίκτυο εκφοβισμό;»</p> <p>Δημοσίευση ενός νέου ενημερωτικού δελτίου πολιτικής: «Πόση διαδικτυακή κακοποίηση υπάρχει; Μια συστηματική εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων στο Ηνωμένο Βασίλειο».</p>
<p>Γιατί θεωρείται καλή πρακτική;</p>	<p>Η έρευνα χρησιμοποιεί προηγμένες υπολογιστικές μεθόδους, όπως εποπτευόμενη μάθηση μηχανήματος, στοχαστική μοντελοποίηση και επεξεργασία φυσικής γλώσσας, για τον εντοπισμό και την ανάλυση της ρητορικής μίσους. Η αρχική έρευνα στοχεύει στην ανάπτυξη εποπτευόμενων ταξινομητών μάθησης μηχανήματος για τον εντοπισμό και την κατηγοριοποίηση διαφορετικών δυνατών σημείων και στόχων της ρητορικής μίσους.</p>

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

<p>Όνομα έργου</p>	<p>A Priori tv: Δεν θα πιστέψεις τι συμβαίνει στα προάστια.</p>
<p>Περιγραφή</p>	<p>Με πρωτοβουλία ενός κέντρου νεολαίας και πολιτισμού στο Ραυ, στη νοτιοδυτική Γαλλία, το έργο προσφέρει στους νέους την ευκαιρία να λάβουν μέρος σε διαδικτυακές ομάδες μέσω ενημέρωσης για να καταγράψουν τον τρόπο ζωής στις γειτονιές που ζουν.</p>
<p>Ιστοσελίδα</p>	<p>https://apriori.tv/</p>
<p>Χώρα και τοποθεσία</p>	<p>Ραυ, Γαλλία</p>
<p>Actors/partners</p>	<p>House of Youth and Culture of the City of Pau, Mission Local (Αντίστοιχο του γαλλικού WMCA) New Aquitaine region Multifunctional venue Rocher du Palmer Sarah Brown, Δημοσιογράφος</p>

<p>Στόχοι</p>	<p>Καθώς η δεύτερη σεζόν του έργου πλησιάζει στο τέλος της, οι στόχοι παραμένουν οι ίδιοι: να εκπαιδεύσουν τους νέους σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης, δείχνοντας τους την σημαντικότητα της αφήγησης. Το έργο έχει επίσης ως στόχο να εμπλέξει του νέους στην ζωή της γειτονίας τους, παροτρύνοντας τους να πάνε να συναντήσουν με πρόσωπα, να ανακαλύψουν και να περιγράψουν τα νέα.</p>
<p>Αποτελέσματα</p>	<p>Ο αφηγηματικός άξονας έχει εξελιχθεί μεταξύ των δύο σεζόν. Την πρώτη σεζόν, το έργο επικεντρώθηκε στην ανακάλυψη γειτονιών μέσω ψευδών ειδήσεων. Ο τόνος ήταν σκόπιμα χιουμοριστικός και οι νέοι ενθαρρύνθηκαν να αποδομήσουν την κακή εικόνα των γειτονιών τους μέσα από ιστορίες με αλλόκοτα χαρακτηριστικά. Η ιστοσελίδα ανακοίνωσε: «μπορούμε να δούμε σκηνές απίστευτης βίας και άγρια ζώα», ενώ οι αναφορές περιέγραφαν το αντίθετο.</p> <p>Η δεύτερη σεζόν κλήθηκε να προσαρμοστεί στην αλλόκοτη πραγματικότητα του 2020. Οι αφηγήσεις βασίζονται στην ζωή στις γειτονιές κατά την διάρκεια του κορωνοϊού. Δίνει φόρο τιμής στους επαγγελματίες που βοήθησαν την κάθε γειτονιά να συνεχίσει να ζει. Η ιστορία είναι πιο κλασική, αλλά το νόημα και η σύνδεση με την πρώτη σεζόν είναι εμφανής.</p>
<p>Γιατί θεωρείται καλή πρακτική;</p>	<p>Στα πλαίσια του τηλεοπτικού έργου AprioriTv, επισημαίνουμε τρεις αρχές καλής πρακτικής από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε έμπνευση για τη δημιουργία τοπικών πρωτοβουλιών.</p> <p>Ο συνδιασμός των έμεσα εμπλεκόμενων, δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών στον χώρο των μέσων ενημέρωσης που συνεργάζονται με τους νέους, επέτρεψε στο έργο να αναπτυχθεί με άνεση και να περάσει από τη θεωρία στην πράξη. Η συνεργασία των τοπικών δομών εγγυάται μια τοπική βάση που επιτρέπει την εφαρμογή του έργου στις γειτονιές των νέων που συμμετέχουν.</p> <p>Η μορφή του έργου (πρακτική άσκηση μίας εβδομάδας) εγγυάται τη συμμετοχή και την ένταξη των νέων μέχρι το τέλος. Το περιεχόμενο του έργου αφήνει τους συμμετέχοντες να συμμετέχουν στην σύνταξη μιας ιστορίας από την αρχή μέχρι το τέλος. Χρησιμοποιεί δεξιότητες παρουσίασης και δημοσιογραφικές δεξιότητες σε μια γκάμα μέσων ενημέρωσης, σύμφωνα με τις επιθυμίες των νέων, όπως στην παραγωγή ταινιών/βίντεο, ηχογραφήσεων, μοντάζ και τεχνικών συνέντευξης.</p> <p>Η δημιουργία ενός άρθρου/δελτίου ειδήσεων επικυρώνει την απόκτηση αυτών των δεξιοτήτων.</p> <p>Η εξέλιξη του έργου κατά τη διάρκεια των δύο σεζόν δείχνει ότι το περιεχόμενο μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο των συμμετεχόντων.</p>

<p>Στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα πλαίσια</p>	<p>Πρώτη Σεζόν: Δουλεύοντας την αφήγηση που εντιμετωπίζει την αφήγηση μίσους χρησιμοποιώντας χιούμορ</p> <p>Δεύτερη Σεζόν: Ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης σε περιόδους κρίσης: Δουλεύοντας γύρω από τη θετική αφήγηση</p>
---	---

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

<p>Όνομα έργου</p>	<p>«ValtousX» «X them out!»</p>
<p>Περιγραφή</p>	<p>Η εκστρατεία «X them out!» έχει σχεδιαστεί για να εντοπίσει και να αναδείξει την αόρατη εγκληματικότητα που σχετίζεται με τα εγκλήματα μίσους σε δημόσιο χώρο. Παρέχει μια διαδικτυακή τοπογραφία της βίας που είναι βασισμένη στο μίσος και συμβάλλει στην ενημέρωση του ευρέως κοινού αναδεικνύοντας αυτή την αόρατη εγκληματικότητα.</p>
<p>Ιστοσελίδα</p>	<p>https://valtousx.gr (Η ιστοσελίδα είναι στα ελληνικά και τα αγγλικά)</p>
<p>Χώρα και τοποθεσία</p>	<p>Αθήνα, Ελλάδα (και διαδικτυακά)</p>
<p>Φορείς/Συνεργάτες</p>	<p>Διοργανώνεται από το Ίδρυμα Πολιτικής Αγωγής Rosa Luxemburg στην Ελλάδα https://rosalux.gr και την οργάνωση HumanRights360 https://www.humanrights360.org.</p>

<p>Στόχοι</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εντοπίσει και να επισυμάνει το κρυμμένο έγκλημα μίσους που υπάρχει δημόσια - Να φέρει στο προσκήνιο τα οργανωμένα εγκλήματα μίσους - Να αυξήσει την διάδοση πληροφοριών και να δείξει ότι η εκδήλωση ακραίων συμπεριφορών απέναντι σε ανθρώπους δεν αποτελεί «ιδίωμα» καμίας πόλης αλλά είναι μια γενική πρακτική και πραγματικότητα στην Ελλάδα - Να υποστηρίξει τα θύματα εγκλημάτων μίσους <p>Να ευαισθητοποιήσει το ευρύ κοινό σχετικά με τα εγκλήματα μίσους</p>
<p>Αποτελέσματα</p>	<p>Από την Αθήνα και από όλη την Ελλάδα, η εκστρατεία «X them out» έχει καταγράψει 100 επιθέσεις εγκλημάτων μίσους. Γελοιογράφοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό κλήθηκαν να σκιαγραφήσουν αυτές τις επιθέσεις. Τα έργα τους παρουσιάστηκαν σε εκθέσεις σε όλη την Ελλάδα και συμπεριλαμβάνονται στο ομώνυμο βιβλίο «ValtousX» - «Ο Μαύρος Χάρτης της Ρατσιστικής Βίας» βρίσκεται στα βιβλιοπωλεία από τα τέλη Νοεμβρίου 2019. Όλα τα έσοδα από τις πωλήσεις του βιβλίου χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη της εκστρατείας.</p>
<p>Γιατί θεωρείται καλή πρακτική;</p>	<p>Η εκστρατεία «X them out» σηματοδοτεί μια περίοδο αγώνων για να γίνει γνωστή η πραγματικότητα των εγκλημάτων μίσους, έτσι ολόκληρη η κοινωνία να μπορεί να την αντιληφθεί. Αυτή η εκστρατεία θεωρείται καλή πρακτική, αφού θέτει ως επίκεντρο και σημείο εκκίνησης την φωνή των θυμάτων μίσους, που η κοινωνία συχνά δεν ακούει και δεν κατανοεί. Η εκστρατεία χτίζει γέφυρες μεταξύ της αντίληψης του κοινού για τη ρητορική και τα εγκλήματα μίσους και των τυπικών λόγων για τους οποίους δεν είναι επιτρεπτά στους δημόσιους χώρους. Αυτές οι γέφυρες παρέχουν τη βάση για τη δημιουργία κοινωνικής ισότητας στον πραγματικό κόσμο.</p>
<p>Στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα πλαίσια</p>	<p>Μια ιδέα έγινε εκστρατεία, μια εκστρατεία έγινε έκθεση, μια έκθεση έγινε βιβλίο. Αυτή η πορεία δράσης μπορεί να προσφέρει γνώση και έμπνευση σε άλλες παρόμοιες εκστρατείες κατά της ρητορικής μίσους και του εγκλήματος. Επιπλέον, το έργο προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με περιστατικά ρητορικής και εγκλημάτων μίσους.</p>

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Χρήσιμα τηλέφωνα και υπηρεσίες για την υποβολή καταγγελιών ή τη λήψη σχετικών πληροφοριών:

Υπηρεσίες

Διαμεσολαβητής - Αρχή Κατά των Διακρίσεων: 22 405500

ACCEPT, Οργάνωση ΛΟΑΤΚΙ+: 99812343

Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας: 22406709

Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού: 22 873 200

Υπουργείο Παιδείας - Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο: 22806309

KISA - Κίνημα για Ισότητα, Υποστήριξη, Αντιρατσισμό: 22878181

Αστυνομία- Γραφείο για την Καταπολέμηση του Εγκλήματος στον Κυβερνοχώρο:

22 808082

Αστυνομία - Γραφείο Βίας στην Οικογένεια: 22 808731

Ανοικτές Τηλεφωνικές Γραμμές για Υποστήριξη και Συμβουλευτική

1410 Συμβούλιο Νεολαίας Κύπρου - Γραμμή Υποστήριξης και Συμβουλευτικής

1440 Σύλλογος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια - Γραμμή Βοήθειας

1456 Κέντρο Εφηβικής και Οικογενειακής Συμβουλευτικής «Περσέας» - Γραμμή Βοήθειας

1455 Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού - Γραμμή Βοήθειας

1480 Κυπριακό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου - CYberSafety - Γραμμή Βοήθειας

116 111 Ευρωπαϊκή Γραμμή Βοήθειας για την Υποστήριξη των Παιδιών και των Εφήβων

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Χρήσιμα τηλέφωνα και υπηρεσίες για την υποβολή καταγγελιών ή τη λήψη σχετικών πληροφοριών:

Συμβουλευτική και υποστήριξη (τηλεφωνικά και διαδικτυακά)

Τηλέφωνο θύματος (βοήθεια που προσφέρεται από το Λευκό Δαχτυλίδι για τα θύματα εγκληματικών πράξεων): 116 016

Γραμμή βοήθειας «Βία κατά των γυναικών»: 08000 – 116 016

Αριθμός τηλεφώνου για παιδιά και νέους "Nummer gegen Kummer": 116 111

OFEK e.V. (Συμβουλευτική για θύματα αντισημιτικής βίας και διακρίσεων): 0800 664 52 68

Δυνατός! Λοακκι* Γραφείο κατά των διακρίσεων και της βίας: 089/ 856346427

Ηλεκτρονική φόρμα αναφοράς: <https://strong-lgbti.de/>

HateAid (συμβουλευτικό κέντρο για θύματα ψηφιακής βίας): 0172 4636998

Ηλεκτρονική φόρμα αναφοράς: <https://hateaid.org/meldeformular/>

MeldeHelden (Αναφορά ψηφιακής βίας μέσω εφαρμογής):

<https://hateaid.org/meldehelden-app>

JUUUPORT (Διαδικτυακή συμβουλευτική για τον διαδικτυακό εκφοβισμό από νέους για νέους): <https://www.juuuport.de/beratung>

Respect – Το γραφείο αναφοράς μίσους στο διαδίκτυο (ηλεκτρονική φόρμα αναφοράς): <https://demokratiezentrum-bw.de/demokratiezentrum/vorfall-melden/#respect>

Περαιτέρω συμβουλευτικές υπηρεσίες

Ομοσπονδιακή Υπηρεσία κατά των Διακρίσεων (ηλεκτρονική φόρμα επικοινωνίας): <https://www.antidiskriminierungsstelle.de>

Μια επισκόπηση των συμβουλευτικών κέντρων για τη δεξιά, ρατσιστική και αντισημιτική βία παρέχεται από το VBRG Verband der Beratungsstellen für Betroffene rechter, rassistischer και αντισημιτικό Gewalt: <https://verband-brg.de/beratung/>

Μια επισκόπηση των LGBTIQ* συμβουλευτικών κέντρων παρέχεται από το VLSP Verband für lesbische, schwule, bisexuelle, trans*, intersexuelle und queere Menschen: <https://www.vlsp.de/beratung-therapie>

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Χρήσιμα τηλέφωνα και υπηρεσίες για την υποβολή καταγγελιών ή τη λήψη σχετικών πληροφοριών:

Υπηρεσίες

Συνήγορος του Πολίτη: +30 213 1306 600

Έγχρωμη Νεολαία – ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητα Αθηνών: +30 6945583395

Αστυνομία– Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος: + 30 2144027860

ΚΕΘΙ – Ερευνητικό Κέντρο Ισότητας: +30 210 3898000

Παρατηρητήριο– Παρατηρητήριο πρόληψης της σχολικής βίας και εκφοβισμού:

+30 210 3442496

Ασφαλής γραμμή– Γραμμή παράνομου περιεχομένου: +30 2811391615

SaferInternet4kids– Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου–Πληροφόρησης:
+30 2106007686

Ασφαλέστερο Διαδίκτυο Γραμμής Βοήθειας: +30 2106007686

Forth– Ίδρυμα Έρευνας και Τεχνολογίας – ΕΛΛΑΔΑ: +30 2810 391500–2

Ανθρώπινα Δικαιώματα 360 /Καμπάνια “X them out”, Ένας μαύρος χάρτης της Αθήνας, με σκοπό να εντοπίσει και να αναδείξει την αόρατη εγκληματικότητα που σχετίζεται με ρατσιστικές επιθέσεις στο δημόσιο χώρο: +30 210 6400214 +30 210 6400215

Το Χαμόγελο του Παιδιού: +210 3306140

Διέξοδος: +30 210 80 27 971 +30 69 56346039

Ανοικτές Τηλεφωνικές Γραμμές για Υποστήριξη και Συμβουλευτική

197 ΕΚΚΑ - Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
+ 30 210 72 22 333- Αιγινιώτικο Νοσοκομείο
1056 - Το Χαμόγελο του Παιδιού
801 801 11 77 - EPSYPE - Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών και Εφήβων
800 11 88 881 Δίπλα σου - Πανελλήνια Γραμμή Άμεσης Βοήθειας κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας
+30 210 52 35 318/210 41 12 091/210 3220 900 - Κέντρο Κακοποιημένης Γυναίκας
116 111 Ευρωπαϊκή Γραμμή Βοήθειας για την Υποστήριξη των Παιδιών και των Εφήβων
15900 -WomeSoS
11188 - Ελληνική Αστυνομία

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Χρήσιμα τηλέφωνα και υπηρεσίες για την υποβολή καταγγελιών ή τη λήψη σχετικών πληροφοριών:

Η διαδικτυακή πλατφόρμα για τις διακρίσεις, η οποία συντονίζεται από την Le Défenseur des Droits (αρμόδια για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων): 3928 τηλεφωνικά ή μέσω συνομιλίας στην www.antidiscriminations.fr

Εθνική γραμμή βοήθειας για τα θύματα: 116006

Σε περίπτωση άμεσου κινδύνου ή έκτακτης ανάγκης: 17 (Αστυνομία και υπηρεσίες διάσωσης), 114 για κωφούς ή βαρήκοους

Γραμμή βοήθειας για παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο: 119

Γραμμή βοήθειας σε περίπτωση σχολικού εκφοβισμού: 3020

Γραμμή βοήθειας σε περίπτωση εκφοβισμού στο διαδίκτυο: 0800 200 200

Γραμμή υποστήριξης και παροχής συμβουλών για γυναίκες θύματα βίας και διακρίσεων: 3919

ΓΡΑΜΜΕΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Χρήσιμα τηλέφωνα και υπηρεσίες για την υποβολή καταγγελιών ή τη λήψη σχετικών πληροφοριών:

Τα εγκλήματα που διαπράττονται εναντίον κάποιου λόγω αναπηρίας, διαφυλικής ταυτότητας, φυλής, θρησκείας ή πεποιθήσεων ή σεξουαλικού προσανατολισμού θεωρούνται εγκλήματα μίσους και θα πρέπει να αναφέρονται στην αστυνομία.

Τα εγκλήματα μίσους μπορεί να περιλαμβάνουν:

- απειλητική συμπεριφορά
- επίθεση
- ληστεία
- υλικές ζημιές
- παρακίνηση άλλων να διαπράξουν εγκλήματα μίσους
- παρενόχληση
- διαδικτυακή κακοποίηση

Μπορείτε να αναφέρετε εγκλήματα μίσους στο διαδίκτυο. Καλέστε το 999 αν αναφέρετε έγκλημα που βρίσκεται σε εξέλιξη ή αν κάποιος βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο. Αν δεν είναι επείγον, καλέστε το 101 ή επικοινωνήστε με την τοπική αστυνομία.

Το True Vision https://www.report-it.org.uk/your_police_force έχει αναπτυχθεί έτσι ώστε να μπορείτε να αναφέρετε εγκλήματα μίσους στο διαδίκτυο - δεν χρειάζεται να επισκεφθείτε ένα αστυνομικό τμήμα για να αναφέρετε.

Η αστυνομία λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τα εγκλήματα μίσους, θα καταγράψει και θα διερευνήσει το αδίκημα, ακόμη και αν δεν θέλετε να δώσετε τα στοιχεία σας. Ωστόσο, πρέπει να ξέρετε ότι η έρευνα και η ικανότητα δίωξης του δράστη ή των δραστών είναι σημαντικά περιορισμένη εάν η αστυνομία δεν μπορεί να επικοινωνήσει μαζί σας. Το πιο σημαντικό, είναι ότι δεν θα μπορέσει να σας παρέχει την υποστήριξη που μπορεί να χρειαστείτε.

Μπορείτε επίσης να καθορίσετε τον τρόπο με τον οποίο θέλετε να επικοινωνήσουν μαζί σας, αν το να επικοινωνήσουν θα σας προκαλέσει δυσκολίες. Η αστυνομία δεν θα δώσει τα στοιχεία σας χωρίς τη

συγκατάθεσή σας, και σας προτρέπουμε να δώσετε τα στοιχεία σας όταν αναφέρετε κάποιο περιστατικό.

Για να αναφέρετε ένα έγκλημα μίσους - επιλέξτε την κομητεία/περιοχή όπου συνέβη το έγκλημα από την παρακάτω λίστα, και θα μεταφερθείτε στο σωστό έντυπο αναφοράς. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την αναζήτηση ταχυδρομικού κώδικα στο www.police.uk για να ελέγξετε το όνομα της περιοχής σας.

youth2unite
stand-up against
hate and violence

Erasmus+